Philip Jenkins

O ISTORIE A STATELOR UNITE

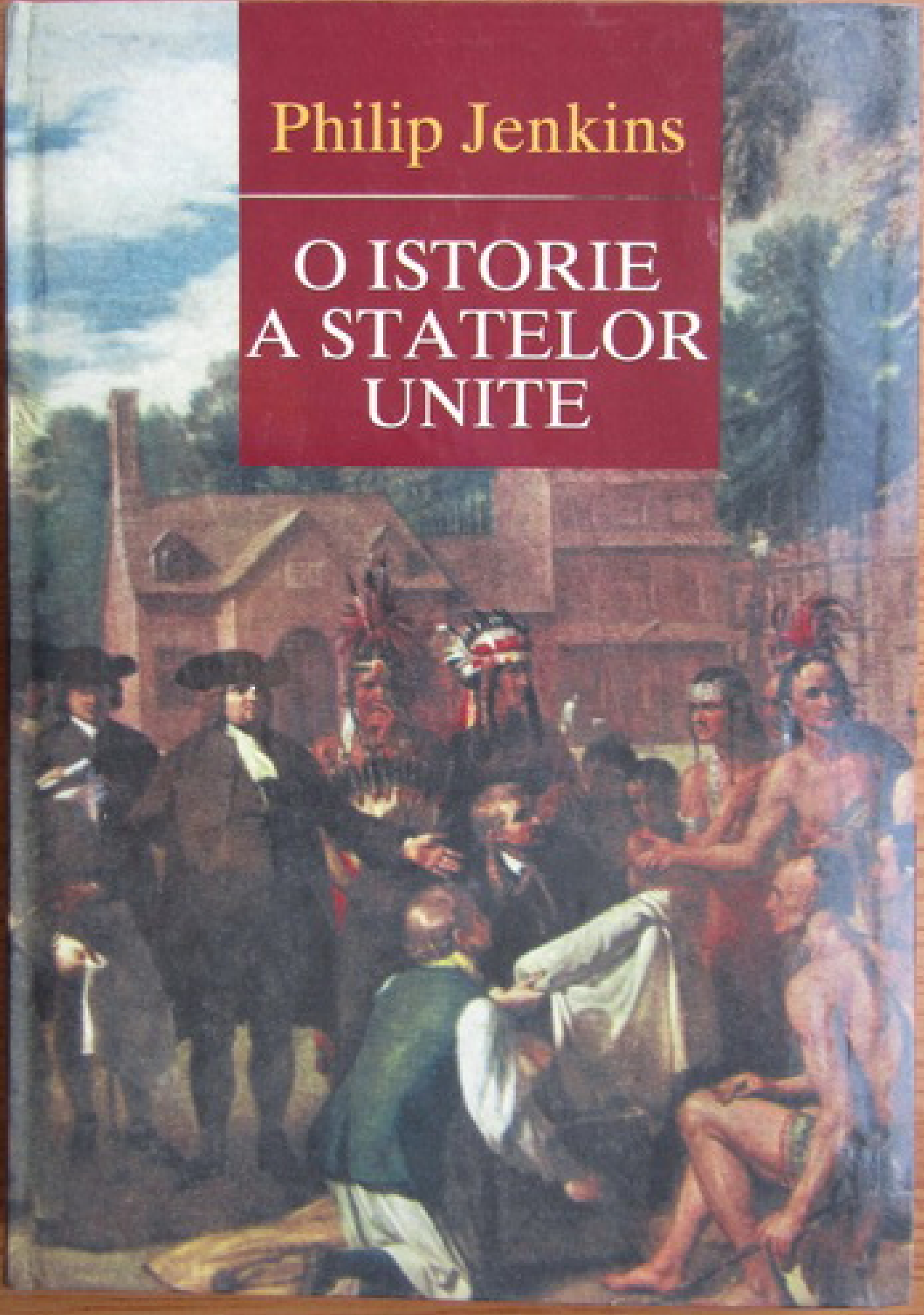

PHILIP JENKINS

O ISTORIE A STATELOR UNITE

Traducere
de
Mihai Stoica

Cuprins

Lista tabelelor 8
Lista hărților 9
Prefață 10
Introducere 11

1. Pământuri fără nume: sosirea europenilor, 1492–1765 21
Populația indigenă 22
Conchistadorii 25
Colonizarea britanică 28
New England 31
Credință tradițională și erezie 33
Criza din 1675–1692 37
Coloniile britanice în secolul al XVIII-lea 40
Dimensiunea religioasă 45
Marea Deșteptare 48
Războaiele anglo-franceze 51

2. Revoluție și crearea unei națiuni, 1765-1825 55
Spre separație 55
Război și independență 59
Era Confederației 62
Crearea Constituției 65
O nouă națiune 71
Republicani și federaliști 74
Războiul din 1812 77
Expansiunea 80

Confruntarea cu indienii 82
Creşterea economică 84
Libertatea devine o obişnuinţă 86
Religia şi cultura 88
Dezvoltarea sclaviei 89

3. Expansiune şi criză, 1825-1865 93
Industria şi comunicaţiile 94
Oraşele 96
Noua politică, 1828-1848 98
Epoca dezordinii civile 102
Reinventarea religiei 106
Cultura 111
Pionierii: expansiunea către vest 113
Roşu şi alb 118
Sclavia 119
Abolţionismul 122
Criza din 1848-1860 125
Războiul civil, 1861-1865 130
Consecinţe 138

4. Oraşele şi industria, 1865-1917 140
Reconstrucţia 141
Supremaţia albă 144
Frontiera de vest 146
Conflictele cu indienii 149
Imperialismul 153
Industrializarea şi epoca de aur 156
Imigrarea în masă 161
Munca şi capitalul 164
Progres şi reacţiune, 1877–1917 168
Progresiştii 172
Drepturile femeilor 176
Cultura şi religia 177

5. Război şi globalizare, 1917-1956 183
Dilema globală 183
Primul Război Mondial 184
Criza radicalismului 186

Anii 1920: prosperitate și corupție 189
Crahul 194
Programul *New Deal* 197
În război 202
Al Doilea Război Mondial 205
Confruntarea cu comunismul 208
Coreea 210
Epurarea anticomunistă, 1946–1956 213
Noul stat 216
Dilema americană 218
Cultura 220

6. Epoca modernă, 1956-1996 224
Către vest, de pe țărmurile Californiei 224
Războiul Rece 228
Rasism și drepturile civile 233
Puterea neagră, 1966-1971 235
Criza socială 237
Watergate și criza statului american 242
Căderea Americii? 246
Liberalism și eliberare 247
Renegarea anilor 1960 251
Epoca Reagan 254
Noua moralitate 257
Dimensiunea economică 259
În timp ce nu uităm trecutul: Waco și Oklahoma City 261

Anexă: **Declarația de Independență** 264
Bibliografie suplimentară 268
Index 275

Lista tabelelor

1.1	Formarea Americii britanice	37
1.2	Creşterea populaţiei, 1700–1770	41
1.3	Afilierea religioasă a coloniilor britanice, 1660–1780	46
2.1	Populaţia statelor în 1790	67
2.2	Statele, 1787–1820	72
2.3	Rezultatele alegerilor prezidenţiale, 1789–1820	73
2.4	Preşedinţii Statelor Unite, 1789–1829	80
2.5	Populaţia Statelor Unite, 1790–1820	82
3.1	Populaţia Statelor Unite, 1820–1860	94
3.2	Populaţia Statelor Unite, 1850	98
3.3	Rezultatele alegerilor prezidenţiale, 1824–1856	100
3.4	Preşedinţii Statelor Unite, 1817–1865	101
3.5	Opere literare majore publicate în 1845–1860	112
3.6	State admise în Uniune, 1836–1864	115
3.7	Sclavii ca proporţie din populaţia totală, 1850	120
4.1	State admise în Uniune, 1867–1912	147
4.2	Populaţia Statelor Unite, 1870–1920	162
4.3	Principalele oraşe ale Americii „Epocii de aur“	163
4.4	Rezultatele alegerilor prezidenţiale, 1868-1916	170
4.5	Preşedinţii Statelor Unite, 1861–1921	171
4.6	Opere literare majore publicate în 1876-1906	178
5.1	Preşedinţii Statelor Unite, 1913–1961	190
5.2	Rezultatele alegerilor prezidenţiale, 1920–1952	191
5.3	Principalele agenţii ale Programului *New Deal*, 1933–1938	198
5.4	Populaţia Statelor Unite, 1920–1960	201
5.5	Opere literare majore publicate în 1922–1940	221
6.1	Principalele oraşe ale Statelor Unite, 1950–1990	226
6.2	Complexele urbane, 1990	227
6.3	Populaţia Statelor Unite, 1960–1990	227
6.4	Schimbarea echilibrului etnic	228
6.5	Preşedinţii Statelor Unite, 1953–1997	230
6.6	Rezultatele alegerilor prezidenţiale, 1956–1996	231

Lista hărților

1	Statele Unite	19
2	America de Nord în 1713	52
3	America de Nord în 1763	53
4	Coloniile britanice în ajunul Revoluției	57
5	Expansiunea către vest a Statelor Unite	114
6	Compromisul din 1850	124
7	Confederația la sfârșitul anului 1881	131
8	Zonele istorice ale Statelor Unite	225

Prefață

Prezenta istorie nu este o lucrare de dimensiuni mari, și va fi lesne de imaginat că o asemenea carte caută să ofere doar o schiță introductivă a istoriei politice a SUA, sau numai o istorie economică, ori numai culturală, ori numai demografică sau religioasă. Încercarea de a integra toate aceste elemente într-un volum ar putea părea o întreprindere ambițioasă și chiar prea temerară, și probabil că am omis subiecte pe care cititorii le-ar putea considera esențiale. Admițând că alegerea accentului trebuie să fie mai degrabă subiectivă, consider că această carte se justifică singură în ceea ce privește scopul său global, care este acela de a prezenta un rezumat scurt și ușor de citit al temelor majore ale istoriei americane, furnizând astfel un cadru pentru o lectură sau cercetare mai detaliată.

De asemenea, aș putea explica ceea ce este posibil să pară o accentuare exagerată a grupurilor categorizate drept secundare în istoria Americii: minorități rasiale mai ales, dar de asemenea oponenți politici și religioși. În timp ce scrierea istoriei „de jos în sus" constituie o abordare depășită, ea încă mai este justificată în contextul american datorită naturii neobișnuite a tradițiilor acestei națiuni. Pe scurt, a descrie pe cineva drept „marginal" presupune existența unei norme sau a unui curent principal, iar pentru o mare parte a istoriei americane rareori este clar cine sau ce poate fi etichetat fie drept „curent principal", fie drept „marginal". În special în termeni religioși, multe curente de gândire sau de comportament care ar putea părea ciudate la alte națiuni au fost perfect „normale" în America, și trebuie tratate ca atare. Doresc să solicit îngăduința cititorului pentru gradul în care cartea deviază către „margini" – indiferent unde acestea sunt de fapt localizate.

Introducere

Istoricii au dezbătut adesea problema „excepționalismului american", ideea că Statele Unite sunt cumva supuse unor reguli și tendințe distincte de cele care prevalează în alte țări avansate. În cel mai rău caz, această tendință poate conduce cercetătorii la o teorie de consens „roză", care argumentează că americanii sunt întrucâtva imuni la pasiunile sau problemele care afectează alte societăți comparabile, astfel că simptomele gravelor tensiuni politice sau sociale sunt ignorate. Totuși, dimensiunea enormă a națiunii și dificultățile comunicațiilor interne au creat în mod natural circumstanțe diferite de cele din Europa, și au asigurat dezvoltarea istoriei americane pe căi fundamental diferite. Aceste diferențe structurale au dat naștere multora dintre temele care au conturat istoria americană din primii ani ai colonizării și până în prezent.

Teritoriul care ulterior a devenit partea continentală a Statelor Unite acoperă circa 3 milioane de mile pătrate, sau aproape 8 milioane de km^2. Excluzând Hawaii și Alaska, cea mai mare distanță de la nord la sud este de aproximativ 1.600 mile (2.572 km); de la est la vest, 2.800 de mile (4.517 km). Alaska și Hawaii înseamnă încă 600.000 de mile pătrate (1,5 milioane km^2). Pentru o privire în perspectivă, Franța modernă are o suprafață de circa 220.000 mile pătrate; Marea Britanie și Irlanda acoperă împreună 120.000 mile pătrate; Germania reunificată se întinde pe aproape 140.000 mile pătrate. Cu alte cuvinte, numai partea continentală a Statelor Unite, excluzând Canada, are aproximativ aceeași dimensiune ca întreaga Europă: o singură națiune acoperă o arie mare cât suprafața a 40 sau mai multe jurisdicții care alcătuiesc Europa lărgită. De-a lungul istoriei americane, remarcabila dimensiune a Lumii Noi a creat atât probleme cât și oportunități cu care europenii erau în general neobișnuiți și pentru care nu erau pregătiți.

Datorită scării uriaşe a Americii, guvernele s-au confruntat cu probleme unice, iar interiorul ţării este marcat de elemente naturale care ar fi putut lesne deveni frontiere politice, în special Munţii Apalaşi sau Munţii Stâncoşi. Această situaţie a oferit oportunităţi deosebite pentru cei care se temeau de controlul oficial. De-a lungul istoriei, au existat grupuri care au scăpat de o situaţie politică imposibilă prin emigrare internă, de regulă către marginile teritoriului colonizat. Acesta a fost drumul ales, de exemplu, de disidenţii puritani în anii 1630, de către *vigilantes** din Carolina de Nord în anii 1770, sau de către mormoni în anii 1840. Alţii au creat colonii utopice în ţinuturi sălbatice, unde guvernul fie nu avea puterea, fie nu dorea să ajungă până la ei. Ceea ce este remarcabil nu e faptul că s-au gândit ocazional la secesiune, ci că doreau să se despartă de orice nucleu existent.

Ameninţarea separatismului sau a schismei a trebuit contracarată prin flexibilitate politică şi prin inovaţie tehnologică. Se poate afirma că istoria americană a fost creată cel puţin tot atât de mult prin mijloacele sale de transport cât şi prin partidele ei politice, şi că lumile succesive create de către corăbiile cu pânze, căruţele Conestoga, vasul cu aburi, tren şi automobil diferă între ele la fel de mult ca şi epocile atât de des descrise prin etichete politice. Aceasta este adevărat în special pentru dezvoltarea urbană. Aşa cum scria Thoreau în anii 1850, „Boston, New York, Philadelphia, Charleston, New Orleans şi restul sunt nume ale docurilor care se oglindeau în mare (înconjurate de magazinele şi locuinţele negustorilor), locuri bune pentru descărcarea mărfurilor"[1]. Patruzeci de ani mai târziu, un alt observator putea la fel să descrie oraşele acelei epoci în principal ca depouri de cale ferată. Transporturile au conturat de asemenea politica Americii. La sfârşitul secolului al XIX-lea, controlul politic asupra căilor ferate sau chiar regulamentele căii ferate constituiau subiectele-cheie ce despărţeau radicalii de conservatori. Mai recent, conflictele rasiale au opus suburbiile predominant albe împotriva populaţiilor în principal minoritare din interiorul oraşelor: o schismă geografică făcută posibilă, iniţial, de căile ferate de navetă, iar apoi de automobile şi super-autostrăzi.

Tendinţa populaţiei de a avansa înaintea structurilor guvernamentale explică în mare parte frecventa recurgere la violenţă şi la preluarea legii în mâinile proprii în comunităţile de frontieră, deşi istoria americană a violenţei necesită o explicaţie mai substanţială decât doar influenţa frontierei.

---

* *Vigilantes* sau *regulators*, grupuri de voluntari care au încercat să restaureze ordinea şi să protejeze interesele comunităţilor lor, uneori în contradicţie cu legea, şi apărute din cauza lipsei de instituţii politice guvernamentale. (Toate notele de subsol aparţin traducătorului.)

Aşa cum vom vedea, în secolul al XIX-lea atât oraşele estice cât şi cele din sudul ţării erau la fel de supuse legii armelor ca şi oraşele de crescători de vite şi aşezările miniere din Vestul Îndepărtat.

Faptul că Statele Unite au devenit şi au rămas o naţiune înseamnă că avem tendinţa de a vorbi despre „regiuni" şi „regionalism", când aceste unităţi componente erau adesea mai mari decât cele mai substanţiale naţiuni din alte părţi ale lumii. Astăzi statul California posedă o economie care l-ar face a şasea putere a lumii dacă ar căpăta independenţă politică. Federalismul american diferea în mod necesar de orice corespondent european, fie şi numai din cauză că statele individuale erau în general mai mari decât, de pildă, micile regate care au alcătuit ulterior Germania sau Italia. Exista, de asemenea, şi prezumţia că uniunea statelor nu trebuia să fie o legătură eternă, cel puţin până când relaţia cu guvernul naţional s-a modificat în condiţiile Războiului Civil. Extrema diversitate între regiuni şi din interiorul lor a fost întotdeauna una dintre caracteristicile majore ale vieţii americane.

Chestiunile legate de dimensiunea teritoriului şi de regionalism au avut adesea implicaţii politice. Cel puţin de la mijlocul secolului al XVIII-lea, unii americani vizionari au recunoscut că destinul lor stă în expansiunea în întregul teritoriu, deşi puţini au realizat cât de rapid va fi realizat acest ţel, şi cât de rapid centrul de greutate demografic se va deplasa către Mississippi. Planurile politice pentru deceniile ce aveau să vină au trebuit deci să fie alcătuite având în perspectivă această expansiune, un considerent ce rareori i-a tulburat pe liderii europeni. La începutul secolului al XIX-lea, dezbaterea crucială asupra problemei sclaviei a fost în întregime bazată pe potenţiala expansiune către vest, iar implicaţiile politice ale acesteia s-au exprimat în termenii balanţei statelor libere şi statelor sclavagiste.

Cu cât ţara devenea mai mare, cu atât mai mare era pericolul ca regiuni distincte să-şi perceapă destinul în termeni diferiţi. În politica externă, New England* şi nord-estul adeseori aveau o orientare europeană ce le părea ciudată sau neloială vesticilor, care vedeau foarte puţine motive de a interveni în încurcăturile politice europene, în acelaşi timp văzând în Marea Britanie mai mult un aprig rival decât un părinte iubitor. În diferite forme, această diviziune a afectat atitudinea americanilor faţă de războiul din 1812, şi nu mai puţin faţă de Primul şi Al Doilea Război Mondial. În anii 1990, ea continuă să contureze opiniile americane privind viitorul comercial şi industrial al naţiunii, cu o puternică atracţie pentru coasta pacifică contrabalansând în mod constant orientarea europeană a coastei de est.

---

* New England reprezintă regiunea ocupată de următoarele state din nord-estul SUA: Connecticut, Maine, Massachusetts, New Hampshire, Rhode Island şi Vermont.

Cealaltă diviziune regională perenă a fost cea dintre nord şi sud, o inevitabilă distincţie bazată pe diferenţele radicale economice şi de climă ale celor două zone. De fapt, încă din vremurile coloniale, cele două societăţi arătau atât de diferit şi, probabil, erau atât de ireconciliabile, încât nu ne poate surprinde destrămarea unităţii naţionale în anii 1860. Întrebarea nu ar trebui să fie, probabil, de ce a izbucnit Războiul Civil în 1861, ci în primul rând cum de a fost realizată unitatea menţinută neştirbită timp de atâtea decenii?

Diferitele regiuni au produs culturi distincte, a căror natură exactă a dat naştere multor dezbateri. Chestiunea „sudismului" a fost un subiect foarte popular pentru asemenea lucrări, deşi chiar termenul în sine trădează prejudecata că sudul ar fi atipic faţă de o normă americană sau chiar mondială. De fapt, la fel de bine se poate argumenta că mai degrabă nordul de la începutul secolului al XIX-lea a fost cel care a dat naştere unei serii de prezumţii culturale şi intelectuale care erau bizare după standardele lumii vestice contemporane, în timp ce aristocraticul, ruralul şi deferentul sud era o entitate mult mai „normală" decât egalitariştii, urbanii şi evanghelicii săi vecini. Pentru oricine cunoaşte uimitoarea agitaţie socială a oraşelor nordice de dinainte de Războiul Civil, pare o glumă a vorbi de o tendinţă exclusiv sudistă pentru violenţă.

Totuşi, este clar că cele două culturi, din nord şi din sud, au fost separate, începând cu sfârşitul secolului al XVII-lea, de divergenţe legate de problema sclaviei africane: nu (iniţial) asupra ilegalităţii acesteia, ci asupra gradului în care această instituţie trebuia să fie fundamentală în ordinea economică americană. Din 1700 până în anii 1950, sudul a fost caracterizat de o diviziune rasială simplă, în care albii se bucurau de un statut mult mai larg şi privilegii economice mai mari decât negrii. Deşi distincţii similare au prevalat uneori şi în nord, numai din anii 1920 au existat suficient de mulţi negri în această regiune pentru a pune într-o formă acută „dilema americană", „problema negrilor". Regionalismul a fost astfel integral legat de conflictul rasial care a constituit într-un mod atât de insolubil o parte a vieţii americane, şi a conturat istoria culturală şi socială, nu mai puţin decât cea politică.

Faptul că americanii de culoare au fost văzuţi atât de des ca o castă inferioară de lucrători arată că istoria americană s-a distanţat de cea europeană în ceea ce priveşte formarea claselor sociale şi atitudinea acestora. În timp ce America nu are o tradiţie bogată a organizării şi solidarităţii clasei muncitoare, aceasta a fost adesea sabotată de ostilităţi rasiale şi de aplicarea strategiei „dezbină şi conduce", care i-a opus cu succes pe albi şi pe negri. Prezenţa unei importante minorităţi rasiale înseamnă astfel că aceste concepte fundamentale de rasă şi clasă au fost confundate în Statele Unite într-un

mod total străin observatorilor europeni – cel puțin până când aceștia s-au lovit de aceeași problemă o dată cu diversificarea componenței etnice a propriei lor populații începând din anii 1950. În anii 1970, liderii Marii Britanii, Franței, Germaniei și ai altor națiuni au început să realizeze, cu regret totuși, că experiențele rasiale din Statele Unite furnizează lecții ce trebuie aplicate în sânul propriilor lor societăți. În Europa, de asemenea, problemele rasiale sunt acum incluse în dezbaterile asupra bunăstării sociale și justiției criminale, la fel cum se întâmplă în mod curent în Statele Unite încă din vremea sclaviei.

Polarizarea rasială în sud a fost însoțită de complexitatea etnică tot mai mare din nord și mai târziu în celelalte părți ale țării. În timp ce sudul s-a bazat timp de decenii pe o agricultură a plantațiilor profitabilă, a fost inevitabil faptul că nordul trebuia să se îndrepte către o expansiune industrială, asociată probabil cu urbanizarea. Disponibilitatea de locuri de muncă și de pământ liber au făcut din Statele Unite o destinație extrem de tentantă pentru emigranți, inițial din grupurile Europei de Nord ale căror legături cu continentul american datau din timpurile coloniale, iar ulterior din alte grupuri, a căror călătorie a fost posibilă prin progresele făcute în transportul peste ocean. În timp ce diviziunea etnică din sud era scrisă la propriu în negru și alb, restul Statelor Unite a devenit în mod constant mai poliglot și mai divers atât în termeni religioși cât și etnici. Și deși și alte țări au trăit experiența unor vaste mișcări de populație, nici o altă națiune nu a cunoscut o imigrare atât de prelungită, aproape continuă, precum Statele Unite, cu toate implicațiile legate de dezvoltarea economică, mobilitatea socială și relațiile intercomunitare.

Dimensiunea și diversitatea Statelor Unite au făcut necesară păstrarea unității naționale americane prin mijloace politice foarte diferite de cele din Europa, și prin crearea de ideologii naționale suficient de flexibile pentru a fi adaptate unei populații în rapidă schimbare. Simbolismul Angliei și al monarhiei sale a fost suficient pe parcursul istoriei coloniale și nu a necesitat o schimbare radicală pentru a fi adaptat nevoilor unei noi națiuni, cu ridicarea unui președinte-erou la un statut aproape regal. Aceasta a fost adevărat și în problemele religioase, unde o Biserică deja stabilită a fost urmată de un număr de culte protestante, independente, dar nu mai puțin militante. Sosirea unor noi grupuri etnice și religioase a complicat lucrurile. Drept consecință, Statele Unite au încercat să accentueze noțiunile de patriotism atotcuprinzător și de destin național care pot apărea excesive în ochii europenilor, în special devoțiunea arătată steagului ca simbol național expus ostentativ. Toți nouveniții au acceptat într-o anumită măsură o mitologie națională fabricată,

ce cuprinde „Părinții Pelerini" și primul lor *Thanksgiving**, figuri de eroi ca George Washington și Abraham Lincoln, și lecturi mitice despre Războiul Civil și Vechiul Vest. În schimb, li s-a permis și chiar au fost încurajați să adauge propriile lor cărămizi la edificiul mitic, astfel că Ziua lui Columb (*Columbus Day*) a devenit sărbătoarea mândriei italo-americane, în timp ce mai multe națiuni își regăsesc eroii culturali între multinaționalii prieteni și consilieri ai lui George Washington. În anii din urmă, afroamericanii și-au adăugat propriul lor personaj în panteonul național: Martin Luther King Jr., singurul erou care este comemorat cu o sărbătoare de importanță egală celor ale lui Washington și Lincoln.

În mod remarcabil, poate, pentru o țară ce s-a născut cu un puternic etos antiaristocratic, patriotismul american s-a exprimat adesea în termeni militari sau chiar militariști. Nu mai puțin de șapte președinți și-au datorat alegerea carierelor lor militare, chiar și atunci când, în cazul lui William Henry Harrison și al lui Theodore Roosevelt, acestea erau departe de a fi impresionante; iar nenumărați alți candidați atât la nivel federal cât și la nivel de stat au făcut mult caz de realizările lor militare (cele șapte exemple evidente sunt Washington, Jackson, Harrison, Taylor, Grant, Theodore Roosevelt și Eisenhower; Kennedy și Bush se vor adăuga probabil la listă). În politica internă, grupurilor veteranilor militari au jucat adesea un rol politic major, de obicei de partea cea mai conservatoare și mai „patriotică".

Unitatea națională și patriotismul câștigă putere din valorile militare, dar mai există oare și alte calități sacrificate? O dată cu creșterea funcțiilor guvernamentale ale apărării la jumătatea secolului XX, militarizarea societății americane a ridicat întrebări hotărâtoare asupra posibilității reconcilierii țelurilor republicane și democrate cu un stat național militarist și cu o președinție suverană. Ce anume, de exemplu, se va întâmpla cu valori precum guvernarea deschisă, mai ales în zone ca politica externă? Aceste întrebări s-au aflat în miezul dezbaterilor politice americane încă dinaintea celui de Al Doilea Război Mondial, și au devenit acute în timpul unor crize cum ar fi Războiul din Vietnam, scandalul Watergate sau criza Iran-Contra. „Securitatea Națională" a avut de asemenea ca efect creșterea dimensiunii și intruziunii guvernului la niveluri care în final se dovedesc incompatibile cu formulele democratice ale Constituției SUA.

---

* În 1620, un grup de 110 „pelerini", puritani ce fugeau de persecuțiile religioase din Anglia, s-au îmbarcat pe vasul *Mayflower* și au debarcat în Plymouth. După greutățile primei ierni, în care au primit ajutor de la indieni, și după ce au avut o primă recoltă bună, acești pelerini au sărbătorit *Thanksgiving*, Ziua Recunoștinței, ce avea să devină o tradiție americană.

Americanii adesea exagerează unicitatea complexității lor etnice, aceasta reflectându-se în mitul național al „creuzetului". În realitate, cele mai multe națiuni europene s-au format într-o anumită măsură din grupuri etnice multiple, cel mai evident fiind cazul unor entități precum statul austro-ungar. Chiar și Imperiul Britanic a fost format și condus de cele câteva națiuni din Insulele Britanice, la care s-au adăugat hughenoții, evreii și alții. Pe de altă parte, emigrarea către America de la 1820 încoace a alcătuit un mozaic etnic încă și mai complicat decât în orice alt stat avansat, în timp ce diversitatea a existat într-un cadru democratic: din anii 1830, de fapt, într-o lume a democrației de masă radicale. Prin contrast cu imperiul habsburgic sau cel al Romanovilor, interesele complexe ale grupurilor constituente ale Americii au trebuit să fie rezolvate prin politici de interes de grup și prin construirea unor coaliții. Consecințele acestei situații vor fi frecvent dezbătute în paginile următoare, dar anumite teme pot fi deja identificate.

O temă este cea a tradiției americane de a stigmatiza „marginalii periculoși", conspiratori ale căror fapte clandestine amenință atât securitatea republicii cât și stilul de viață american. Identificarea acestor grupuri servește unificării curentului general sau al comunității naționale „normale", în timp ce exclude alte grupuri, de regulă cu un anumit caracter etnic sau religios, deși această problemă a rămas adesea nedezbătută. Natura democratică a politicii americane și presa liberă lasă discursul public vulnerabil în fața unor manifestări de denunțare isterică, ceea ce Richard Hofstadter a numit „stilul paranoid" al politicii americane[2]. Istoria americană poate fi scrisă în termenii unor grupuri marginale succesive, care aparent au pus la încercare organizarea statală, de la iluminați și masoni până la catolici și evrei, comuniști și sataniști. Legată de stilul paranoid este tema politicii simbolice, tactica atacării unui grup rival, nu în mod direct ci prin intermediul unei caracteristici a acestui grup, care ar putea fi condamnată sau prohibită. Istoria campaniilor americane de puritate morală și de interzicere a drogurilor este în mare măsură o poveste a atitudinii etnice împotriva grupurilor marginale, definite prin rasă sau religie. Deși toate sunt cu ușurință respinse drept simple „panici morale" sau „vânători de vrăjitoare", digresiuni iritante de la chestiuni centrale ale dezbaterii partidelor sau ale conflictelor de clasă, aceste tulburări morale se află de fapt în miezul evoluției sociale americane.

Diversitatea etnică contribuie la înțelegerea religiozității care a constituit întotdeauna o trăsătură atât de remarcabilă a vieții americane. În zilele coloniale, uimitoarea noutate era coexistența a numeroase instituții religioase fără o autorizare a statului; astăzi este continua forță a religiei radicale și evanghelice într-o epocă de organizare tehnologică și socială avansată. În plus, noi idei și orientări sociale în Statele Unite au tendința

să se exprime mai degrabă sub formă religioasă decât politică, prin formarea de noi Biserici mai degrabă decât prin formarea de noi partide politice. Aceasta poate fi parțial explicată în termenii rolului Bisericilor în furnizarea unei identități și solidarități etnice suportabile pentru diferite grupuri, a căror abandonare a formelor religioase este astfel asociată cu trădarea unei întregi culturi. Legătura este cu atât mai puternică cu cât Bisericile americane nu sunt în general identificate cu statul sau cu o castă conducătoare. Mai mult, mobilitatea socială și demografică au adus întotdeauna un plus de atracție pentru Biserici ca mijloace de furnizare a rețelelor și asistenței sociale în teritorii noi, altfel nefamiliare. Deși adevărate pentru cele mai multe comunități, aceste aspecte sunt amplu ilustrate de triumful Bisericilor negrilor în menținerea unei proeminențe în viața afroamericanilor de-a lungul ultimelor două secole. Indiferent de motive, continua vigoare a ideilor religioase a conturat în mod constant discursul politic american, atât în direcția utopică, dar și în cea apocaliptică.

În 1842 Charles Dickens a vizitat Statele Unite, și ulterior și-a publicat impresiile în *American Notes* și *Martin Chuzzlewit*. Amândouă scrierile au fost interpretate de americani ca fiind profund ostile în denunțarea fără scrupule a sclaviei, violenței și ipocriziei vieții americane, a jurnalismului superficial și de senzație, printre multe altele. Pentru a înțelege critica lui Dickens, este important să-l privim ca pe unul dintre nenumărații observatori europeni care au călătorit în America așteptându-se să găsească o versiune mărită și îmbunătățită a Marii Britanii, și care a fost șocat să descopere în schimb o societate radical diferită, cu propriile ei greșeli și virtuți. Este exact acel amestec de familiaritate și ciudățenie pe care europenii l-au găsit adesea confuz, iar ocazional oripilant, dar greșelile stau în egală măsură în așteptările lor ca și în realitatea pe care au întâlnit-o.

Din diverse motive – dimensiunea, diversitatea etnică și rasială, religia –, Statele Unite au evoluat din primele zile ca o cultură diferită în mod radical de rădăcinile sale europene, și orice încercare de a așeza societatea americană într-un tipar european va conduce în final la o distorsiune. Deși nu este imună la orientările economice și politice mai largi, istoria Statelor Unite trebuie privită în contextul unui continent separat nu mai puțin decât orice altă națiune.

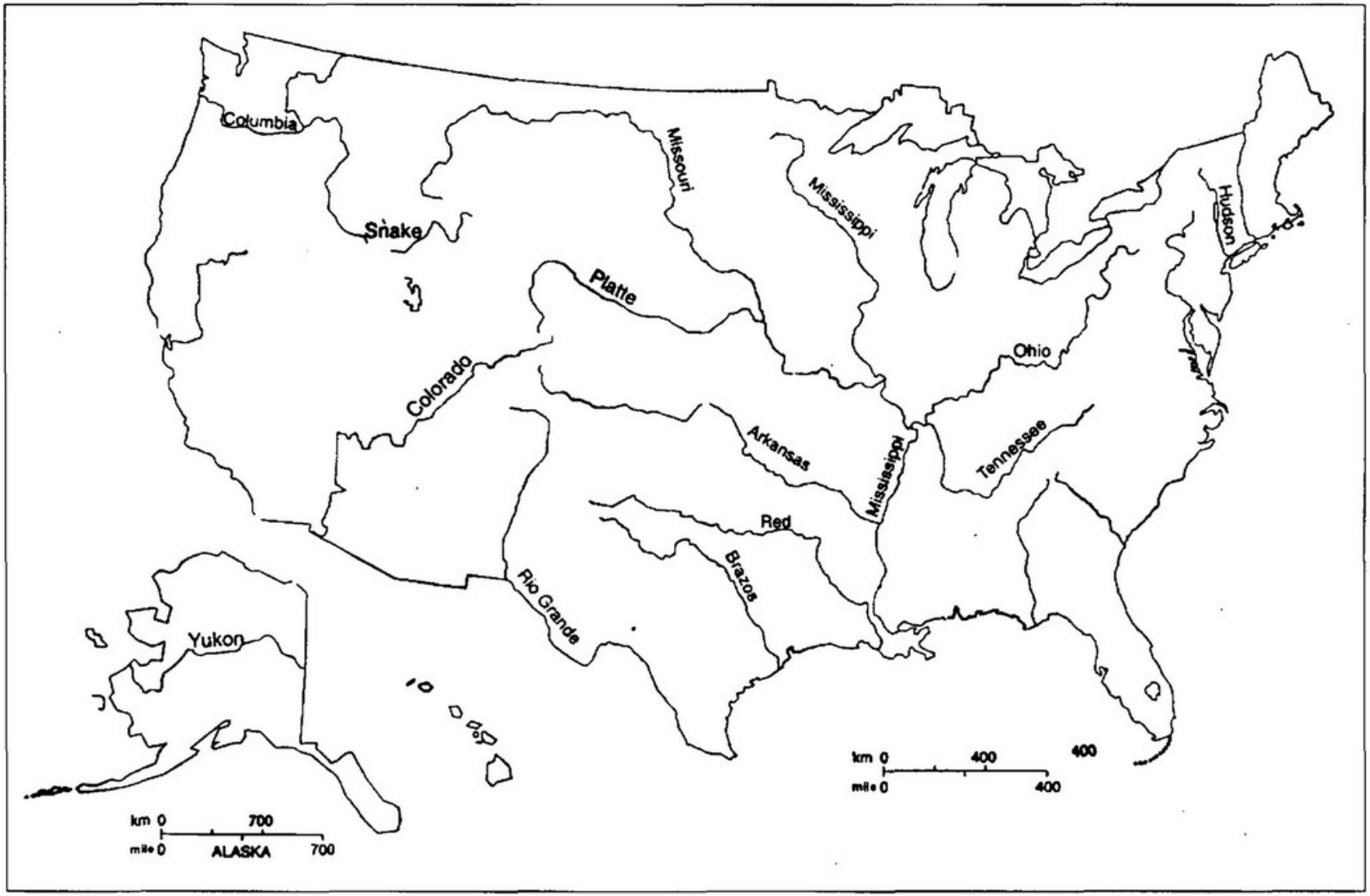

Harta 1. Statele Unite

1

Pământuri fără nume: sosirea europenilor, 1492–1765

În anii 1490, navigatorii europeni au început să relateze despre întâlnirea unor noi pământuri în emisfera vestică. Deşi „descoperirea" este adesea asociată cu Cristofor Columb, el a avut contemporani tot atât de curioşi ca şi el, iar scriitorii acelor zile i-au dat prioritate unui conaţional italian numit Amerigo Vespucci, de la care „America" îşi trage numele. Primii exploratori au atins pământurile din Caraibi, dar a devenit repede evident faptul că Lumea Nouă reprezenta o masă continentală inimaginabil de vastă, ale cărei dimensiuni nu aveau să fie apreciate corect timp de încă un secol.

Începând cu echipajul spaniol al lui Columb, mai multe naţiuni europene au căutat să creeze în Lumea Nouă mari imperii modelate după ţările-mamă. Noua Spanie a fost urmată de Noua Franţă, Noua Olandă, Noua Anglie şi chiar de Noua Suedie, în fiecare caz presupunându-se că tiparele politice şi sociale din ţara de origine vor fi transportate cu succes peste Atlantic şi vor înflori în acest sol foarte diferit. Aceste aspiraţii aveau să se dovedească vane, căci coloniştii s-au adaptat la condiţiile caracteristice ale noului teritoriu şi au profitat de oportunităţile unice de aici, spre supărarea autorităţilor imperiale. Pentru britanici în special, ale căror tentative de colonizare aveau să se dovedească în final a fi de departe cele mai de succes, mişcarea spre o diversitate religioasă şi socială a devenit irezistibilă, subminând orice şansă de solidaritate politică.

În 1492 aceste consideraţii erau încă într-un îndepărtat viitor. Cum europenii au descoperit un pământ cu totul nou pentru ei, atenţia lor imediată s-a concentrat asupra unei potenţiale bogăţii fără limite ce putea fi găsită acolo, şi asupra exploatării populaţiilor străine pe care acum le întâlneau.

POPULAȚIA INDIGENĂ

Descoperind „Indiile", Columb i-a catalogat în mod natural pe locuitori drept indieni, o eroare durabilă pe care scriitorii moderni doresc să o corecteze prin folosirea termenului „americani indigeni", deși cuvântul „americani" în sine doar comemorează un alt explorator european, mult mai descurcăreț decât Columb. Cine erau acești indigeni? Timp de secole, observatorii albi au inventat nenumărate explicații, de regulă cu scopul de a-i include într-o schemă istorică ușor de recunoscut. Erau ei poate descendenții unui val pierdut de colonizatori de demult, poate egipteni, evrei sau chiar galezi? Nevoia de asemenea rădăcini ipotetice a fost cu atât mai mare când exploratorii secolului al XIX-lea au găsit rămășițele unor rambleuri medievale în sudul statului Ohio și de-a lungul văii fluviului Mississippi, dovezi ale unor culturi pierdute mult prea dezvoltate pentru a fi asociate cu „sălbaticii" ignoranți pe care ei îi vedeau în jurul lor.

Existența popoarelor indigene pe continentul american poate fi de fapt urmărită până în epoca paleolitică. Mulți ani, popularea Americii de Nord a fost datată pe baza uneltelor de piatră care au apărut pe scară largă acum 12.000 sau 15.000 de ani, așa-numitele vârfuri Clovis, care sunt asociate cu vânătoarea unor mamifere acum dispărute. Se presupune că acestea au fost folosite de către vânătorii care aû traversat fâșia de pământ ce unea odinioară Alaska și Siberia. Mai recent, s-a argumentat că deși prezența umană în teritoriu este greu de detectat înainte de inventarea obiectelor de piatră, existaseră probabil oameni în America cu mulți ani înainte de epoca Clovis. Din ce în ce mai multe dovezi sugerează o activitate umană mult mai timpurie, cu siguranță acum circa 25.000 de ani, iar păreri mai controversate o datează acum aproximativ 40.000 sau chiar 50.000 de ani. Nici ideea că primii colonizatori ar fi ajuns aici numai pe acea fâșie de pământ nu este obligatorie, pentru că ei ar fi putut naviga de-a lungul coastelor în vase mici. Ciudățenia face ca unele dintre cele mai vechi așezări să se găsească în America de Sud, sugerând că familiile care au migrat din Siberia trebuie să se fi răspândit rapid pe întinsul lor nou domeniu, probabil în urmărirea cirezilor de animale sălbatice. La vremea când civilizațiile începeau să apară în Lumea Veche, comunitățile indigene americane existau deja în grupuri așezate, cel puțin pentru o parte a anului, și aveau rute de schimb comercial foarte întinse.

Dimensiunea exactă a populației precolumbiene este dificil de determinat, și nu în cele din urmă din cauza conținutului politic al chestiunii. Cei care privesc în mod binevoitor stabilirea europenilor minimalizează prezența

indienilor, astfel încât America de Nord este privită ca o *terra nullius*, pământ aparținând nimănui și oferindu-se cui dorea să-l pretindă și folosească. Recent, au început să prevaleze păreri contrarii, cu estimări extreme asupra mărimii populației indigene, sugerându-se că invadatorii albi au fost responsabili pentru genocidul unor comunități înfloritoare, preexistente. Adesea se mai adaugă aici ideea că acele culturi distruse reprezentau un fel de armonie ecologică ce a fost înlăturată de către europenii creștini și capitaliștii egoiști. În vreme ce o catastrofă demografică a avut loc cu siguranță în America Centrală și de Sud, situația din nord a fost diferită, cifrele populației indigene fiind mult mai mici și ritmul cuceririi mult mai lent. Cea mai plauzibilă ipoteză este că în jurul anilor 1500 d.Hr., cel puțin două milioane de oameni trăiau la nord de ceea ce acum este frontiera mexicană.

În teritoriul care reprezintă astăzi Statele Unite, geografia a condiționat câteva regiuni principale în funcție de mediul înconjurător, dar și din punct de vedere cultural, Alaska fiind în zona distinctă arctică și subarctică. Jumătatea estică a țării poate fi catalogată drept teren împădurit, o zonă de o uimitoare bogăție a hranei în animale sălbatice și pește, suplimentată cu terenuri cultivate cu dovlecei, cucurcubete și, mai mult ca orice, cu porumb. Populațiile de pe coastă foloseau din abundență resursele mării – pește și scoici. În secolul al XII-lea sau al XIII-lea, esticii trăiau în societăți complexe și prospere. Pădurile dese furnizau lemnul pentru impresionantele case-lungi, iar unele așezări s-au dezvoltat în importante orașe fortificate cu temple impunătoare. Aceste popoare și-au lăsat amprenta asupra peisajului, sub forma unor morminte elaborate, și a unor structuri rituale publice care le-ar fi fost familiare acelor europeni antici ce au construit Stonehenge și alte mònumente megalitice. Cele mai impresionante sunt marile situri de tumuli ce pot fi privite ca versiuni mai modeste ale piramidelor-temple din America Centrală, și câteva mari complexe de construcții și incinte geometrice din pământ. Complexul Moundsville din Virginia de Vest și Serpent Mound (Movila Șarpelui) din Ohio se numără printre cele mai frumoase urme ale acestei înfloriri culturale.

Cultura Hopewell s-a dezvoltat în primele secole ale erei creștine, iar construcția de tumuli a fost reînviată în Epoca Mississippi (circa 800–1.500 d.Hr.). În secolul al XII-lea, cele mai mari așezări cu tumuli aveau probabil câteva mii de locuitori, relativ comparabile cu orașele mijlocii din Europa contemporană lor. Există o anumită controversă privind corespondența exactă dintre percepția arheologică a constructorilor de tumuli și triburile istorice întâlnite de primii coloniști albi. Totuși, unele dintre grupurile tribale au constituit organizații politice puternice și de lungă durată, în special Liga irocheză a

celor Cinci Naţiuni (ulterior Şase), cu baza în zona statului New York. Formată în secolul al XVI-lea, această federaţie a rămas o prezenţă militară formidabilă până în primii ani ai Statelor Unite. În sud-est trăiau triburi complexe cum ar fi Creek şi Cherokee.

Aşezări centralizate şi chiar o dezvoltare urbană au fost de asemenea găsite în deşerturile din sud-vest. Acesta era un mediu natural foarte aspru, dependent în mod hotărâtor de ciclurile climatice şi de ploi, şi unde se acorda o mare importanţă colectării şi păstrării apei. Începând din jurul anului 1.000 d.Hr., aici s-au dezvoltat mari comunităţi săteşti, care au folosit în mod ingenios caracteristicile naturale pentru a crea aşezări bine apărate sau *pueblos*, în centrul cărora se găseau *kivas*, camere rotunde, parţial subterane, utilizate în ritualuri religioase. Comunităţile *pueblo*, care au dăinuit câteva secole, au menţinut legături cu mai bine cunoscutele culturi din Mexic. Astăzi, această zonă conţine de departe cele mai mari şi mai populate rezervaţii de triburi indiene din Statele Unite. Comunitatea Navajo din New Mexico şi Utah numără astăzi aproape 150.000 de oameni, mai mult decât următoarele 20 rezervaţii mari la un loc.

Stereotipurile europene convenţionale despre „indieni" se referă, de regulă, la culturile de călăreţi şi vânători de bizoni din regiunea Marilor Prerii, la triburi cum ar fi Lakota (Sioux) şi Cheyenne, deşi în realitate această structură socială a apărut destul de târziu. Preriile erau puţin populate până în timpuri istorice recente, când au început să se închege comunităţile, înarmate cu nou-descoperitul arc cu săgeţi. Şi deşi caii existaseră în America în timpuri preistorice, ei au dispărut timp de milenii şi au fost reintroduşi de către coloniştii spanioli în secolul al XVIII-lea. Odată reapăruţi, caii au furnizat baza puternicei şi potenţial periculoasei culturi întâlnită de către americanii secolului al XIX-lea. Societatea preriilor se baza pe aparent inepuizabilele cirezi de bizoni: existaseră 60–70 de milioane de bizoni anual înainte de anii 1840.

Mai departe spre vest existau unele ţinuturi şi mai variate, incluzând Marele Bazin, centrat pe Utah şi Nevada şi locuit de triburi cum ar fi Ute şi Paiute; şi regiunea de platou a modernului Idaho. În mare parte din ceea ce avea să devină mai târziu California de Sud, asprele condiţii de deşert au făcut posibilă doar dezvoltarea unor grupări mici, sărace, dependente de resurse limitate. În zona Pacificului de Nord-Vest, în contrast, au înflorit mari aşezări rurale, bazate pe pescuitul bogat şi pe vânătoarea de mamifere marine. Structurile sociale erau complexe, iar conştientizarea distincţiilor sociale foarte clară. Aceste grupuri sofisticate au dezvoltat, de asemenea, minunate arte vizuale, cele mai evidente fiind impresionanţii stâlpi totemici

atât de avid colecționați de europenii secolului al XIX-lea. Densitatea populației indigene a atins probabil maximumul pe coasta Pacificului.

Exploratorii europeni și coloniștii au găsit multe lucruri neprețuite în America de Nord, chiar dacă au trecut secole până ce au descoperit metalele prețioase pe care le căutau. Ei au găsit aici culturi cum ar fi porumbul indian, tutunul și cartofii dulci, pe care le-au integrat în propriile lor sisteme agricole. În schimb, chiar și cei mai bine intenționați au lăsat o moștenire dezastruoasă sub forma bolilor europene care au decimat populațiile indigene, cu mult înainte de a exista o politică sistematică de „înlăturare a indienilor". Acest proces a fost accelerat de foametea rezultată din distrugerea mediului familiar și (începând din secolul al XVIII-lea) de răspândirea băuturilor alcoolice. Efectele bolii, războiului și distrugerii mediului înconjurător au fost cumplite. În California, populația indiană era probabil în jur de 300.000 în 1750, dar de mai puțin de 50.000 în anii 1860. Câteodată, distrugerea prin mijloace biologice a fost deliberată, ca în anii 1760, când britanicii au răscolit spitalele cu variolă după cearșafuri și pături contaminate ca să le ofere drept cadouri popoarelor Ottawa. Cu toate sălbăticiile războaielor ce au durat sute de ani, indienii nord-americani au suferit cu mult mai puțin din cauza gloanțelor sau a obuzelor de tun decât din cauza a ceea ce a fost calificat drept „unificarea biologică a omenirii".

CONCHISTADORII

La fel ca și în America de Sud, prima prezență europeană în nord a fost spaniolă, când Juan Ponce de León a zărit Florida în 1513. După căderea Mexicului în 1519–1520, conchistadorii spanioli au călătorit în nord și în sud ca să caute noi imperii, adesea atrași de povești despre orașe bogate de dincolo de următorul lanț muntos sau de deșert. Câteodată aceste povestiri erau adevărate, și până în 1533 marea civilizație Inca a fost descoperită și zdrobită. America de Nord oferea trofee mult mai sărace. În 1528, Álvar Núñez Cabeza de Vaca a luat parte la o expediție în Florida, prima aventurare importantă în zona ce avea să devină teritoriul Statelor Unite. El a petrecut câțiva ani în mijlocul triburilor indiene înainte de a se întoarce în Mexico City, unde poveștile despre bogatele orașe din nord au creat multă agitație, iar două noi expediții au fost lansate drept rezultat.

În 1540, Francisco Vásquez de Coronado a pornit în căutarea bogăției fabuloase a miticelor „Șapte Orașe din Cibola". Deși nu a găsit nimic care

să rivalizeze cu splendorile Mexicului şi Perú-ului, căutările sale au reprezentat prima explorare europeană a ceea ce acum este sud-vestul Statelor Unite, iar spaniolii au descoperit Marele Canion în nordul Arizonei. Cei care i-au urmat au călătorit suficient de departe în prerii ca să fie uimiţi de vastele cirezi de bizoni. Chiar la acea vreme, Hernando De Soto s-a angajat într-o explorare de trei ani a oraşelor şi templelor din sud-est, pătrunzând în Georgia şi până în sudul Apalaşilor. El a călătorit în zone din cel puţin zece dintre ulterioarele state americane. Atât Coronado cât şi De Soto au atins fluviul Mississippi.

În 1565, aşezarea spaniolă de la St Augustine, Florida, era prima aşezare europeană permanentă din America de Nord, şi au existat incursiuni sporadice mai departe în nord şi vest: până în 1603, spaniolii au ajuns la ţărmurile Alaskăi. Santa Fe în New Mexico a fost întemeiată în 1610. În secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, autorităţile din Mexic au căutat să-şi consolideze puterea în teritoriile din nord care constituie acum statele Texas, California şi New Mexico, dar au întâmpinat o rezistenţă hotărâtă din partea unor triburi mai bine organizate, de exemplu Navajo. În 1680, o masivă revoltă *pueblo* a cauzat o severă întrerupere a colonizării şi evanghelizării spaniole în New Mexico, iar o răscoală Yaqui din 1740 a provocat moartea a mii de spanioli.

În ciuda acestor evenimente, eforturile misionare au continuat. La sfârşitul secolului al XVIII-lea exista o reţea de circa 30 de misionari numai în Texas. San Antonio era principalul centru politic, cu propriul său fort sau *presidio* (1718), şi cu aşezământul ce mai târziu a căpătat statut legendar sub numele de Alamo. De la sfârşitul secolului al XVII-lea, misiunile s-au răspândit către nord, de la Baja California de-a lungul coastei Pacificului, şi renumiţi evanghelizatori ca Juniper Serra au căutat nu numai să-i convertească pe indigeni, dar şi să-i integreze în economia imperială ca muncitori agricoli şi crescători de vite. Şi aici exista o structură de *presidios*, cu baza la Monterey, iar în anii 1760 expansiunea către nord a fost susţinută de teama unei posibile rivalităţi militare şi imperiale cu Marea Britanie şi Rusia. Din 1762 până în 1801, Spania a domnit peste teritoriul anterior francez al Louisianei, ceea ce i-a oferit suveranitatea teoretică asupra unei mari părţi a continentului.

La vremea când Statele Unite au luat fiinţă, şi chiar după aceea, exploratorii şi misionarii spanioli erau larg răspândiţi în jumătatea vestică a ţării, iar aşezările spaniole aveau să devină ulterior nuclee ale unor mari oraşe cum ar fi Albuquerque (New Mexico), Tucson (Arizona), San Antonio şi El Paso (Texas). Los Angeles a fost iniţial un sat, fondat în 1781 pentru promovarea colonizării. Dimensiunile geografice ale explorării spaniole sunt

ilustrate de numele folosite încă pentru regiunea munților (Montana), pentru zona zăpezilor (Nevada) și pentru cea a râurilor bogat colorate (Colorado). În sud-vest, spaniolii au dezvoltat o economie și o cultură care aveau mai târziu să capete faimă mondială drept cele ale Vestului „american", cu *vaqueros* sau cowboys și cu iscusința lor în folosirea lasoului și priceperea la cai. Multe cuvinte familiare în această lume sunt de fapt spaniole, incluzând *ranch, corral, lasso, lariat, chaps* și *bronco**. Atât cuvântul cât și conceptul de rodeo sunt tot de origine spaniolă.

În secolul al XVI-lea, America de Nord a fost inclusă în acea parte a Lumii Noi pe care papa o desemnase pentru dominație spaniolă. Această decizie a fost curând contestată de o serie de nou-veniți, dintre care cei mai puternici erau francezii. În 1535, Jacques Cartier a explorat fluviul Sf. Laurențiu și a început o serie de încercări de colonizare care au dus în final la fondarea „orașului" Québec (în realitate un post de schimb comercial) în 1608. Până în anii 1630 colonizarea a fost extinsă de-a lungul fluviului Sf. Laurențiu, iar în 1663 Noua Franță a devenit o colonie a coroanei sub Ludovic al XIV-lea. La începutul secolului al XVII-lea autoritățile franceze au sponsorizat expediții iezuite cu scopul creării unui imperiu spiritual și politic printre triburile creștinate cum ar fi algonkinii și huronii, în principal în moderna provincie canadiană Ontario de astăzi. Misiunile au fost devastate la jumătatea secolului și mulți misionari martirizați, dar autoritatea franceză a continuat să se extindă. În 1675, episcopia de Québec avea autoritate ecleziastică asupra întregii Americi de Nord franceze. În 1713, Marea Britanie a primit concesiuni teritoriale în Canada, dar temuta prezență franceză era simbolizată de noile fortificații de la Louisbourg (1717).

În 1673, guvernatorul Noii Franțe a trimis o expediție, condusă de Louis Joliet și Jacques Marquette, pentru a stabili dacă marele Mississippi curge către sud sau către vest, către Florida sau către California. Descoperirea faptului că se vărsa în Golful Mexic a fost crucială pentru colonizarea ulterioară a francezilor, iar Mississippi a devenit acum artera centrală a unui imperiu al Lumii Noi care părea că va domina continentul pe măsură ce puterea spaniolă intra în declin constant. Coloniștii canadieni care au călătorit de-a lungul fluviului Mississippi către Golful Mexic au dat numele monarhului francez de atunci noii provincii Louisiana. În 1680, Părintele Hennepin a explorat ceea ce mai târziu a devenit Minnesota. Așezări ale coloniștilor francezi au apărut la Biloxi în Mississippi, Cahokia în Illinois (1699), Detroit în Michigan (1701) și Mobile în Alabama (1702). Orașul New Orleans

* Fermă, țarc, lasou, funie-lasou, jambiere de piele și cal sălbatic.

datează din 1718. În 1749, o nouă expediție a cartografiat valea râului Ohio pentru a confirma pretențiile Franței aici în fața expansionismului britanic.

În ciuda vastelor sale dimensiuni, Noua Franță era o entitate foarte diferită de posesiunile engleze, mai mult o rețea de rute de comerț decât o adevărată așezare colonială. În 1700, întreaga posesiune franceză din Louisiana până în Québec abia dacă avea 25.000 de coloniști, comparativ cu 250.000 în mai compactul teritoriu britanic de pe coasta estică. Chiar după decenii de relativ intensă dezvoltare, întreaga Americă de Nord franceză abia avea 80.000 de locuitori în 1763, când întreg teritoriul a trecut sub control britanic.

În Vestul Mijlociu american, moștenirea franceză este reflectată astăzi de numeroase toponime, adesea asociate cu mari așezări: Detroit în Michigan; Racine și Fond du Lac în Wisconsin, Terre Haute, Indiana, Des Moines în Iowa, și St Louis în Missouri. Așa cum Thoreau recunoștea în anii 1850, „Prerie este un cuvânt francez, așa cum Sierra este unul spaniol", iar călătorii americani în vest, chiar și la date târzii, aveau nevoie de ghidarea unui *voyageur* sau *coureur de bois*.

COLONIZAREA BRITANICĂ

În special în vest, expansiunea americană de la sfârșitul secolului al XVIII-lea s-a realizat pe o fundație latină și catolică. Pe coasta de est, mai multe alte puteri europene pretinseseră câte un colț al Lumii Noi. În 1624, olandezii au fondat un centru de schimb comercial în insula Manhattan, unde s-a dezvoltat New Amsterdam. Colonia olandeză s-a extins de-a lungul văii Hudsonului, iar în 1655 a anexat colonia suedeză creată de-a lungul fluviului Delaware, din viitoarele state Delaware și Pennsylvania.

Prima aventurare a englezilor în America de Nord a fost condusă de către John Cabot (Giovanni Caboto), un explorator italian care în 1497 a pretins Newfoundland-ul pentru sponsorul său, regele Henric al VII-lea.

După decenii de neglijare, interesul englez în Lumea Nouă a reînviat o dată cu lupta geopolitică a țării cu Spania: în 1579, Sir Francis Drake chiar pretindea în mod absurd teritoriile pe care le-ar fi descoperit în California de Nord. În 1584, geograful Richard Hakluyt a scris despre colonizarea engleză că „îl poate opri pe regele Spaniei să dea năvală în toată" America de Nord, și la scurt timp după aceasta au urmat serioase încercări de colonizare. Între 1585 și 1590, colonizarea s-a concentrat în Roanoke, în Carolina de Nord, unde a apărut o așezare temporară. Deși această acțiune

a avut puțină semnificație pe termen lung, probabil rezultatul simbolic major a fost nașterea unui copil numit Virginia Dare, primul copil englez născut în Lumea Nouă (1587).

Eforturile de colonizare au fost reluate după 1603, sub Iacob I, în câteva puncte, din Maine către sud. În 1606, Parlamentul britanic a creat Companiile „London" și „Plymouth Virginia" pentru promovarea colonizării, iar în anul următor „London Company" a înființat o durabilă colonie la Jamestown în actuala Virginie de Sud, în apropiere de o fostă misiune spaniolă părăsită. Colonia a trecut printr-o primă perioadă dificilă, deoarece era localizată într-o regiune nesănătoasă. Dintre cei 104 de coloniști prezenți în iunie 1607, numai 38 mai erau în viață în următorul ianuarie, restul căzând pradă febrei tifoide și dizenteriei, agravate de foamete – 1609 a fost „vremea înfometării". Bolile au continuat să secere mulți coloniști până în 1624, când desființarea Companiei „Virginia" și crearea unei colonii regale au permis reforma și o reorientare generală. Luptele de hărțuială cu populația indiană au cauzat și ele pierderi grele, și mai mult decât toate sângerosul război din 1622, care a însemnat pierderea a probabil 350 de coloniști; dar și în această privință cele mai grave pericole au fost înlăturate până la mijlocul deceniului. În 1634, populația Virginiei se apropia de 5.000, și de 40.000 în anii 1670.

Nici situația economică nu a fost la început cu mult mai solidă. Planurile inițiale prevedeau plantații subtropicale pentru cultivarea „trestiei de zahăr, portocalilor, lămâilor, migdalilor, anasonului". Nici una dintre acestea nu s-a dovedit de succes, iar condițiile s-au îmbunătățit abia în 1612, o dată cu introducerea tutunului. Fumatul devenise extrem de popular în Anglia și Europa de Vest, iar prosperitatea Virginiei a crescut brusc. La fel s-a întâmplat și cu cealaltă colonie din Golful Chesapeake, Maryland, fondată în 1632 ca o proprietate a lui Cecilius Calvert (Lord Baltimore), cu scopul de a crea un refugiu pentru catolicii englezi persecutați. Cei două sute de coloniști care au sosit în noul teritoriu în 1634 erau în părți egale protestanți și catolici. Maryland a oferit o atmosferă de toleranță religioasă ce părea atractivă pentru mulți alții în afară de catolici, dar în 1655 relațiile au devenit violente și coloniștii puritani au învins o forță catolică. Tensiunea s-a menținut până în 1689, când supremația familiei Calvert a fost înlăturată, iar poziția favorabilă a catolicismului a fost distrusă.

Locuitorii din Maryland au intrat în comerțul cu tutun cu același entuziasm ca și cei din Virginia. În anii 1650, cele două colonii exportau împreună circa 5 milioane livre de tutun, iar viitorul lor era asigurat. În 1700, tutunul din Chesapeake reprezenta patru cincimi din valoarea exporturilor din America de Nord britanică. În cadrul coloniilor cu slabă circulație monetară,

tutunul a rămas moneda de schimb obișnuită până târziu în secolul al XVIII-lea, astfel că până și salariile clerului colonial era specificat în livre de tutun. Într-adevăr, aceasta era o economie construită din fum.

Mulți emigranți călătoreau sub obligația unei servituți, o relație contractuală prin care un emigrant era de acord să muncească pentru un stăpân timp de câțiva ani pentru a-și plăti costul traversării oceanului. Deși perspectiva libertății ulterioare făcea această situație diferită de sclavie, adesea condițiile de transport și muncă nu erau cu mult mai bune decât cele ale sclavilor. Servitorii erau în mod similar supuși unei posibile vânzări la sosire, în condiții ce mai târziu au devenit notorii pe piața sclavilor ce licita africanii nou-sosiți, și erau de asemenea supuși abuzurilor fizice și sexuale din partea unor stăpâni lipsiți de scrupule. În secolul al XVII-lea, sfârșitul termenului de servitute promitea posibilitatea unei vieți mai bune prin cultivarea pământului, dar în deceniile următoare tendința a fost ca foștii servitori să rămână în situația lor servilă. Servitutea de acest tip a devenit tot mai puțin atractivă pentru europeni, în timp ce populația vest-europeană care înainte era în creștere rapidă s-a stabilizat după jumătatea secolului al XVII-lea. Lipsa de forță de muncă albă ce a rezultat i-a încurajat pe plantatori și fermieri să caute noi surse, și în 1717 guvernul britanic a transformat exilarea în Lumea Nouă într-o pedeapsă legală pentru crime ce înainte ar fi adus condamnarea la moarte. Chiar și această măsură nu a putut rezolva problema, iar noile culturi profitabile din coloniile sudului au impus condiții de muncă ce constituiau în sine o pedeapsă la moarte pentru coloniștii albi.

O soluție a fost găsită în folosirea sclavilor africani. Primul import cunoscut de sclavi în coloniile britanice a avut loc în 1619, deși spaniolii și portughezii foloseau de mult această practică, transportând deja probabil un milion de africani. Sclavia nu a reprezentat o forță majoră în teritoriile britanice până după anii 1680. În 1670, Sir William Berkeley a estimat că printre cei 40.000 de locuitori din Virginia se aflau aproximativ 2.000 de sclavi negri și 6.000 de servitori albi. În 1700 existau 10–20.000 de sclavi în America britanică dintr-o populație totală de 275.000, probabil 5% din total. Virginia, Maryland și Carolina de Nord și-au dublat populația de sclavi între 1680 și 1710. În medie, au fost importați circa 3.000 de africani în fiecare an între 1700 și 1790. Numărul lor a crescut constant în anii 1760, când peste 7.000 de sclavi au intrat anual în America de Nord. Probabil 300.000 de sclavi au fost importați în secolul al XVIII-lea. După un aparent sfârșit al comerțului cu sclavi în anii 1780, o scurtă renaștere la începutul noului secol a mai adus încă 40.000 de africani. De-a lungul celei de-a doua jumătăți a secolului, proportia africană a populației nu a scăzut sub o cincime, iar în unele regiuni

era chiar mult mai mare. În 1775, Virginia avea aproximativ 500.000 de locuitori, iar Maryland 250.000, şi probabil o treime din populaţia lor combinată îşi avea originile în Africa.

NEW ENGLAND

Timp de mulţi ani, percepţia populară a istoriei de început a Americii a fost dominată de experienţele coloniştilor din New England, în mod special de coloniile din jurul Plymouth-ului şi din Golful Massachusetts. Drept consecinţă, generaţii de şcolari americani au fost „îmbibaţi" cu relatări foarte pitoreşti despre motivele religioase şi sectare din ţara lor de origine. „Puritan" a devenit sinonim cu colonist, iar primul *Thanksgiving* a oferit un bogat simbol religios pentru începuturile prezenţei albe în Lumea Nouă. Pe lângă ignorarea vastei istorii a colonizării anterioare franceză şi spaniolă, aceasta a indus în eroare şi a redus importanţa coloniilor din centrul Americii, care au devenit viabile economic mult mai de timpuriu decât vecinele lor nordice. Accentuarea nordică a „pelerinilor" este explicabilă numai prin prisma disputelor retorice asupra naturii societăţii americane de la începutul secolul al XIX-lea, şi prin nevoia New England-ului de a se prezenta drept America autentică, mai degrabă decât sudul sclavagist, aristocratic şi secesionist.

Colonizarea puritană din New England a fost rezultatul nemulţumirii unor clerici şi laici faţă de reforma Bisericii Angliei sub regina Elisabeta I, şi al supravieţuirii a ceea ce ei percepeau drept practici papale. Puritanii englezi au fost iniţial angajaţi în lupta politică pentru controlul Bisericii naţionale în vederea impunerii propriilor opinii, dar către sfârşitul secolului al XVI-lea a devenit evident că aceasta nu va fi posibil, şi că o continuare a agitaţiei va întâmpina represalii severe. Începând cu 1615, militanţii protestanţi erau de asemenea alarmaţi de dezvoltarea gândirii arminiene* în cadrul Bisericii oficiale, ceea ce însemna idei care moderau sau îmblânzeau teologia calvină strictă. Drept răspuns, s-au format mici grupuri care s-au despărţit de Biserica naţională în scopul creării unei noi Biserici purificate, alcătuită din grupuri de sfinţi vizibili, o alegere spirituală eliberată de masele nepocăite. Aceste secte proveneau în principal din Londra şi din oraşele

* Doctrină protestantă, fondată de episcopul olandez Jacobus Arminius, care susţinea că Iisus a murit pentru toţi oamenii, şi nu numai pentru cei aleşi, combătea rigorismul calvin şi predica toleranţa; a fost condamnată de Sinodul din Dordrecht (1618).

comerciale din sud-estul Angliei, şi urmau în general cărturari din colegiile din Cambridge. Prima „Biserică adunată" s-a refugiat în Olanda, unde membrii ei au fost primiţi cu ospitalitate, dar unde era puţin probabil să-şi poată menţine limba engleză şi identitatea naţională în anii următori. Separatiştii sau independenţii îşi concentrau acum eforturile asupra „Noii Anglii" de peste mări, în „părţile de nord ale Virginiei".

Navigând cu *Mayflower*, o sută de pelerini au ajuns la Cape Cod în noiembrie 1620. Fiind în afara autorităţii Virginiei, coloniştii şi-au creat o „Convenţie" autoguvernată, şi astfel a apărut colonia ce s-a stabilit la Plymouth curând după aceea. Grupul a stabilit relaţii prieteneşti cu indienii Wampanoag, care i-au învăţat cu generozitate cum să-şi obţină hrana în noul teritoriu. Miracolul supravieţuirii lor a fost sărbătorit în primul *Thanksgiving* în 1621, dar colonia a rămas mică, cu abia 300 de oameni în 1630.

Plymouth a fost curând depăşit de vecinul său din Golful Massachusetts, care şi-a primit carta în 1629. Un an mai târziu, în Massachusetts erau 2.000 de colonişti, în principal în jurul portului Boston. Coloniile nordice au devenit foarte puternice în deceniul următor pe măsură ce gândirea arminiană şi acea parte a Bisericii Anglicane ce se apropia de catolicismul roman câştigau teren în Anglia. Până în 1640 sosiseră aici 15–20.000 de colonişti, incluzând 65 de preoţi, iar aşezările s-au înmulţit. Această „Nouă Anglie" s-a extins în noi regiuni. Până în 1636, Thomas Hooker condusese 100 de oameni la Hartford, care a devenit baza Connecticut-ului şi a fost curând recunoscută drept o colonie de drept (în 1662 s-a mărit cu anterior separata colonie New Haven). La jumătatea secolului, Golful Massachusetts avea circa 15.000 de colonişti europeni, cu încă 2.500 în Connecticut, aproximativ 1.000 în Plymouth şi poate 2.000 cu totul în coloniile de periferie din Rhode Island, New Hampshire şi Maine. Boston apăruse drept capitala evidentă a regiunii, cu 3.000 de locuitori în 1660. Când războiul a ameninţat în 1643, Golful Massachusetts a constituit nucleul unei entităţi ce s-a intitulat „Coloniile Unite din New England".

Justificarea religioasă a noilor colonii a fost exprimată prin iniţiativele misionare din comunităţile indigene. Personajul-cheie a fost John Eliot, pastor din Roxbury, care până în anii 1650 tradusese catehismul şi o parte din *Scripturi* în limbi indiene. Activitatea lui misionară a implicat de asemenea şi crearea de comunităţi creştine, „oraşe care se roagă", după modelul iniţiat de catolici în America de Sud şi în alte locuri. Până în anii 1670 mai multe mii de indigeni fuseseră convertiţi la creştinism. Aceste relaţii relativ umane trebuie privite în contrast cu brutalitatea extremă a confruntărilor militare cu popoarele indigene. În 1636, războiul împotriva

populației Pequot a implicat masacrul unor întregi sate, în care mai multe sute de indieni au pierit în cadrul unor incidente separate.

CREDINȚĂ TRADIȚIONALĂ ȘI EREZIE

Relatări ulterioare despre colonia puritană descriu de obicei Massachusetts-ul de început ca pe o teocrație extremistă, și nu e nici o îndoială că acești coloniști vedeau într-adevăr lumea lor ca pe un nou Israel, asupra căruia poruncile *Vechiului Testament* se aplicau cu o forță specială. Orașul lor era o cetate în vârful unui deal, și Boston-ul era un nou Ierusalim, în care conformarea morală și religioasă era impusă cu severitate, de teamă că un Dumnezeu furios ar putea să pedepsească poporul său rătăcit. Fundamentul ideologiei noii colonii era conceptul din *Vechiul Testament* al convenției dintre Dumnezeu și poporul său, un contract care necesita o respectare scrupuloasă. Totuși, puține dintre aceste idei erau în mod necesar remarcabile din punctul de vedere al Europei protestante contemporane, sau chiar al opiniilor principalului curent religios din Anglia Stuarților, care în mod similar impunea frecventarea bisericii și penaliza o gamă uriașă de purtări greșite care astăzi ar fi considerate drept o chestiune ce privește opțiunea personală. Zilele obligatorii de post și *Thanksgiving* au constituit în mod similar o practică engleză obișnuită într-o epocă ce privea universul moral și cel natural drept intim legate. Și în timp ce primele coduri de legi din Massachusetts par a fi draconice, ele diferă foarte puțin ca ton sau severitate de statutele republicii cromwelliene.

Puritanii din Massachusetts erau creștini calvini strict tradiționali, cu idei asupra unor chestiuni ca Sfânta Treime sau Nașterea Fecioarei care ar fi putut fi larg acceptate de orice curent principal anglican sau chiar catolic. Ei nu erau pregătiți să permită nici cea mai mică abatere sau chiar speculație asupra chestiunilor de bază, ceea ce reprezenta o poziție dificilă când atâția credincioși individuali aveau propria lor interpretare a *Scripturilor*. Cum criza politică devenea tot mai acută în Anglia în 1640, colapsul controlului ecleziastic a însemnat în mod inevitabil dezvoltarea unor opinii sectare extremiste și propagarea acestora prin cărți, pamflete și vizite personale ale misionarilor. Între 1630 și 1670, New England s-a confruntat cu repetate crize ce au implicat speculații eretice asociate cu secte cum ar fi familiștii, antinomiștii, anabaptiștii și, cei mai îngrozitori, quakerii. Fiecare confruntare succesivă cu intoleranța religioasă a coloniei din Massachusetts a promovat extinderea coloniilor învecinate.

Prima criză doctrinară a izbucnit la mijlocul anilor 1630, cu vederile liberale ale lui Roger Williams şi Anne Hutchinson. Williams avea vederi extreme asupra toleranţei religioase şi a rolului statului în impunerea conformării religioase: pentru el, „adorarea forţată pute în nasul Domnului". El a fost acuzat că dorea să extindă toleranţa la păgâni, evrei şi turci, şi, cu siguranţă, la toţi credincioşii creştini. Pentru ideile incorecte, el recomanda abordarea „Luptă numai cu cuvinte şi nu cu săbii". Excentricitatea sa s-a extins chiar până la ideea că terenurile nu trebuie obţinute de la indieni fără o plată corespunzătoare. În 1635 el a fost exilat împreună cu adepţii săi, care au construit un nou refugiu în zona Providence din viitoarea colonie Rhode Island.

Anne Hutchinson era o emigrantă engleză care organiza discuţii religioase în cadrul unui cerc de femei pioase din Boston. Această activitate feminină separată era în sine suspectă, dar abordarea sa mistică a făcut-o de asemenea să minimalizeze rolul uman în obţinerea salvării prin citirea *Bibliei*, frecventarea bisericii şi diferite „lucrări". Astfel ea a căzut în ceea ce credinţa tradiţională considera erezia antinomismului, iar în 1637 ea şi adeptele sale au fost judecate pentru „defăimarea preoţilor". Afirmaţia ei că acţiunile sale erau inspirate prin revelaţie directă i-a pecetluit soarta, şi în anul următor a fost exilată. Ea s-a îndreptat, în mod natural, către noua colonie din Narragansett Bay. Alţi disidenţi au urmat-o. Exilaţii antinomişti din Massachusetts s-au numărat de asemenea printre primii colonişti din New Hampshire, deşi colonia de acolo era mult mai diversă ca profil.

Din jurul anului 1640, Rhode Island a reprezentat un fenomen liberal unic în lumea creştină, cu atât mai mult cu cât s-a înfiinţat la o vreme de conflicte atât de violente între şi în sânul diferitelor culte creştine: aceasta a fost după Războiul de 30 de Ani din Europa şi după cea mai gravă perioadă a nebuniei germane a vânătorii de vrăjitoare. În 1647 Rhode Island a abolit procesele de vrăjitorie. Carta coloniei din 1663 conţinea uimitoarea afirmaţie că „fiecare persoană poate oricând în mod liber să se bucure deplin de propria-i judecată şi conştiinţă în chestiuni de interes religios". În secolul următor, Rhode Island s-a bucurat de o reputaţie foarte proastă în rândul credincioşilor tradiţionalişti din New England, drept o Sodomă spirituală, a cărei influenţă nefastă a fost reflectată în speculaţii mistice şi oculte care au fost înregistrate în satele de pe coasta sudică din Massachusetts şi Connecticut. Puritanul Cotton Mather numea zona drept „scursura Noii Anglii". Către 1640, Rhode Island a devenit centrul mişcării baptiste americane, iar mai

târziu a dat naştere sectelor baptiste cum ar fi cele care acceptau sabatul evreiesc – „Baptiştii de Ziua a Şaptea". În afară de aceste mişcări creştine excentrice, începând din 1677 Newport avea un nucleu de familii de evrei, iar în 1763 a devenit primul oraş american care găzduia o sinagogă. Disprețuite de vecinii lor cu vederi înguste, Providence şi Newport s-au consolat devenind porturi importante ale regiunii în secolul următor.

Cei mai exclusivişti erau quakerii, ale căror activităţi au creat unele dintre cele mai întunecate capitole ale istoriei coloniale timpurii. Avându-şi originea în Anglia anilor 1650, grupul a contestat aproape toate credinţele şi valorile fundamentale ale zilei, pretinzând că Iisus Hristos se găseşte în Lumina Interioară ce ghidează orice credincios. Ca democraţi radicali, quakerii respingeau simbolurile ierarhiei sociale şi supunerea sub forme ca scoaterea pălăriei în faţa superiorilor, şi insistau asupra folosirii formelor învechite ale pronumelui *you*, *thou* şi *thee*. Ei au contestat puterea clerului prin intervenţii în timpul slujbelor din „casele cu turlă", iar respingerea jurămintelor ameninţa să destabilizeze bazele guvernării civile. Mai rău, unii dintre cei mai activi şi mai elocvenţi predicatori erau femei. Începând din 1656, Massachusetts a persecutat în mod repetat quakerii misionari, ordonându-se bătăi severe şi exiluri, ameninţând cu pedepse mai grave dacă îndrăzneau să se întoarcă; şi bineînţeles că s-au întors. Între 1659 şi 1661 patru quakeri au fost spânzuraţi în Boston, printre care şi o femeie, Mary Dyer, cea mai bună prietenă a lui Anne Hutchinson. În 1676, coloniştii quakeri au căutat toleranţă în noile teritorii americane şi o nouă aşezare a fost fondată în West New Jersey.

În Anglia, de asemenea, quakerii reprezentau cel mai mare obstacol pentru orice proiect de lege asupra toleranţei, iar persecuţia a atins apogeul sub Tories* la începutul anilor 1680. Totuşi, liderul quaker William Penn a fost privit cu indulgenţă de regele Carol II şi de fratele acestuia, ducele de York, iar în 1681 Penn a primit o cartă de proprietate pentru terenul ce mai târziu avea să devină Pennsylvania, „Pădurile lui Penn". Colonizarea quakerilor s-a extins în zone ce mai târziu au devenit Delaware şi New Jersey. Colonizarea a fost un succes imediat: până în iulie 1683, 50 de vase sosiseră, mărind populaţia la 3.000 de oameni, un aflux egalat doar de emigrarea timpurie din Golful Massachusetts.

În 1682, „Marea Lege" a lui Penn pentru noua colonie oferea toleranţă pentru „toate persoanele care mărturisesc şi recunosc pe Dumnezeu

---

* Partidul conservator din Anglia.

Unul atotputernic şi etern, apărătorul şi conducătorul lumii", cu condiţia unei purtări cuviincioase. În primele sale decenii colonia a căutat să oficializeze principiile quakerilor într-un cod de legi care reducea la minimum pedeapsa cu moartea şi folosea în mod creativ închisorile şi casele de corecţie, dar perioada de experimentare a sfârşit o dată cu adoptarea codului penal englez în 1718. Aceasta făcea parte dintr-un compromis prin care quakerii erau scutiţi de obligativitatea de a depune jurământ pentru a putea ocupa posturi publice, acordându-li-se în schimb dreptul de a-şi afirma loialitatea.

O asemenea largă toleranţă era tentantă pentru minorităţile religioase ale Europei de Vest, inclusiv sectele germane ale căror poziţii fuseseră deteriorate în statele confesionale ale acelor zile. Istoria americanilor-germani a început în 1683, când primul grup de colonişti a înfiinţat Germantown, acum în suburbiile Philadelphiei. Au venit şi inevitabilii baptişti – englezi, galezi şi irlandezi –, ale căror congregaţii în zona Philadelphiei au fondat prima asociaţie baptistă americană în 1707. La sfârşitul secolului, credincioşii tradiţionalişti priveau Pennsylvania ca pe o grădină zoologică a sectelor, foarte asemănător cu felul cum priviseră mai înainte Rhode Island, şi, la fel ca în alte colonii, atmosfera tolerantă a Pennsylvaniei a încurajat un avânt al comerţului şi agriculturii. Până la mijlocul secolului al XVIII-lea, Philadelphia depăşise Bostonul ca cel mai important oras al Americii britanice; în 1770, Philadelphia rivaliza cu Dublinul pentru poziţia de cel de-al doilea oraş al imperiului.

În timp ce mulţi colonişti britanici erau motivaţi de căutarea unui refugiu religios, alte teritorii au fost colonizate ca rezultat al interesului economic sau imperial. În 1664, englezii au acaparat coloniile olandeze cu capitala la New Amsterdam, care a fost redenumit New York. Anglia deţinea acum controlul fostelor teritorii olandeze şi suedeze din Lumea Nouă, iar aceasta a servit şi la înlăturarea ameninţării potenţiale la adresa securităţii coloniilor din New England şi Chesapeake. De asemenea, în aceşti ani, aşezările britanice s-au răspândit în teritoriile de la sud de Virginia, în cele două Carroline. Colonizarea acolo fusese propusă încă din 1629, iar regiunea şi-a primit numele de la regele Carol XII, atunci la putere, mai degrabă decât de la fiul său, sub domnia căruia planul a fost de fapt pus în aplicare decenii mai târziu. Partea de nord a Carolinei a fost colonizată în anii 1650, iar sudul începând din 1670 (Tabelul 1.1). Aşezări mai vechi au primit de asemenea statutul colonial: Rhode Island în 1647, New Hampshire în 1679.

Tabelul 1.1 Formarea Americii britanice

Colonii britanice	*Data aproximativă a primei aşezări europene*
New England	
Connecticut	1634
Massachusetts	1620
New Hampshire	1623
Rhode Island	1636
Vermont	1724
Maine	1624
Atlanticul de Mijloc	
New Jersey	1664
New York	1614
Pennsylvania	1682
Atlanticul de Sud	
Delaware	1638
Georgia	1733
Maryland	1634
Carolina de Nord	1660
Carolina de Sud	1670
Virginia	1607

Până în jurul anului 1675, coloniştii englezi îşi manifestaseră pretenţiile la coasta estică, cu cel puţin un nucleu de aşezări ce se întindeau de la graniţele Floridei spaniole în sud, până la actualele state Maine şi Vermont în nord. Coloniile din interiorul continentului ajunseseră până la *Fall Line*, Linia Cascadelor, unde navigaţia mai departe pe fluviu era împiedicată de praguri. În următoarea generaţie ei vor începe să se mute către poalele Apalaşilor şi în văile muntoase ce se întind din Caroline şi Virginia până către New York.

CRIZA DIN 1675–1692

La sfârşitul anilor 1670, acea parte a Israelului lui Dumnezeu care era New England era prosperă în numeroase feluri, dar dificultăţi serioase începeau să devină evidente. În 1675, a izbucnit un război devastator între colonişti şi

indienii locali Wampanoag, conduși de Metacom, „Regele Philip". Războiul a durat un an și a avut ca rezultat moartea a 600 de coloniști și probabil 3.000 de indigeni. În 1676, perspectiva unei confruntări generale cu indienii a condus la numeroase cereri de îmbunătățire a pregătirilor militare și de transferare a mai multă putere de la capitalele coloniale către comunitățile de frontieră.

În Virginia, tulburările au fost declanșate de embargoul guvernatorului asupra pătrunderii mai adânc în teritoriul indian fără permisiunea sa, și de ridicarea de forturi care să impună această hotărâre. Nemulțumirea a culminat într-o rebeliune deschisă condusă de Nathaniel Bacon, care a unit oamenii de la frontieră și servitorii într-o campanie populistă bazată pe o politică antielitistă și antiaristocratică, ca și pe respingerea impozitării nedrepte. Rebelii au obținut chiar sprijinul sclavilor, ceea ce avea să fie privit de unii istorici radicali de mai târziu drept un exemplu de pionierat al militantismului claselor de jos și de colaborare interrasială, chiar dacă disidenții aveau ca unul dintre țelurile principale suprimarea amenințării indiene. Capitala Jamestown a fost arsă, iar guvernatorul englez silit să trimită 1.000 de soldați pentru a stabiliza colonia.

Tensiunile au crescut în timpul deceniului următor. După triumful partidei regale în Anglia în 1683, curtea a încercat o revizuire generală a cartelor târgurilor engleze, care constituiseră o amenințare constituțională în timpul precedenților 50 de ani. Într-o mișcare legată de aceasta, o nouă politică imperială a fost semnalată prin revocarea cartelor coloniale existente, inclusiv pe cea a Massachusetts-ului în 1684. Până în 1686, fuseseră instituite procedurile *Quo Waranto* împotriva tuturor cartelor coloniilor americane, și existau planuri pentru noi structuri regionale, probabil un „Dominion al Noii Anglii" sub un guvernator direct responsabil în fața regelui. Acest curent a ridicat tot felul de probleme – constituționale, religioase și personale: noul rege era catolicul Iacob II, despre care se credea că are intenții absolutiste. Fără carte, toate aranjamentele de proprietate din colonii aveau să devină nesigure, iar coloniștii, în cel mai bun caz, aveau să se confrunte cu potențiale creșteri uriașe în arende. Cel mai rău lucru care li se putea întâmpla coloniștilor era să fie asupriți la fel ca și irlandezii, și la fel de expuși unui fel de recolonizare. La sfârșitul lui 1686, Sir Edmund Andros a fost instalat ca guvernator al Dominionului Noii Anglii, și în 1688 dominionul se întindea de la fluviul Delaware până la Sf. Laurențiu, incluzând New York-ul. Pe lângă faptul că era autoritar, guvernatorul și cercul său au făcut și uz de cărți religioase anglicane,

care pentru puritanii din New England erau semne de papistaşie, şi protestele au devenit generale.

În noiembrie 1688, stathuderul olandez Wilhelm de Orania a debarcat în Anglia ca să îl înfrunte pe regele Iacob, care până la sfârşitul anului a fost înlăturat de la putere. Când vestea a sosit în America după câteva luni, a cauzat o revoluţie generală. Bostonul a fost pus sub conducerea unui Consiliu de Siguranţă până la restaurarea guvernării tradiţionale în luna mai. În New York, un aventurier german numit Jacob Leisler s-a aflat în fruntea unei revoluţii sociale bazată pe conducerea unei miliţii, şi cum perspectiva unei invazii franceze devenea pe zi ce trecea mai reală, Leisler a devenit un dictator. El şi-a păstrat poziţia până în 1691, când a refuzat să recunoască autoritatea noului guvernator şi a fost executat. Revoluţia din 1689 din Maryland a rezultat în triumful unei Asociaţii Protestante constituite ca o mişcare de opoziţie faţă de Lord Baltimore, proprietarul, a cărui familie şi-a pierdut poziţia în colonie până ce s-au convertit la Biserica oficială. Capitala a fost mutată, de asemenea, de la oraşul catolic Saint Mary la Annapolis-ul („Anne Arundel Town") protestant. Un mandat a fost emis pentru arestarea unui alt proprietar, William Penn, cerându-se reţinerea lui pentru trădare, iar dreptul său de proprietate a fost suspendat. De-a lungul anului 1689, toate coloniile cunoscuseră, într-un grad mai mare sau mai mic, tulburări sociale, până când, în cele din urmă, toate au proclamat noua familie regală.

Chiar şi atunci când guvernarea a fost mai mult sau mai puţin restaurată, problemele au persistat. Vechile carte fuseseră anulate şi noile documente adesea nu au fost obţinute timp de ani de zile: nu înainte de 1691 în cazul Massachusetts-ului. Mai mult, noile carte erau mult diferite de cele vechi, şi în New England au schimbat criteriul de participare politică de la noţiunea tradiţională de membru al Bisericii la calificarea engleză de proprietar. Tot în acest moment, colonia din Plymouth a fost absorbită în cadrul coloniei Massachusetts. De asemenea, îndrăzneaţa viziune a dinastiei Stuart despre o Americă britanică unită nu putea fi uitată. Deşi conducerea lui Andros ca guvernator fusese intolerabilă, un important precedent fusese stabilit pentru viitoare eforturi unite pentru interesul imperial.

Visul unui New England evlavios părea ameninţat şi situaţia era înrăutăţită de situaţia de război. În 1690, New England se aliase cu New York într-o campanie combinată împotriva Noii Franţe, un eşec dezastruos care a contribuit la ruina economică a Americii britanice. Sentimentul de teamă şi de dezamăgire era foarte adânc în acele zile, şi este ilustrat de panica vrăjitoarelor din Salem, care a izbucnit în 1692, în urma descoperirii că unele

adolescente practicau magia populară și divinația. Spirala isteriei ce a rezultat a implicat zeci de oameni ce au fost acuzați de practicarea vrăjitoriei, până la jumătatea anului, iar douăzeci dintre ei au fost executați. Deși, din nou, aceste evenimente au devenit parte a folclorului Americii puritane, incidentul a fost total atipic și ar fi fost inimaginabil în condiții mai puțin disperate sau tulburi decât cele de la începutul anilor 1690.

COLONIILE BRITANICE ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

În jurul anului 1640, prezența britanică în America de Nord era un fapt bine stabilit. Domeniul britanic avea circa 27.000 de rezidenți în 1640, iar apoi expansiunea populației a fost prodigioasă, trecând de pragul de 100.000 la jumătatea anilor 1660 și atingând un sfert de milion în jurul anului 1700. Ulterior, cifra aproape s-a dublat la fiecare 24 de ani, sugerând o rată de creștere anuală de 3%, o rată ce s-a menținut până aproape de sfârșitul secolului al XIX-lea. Existau circa 470.000 de oameni în 1720, un milion la începutul anilor 1740 și 2 milioane la jumătatea anilor 1760. În 1790, primul recensământ federal a relevat faptul că noile State Unite aveau cu puțin sub 4 milioane de locuitori. Acest număr s-a dublat la 8 milioane în jurul anului 1814, la 16 milioane până la sfârșitul anilor 1830, la 32 de milioane până în 1861 și la 64 de milioane în jurul anului 1890. Pentru a situa în context creșterea demografică, dacă această rată extraordinară s-ar fi menținut până în prezent, atunci Statele Unite ar fi avut acum o populație în jurul unui miliard, rivalizând cu cea a Chinei.

Pe măsură ce populația colonială creștea, ea s-a distribuit în mod mai uniform în cadrul coloniilor (Tabelul 1.2). În 1700, cele mai mari concentrații erau în cele trei colonii Massachusetts, Maryland și Virginia, care împreună dețineau peste 60% din locuitorii Americii de Nord britanice. Până în 1770, procentul populației acestor trei zone se redusese la circa 40%, un relativ declin care reflecta dezvoltarea în noile colonii Pennsylvania și Carolina de Nord. Chiar minuscula colonie Rhode Island crescuse de la 7.000 de locuitori în 1700 până la 50.000 în 1765.

Diviziunile formale între colonii maschează deosebiri regionale fundamentale, ca de exemplu faptul că regiunea naturală Chesapeake era împărțită de frontiera oficială dintre Virginia și Maryland. La jumătatea secolului al XVIII-lea existau în principal șase regiuni majore, în principiu câte trei în nord și în sud, fiecare având o dezvoltare urbană semnificativă.

Tabelul 1.2 Creşterea populaţiei, 1700–1770

	Populaţia (mii)		
	1700	*1740*	*1770*
New England			
Connecticut	24	70	175
Massachusetts	70	158	299
New Hampshire	6	22	60
Rhode Island	6	24	55
TOTAL	106	274	589
Atlanticul de Mijloc			
New Jersey	14	52	110
New York	19	63	185
Pennsylvania	20	100	275
TOTAL	53	215	570
Atlanticul de Sud			
Georgia	–	–	26
Maryland	31	105	200
Carolina de Nord	5	50	230
Carolina de Sud	8	45	140
Virginia	72	200	450
TOTAL	116	400	1046

Zonele nordice ale New England-ului aveau un sol sărac pentru agricultură, dar minunate păduri de conifere. Existau de asemenea mari oportunităţi pentru pescuit, vânătoarea de balene şi transportul naval comercial, cu baze în oraşul Boston şi în centre mai mici, cum ar fi Gloucester şi Salem. În 1730, populaţia Bostonului se apropia de 16.000, un nivel care a rămas constant până la Revoluţie. În prima jumătate a secolului, coloniştii britanici s-au extins rapid în regiunile nordice care aveau să devină Maine şi New Hampshire: acolo existau circa 6.000 de colonişti albi în 1690, 60.000 în 1760.

Sudul New England-ului se învecina cu colonia New York, caracterizată de pământuri mai bune şi de un comerţ intens de-a lungul fluviului Hudson către Strâmtoarea Long Island. Acest comerţ punea deja bazele prosperităţii ulterioare a oraşului New York, care avea 25.000 de locuitori în 1760. Un alt port înfloritor era Newport, în Rhode Island, al cincilea mare

oraş al Americii britanice, cu 11.000 de locuitori în anii 1760. Importanţa oraşelor de pe coastă şi a porturilor regionale era evidentă şi în bogata regiune Delaware, dominată de Philadelphia, un oraş cu circa 25.000 de locuitori în 1760 şi 45.000 în jurul anilor 1780. În alte părţi dezvoltarea urbană era lentă, iar centre ca Williamsburg, Richmond şi Annapolis erau neînsemnate în comparaţie cu adevăratele oraşe ca Boston şi Philadelphia.

Mai la sud, regiunea Chesapeake îşi păstra economia bazată pe tutun, dar comerţul fluvial permitea accesul şi la produsele agricole ale interiorului ţării, ducând la dezvoltarea pe scară largă a producţiei comerciale de grâu şi porumb în regiunea platourilor din Maryland, Virginia şi Carolina de Nord. Aceste produse au găsit o piaţă de desfacere în portul Baltimore.

La extremitatea sudică a teritoriilor britanice se găseau Carolinele, care în 1712 au fost oficial împărţite în nord şi sud. Carolina de Nord, împreună cu Virginia de Sud, constituia nucleul unei noi regiuni a tutunului, dar colonia şi-a diversificat economia cu cherestea şi materiale navale. Treimea din sud a teritoriului a fost colonizată abia în 1733, când a devenit colonia Georgia. La jumătatea secolului, plantaţiile de orez şi indigo din Carolina de Sud şi Georgia susţineau un comerţ intens, reflectat în dezvoltarea urbană din Charleston (pe atunci, în mod corect „Charles Town") şi din Savannah. Charleston-ul avea în anii 1760 12.000 de locuitori, fiind cel mai mare centru urban la sud de Philadelphia. Această regiune sudică extremă a făcut cel mai intensiv uz de sclavi, chiar mai mult decât Chesapeake.

Oraşele serveau ca centre de răspândire a noilor standarde de „progres" şi cultură, de regulă provenind din Londra şi Paris. În 1704, ziarul *Boston Newsletter* a început istoria continuă a presei americane, iar în anii 1770 fiecare colonie în afară de Delaware şi New Jersey avea cel puţin câte un ziar: Boston, Philadelphia şi New York aveau 15 împreună. În 1732, Benjamin Franklin a început publicarea popularului său *Poor Richard's Almanac*. Franklin a fost un om de ştiinţă proeminent care a muncit fără odihnă ca să facă din Philadelphia un model de dezvoltarea civică. În 1743 el a fondat Societatea Filosofică Americană. La jumătatea secolului, cea mai mare parte a oraşelor aveau o reţea de cluburi, societăţi şi grupuri de dezbateri. Din 1710, coloniile au devenit mai aproape unele de altele prin introducerea unui sistem poştal. Dezvoltarea instituţiilor publice şi a semnelor de „civilizaţie" s-au remarcat în Philadelphia, unde a fost deschisă o şcoală medicală în 1765, iar în anul următor a fost creat primul teatru permanent din colonii.

Pe măsură ce coloniile se dezvoltau, ele şi-au stabilit propriile lor tipare distinctive, culturale şi sociale, şi stiluri de viaţă bine precizate ce vor ajunge

să fie recunoscute drept „americane". În ceea ce privește guvernarea și legea, totuși, America acestei epoci era mult mai britanică decât fusese înainte de anii 1690, când slabul stat britanic avusese o capacitate redusă de a-și ține în frâu copiii neascultători. Guvernele britanice din secolul al XVIII-lea au fost mult mai dornice să impună un fel de conformitate imperială, minimală totuși. Dezvoltarea guvernului regal este reflectată de statutul constituțional al coloniilor. În 1775, nu mai puțin de 8 din cele 13 colonii erau sub o cartă regală; Pennsylvania, Maryland și Delaware au rămas colonii în proprietate, în timp ce Connecticut și Rhode Island erau colonii-corporație, prin carte obținute de către coloniștii înșiși pe sol american. Zilele când guvernarea se învârtea în jurul Bisericii și când dreptul de vot era condiționat de calitatea de membru al unui corp religios erau de mult trecute. În coloniile regale, de fapt, dreptul la vot depinsese de calitatea de membru al Bisericii oficiale. Toate coloniile aveau acum câte un guvernator numit, de rege sau de proprietar, și o legislatură completă bicameralã, după modelul Westminster-ului. Și ca și în Anglia, legile votate de această instituție necesitau semnătura monarhului. Procesul de „normalizare" este sugerat de impunerea codului penal englez cu toate pedepsele sale capitale în Pennsylvania quakerilor, până în acel moment unul dintre cele mai radicale state.

Coloniile au fost integrate în rutele de comerț atlantic ale marelui imperiu. Vasele americane transportau produsele coloniale către Insulele Britanice, alte centre europene și Indiile de Vest, principalele articole fiind tutunul, materiale navale și cherestea, și importau bunuri engleze manufacturate. Transporturile de marfă coloniale au fost de asemenea implicate în faimosul „comerț triunghiular" cu Africa și cu Caraibile: romul era trimis în Africa pentru a ajuta la procurarea de sclavi, care erau expediați în Indiile de Vest, iar acestea furnizau în schimb melasă în America de Nord. În 1710, acest comerț se desfășura cu 60 de nave ce operau numai în portul Newport; în 1750, probabil jumătate din cele 340 de nave ale orașului erau angajate în comerțul cu sclavi. Porturile au susținut de asemenea o importantă activitate de mercenariat naval în timpul îndelungatelor războaie anglo-franceze. Această activitate adesea se confunda practic cu pirateria, dar era desfășurată sub justificarea imperiului.

Coloniile nu au fost niciodată egalitariste, nici în teorie, nici în practică, și a existat întotdeauna o elită bogată și puternică. Secolul al XVIII-lea a fost, totuși, marcat de o polarizare semnificativă a bogăției și de apariția unor puternice elite noi. În coloniile din centru acestea tindeau să fie plantatorii și proprietarii de mari terenuri, cum ar fi cele circa cincizeci de

familii din Virginia care aveau slujbe de magistraţi şi serveau în consiliul guvernatorului. Exemplele includ familiile Byrd, Lee, Randolph şi Carter, al căror stil de viaţă luxos este ilustrat de reşedinţele care au supravieţuit, cum ar fi Westover şi Carter's Grove.

În Maryland, Richard Tilghman, care imigrase în 1657, şi fiul şi omonimul său au reuşit să acumuleze circa 15.000 de acri pe ţărmul estic. Richard Junior a servit prima dată în legislatura colonială în 1697, iar în următorii 90 de ani, nu mai puţin de zece dintre fiii şi nepoţii săi l-au urmat în acest organism. Influenţa lor asupra a două districte (*counties*), reflectată în numeroase slujbe de judecător de pace şi de epitropi, a fost cimentată prin alianţe matrimoniale cu alte familii locale de magnaţi. Totuşi, până şi cei din familia Tilghman erau insignifianţi ca bogăţie şi putere faţă de familia Carroll din Carrollton. Charles Carroll (1737–1832) a lăsat în urmă o avere de o valoare totală estimată la circa 1,4 milioane de dolari şi terenuri de 57.000 de acri. Magnaţii proprietari de pământuri ca aceştia au format nucleul încrezător în sine al rezistenţei patrioţilor din anii 1770, iar Carroll avea să fie unul dintre semnatarii *Declaraţiei de Independenţă*.

Nici „mica nobilime" americană nu a fost un fenomen exclusiv sudic. New York era una dintre cele mai feudale colonii, cu vaste proprietăţi funciare care fuseseră fondate de olandezi de-a lungul fluviului Hudson. În jurul anului 1700, doar patru familii (Philips, Van Cortlandt, Livingston şi Van Rensselaer) aveau în proprietate 1,6 milioane de acri din această colonie. Oraşele au dezvoltat şi o elită patriciană de negustori şi oameni de finanţe legaţi şi ei de liderii politici ai societăţii provinciale. Philadelphia era dominată de mari familii de quakeri cum ar fi Caldwallader, Lloyd şi Biddle. În 1770, primii 5% din contribuabilii bostonieni controlau jumătate din bunurile impozitabile ale oraşului, în timp ce din 1690 proporţia locuitorilor Bostonului ce nu aveau proprietăţi impozitabile crescuse de la 14% până la 29%.

Politicile coloniale au fost conturate de tensiunea dintre elitele provinciale şi masele de colonişti, atât coloniştii de frontieră cât şi populaţia crescândă a oraşelor. Ciocnirile dintre aceştia aveau la bază rivalităţi etnice şi religioase. În Pennsylvania, pacifismul elitei de quakeri era un adevărat blestem pentru rezidenţii prezbiterieni (şi scoţieni-irlandezi) din ţinuturile de frontieră, care cereau o politică fermă de întărire militară. Înainte de anii 1740, legislaturile din Philadelphia ezitau să voteze asigurarea echipamentului militar pentru combaterea piraţilor sau a incursiunilor indienilor. Rivalitatea dintre metropolă şi interiorul teritoriului a explodat în 1764,

când un grup de *vigilantes* din hinterland cunoscuți sub numele de „Paxton Boys" au masacrat niște indieni pașnici și au amenințat să atace Philadelphia.

În Caroline, opoziția de la frontieră față de guvernul colonial s-a oficializat în mișcarea cunoscută sub numele de Reglementarea din 1766–1771, un amestec de mișcare populistă anti-taxe și o organizație de *vigilantes*. Retorica mișcării a atacat elitele corupte și suficiente care se îmbogățeau din posturi și sinecuri plătite din taxele locuitorilor, fără a reuși însă să furnizeze serviciile și protecția cerute oricărui guvern. În 1771, 2.000 de membri ai mișcării ce „urmau modul de luptă indian" au fost înfrânți într-o luptă importantă cu forțele guvernatorului la Alamance. Furia lor împotriva elitei estice a coloniei i-a făcut pe mulți locuitori de frontieră să migreze mai adânc în vest, și chiar să sprijine partida monarhistă în Revoluție.

DIMENSIUNEA RELIGIOASĂ

Evoluția societății coloniale poate fi ilustrată de istoria Bisericilor și cultelor sale, iar diversitatea extremă a religiei americane își are rădăcinile în perioada colonială. De-a lungul istoriei sale, atât colonială cât și națională, America a fost caracterizată de standarde și practici religioase considerate neobișnuite după standardele restului lumii creștine. Uimitoare în mod particular pentru cea mai mare parte a celorlalte societăți creștine din secolul al XVIII-lea era multitudinea de culte concurente, independente de controlul statului sau de sponsorizări. Deși estimarea membrilor sau participanților ar putea fi speculativă, Tabelul 1.3 ne oferă o idee generală despre numărul bisericilor și caselor de întruniri ale diverselor culte în era colonială.

La mijlocul secolului al XVII-lea, religia era clar dominată de către congregaționaliști, în special în New England, și de episcopalieni, în principal în regiunea Chesapeake. Un secol mai târziu, situația devenise mult mai complexă. În 1780, congregaționaliștii aveau circa 30% din biserici, în timp ce prezbiterienii, baptiștii și episcopalienii aveau un total de 55% împreună. Cu alte cuvinte, patru mari culte dețineau circa 85% din totalul numărului de lăcașe de cult. Grupurile germane (luterani și reformați) se situau deja pe locul al doilea în rândul cultelor religioase. Lista aceasta induce însă cumva în eroare, deoarece nu include casele de rugăciune ale metodiștilor, care aveau în curând să constituie un cult puternic de drept.

Tabelul 1.3 Afilierea religioasă a coloniilor britanice, 1660–1780 (mii)

	1660	*1740*	*1780*
Congregaţionalişti	75	423	749
Episcopalieni	41	246	406
Reformaţi olandezi	13	78	127
Reformaţi germani	–	51	201
Catolici	12	20–40?	56
Prezbiterieni	5	160	495
Luterani	4	95	–
Baptişti	4	96	457
Quakeri	–	–	200
Evrei (sinagogi)	1	–	6
TOTAL (aprox.)	150	1.200	2.500

Aceste cifre ilustrează progresul considerabil făcut de Biserica oficială engleză, reflectând orientarea generală a coloniilor către practicile şi legile engleze „normale". Biserica Anglicană a constituit o puternică prezenţă încă de la început în colonii ca Virginia, Maryland şi Carolina de Sud, unde a căpătat caracterul unei veritabile instituţii. În Virginia separarea între Biserică şi stat era minoră, epitropii de parohie fiind membri-cheie ai guvernării civile, cu jurisdicţie asupra unei largi palete de regulamente civile şi morale. Alegerea preoţilor depindea de fapt de bunul plac al proprietarilor de pământuri locali şi al negustorilor. În 1760 existau circa 60 de clerici anglicani în colonie.

În mod formal, Biserica Anglicană din emisfera vestică se afla sub jurisdicţia episcopilor de Londra, dar din 1689 această autoritate nominală a fost suplimentată prin prezenţa unor împuterniciţi activi, care au finanţat o expansiune considerabilă. Lor li s-au adăugat misionarii Bisericii Anglicane ai Societăţii de Răspândire a *Evangheliei*, care au găsit oportunităţi remarcabile în New England-ul congregaţionalist, unde de la începutul secolului al XVIII-lea dezbaterile intelectuale din universităţi au adus multora insatisfacţie în ceea ce priveşte conceptele tradiţionale. În 1722, şapte membri ai Facultăţii Yale au semnat o declaraţie în care îşi exprimau îndoielile privind validitatea hirotonisirii non-episcopale, iar câţiva membri ai grupului au plecat în Anglia pentru a fi hirotonisiţi din nou. Această manifestare a sentimentului Bisericii Anglicane a fost privită cu oroare în cercurile cu

gândire tradiţională puritană, oferind o dovadă concretă a temerii lor faţă de papalismul înfiorător. Succesele episcopale au fost de asemenea evidente în Pennsylvania tolerantă, unde Biserica lui Hristos din Philadelphia s-a dovedit un centru influent. În anii 1720 Biserica Anglicană se bucura de o popularitate generală.

Cu toate acestea, puterea crescândă a Bisericii Anglicane nu a ascuns natura eterogenă a vieţii religioase americane şi natura radical diferită a peisajului cultural faţă de orice altă manifestare din lumea creştină. Anglicanii şi congregaţionaliştii au coexistat şi au concurat cu alte grupuri protestante, în special cu prezbiterienii, care au venit din Ulster la mijlocul secolului, cu baptiştii şi quakerii, care au găsit în America un refugiu tolerant care le lipsea într-un mod atât de evident în cea mai mare parte a Europei. Cei mai mulţi nu numai că aveau numeroase congregaţii individuale, dar şi grupări federale larg răspândite, fie că erau sinoduri sau asociaţii regionale.

Grupurile religioase dominante se confruntau cu vecini care nu numai că foloseau o retorică şi o teologie diferite, dar chiar foloseau o altă limbă. De exemplu, achiziţionarea New York-ului i-a adus guvernării britanice o populaţie aderentă la Biserica Reformată Calvină olandeză, care în secolul al XVIII-lea a primit sprijin oficial oriunde majoritatea coloniştilor o dorea. Prezenţa germană a înflorit o dată cu emigrarea în masă începând din jurul anului 1720. Bisericile Reformată şi Luterană germane reprezentau comunităţi respectabile, cu o tradiţie de instituţie de stat în ţările lor de origine, dar existau de asemenea numeroase secte, incluzând diferite forme de anabaptism şi încă şi mai bizare grupuri adânc pătrunse de idei oculte, mistice, utopice, pacifiste şi comunitariene. Acestea din urmă au fost atrase în special de Pennsylvania, unde au înflorit grupuri cum ar fi „Frăţia" şi „*Dunkers*", împreună cu nenumăratele lor ramificaţii. Aceast fapt a fost exemplificat de mănăstirea protestantă de la Ephrata, unde perfecţionişti ai celibatului trăiau în comun. Mai apropiată de curentul religios principal, Pennsylvania avea şi o reţea luterană bine organizată cu propriul ei *Ministerium*.

Angajamentul religios al primilor colonişti se manifesta în promovarea învăţăturii, atât pentru a crea laici literaţi, capabili să citească *Scripturile*, cât şi pentru formarea unui cler educat. Coloniştii congregaţionalişti din New England au dat prioritate dezvoltării unor colegii cu orientare religioasă: Harvard a fost fondat în 1636, Yale în 1707. Alte culte au activat pentru promovarea propriilor colegii, în principal fondate la mijlocul secolului al XVIII-lea, care împreună aveau să constituie elita instituţiilor de învăţământ superior american. Iniţiativele anglicane au creat Colegiul William şi Mary în Virginia (1693), Kings College în New York (1754, ulterior Columbia

University) şi şcoala din Philadelphia, care avea să devină Universitatea din Pennsylvania (1755). Baptiştii au finanţat Brown University în Rhode Island (1764), în timp ce Princeton din New Jersey avea rădăcini prezbiteriene. Tot în New Jersey, Rutgers University (1766) era asociată cu Biserica Reformată olandeză.

MAREA DEŞTEPTARE

Variatele culte erau toate afectate într-un grad mai mare sau mai mic de o revoluţie religioasă care a cuprins coloniile începând cu sfârşitul anilor 1730, „Marea Deşteptare". Acesta nu era în nici un caz un eveniment ce se petrecea doar în America, dar circumstanţele distinctive americane au creat premisele necesare, în mod specific starea ambiguă în care se găseau descendenţii puritanilor din New England.

Iniţial, „sfinţilor adunaţi" le fusese relativ uşor să identifice noi membri, care erau supuşi unui interogatoriu intens ce avea scopul să dovedească autenticitatea convertirii lor. Dar ce se întâmpla cu copiii şi cu nepoţii lor, care crescuseră în cadrul grupului şi deci nu aveau nevoie de o renaştere spirituală fundamentală? Aveau ei să fie admişi sau excluşi? În 1662, bisericile din New England au propus o "comuniune pe jumătate", o nouă categorie de membri pentru fiii şi fiicele sfinţilor. În limbaj sociologic, congregaţionaliştii făceau o tranziţie clasică de la statutul de sectă (voluntar şi dedicat) la acela de Biserică, în care calitatea de membru devine ereditară, şi astfel mai formală în caracter şi mai relaxată faţă de cultura înconjurătoare.

În anii 1730, exista o tensiune crescândă între retorica teologiei evanghelice şi realitatea vieţii din cadrul unei Biserici relativ tihnite, sponsorizată de stat şi finanţată din taxe. La fel ca şi în Germania contemporană, unii clerici protestanţi au criticat iluziile consolatoare ale sfinţilor din Sion, şi au afirmat că nici învăţătura academică prodigioasă şi nici simpla conformare la regulile sociale nu constituiau forme de adevărat creştinism. Ei au insistat în schimb asupra ideii că a fi creştin cere o convertire a sufletului, un eveniment psihologic zguduitor în care individul îşi recunoaşte păcatul absolut şi totala încredere în mântuire bazată pe meritele lui Iisus Hristos. Aceasta avea să fie urmată de o reorientare fundamentală a vieţii înspre Dumnezeu şi departe de plăcerile deşarte ale acestei vieţi.

„Deşteptarea" americană este mai ales legată de activitatea lui Jonathan Edwards, pastorul din Northhampton, Massachusetts, ale cărui predici îndem-

nau congregația să se considere „niște păcătoși în mâinile unui Dumnezeu furios", păcătoși care pot fi salvați de focul veșnic doar printr-un act imediat și decisiv. Cuvintele lui au primit un răspuns entuziast, și în curând toată lumea părea să se întrebe „ce trebuie să fac pentru a fi mântuit?". La sfârșitul deceniului, preocupările spirituale au fost agravate de amenințările crescânde la adresa existenței de zi cu zi, inclusiv de izbucnirea „Războiului regelui George" cu Spania și de o criză economică și comercială generală. În 1741 a existat o presupusă conspirație a sclavilor în New York, în care se spunea despre negri că ar fi complotat atât cu agenți străini cât și cu agenți catolici.

În 1740, deșteptarea religioasă era în plină desfășurare, o dată cu apariția unei serii de predicatori itineranți angajați în impresionante tururi de forță oratorice, și a căror fluență și pasiune le-au creat un statut de superstaruri. Turneele de predici ale lui George Whitefield din 1739–1740 au avut un succes fenomenal, iar zelul nestăpânit aprins de către predicatorii deșteptării este exemplificat de James Davenport, care se angaja în tirade de 24 de ore ce aruncau auditoriul în brațele isteriei. Conservatorii îl descriau ca pe un avertisment feroce al nebuniei și al dezbinării sociale la care ducea „entuziasmul". Pe de altă parte, evangheliștii denunțau preoții educați cărora le lipsea experiența convertirii cerută ca o calificare de bază pentru răspândirea cuvântului Domnului. În 1740, prezbiterianul Gilbert Tennent a ținut faimoasa sa predică despre „Pericolele unei preoții fără convertire", insistând asupra superiorității zelului religios față de învățătura lumească. Deoarece clerul oficial era alcătuit din „bărbați morți", cum puteau ei să zămislească copii vii? Tennent s-a mai potolit întrucâtva după tulburătoare întâlniri cu Davenport și contele Zintzendorf, un mistic german ce se aventura adânc în speculații neortodoxe.

Aceste dezbateri s-au bucurat de un îndelung ecou în istoria religioasă americană, și majoritatea cultelor au fost afectate într-o anumită măsură. Trebuiau preferați preoții care erau plini de har și zeloși, sau cei corect instruiți și hirotonisiți? Implicațiile de clasă erau evidente, iar unii protestanți erau dornici să întrebe dacă Dumnezeu interzisese în mod specific spiritului profetic să pogoare asupra sclavilor africani. Baptiștii, în mod tipic, erau împărțiți între „Obișnuiții Luminii Vechi", care priveau cu suspiciune acest entuziasm, și „Separații Luminii Noi", care voiau o nouă calitate de membru. Tensiuni similare îi afectau pe prezbiterieni, la fel ca și grupările germane cum ar fi luteranii, unii membri ai Bisericii Reformate și menoniții.

În unele cazuri au avut loc adevărate schisme, iar spre sfârșitul secolului metodiștii s-au separat de originile lor episcopaliene. În 1768, New

York-ul avea propria sa capelă metodistă. Mişcarea a părut sortită pieirii când John Wesley a condamnat în mod direct cauza revoluţionară, dar către anii 1780 metodismul a apărut ca o Biserică americană, cu un uriaş potenţial de creştere. În 1790, Biserica Metodistă Episcopală avea 40.000 de aderenţi în noile State Unite. Bisericile germane au produs secte evanghelice ca „Frăţia Unită" şi ca „Asociaţia Evanghelică", ce s-au dezvoltat foarte mult spre sfârşitul secolului. Renaşterile şi deşteptările s-au dovedit un puternic stimulent pentru noi colonii, pe măsură ce familii şi grupuri formau noi sate unde puteau trăi în evlavie şi unitate: din New England în special, coloniştii „Noii Lumini" s-au răspândit către vest în Ohio.

„Marea Reînviere" a atins apogeul la începutul anilor 1740, dar este greu de stabilit cu exactitate sfârşitul său. Deşi alte evenimente de-a lungul secolului sunt de obicei considerate ca fenomene distincte şi separate, ele au fost de fapt continuări sau dezvoltări ale mişcării originare. În America germană, apogeul entuziasmului a avut loc între anii 1750 şi 1770. În Virginia, activitatea predicatorilor metodişti şi baptişti ai Noii Lumini a dus la nelinişti sociale sporadice, din anii 1740 până către anii 1770, şi a pregătit calea pentru contestările democratice ale autorităţii politice din timpul Revoluţiei.

La fel ca în Anglia anilor 1650, zonele rurale dominate de mica nobilime din Virginia erau îngrozite de impertinenţa predicatorilor baptişti itineranţi, care refuzau să onoreze simbolurile tradiţionale ale statutului social şi erau în consecinţă supuşi violenţei şi abuzului de către proprietarii de pământuri şi de către mase. Între 1768 şi 1776, circa 50 de predicatori au fost băgaţi la închisoare pentru diverse motive. Timp de 20 de ani au existat neîncetate duşmănii legate de refuzul oficial de a autoriza activitatea unor predicatori sau case de rugăciuni, iar tensiunea a crescut atunci când baptiştii au făcut convertiri în masă în rândul sclavilor. Primele congregaţii baptiste de negri au apărut în Georgia şi Virginia la jumătatea anilor 1770. Deşi nu în mod explicit democratic sau egalitar, entuziaştii propagau idei periculoase, în primul rând căutarea meritului în experienţa spirituală personală mai degrabă decât în bogăţie, statut social şi intelect.

În anii 1760, religia evanghelică începea să pătrundă şi în sfera politică, solicitând lărgirea unor drepturi şi libertăţi nu cu mult diferite de scopurile militanţilor politici. Aceste chestiuni includeau libertatea de a predica, dreptul de a nu plăti taxe care să susţină Biserica oficială, înlăturarea discriminării civile în funcţie de credinţă, şi extinderea acestor drepturi pentru toate confesiunile. Astfel, destinul instituţiilor politice s-a împletit strâns cu cel al instituţiilor religioase, urmând să reziste sau să dispară doar împreună în America epocii coloniale.

RĂZBOAIELE ANGLO-FRANCEZE

Deşi coloniile britanice aveau propria lor viaţă culturală şi economică înfloritoare, prosperitatea lor depindea de relaţiile internaţionale tensionate cu Franţa. De la începutul secolului al XVIII-lea, Franţa era o forţă militară şi comercială de primă mărime pe continentul american, iar războaiele franco-engleze aveau de regulă repercusiuni în America, astfel că pregătirea militară constituia un factor constant în viaţa politică a coloniilor. Din 1689 până în 1763, războaiele au determinat repetate revizuiri ale frontierelor dintre diversele posesiuni coloniale – deşi fortăreţele şi coloniile capturate erau adesea înapoiate la încheierea ostilităţilor – , în timp ce raidurile şi invaziile duceau uneori la pierderi uriaşe de populaţie. Scara distrugerii era exacerbată de aliaţii indieni folosiţi de ambele părţi, forţe care rareori au respectat „amabilităţile" stilului de război european. De-a lungul perioadei, britanicii au menţinut o fermă alianţă cu irochezii, în timp ce francezii s-au aliat cu algonquinii şi cu huronii, astfel că aceste conflicte europene s-au extins în războaie „de reprezentare" între aceşti înlocuitori.

În nota evenimentelor europene, războiul colonial anglo-francez a izbucnit între 1744 şi 1748, când britanicii au capturat fortăreaţa-cheie Louisbourg. Pacea încheiată nu a ajutat prea mult la definirea frontierelor dintre teritoriile disputate în Acadia şi regiunea Marilor Lacuri, şi o nouă rundă de lupte a fost inevitabilă. În 1753, francezii au construit un lanţ de forturi în zona Mississippi-râul Ohio, pe care britanicii o priveau ca pe posesiunea lor, şi în special de-a lungul râului Allegheny în vestul Pennsylvaniei. Trupele britanice trimise să-i evacueze au fost înfrânte în anul următor la Fort Duquesne (ulterior Pittsburgh) într-o campanie ce, întâmplător, a marcat debutul militar al unui ofiţer din Virginia, George Washington. Cu războiul în desfăşurare, reprezentanţii coloniilor au făcut un pas ale cărui implicaţii pot fi privite retrospectiv ca importante: convocarea unui congres la Albany în New York pentru a discuta o acţiune unită şi chiar o formă de uniune politică – probabil Coloniile Unite din America. Nevoia de măsuri urgente s-a intensificat o dată cu fiecare succes francez de-a lungul următorilor doi ani. Cel mai supărător pentru prestigiul britanic a fost înfrângerea unei expediţii conduse de generalul Braddock împotriva fortului Duquesne, în care soldaţii britanici s-au retras în dezordine. Pentru Benjamin Franklin şi pentru alţii, imaginea acestei umilinţe a lăsat amintiri adânci şi o impresie memorabilă a fragilităţii puterii britanice. Mai rău, dezastrul lui Braddock a fost o consecinţă directă a neluării în seamă a avertismentelor date de ofiţeri coloniali cum ar fi Washington. Probabil americanii ştiau cel mai bine cum să-şi rezolve propriile lor probleme.

Harta 2. America de Nord în 1713

Harta 3. America de Nord în 1763

Din 1756, războiul din America s-a înscris în mai marea luptă europeană, în general cunoscută sub numele de Războiul de 7 Ani, şi o nouă conducere politică şi militară a dat un remarcabil avânt forţelor britanice. Între 1758 şi 1760, forţele britanice au ocupat cele mai multe din fortăreţele-cheie franceze, inclusiv Louisbourg, Ticonderoga şi Niagara din statul New York de mai târziu, şi Fort Necessity în Pennsylvania. Cucerirea fortului Duquesne (Pittsburgh) a asigurat controlul britanic asupra ramificaţiilor cruciale ale râului Ohio. Victoria britanică în Québec în septembrie 1759 nu numai că a paralizat întreg efortul militar francez, dar practic a pus capăt războiului. Prin Tratatul de la Paris din 1763, imperiul francez din America de Nord a fost distrus, cu excepţia câtorva insule şi a unor drepturi de pescuit. Canada şi Noua Franţă au devenit posesiuni britanice, în timp ce Franţa a recompensat aliata sa slăbită, Spania, cu teritoriul Louisianei. Spania, între timp, a pierdut posesiunea sa Florida în favoarea britanicilor.

Imperiul Britanic domina acum întreaga Americă de Nord la est de Mississippi. Deşi termenul de „Noua Anglie" ajunsese să aibă o semnificaţie strict regională, modelul britanic al unei lumi noi a fost cel care triumfa acum asupra „Noii Franţe" şi a altor competitori. Această realizare supremă avea să se dovedească a fi condamnată prin simplul fapt al victoriei, după cum succesul imperial a creat premisele esenţiale pentru o naţiune independentă americană.

2

Revoluție și crearea unei națiuni, 1765–1825

SPRE SEPARAȚIE

În deceniul care a urmat anului 1763, coloniile au manifestat o îndârjită afirmare de sine care avea să conducă la un război general de independență și de desprindere de dominația britanică. Prezența unor vecini francezi și indieni agresivi limitase strict orice eventuală nemulțumire colonială față de autoritatea britanică, datorită faptului că puterea forțelor regale putea fi necesară în orice moment pentru a combate o invazie. Înlăturarea factorului francez le-a dat coloniștilor mai multă libertate să se concentreze asupra țelurilor și aspirațiilor lor pe termen lung. Britanicii trebuiau în schimb să ia în considerare necesitățile complexe ale unei populații mai diverse. În afară de coloniștii britanici, supușii imperiali din America de Nord includeau acum rezidenți catolici vorbitori de limbă franceză din Canada și aliații indieni care jucaseră un rol major în victoriile anterioare. Indienii constituiau o sursă potențială de preocupare, căci o serie de războaie de frontieră îngrijorătoare izbucniseră în 1763: deși asociate cu numele căpeteniei Pontiac, acestea reflectau probabil o influență franceză reminiscentă.

Din punctul de vedere al imperiului britanic, era perfect acceptabil să limiteze expansiunea către vest a coloniștilor în pământurile indienilor, în paralel cu tolerarea și acordarea unei oarecare canadienilor francezi. Existau de asemenea și considerații economice în limitarea expansiunii, inclusiv interesele negustorilor de blănuri și ale speculanților de terenuri. În 1763, Coroana a declarat Munții Apalași drept limită a coloniilor britanice, și a marcat teritoriile aflate la vest de aceștia ca aparținând indienilor, o dispoziție ce deja începea să nu mai fie valabilă la sfârșitul deceniului. Legea Québec-ului, din 1774, extindea limitele acelei provincii în regiunea de la nord de râul

Ohio. Mai mult, politica britanică în Québec implica tolerarea şi chiar colaborarea cu Biserica Catolică. Ambele acţiuni erau inacceptabile pentru americanii britanici, pentru care consideraţiile imperiale constituia o realitate îndepărtată.

Sfârşitul Noii Franţe de asemenea i-a convins pe britanici să restructureze autoritatea în coloniile lor transatlantice, şi să caute o structură guvernamentală ce putea finanţa o garnizoană americană din resurse americane. În timp ce această impozitare a devenit principala problemă a politicii coloniale, ea se împletea cu multe alte chestiuni, în primul rând cu comerţul colonial. Timp de peste un secol, britanicii reglementaseră comerţul şi industria manufacturieră în posesiunile lor de peste mări prin Legile Navigaţiei, care stipula ca bunurile exportate din colonii să fie expediate cu vase britanice cu scopul de a stimula flota comercială engleză. În anii 1760, practici îndelung stabilite au devenit probleme spinoase, parţial datorită noilor legi britanice, dar şi din cauza susceptibilităţilor coloniale schimbate.

În 1764, Legea Zahărului a rezultat în taxe impuse pe melasa adusă în colonii din posesiunile altor ţări, cu scopul bine cunoscut de a convinge clienţii să-şi cumpere proviziile din coloniile britanice. De asemenea, a dat perceptorilor drepturi lărgite de căutare şi confiscare pentru a asigura impunerea. Legea a fost total nepopulară, iar în 1766 impozitul a fost redus în mod semnificativ, stabilind un precedent pentru posibilitatea de a schimba legile proaste. Aceaşi soartă a avut-o Legea Timbrului din 1765, care cerea ca pe ziare, documente legale şi alte obiecte să fie aplicat un timbru de taxă. Aceasta a fost legea care a creat sloganul „taxarea fără reprezentare este tiranie", ridicând ameninţătoarea chestiune a statutului politic al coloniştilor în cadrul imperiului. În acea toamnă, delegaţii a nouă colonii s-au întâlnit în New York pentru a formula un protest împotriva Legii Timbrului. În 1767, controversata Lege Townshend a impus taxe vamale pe ceai, hârtie şi pe alte articole expediate în colonii. *Scrisorile de la un fermier din Pennsylvania* (1767–1768) ale lui John Dickinson au susţinut cu eleganţă poziţia constituţională americană.

Între 1766 şi 1775, aceste dispute asupra taxelor au revenit cu o forţă crescândă, iar protestatarii au dezvoltat o reţea vie de propagandă şi de rezistenţă organizată, bazată pe cluburile clandestine ale „Fiilor Libertăţii". Militanţii din Boston au format o alianţă cu alte bande locale, care au fost convinse să-şi îndrepte energia împotriva britanicilor mai degrabă decât unele împotriva altora. În 1765 şi 1767, locuitorii din Boston s-au ridicat împotriva Legii Timbrului. Între timp, relaţiile dintre coloniști şi trupele britanice se înrăutăţeau constant. În 1770, ciocniri violente dintre soldaţi şi un grup de bostonieni au dus la

Harta 4 Coloniile britanice în ajunul Revoluției

„masacrarea" a cinci coloniști, prima vărsare de sânge de la începutul conflictului. Din 1772, Bostonul a devenit centrul unei rețele în continuă expansiune de Comitete de Corespondență, care împărtășeau noutățile și plănuiau acțiuni comune, promovând prin aceasta o identitate americană unită în fața represiunii britanice. În acel moment, sistemul de taxe Townshend aducea circa 300 de lire sterline pe an, în timp ce prezența militară în coloniile americane costa 170.000 de lire sterline.

Atmosfera politică a indus în eforturile partizane și religioase o notă ideologică populistă care altfel poate ar fi fost absentă, dar care acum căpăta puternica tentă a unui sentiment antielitist, antiaristocratic. Ea fost vizibilă în conflictele din Virginia legate de libertatea religioasă și de predicatorii baptiști itineranți; în Mișcarea de Reglementare din Caroline; și în rebeliunea agrariană din New York din 1766, în care fermierii și arendașii s-au ridicat împotriva marilor proprietăți feudale.

În 1773, coloniile începuseră să devină neguvernabile, iar disidenții din Boston și din alte părți se angajau în mod evident în pregătiri militare. În 1773, militanții bostonieni au distrus o încărcătură de ceai din Indiile de Est în portul din Boston, renumita „Partidă de Ceai", o flagrantă violare a legii și autorității britanice. Drept răspuns, Legea Coercitivă (sau „Intolerabilă") a introdus politica pumnului de fier. Portul Boston a fost închis și autoritatea britanică în Massachusetts a fost reafirmată în mod riguros. În acel moment revolta deschisă era inevitabilă, și tulburările au depășit cu mult limitele Bostonului. Când protestatarii din Rhode Island au ars goeleta britanică eșuată *Gaspée* în 1772, britanicii au format o Comisie de Investigații care să identifice răufăcătorii și să-i trimită în Anglia pentru judecată, ceea ce de fapt suspenda jurisdicția penală a coloniei. Acțiunea a fost privită ca „un atac flagrant împotriva libertății americane în general" și a furnizat o motivație în plus Comitetelor de Corespondență. În septembrie 1774, un Congres Continental s-a întrunit în Philadelphia pentru a discuta revendicările americane, și pentru a ordona un boicot al manufacturilor britanice și irlandeze.

În aprilie 1775, hotărârea autorităților britanice de a zdrobi rebeliunile potențiale a dus la ordinul de a aresta liderii rebeli, împiedicând cu forța protestele de masă și trecând la confiscarea armelor. Un raid armat din 19 aprilie a fost urmat de primele bătălii adevărate ale războiului, când trupele conduse de generalul Gage au întâlnit coloniștii preveniți la Lexington și Concord, în Massachusetts. Deși au fost puține pierderi, bătăliile au stimulat militantismul în rândul coloniștilor, și curând soldații britanici au întâlnit unități armate de *minutemen*, „oameni ai clipei", numiți astfel deoarece

se angajau să fie gata de luptă în orice moment. În iunie, ciocnirile dintre patrioți și soldați în Boston au culminat cu înfrângerea americanilor în „Bătălia de la Bunker Hill". În acel moment, Congresul Continental devenise guvernul rebel *de facto* al coloniilor răzvrătite, cu George Washington drept comandat suprem al forțelor americane. În august, britanicii au declarat în mod oficial coloniile ca fiind în stare de rebeliune.

RĂZBOI ȘI INDEPENDENȚĂ

Deși bine pregătită, armata britanică era mult prea mică pentru a spera să suprime o rebeliune totală pe vastul teritoriu al coloniilor americane. Chiar și cu ajutorul milițiilor loiale și al mercenarilor germani (din Hessen), forțele britanice din America probabil că niciodată nu au depășit 50.000 de oameni. Pe de altă parte, ele aveau marele avantaj al bazelor din apropiere, la Halifax în Nova Scotia și în Indiile de Vest. Mai mult, britanicii nu aveau de-a face cu un inamic total unit, fiindcă mulți coloniști (probabil un sfert din totalul lor) erau atât de ostili rebeliunii încât erau gata de luptă, iar acești conservatori erau atât de puternici în anumite zone încât „Războiul de Independență" a devenit un război civil sălbatic marcat de masacre și de tratamentul brutal al prizonierilor. John Adams a afirmat că dacă nu ar fi fost menținute în linie de vecinii radicali de la nord și sud, atât New York-ul cât și Pennsylvania probabil că s-ar fi unit cu britanicii. Întreaga armată continentală avea circa 20.000 de oameni, inferiori ca disciplină și pregătire față de britanici.

Strategia britanică în fazele inițiale ale războiului s-a concentrat pe distrugerea centrelor majore de militantism patriotic. Scopul americanilor era de a supraviețui ca forță politică și militară suficient de mult pentru a încuraja unii inamici străini ai Angliei să intervină de partea lor, cu alte cuvinte să arate că era vorba de o autentică revoluție națională mai degrabă decât o răzmeriță mai mare a fermierilor și ucenicilor. Deși ei și-au atins scopul, victoria a fost obținută încet și cu mari costuri, și a fost definitivă abia în 1781, al șaptelea an de război. Cel puțin până la sfârșitul lui 1777 au existat multe momente când aventura americană părea nebunească și sortită eșecului.

În cursul anului 1776, victoriile majore ale rebelilor fost obținute în sud, unde forțele regaliste – Tory – au fost învinse în Virginia și Carolina de Nord. În martie, sosirea artileriei americane pe înălțimile ce dominau Bostonul l-a convins pe comandantul britanic, generalul Howe, să evacueze orașul,

dar aceast triumf a fost urmat de reculuri aproape fatale pentru cauza americană. Armatele patrioților au fost alungate din Long Island, soldații lui Howe au capturat New York-ul, iar americanii au fost forțați să ridice asediul asupra fortăreței britanice a Québec-ului. Climatul militar era prin urmare total nefavorabil în acea vară când Congresul Continental s-a reunit la Philadelphia pentru a discuta contextul politic schimbător al războiului. Până în acel moment, retorica patriotică se concentrase pe afirmarea drepturilor supușilor britanici în cadrul imperiului și sub Coroană. Datorită violenței crescânde și a blocadei britanice, accentul s-a deplasat acum înspre independența politică, o schimbare radicală ce necesita o justificare corectă în fața comunității internaționale.

În ianuarie, cauza independenței fusese formulată cu tărie în pamfletul lui Thomas Paine intitulat *Bunul simț*. Aceasta a fost una dintre scrierile cele mai influente ale epocii și s-a vândut în 150.000 de copii. Chestiunea a fost dezbătută de-a lungul lunii iunie, cu John Adams ca principal avocat al independenței. În afară de problema centrală a suveranității, existau tensiuni între coloniile individuale, ca și dezacorduri între nord și sud în chestiunea sclaviei. Thomas Jefferson a redactat un document care ulterior a devenit *Declarația de Independență*, adoptată de Congres pe 4 iulie 1776 (vedeți *Anexa*).

Bazându-se pe ideile iluministe asupra naturii și teoriei contractului, documentul lui Jefferson afirma „adevăruri evidente prin ele însele", că „toți oamenii sunt creați egali; că sunt înzestrați de Creatorul lor cu anumite drepturi inalienabile; că printre acestea se află viața, libertatea și căutarea fericirii. Că, pentru a-și asigura aceste drepturi, s-au instituit guverne printre oameni, care-și trag puterea lor dreaptă din consimțământul celor cârmuiți; că ori de câte ori o formă de guvernare devine distructivă pentru aceste țeluri, este dreptul poporului de a o schimba sau de a o suprima și de a institui un nou guvern..." Monarhia britanică violase contractul inițial printr-un „lung șir de abuzuri urmărind invariabil același scop", ce „arată clar un plan de a-i aduce sub un despotism absolut". Aceste delicte erau prezentate pe larg, conducând la concluzia că „noi, reprezentanții Statelor Unite ale Americii, adunați în Congres General ... publicăm și declarăm solemn că aceste colonii sunt, și au dreptul să fie, state libere și independente; că sunt absolvite de orice loialitate față de Coroana britanică, și că toate legăturile politice dintre ele și statul Marii Britanii sunt, și trebuie să fie, total dizolvate".

Retorica era magnifică, dar ea singură nu putea să îmbunătățească situația militară, care la sfârșitul lui 1776 atinsese un stadiu dezastruos. Pierderea New York-ului a deplasat teatrul de luptă în New Jersey, unde în

ultimele zile ale anului Washington plănuise o strălucită contralovitură. Pe 26 decembrie, forțele sale au traversat fluviul Delaware pentru a lansa un atac surpriză la Trenton, care a fost urmat de o victorie la Princeton la începutul lui 1777. Aceasta cel puțin a stabilizat pozițiile americane în coloniile centrale. În tot acest timp, regele Franței subvenționase în secret regimul rebel.

O schimbare a sorții a apărut în 1777, mulțumită mai puțin conducerii generalului Washington ci mai mult confuziei totale în comandamentul britanic. Principala ofensivă britanică a anului a implicat un atac coordonat al forțelor generalului Burgoyne venind către sud din Canada, în timp ce Howe ducea campania din Pennsylvania. Howe a avut un relativ succes și a cucerit Philadelphia în septembrie. Aceasta a asigurat o poziție potențial valoroasă pentru noul sezon de campanii, în timp ce armata lui Washington a fost forțată să suporte în condiții grele iarna ce sosea, în apropiere, la Valley Forge. Lipsiți de hrană și adăposturi, acești „soldați de iarnă" au trecut prin momente de restriște ce le-au câștigat un loc în miturile patriotice. Dar aripa nordică a forței britanice acționase greșit, și cei 8.000 de soldați ai lui Burgoyne s-au găsit izolați în nordul statului New York. Capitularea lor în octombrie 1777 a fost un dezastru militar și diplomatic ce i-a încurajat pe francezi să intre în război de partea americană la începutul lui 1778. Aceasta însemna trupe bine pregătite și, mai important, o flotă franceză care putea să conteste cu succes superioritatea navală britanică. În 1780, Spania și Olanda s-au alăturat și ele coaliției internaționale împotriva Marii Britanii.

Războiul a intrat acum într-o nouă fază, în care trupele americane au avut succes pe cele mai multe fronturi. În iunie 1778, Washington însuși a luptat în ultima bătălie importantă în regiunea centrală, o luptă indecisă la Monmouth Court House în New Jersey. Vitale pentru expansiunea către vest de mai târziu au fost victoriile din Kentucky și de-a lungul văii râului Ohio, care au dus la bătălia decisivă de la Vincennes din 1779. De-a lungul teritoriilor de frontieră forțele americane aveau acum avantajul asupra forțelor conservatoare britanice și indiene care devastaseră așezările de frontieră, iar aceste încleștări din regiunile îndepărtate au implicat unele dintre cele mai mari atrocități din întregul război.

Chiar în acel stadiu, britanicii au avut unele motive de optimism, inclusiv trădarea aproape reușită a comandantului fortăreței West Point, americanul Benedict Arnold. Între timp, nemulțumirea din rândul forțelor lui Washington de la Morristown se îndrepta în mod periculos către răzvrătire deschisă. În sud, britanicii capturaseră Charleston-ul în mai 1780, iar la scurt timp au distrus practic o întreagă armată americană într-o victorie majoră la Camden.

Capitularea a 5.000 de soldați americani în această campanie reprezenta cel mai mare dezastru pentru cauza patrioților în întregul război. Generalul britanic Cornwallis a continuat acest triumf al său cu o campanie în Carolina de Nord și Virginia, unde și-a ales Yorktown-ul drept cartier general. El a fost sprijinit de un nou comandant de partea britanică, nimeni altul decât Benedict Arnold. Succesele au continuat în iunie 1781, când, într-un raid asupra orașului Charlottesville, britanicii au fost cât pe-aci să captureze cea mai mare parte din adunarea legislativă a Virginiei, printre care Jefferson și majoritatea conducătorilor patrioți ai acestui stat.

În acea vară, Yorktown a devenit ținta unei operațiuni majore combinate a forțelor franceze și patriotice, sprijinite de o puternică flotă franceză care a obligat Marina britanică să-și retragă ajutorul. În octombrie, Cornwallis a fost forțat să capituleze cu cei 8.000 de oameni ai săi, și războiul pe uscat era practic încheiat. Victoriile navale britanice de-a lungul următorilor doi ani au făcut ca înțelegerea de pace care a urmat să nu fie nici pe departe atât de dezastruoasă pe cât ar fi putut fi. Prin Tratatul de la Paris (1783), noile State Unite aveau frontiere ce se întindeau de la Atlantic până la Mississippi, deși Marea Britanie și-a păstrat posesiunile canadiene și cele din Indiile de Vest. Stabilirea granței pe Mississippi – ce a părut o idee ulterioară – a fost în realitate un uimitor succes diplomatic pentru noile State Unite.

ERA CONFEDERAȚIEI

În 1783 Statele Unite ale Americii au devenit o națiune liberă și unită, dar al cărei viitor lor era departe de a fi sigur. Războiul fusese însoțit de multă violență împotriva refugiaților și conservatorilor, mulți dintre care au fugit în Canada și Nova Scotia. Circa 50.000 de exilați au ales această cale, și în 1784 britanicii au creat în mod special pentru ei provincia New Brunswick. În 1791, restul posesiunilor britanice au fost împărțite între Canada Superioară și cea Inferioară, aceasta din urmă fiind de fapt formată din teritoriile regaliștilor exilați. Numărul sclavilor care au scăpat în timpul luptelor este greu de evaluat, dar cu siguranță au fost zeci de mii.

În cadrul Statelor Unite, războiul prelungit cauzase în mod evident mari dereglări sociale și economice. Guvernul american finanțase războiul cu bancnote „continentale", care deveneau rapid lipsite de valoare și care reprezentau o enormă datorie publică. În 1780, Congresul a propus răscumpărarea bancnotelor la ingrata rată de 40 la 1. Inflația a scăpat de sub control. În 1783, existau mari restanțe în plata soldaților, fapt cu atât mai periculos

cu cât armata victorioasă avea puterea să-și impună dorințele după bunul său plac dacă ar fi vrut. În luna martie a acelui an au existat mișcări de răzvrătire în cartierul general al armatei din Newburgh, în New York, și o conspirație de dimensiuni imprecise pentru a cere banii datorați soldaților: altfel, Congresul trebuia să știe că „în orice eveniment politic, armata are alternativa". Cu această ocazie, nemulțumirea a fost potolită printr-un apel emoționant al lui Washington însuși.

Aceasta nu a fost o moștenire prea bună pentru proaspătul guvern, care trebuia să facă față nesiguranței în ceea ce privea domeniul și activitățile sale. În timp ce guvernele statelor erau entități familiare cu responsabilități bine precizate, exista mai puțină siguranță în privința guvernului național, care fusese constituit prin Articolele Confederației convenite de Congres în 1777 și ratificate în 1781. Într-adevăr, confederația era mai degrabă o alianță internațională decât un sistem federal adevărat, căci fiecare stat era desemnat ca o entitate suverană. Fiecare avea de asemenea un singur vot în legislatură, spre nemulțumirea statelor mai mari și cu o populație mai densă care s-au văzut contracarate după bunul plac al unor vecini mai mici. În timp ce statele semnatare au convenit asupra anumitor chestiuni, cum ar fi plata taxelor către confederația națională, nu existau mecanisme de constrângere reale în acest sens. Deși exista un președinte nominal al Congresului, funcția sa avea prea puțin în comun cu președintele puternic de câteva decenii mai târziu.

Politica externă a devenit aproape imposibilă sub confederație, căci fiecare stat avea tendința să-și urmărească propriul interes așa cum îl percepea, iar puterile străine au recunoscut acest fapt ca pe o realitate dureroasă. Britanicii știau prea bine că trebuiau încheiate tratate eficiente cu statele pe baze individuale. Aceasta ar fi fost destul de periculos în vremuri normale, dar în anii 1780 existau amenințări serioase din partea celorlalți vecini coloniali, britanicii din regiunea Marilor Lacuri, spaniolii din Florida și din Teritoriul Louisiana, și triburile indiene aliate cu oricare dintre aceștia sau și cu unii și cu alții. Unele state credeau că era în interesul lor să se confrunte cu acești vecini, altele erau în favoarea relațiilor pașnice și a menținerii comerțului. O propunere din 1786 de a acorda Spaniei privilegiul navigației pe Mississippi era perfect logică pentru cei din New England, care nu aveau nimic de pierdut din amenințarea expansiunii către vest, dar părea aproape un act de trădare pentru sudiști. Cine trebuia să hotărască ce interes regional trebuia să prevaleze? În ce sens, dacă exista vreunul, avea un negustor din Boston vreun interes comun cu un plantator din Georgia,

și cu atât mai puțin cu un locuitor de frontieră din Kentucky? Nordul și sudul erau fiecare regiuni naturale bine definite, dar ce aveau ele în comun?

În absența protecției unui guvern central, americanii erau tentați să caute protecția spaniolilor sau a englezilor pentru a face comerț și a se așeza pe pământurile lor; și în timp ce inițial doar unele grupuri de indivizi erau pregătite să renunțe la loialitatea lor americană, existau semne de nemulțumire ce indicau că întregi teritorii sau state puteau în curând să considere secesiunea convenabilă. O lipsă similară de acțiune concertată a distrus eforturile de coordonare a politicii de schimb comercial. Unele state au încercat să negocieze tratate cu alte puteri, spre excluderea vecinilor lor americani, și diferite jurisdicții percepeau taxe și tarife pe comerțul dintre fostele colonii. Statele cu porturi active taxau bunurile care intrau în drum spre vecinii din interiorul țării, și diferite state foloseau mecanisme financiare diferite, chiar emiteau propria lor monedă.

Rivalitățile dintre state erau accentuate de nesiguranța în legătură cu pretențiile asupra terenurilor contestate. Connecticut, de exemplu, pretindea terenuri întinse în vest care se găseau în posesiunea Pennsylvaniei, iar coloniști rivali ridicaseră forturi și se angajaseră în lupte pe viață și pe moarte. Timp de 30 de ani după independență, cele mai multe state manifestau o adevărată ostilitate față de mecanismele formale ale legii engleze, iar multe tribunale refuzau cu obstinație întregul cadru legal, argumentând că acesta era doar o reminiscență a opresiunii coloniale. Fără un cadru legal, exista probabilitatea ca terenurile în dispută să cadă pur și simplu în mâinile părții celei mai bine înarmate și mai agresive.

Lipsa de respect pentru o strictă legalitate și enorma discrepanță în politicile statelor au provocat temerile proprietarilor că republicanismul politic ar fi putut curând să implice un atac asupra ierarhiei sociale. În cele mai multe state marea majoritate a fermierilor erau împovărați de datorii grele, agravate de lipsa extremă de bani lichizi necesari pentru plata datoriilor și a taxelor. Negustorii și creditorii au obținut promulgarea unei legi care stipula ca datoriile să fie plătite în aur sau argint mai degrabă decât în bani de hârtie „continentali" fără nici o valoare. Mai mult, datorită unei practici engleze ce a supraviețuit, datoriile neplătite puteau duce la închisoare pe o durată nedeterminată până ce conturile erau reglate. Dacă grupurile debitoare se organizau politic sub noi și extinse privilegii politice, ce le putea împiedica să voteze legi care amânau sau chiar anulau datoriile existente, de fapt cauzând un masiv transfer de avere între clase? În mod similar, educația clasică îi familiarizase pe mulți lideri politici cu precedentul roman al legii agrare, o confiscare a marilor proprietăți care să fie redistribuite celor

săraci și celor lipsiți de pământ. Dacă un anume stat decidea o asemenea măsură radicală, nu existau instituții federale care să o împiedice.

Populația americană nu uitase recentele treceri la acțiune directă pentru rezolvarea problemelor sociale cauzate de o exploatare astfel percepută și de taxarea excesivă. Începând din 1784, mișcările datornicilor au provocat dezordini în tribunale și la licitațiile șerifilor pentru a sabota sistemul de colectare a datoriilor. Temerile pentru proprietăți și pentru ordinea socială au atins apogeul în 1786 o dată cu izbucnirea rebeliunii datornicilor lui Shays în vestul Massachusetts-ului, în mod semnificativ condusă de un soldat care luptase la Bunker Hill. Deși răscoala a fost înfrântă în decembrie, luptele de gherilă s-au menținut și în primăvara următoare. Cu toate că nu a constituit o mișcare prea sângeroasă după standardele Europei contemporane, răscoala a servit drept motivație crucială pentru începerea procesului de reformă și revizuire constituțională.

Planurile de schimbare erau deja în discuție. În 1785, reprezentanții din Maryland și Virginia se întâlniseră la Alexandria pentru a discuta chestiuni cum ar fi taxele și drepturile de pescuit, iar Congresul fusese silit să se ocupe de reglementarea comerțului american. Sub influența înțeleaptă a liderului din Virginia, James Madison, planul pentru o nouă convenție constituțională a fost dezvoltat la întrunirea din Annapolis, Maryland, în 1786. Convenția și-a început deliberările în Philadelphia în mai 1787, cu 55 de membri reprezentând fiecare stat, cu excepția statului Rhode Island.

CREAREA CONSTITUȚIEI

Dezbaterile asupra constituției naționale propuse s-au desfășurat cu un grad înalt de sofisticare retorică, în care mulți dintre delegați au apărut ca distinse figuri de intelectuali. James Madison reprezenta un curent avansat de gândire iluministă, cu rădăcinile în lumea engleză din secolul al XVII-lea a filosofului John Locke și a omului de știință Isaac Newton. Madison, ca și mulți dintre colegii săi, a acceptat o formă de teorie a contractului în care guvernul era instituit de către popor, care astfel avea dreptul să-l schimbe după cum dorea, atâta timp cât respecta drepturile de bază și inalienabile, inclusiv proprietatea. Deși necesar, guvernul era înclinat să se extindă peste limitele sale specifice, și astfel se impunea crearea unui sistem de verificare și contrabalansare reciprocă. În mod convențional, existau trei funcții principale ale guvernării: legislativă, executivă și judiciară – iar un sistem de succes trebuia să păstreze cea mai mare separare posibilă între ele. În termeni

newtonieni, acestea puteau fi privite ca niște forțe naturale care trebuiau menținute într-o relație stabilă, similară celei dintre corpurile cerești. Madison era deci în favoarea unui guvern național puternic, dar unul limitat în mod constant de verificări interne.

Planul lui Madison cu siguranță nu era singurul, și nu trebuie exagerat rolul său de inovator radical. De fapt, în prezent se consideră că influența lui Charles Pinckney din Carolina de Sud asupra planului final a fost cu mult subestimată de generații de istorici. Existau și alte idei: Alexander Hamilton prefera un model mai apropiat de monarhia și aristocrația britanică, ca o metodă de a controla pasiunile mulțimii de care se temea. Totuși, ideea echilibrării și separării puterilor a fost larg acceptată. În modelul adoptat în final aveau să existe trei ramuri ale guvernării, cu o legislatură (Congresul), un executiv condus de președinte, și un sistem judiciar federal având la vârf Curtea Supremă. În plus față de verificarea reciprocă dintre ramurile guvernării, trebuia de asemenea să existe și o tensiune benefică în cadrul lor, în special al legislativului.

Pentru a împiedica supunerea guvernului unei schimbări radicale sub forța unei dorințe trecătoare a electoratului (de pildă, în chestiunea anulării datoriilor), constituția stipula termene diferite pentru variatele elemente ale autorității alese, în speranța ca cel puțin o parte a guvernului să rămână în funcțiune până ce o anumită panică sau un entuziasm avea să treacă. Toți membrii camerei inferioare, Camera Reprezentanților, trebuiau să fie supuși alegerilor populare o dată la fiecare doi ani, fiind astfel cel mai aproape de opinia publică. Senatorii nu aveau să fie supuși alegerilor populare (această regulă a fost schimbată ulterior de cel de al 17-lea amendament constituțional, ratificat în 1913) și aveau să fie aleși în general de către legislaturile statelor. Senatorii urmau să fie în serviciu timp de șase ani, cu o treime din întregul corp supus schimbării o dată la fiecare doi ani, prin rotație. Președintele era ales pentru patru ani. În ramura judiciară, justiția federală era mai degrabă numită decât aleasă, servind până la moarte, până ce se retrăgeau sau până ce erau înlăturați prin punere sub acuzare. De-a lungul istoriei americane, aceste termene și condiții ale serviciului în guvernare au fost criticate pentru contracararea unei copleșitoare voințe populare, cel mai vehement în timpul epocii *New Deal* a anilor 1930; dar în același timp, natura mai puțin receptivă a Senatului și a Curții Supreme a împiedicat unii președinți și Congresul să introducă o legislație rapidă sau nechibzuită. Cu toate părțile bune sau rele, aceasta era cu siguranță ceea ce autorii constituției intenționaseră.

Luarea unei decizii în privința eficacității unei uniuni mai strânse era ușoară în comparație cu chestiunea modului de rezolvare a disputelor dintre

statele constituente, în special când un stat sau o regiune considera că interesele îi sunt amenințate. Statele variau foarte mult în dimensiune, bogăție și populație. Conform recensământului din 1790, Virginia era de departe cel mai mare stat, cu 748.000 de locuitori, în timp ce la extrema cealaltă se găseau Rhode Island cu 69.000 și Delaware cu 59.000 de locuitori.

Tabelul 2.1 Populația statelor în 1790 (în mii)

	Total	*Populație de culoare*	*Sclavi**	
Massachusetts	378	5,0	0	
Connecticut	237	6,0	3	(1,3)
Rhode Island	69	4,0	1	(1,4)
New Hampshire	142	0,6	0	
Vermont	86	0,3	0	
New York	340	26,0	21	(6,2)
Pennsylvania	434	11,0	4	(1)
Delaware	59	13,0	9	(15,3)
Maryland	320	111,0	103	(32)
Virginia	748	306,0	293	(39,2)
Kentucky	74	12,1	12	(16,2)
Tennessee	36	–	–	
Carolina de Nord	394	106,0	101	(25,6)
Carolina de Sud	249	109,0	107	(43)
Georgia	83	29,4	29	(35)

* Procentele în paranteze

Trebuia oare ca fiecare stat să fie reprezentat proporțional cu populația sa, în care caz trei sau patru state mari aveau să dețină o hegemonie nelimitată? Aceasta era baza Planului Virginia al lui Madison, care a avut cel mai mare succes printre delegațiile din cele trei state mai mari – Virginia, Massachusetts și Pennsylvania. Planul era sprijinit și de alte state sudice care considerau pe drept că mișcarea lor demografică de atunci avea să aducă mari beneficii pentru regiunile lor, făcându-le cele mai mari și mai populate în câteva decenii. În mod alternativ, fiecare stat putea deține un vot într-un consiliu național ca și în confederație, astfel încât era posibil ca Virginia sau Pennsylvania să se vadă contracarate de Rhode Island și Delaware. Această

propunere făcea parte din Planul New Jersey, preferat de statele mai mici. Fiecare variantă în forma sa originală era inacceptabilă pentru o parte sau pentru cealaltă, iar convenţia aproape că a ajuns la un impas încă din primele zile, deoarece Delaware a ameninţat cu retragerea imediată ca urmare a propunerii reprezentării proporţionale.

Soluţia a fost găsită prin adoptarea de standarde diferite pentru părţile diferite ale guvernării pe linia „Compromisului Connecticut" (Connecticut adesea jucase un rol-cheie în dezbateri, ca un intermediar permanent între statele din sud şi cele din New England). În cadrul legislaturii, principiul reprezentării populare avea să fie aplicat pentru Camera Reprezentanţilor, care trebuia să fie mai apropiată de voinţa populară, iar statele aveau dreptul la un reprezentant la fiecare 30.000 de locuitori. (Cifra curentă este cu mult mai mare, o aparentă violare a Constituţiei ce se menţine pentru că nimeni nu a vrut să o reclame.) În Senat, fiecare stat, oricât de puternic sau de slab era, avea doi senatori. Obligativitatea ca legile să treacă prin ambele camere dădea astfel satisfacţie ambelor facţiuni – statelor mari şi celor mici. Acest compromis datorează ceva practicii Confederaţiei Irocheze, în care fiecare trib, indiferent de mărimea sa, deţinea câte un vot. Principalul precedent era Parlamentul englez, în care locurile erau împărţite între comitate şi oraşe. Senatul corespundea astfel mai prestigioaselor locuri ale comitatelor, în mare câte două pe comitat, în timp ce Camera Reprezentanţilor egala locurile oraşelor, care fluctuau ca număr, corespunzând teoretic cu circumstanţele sociale şi politice în schimbare.

Astfel, o parte a legislaturii putea fi aleasă proporţional cu populaţia. Dar care populaţie? Creatorii Constituţiei au căzut de acord că era necesar un recensământ federal, care putea să ofere o idee suficient de exactă asupra numărului de oameni din noua naţiune. Unii, totuşi, nu erau liberi din punct de vedere legal. În 1790, 790.000 de americani erau de descendenţă africană, aproape o cincime din total, o proporţie mult mai mare decât în orice altă epocă ulterioară; iar peste 90% dintre aceştia erau sclavi. Proporţiile erau cu mult mai mari în anumite regiuni, astfel că probabil o treime din rezidenţii din Maryland şi Virginia nu erau liberi, iar în Carolina de Sud peste 40 %. În anumite districte, proporţia sclavilor era de peste 70 % din total. Contau aceşti sclavi pentru populaţia care dădea unui anumit stat puterea sa electorală? Iniţial, sudul a spus că ar trebui să conteze, iar nordul, în mod la fel de firesc, a spus că nu. Compromisul ulterior a urmat principiul anilor confederaţiei, considerând că populaţia de sclavi avea să conteze, dar mai puţin decât oamenii liberi. Frazarea exactă este interesantă. Statelor li se vor aloca

reprezentanții pe baza numărului de „persoane libere... și excluzând indienii neimpozitați, trei cincimi din toate celelalte persoane". Cuvântul care nu este prezent, bineînțeles, este „sclavi", o omisiune întâlnită pe tot parcursul documentului.

Ca și în 1776, părinții fondatori din 1787 erau în mod acut conștienți de opinia publică internațională și de influența potențială a acesteia în orice conflict cu alte țări, cum ar fi Marea Britanie. Era vital să se mențină imaginea americană ca un paradis al libertății și virtuții republicane, care ar fi fost atât de rău compromise de o discuție deschisă sau de recunoașterea problemei sclavilor. Această preocupare era de asemenea evidentă din măsurile luate pentru ca noul guvern federal să nu poată aboli comerțul cu sclavi. O asemenea acțiune era probabilă pe termen lung, dar o amânare de douăzeci de ani a fost stipulată. În mod intenționat, clauza din constituție care trata chestiunea respectivă este atât de absconsă încât probabil că ar scăpa oricărui cititor nesusceptibil, referindu-se la Congres ca neavând puterea de a interzice „migrarea sau importarea unor astfel de persoane după cum oricare dintre statele existente acum vor considera adecvat să permită" înainte de anul 1808. Deși „migrarea" este menționată prima, substanța clauzei îi privește pe cei supuși „importării", care erau sclavi.

Strâns legată de chestiunea sclavilor a fost și problema terenurilor vestice, teritoriile dintre Munții Alegani și Mississippi care aveau să devină o enormă sursă de bogăție și de expansiune viitoare. Mai multe state aveau pretenții asupra acestor zone, variind de la plauzibil până la exagerări uimitoare: multe carte din secolul al XVII-lea stabileau granițele vestice pe coasta Pacificului, iar Virginia de exemplu încă mai pretindea în mod sporadic un asemenea imperiu. Aceste pretenții imaginare aveau să cedeze în fața noilor state ce aveau să fie înființate în vest, dar chestiunea care s-a ridicat atunci a fost cum să se realizeze împărțirea și în ce condiții. Avea sclavia să fie permisă, alături de celelalte forme de proprietate privată? În afară de diviziunea nord–sud, statele cu interese legitime asupra pământurilor din vest priveau problema în mod evident diferit de cele ca Delaware, care nu avea pretenții remarcabile. În plus, marile averi ale speculanților de terenuri (dintre care mulți erau și legislatori) depindeau de colonizarea legală a vestului. În același timp, exista pericolul evident ca disputele legale și guvernamentale să provoace o asemenea nemulțumire încât cei din zonele nou colonizate să se revolte și să se separe.

Testul critic pentru politica Statelor Unite a fost abordarea noilor teritorii din nord-vest, acea regiune uriașă care ulterior a devenit cele cinci state

ce înconjoară Marile Lacuri. Virginia a renunțat în favoarea guvernului federal la pretențiile sale asupra acestei regiuni în 1784, iar în 1787 Ordonanța Nord-Vestului a creat cadrul viitoarei guvernări a regiunii. A fost elaborată o procedură sistematică și graduală de admisie a noilor state, un model care în final avea să fie urmat până ce continentul va fi unit de la un ocean la celălalt. Noile zone aveau să se bucure de statutul de teritorii sub guvernatori numiți până ce populația creștea la 60.000 de locuitori, un nivel suficient pentru a susține un guvern al statului. Chiar și în faza „de probă", coloniștii nu aveau să fie separați de sistemul administrativ american, în timp ce noile state aveau să se bucure de egalitate completă cu partenerele lor mai bine stabilite, statele vechi. Ordonanța oferea de asemenea un plan cuprinzător care interzicea sclavia, în timp ce acorda dreptul proprietarilor de sclavi să-i vâneze pe sclavii fugiți. Planul nu numai că a oferit un subiect pentru dezbaterile constituționale, dar a și influențat politica națională americană asupra sclaviei până la războiul civil.

De la începutul convenției, revizuirea termenilor uniunii s-a lovit de o opoziție îndârjită, procesul de dezbatere implicând aproape zilnic schimburi, negocieri și modificări de direcție ale facțiunilor. Aceasta este probabil mai puțin important decât faptul că s-a reușit crearea unui document, care să fie supus ratificării diferitelor state. Procesul de ratificare a fost foarte controversat, cu federaliștii și antifederaliștii adesea reluând disputele de la Philadelphia, în timp ce uneori treceau la chestiuni mai noi care nu fuseseră esențiale acolo.

Delaware, Pennsylvania și New Jersey au ratificat constituția în 1787, iar opt alte state în 1788. Intrarea statului New Hampshire în iunie 1788 a fost critică, deoarece a furnizat cel de-al nouălea vot necesar constituției pentru a intra în vigoare. Dar chestiunea nu era lămurită, căci state vitale cum ar fi New York sau Virginia încă o mai dezbăteau. Necesitatea câștigării bătăliei a fost semnalată în *Federalist*, cea mai importantă scriere a acestei epoci. Aceasta era o colecție de documente răspunzând obiecțiunilor față de noul cadru de guvernare, concepută de Alexander Hamilton, James Madison și John Jay. Pe de altă parte, antifederaliștii se bazau pe figuri cu o impecabilă reputație patriotică, precum Patrick Henry. În Virginia, în special, a fost nevoie de o bătălie grea înainte ca federaliștii să triumfe.

În această fază, a fost importantă emiterea unei carte a drepturilor, un document alcătuit după modelul declarației engleze din 1689, care specifica drepturile supușilor unei monarhii juste. Virginia emisese o cuprinzătoare declarație a drepturilor în 1776, avându-l ca autor principal pe George

Mason, și se făceau presiuni ca această declarație să fie integrată direct în constituție. În final, o cartă de acest tip a fost adăugată și a devenit primele zece amendamente ale constituție în 1791. Ea servește ca un catalog al revendicărilor tradiției protestante Whig, un document care poate fi înțeles numai în contextul deceniilor de luptă împotriva guvernelor opresive din vremea lui Carol II până în timpul lui George III și John Wilkes. Documentul specifică astfel limitele puterii guvernului de a stabili o Biserică oficială, de a îngrădi libertatea de exprimare sau de a încartirui soldați pe spezele populației în vreme de război; de a lua armele cetățenilor loiali, sau de a le limita drepturile în tribunale și de a recuza juriile; de a aplica pedepse crude și barbare. Deși aceste drepturi se aplicau inițial numai puterii federale, decizii succesive ale curții de justiție le-au extins în domeniul statelor, iar în secolul XX aceste amendamente au avut un efect incalculabil asupra activității guvernului și a impunerii legii.

La sfârșitul lui 1788, Statele Unite erau o națiune federală. Carolina de Nord a fost inclusă în 1789, iar Rhode Island în 1790 (Tabelul 2.2). În 1791, uniunea a admis și Vermontul, care se separase de jurisdicția New York-ului în 1777. Ca și Rhode Island, Vermont s-a alăturat uniunii cu mari rețineri și ca răspuns la unele amenințări destul de fățișe.

O NOUĂ NAȚIUNE

Noua națiune s-a implicat în dezvoltarea unor instituții distincte. George Washington a fost ales președinte în 1789 (Tabelul 2.3), și s-a străduit să păstreze un echilibru între un adânc respect pentru prestigiul și prerogativele funcției sale și evitarea tentațiilor monarhice. Prestigiul său personal a dat putere funcției, făcând din președințe un nucleu al patriotismului și unității naționale. În 1794, Washington a făcut față cu abilitate primei crize interne a noului sistem, când mii de fermieri din Pennsylvania au refuzat să plătească o taxă pe whisky, președintele fiind obligat să trimită 13.000 de soldați împotriva „rebeliunii": cifrele de fiecare parte au fost mai mari decât în cele mai multe bătălii ale războiului civil. Acțiunea sa a fost vitală, împiedicând probabil răspândirea mișcării în regiunile vestice. Decizia lui Washington de a nu candida pentru un al treilea mandat în 1796 s-a dovedit un precedent hotărâtor care ulterior a fost considerat ca având forță de lege, și nu a fost contestat până ce Franklin D. Roosevelt nu a dorit realegerea sa ca președinte în situația periculoasă din 1940.

Tabelul 2.2 Statele, 1787–1820

	Anul admiterii în uniune	*Capitala modernă*
Delaware	1787	Dover
Pennsylvania	1787	Harrisburg
New Jersey	1787	Trenton
Georgia	1788	Atlanta
Connecticut	1788	Hartford
Massachusetts	1788	Boston
Maryland	1788	Annapolis
Carolina de Sud	1788	Columbia
New Hampshire	1788	Concord
Virginia	1788	Richmond
New York	1788	Albany
Carolina de Nord	1789	Raleigh
Rhode Island	1790	Providence
Vermont	1791	Montpelier
Kentucky	1792	Frankfort
Tennessee	1796	Nashville
Ohio	1803	Columbus
Louisiana	1812	Baton Rouge
Indiana	1816	Indianapolis
Mississippi	1817	Jackson
Illinois	1818	Springfield
Alabama	1819	Montgomery
Maine	1820	Augusta
Missouri	1820	Jefferson City

Guvernul național a creat acum un oraș-capitală, care era esențial dacă administrația federală voia să evite gelozia ce s-ar fi iscat prin alegerea unui centru deja existent. Philadelphia ar fi fost alegerea cea mai probabilă, și chiar a servit drept capitală interimară între 1790 și 1800. Locul ales pentru noua capitală era un teritoriu virgin la granița dintre Maryland și Virginia, și astfel accesibil în mod egal atât din nord cât și din sud. Era de asemenea în mod convenabil apropiată de înfloritoarele porturi Alexandria și Georgetown, la fel ca și de reședința omului de stat cel mai important, proprietatea lui Washington de la Mount Vernon. În 1800, Washington DC a fost declarat capitala națională. În ciuda unui proiect inițial ambițios realizat de Pierre L'Enfant, aveau să treacă decenii până ce sediul guvernului a devenit un oraș major. Chiar și în 1850 populația orașului abia era de 50.000 de locuitori.

Tabelul 2.3 Rezultatele alegerilor prezidențiale, 1789–1820

Candidatul câștigător	*Voturi electorale**	*Candidatul pierzător*	*Voturi electorale*
1789 George Washington	69	–	–
1792 George Washington	132	–	–
1796 John Adams (F)	71	Thomas Jefferson(DR)	68
1800 Thomas Jefferson(DR)	73	Aaron Burr (DR)	73
1804 Thomas Jefferson (DR)	162	Charles Pinckney (F)	14
1808 James Madison (DR)	122	Charles Pinckney (F)	47
1812 James Madison (DR	128	DeWitt Clinton (F)	89
1816 James Monroe (DR)	183	Rufus King (F)	34
1820 James Monroe (DR)	231	John Q. Adams (DR)	1

*Cifrele pentru votul popular nu sunt disponibile înainte de anii 1820.
F= Federalist; DR= Democrat-Republican.

O dezvoltare remarcabilă a noului sistem a avut loc în ramura judiciară, unde Curtea Supremă a Statelor Unite a dobândit rapid o importanță cu mult mai mare decât cea avută în vedere de creatorii constituției. Primul magistrat superior a fost John Jay, care a considerat funcția ca fiind în esență o ocupație auxiliară. Din 1801 până în 1835, totuși, funcția a fost deținută de către John Marshall, care a făcut din rolul Curții un pivot al guvernării federale și un sistem de control deosebit de eficient al celorlalte ramuri. Decizia sa din 1803 în cazul Marbury *versus* Madison a stabilit principiul conform căruia Curtea avea dreptul și datoria de a respinge unele legi votate de Congres atunci când aceste legi violau constituția. Înclinând către partea federalistă a spectrului politic contemporan, Marshall a favorizat un guvern puternic ce apăra și proteja proprietatea împotriva unei posibile intruziuni a radicalismului. De-a lungul următoarelor trei decenii, aceasta a condus la o serie de decizii ce defineau puterea guvernelor statale și federal de a acorda și revoca privilegii, monopoluri și împroprietăriri. Abordarea sa este ilustrată de cazul Fletcher *versus* Peck din 1810, care privea împroprietăriri cu mari terenuri acordate de legislatura din Georgia în condiții de mituire extensivă. Marshall a decis că, în ciuda corupției, un stat nu poate să revoce drepturi care au obținut statutul unui contract, implicația fiind că legislaturile nu trebuiau să dețină periculoasa autoritate de a încălca drepturile de proprietate.

În 1819, Marshall a decis într-un alt caz critic privind o încercare a statului Maryland de a taxa Banca Federală a Statelor Unite. La fel ca și în multe alte situații, Marshall a depășit cu mult domeniul strict al chestiunii acestui caz și a anunțat o doctrină extinsă a puterilor implicate. Deși constituția nu stipulase fiecare autoritate specifică pe care guvernul SUA urma să o aibă, acesta avea într-adevăr puteri implicite care îi permiteau să atingă dificilele scopuri necesare construcției națiunii, iar în domeniul conflictelor, jurisdicția de stat era subordonată celei federale. Astfel, „dacă scopul este legitim, dacă se înscrie în sfera constituției, atunci toate mijloacele care sunt adecvate...sunt constituționale". Aceasta a fost o decizie esențială pentru dezvoltarea națională și expansiunea guvernamentală, cu implicații ce nu aveau să devină pe deplin evidente decât mulți ani mai târziu. Decizia lui Marshall a făcut de asemenea ca ulterior dezbaterile politice americane să se concentreze adesea asupra chestiunilor legii constituționale, ajungând astfel în arena judiciară.

REPUBLICANI ȘI FEDERALIȘTI

Ca președinte, George Washington s-a plasat în mod ostentativ deasupra facțiunilor și partidelor într-o vreme când însuși cuvântul „partid" avea conotații neplăcute și chiar conspirative. Cu toate acestea, anii 1790 au fost martorii nașterii sistemului de partide american, iar conflictul între cele două părți adesea s-a apropiat de o reală violență. Deși chestiunile de politică externă predominau, acestea au servit în general drept mijloace pentru interese interne. În mare, au apărut două grupuri: federaliștii, conduși de John Adams și Alexander Hamilton, și republicanii, conduși de Thomas Jefferson (în ciuda numelui, republicanii acestei epoci sunt priviți drept strămoșii direcți ai Partidului Democrat modern, iar aderenții lui Thomas Jefferson erau cunoscuți sub numele de „democrat-republicani"). În politica internă, federaliștii preferau un guvern central mai puternic și simpatizau cu interesele comerciale și financiare care erau cele mai puternice în New England. Republicanii puneau accent pe interesele proprietarilor de pământuri și pe drepturile statelor, iar bastionul lor era în statele sudice, în special în Virginia.

Diviziunea între cele două părți a fost vizibilă din primele zile ale uniunii, în dispute asupra creării unui sistem financiar național conform direcției propuse de Hamilton. În primii ani ai republicii, Departamentul Trezoreriei, condus de Hamilton, era de departe cel mai bine organizat dintre toate departamentele statului, și mult mai mare decât rivalele Departamente

de Stat și de Război. Aceasta îi dădea lui Hamilton o bază instituțională de pe care putea să-și promoveze vederile asupra unor chestiuni delicate și potențial critice, cum ar fi mărimea paralizantă a datoriei publice. În ciuda obiecțiilor conform cărora creditorii noii națiuni erau exploatatori lacomi care meritau puțină considerație, *Raportul asupra Creditului Public* întocmit de Hamilton insista asupra plătirii în întregime a datoriilor Statelor Unite, în scopul stabilirii creditului național pe o fundație la fel de solidă ca și cea a Angliei contemporane. Acest plan a provocat controverse aprinse în 1790, reluate în anul următor când Hamilton a propus o Bancă Națională a Statelor Unite pentru a menține stabilitatea fiscală. Mai mult, el a susținut un puternic rol al guvernului în sprijinirea și extinderea manufacturilor și a mijloacelor de comunicație de care acestea depindeau. Toate aceste idei conturau un guvern național cu un domeniu de activitate mult mai extins decât cel descris în constituție, dar Hamilton și-a justificat opiniile cu teoria că odată republica stabilită, pentru a continua pe baze sănătoase era necesar să aibă instituții naționale trainice: cu alte cuvinte, o versiune de pionierat a „puterilor implicate". Propunerea privind banca a fost sprijinită de Washington, dar criticată vehement de Jefferson, Edmund Randolph și alții, care o vedeau ca pe o grosolană violare a principiilor constituționale și, mai mult, ca pe o periculoasă și monopolistă concentrare a puterii. Pentru critici, Hamilton încerca să transforme Statele Unite într-o copie a acelei Anglii față de care americanii tocmai își obținuseră independența.

Chestiunile internaționale au apărut în cadrul conflictului o dată cu izbucnirea războiului între Anglia și Franța în 1793. Ambele părți aveau interese navale și comerciale care încălcau suveranitatea americană, iar britanicii aduseseră ofense sentimentului național prin controlarea navelor americane pentru contrabandă și prin recrutarea cu forța a marinarilor americani. Britanicii mențineau de asemenea o prezență militară în forturile din nord-vest, violând astfel Tratatul de la Paris. Multele nemulțumiri reale și potențiale au fost exploatate de republicani, care vedeau în Marea Britanie un inamic tradițional și un apărător al principiilor străine ale aristocrației și monarhiei. Furia republicană era în special stârnită de Tratatul Jay din 1794, care orienta comerțul și politica americană în mod decisiv în direcția Marii Britanii, în timp ce înlătura garnizoanele britanice în litigiu.

Dimpotrivă, federaliștii vedeau Franța revoluționară ca o întruchipare a răului societății umane, rezultatul a ceea ce se întâmplă atunci când o națiune abandonează standardele tradiționale de respect și ierarhie socială. Și deși Marea Britanie violase suveranitatea americană, faptul era prea puțin semnificativ față de continua agresiune franceză pe mare, și de evidentele încercări

de a schimba politica americană prin mită și propagandă revoluționară. În 1797, tentativele diplomatice de a înlătura pericolul naval francez au fost complicate de încercări grosolane de a mitui reprezentanții Statelor Unite. Cum misterioșii agenți francezi erau desemnați codificat prin litere, incidentul a devenit cunoscut drept „Afacerea XYZ", și aproape a condus la război deschis între cele două națiuni. În 1798, navele de război ale SUA le atacau pe cele franceze, și situația nu s-a calmat până ce Napoleon nu a preluat puterea în Franța în anul următor.

Conflictul partizan a atins proporții periculoase în 1798, cu o izbucnire de panică în privința mașinațiilor unor presupuși conspiratori revoluționari, organizați de secta germană a iluminaților și acționând prin intermediul lojelor masonice. Din punctul de vedere conservator, acești extremiști nu numai că încercau să stabilească o politică dictatorială, dar de asemenea plănuiau să elimine religia, familia și moralitatea sexuală, iar radicalii și-au găsit liderul în persoana lui Thomas Jefferson. Drept răspuns la această amenințare, guvernul american a votat draconicele Legi ale Străinilor și Subversiunii, care impuneau pedepse grele asupra libertății de expresie, incriminau criticile aduse guvernului și propuneau deportarea străinilor indisciplinați. Măsura părea a fi un preludiu al suprimării republicanilor, și au existat discuții despre un război civil și destrămarea greu câștigatei uniuni constituționale. Jefferson și Madison au scris *Rezoluțiile*, ulterior votate de legislaturile din Virginia și Kentucky, prin care erau trasate limitele stricte ale puterii guvernului federal, prezentat ca o convenție reziliabilă a statelor.

Tensiunile au rămas mari până în anul electoral 1800, când Jefferson l-a învins pe Adams într-o campanie marcată de o propagandă isterică de ambele părți. În urma „revoluției de la 1800", inamicii săi vedeau în noul președinte un dictator revoluționar în mod potențial la fel de extremist ca și noul împărat francez Napoleon, cu care se credea că are multe puncte comune. În ciuda punerii sub acuzare a mai multor judecători federaliști, Jefferson s-a dovedit cu mult mai moderat decât se credea, și într-adevăr a condus președinția conform conceptului federalist al unui guvern național puternic.

Acest susținător al guvernării limitate și al drepturilor statelor a realizat arbitrarul act al achiziționării teritoriului Louisiana* de la Franța în 1803, un act care nu avea un temei constituțional clar. Această măsură a fost justificată numai prin rezultatul său: pământul achiziționat acoperea circa

* Louisiana fusese cedată Spaniei în 1763, dar retrocedată în mod secret Franței în anul 1800.

830.000 de mile pătrate, aproape dublând teritoriul național al Statelor Unite. În mod potențial, desigur, acesta amenința să devină o multitudine de state noi care, împreună, să submineze influența federalistă din New England, dar acțiunea a înlăturat pericolul de coșmar al unei prezențe napoleoniene în New Orleans. În anul următor, Jefferson a finanțat o expediție a lui Meriwether Lewis și William Clark pentru a explora noile terenuri, o aventură de doi ani ce a adus pretențiile americane asupra pământurilor până la coastele Pacificului. De asemenea, administrația lui Jefferson a fost cea care a propus un sistem național de canale și drumuri. Acesta includea un drum național care ar fi unit estul cu vestul, un exemplu timpuriu al guvernului federal care își folosește puterea pentru a promova dezvoltarea noilor regiuni. Proiectul a fost început în 1811 și în final s-a întins din Maryland până în Illinois.

Preocuparea reală în legătură cu extremismul s-a concentrat nu asupra lui Jefferson, ci asupra abilului său vicepreședinte, Aaron Burr, care e posibil să fi avut ambiții dictatoriale. În 1804 a existat un plan federalist de a-l alege guvernator de New York, ca precursor al secesiunii teritoriilor New York și New England. Planul a fost împiedicat de omorârea de către Burr a liderului federalist Alexander Hamilton, într-un duel în New Jersey. În 1805–1806, Burr a activat într-un misterios plan care implica adunarea a mii de aderenți, probabil în vederea invadării și ocupării teritoriului spaniol din Florida, sau poate a organizării unei forme de secesiune a vestului de Statele Unite. Aderenții săi își imaginau că el acționează cu aprobarea președintelui într-un plan privat și semilegal asemănător celui care a condus la achiziționarea Louisianei. Burr a fost acuzat de trădare, dar a fost achitat. „Conspirația spaniolă" a fost folosită în mod inevitabil ca o armă partizană împotriva republicanilor.

RĂZBOIUL DIN 1812

Schisma federalist-republicană a rămas centrală în politica americană de-a lungul președinției lui Jefferson și a succesorului său, James Madison, și a culminat cu reacțiile împărțite față de războiul din 1812. Acesta a urmat unei lungi perioade de nemulțumire față de politica navală britanică și franceză, de blocadă și intimidare. Câteodată provocările erau chiar nerușinate, ca în incidentul din 1807 în care o fregată britanică a atacat nava de război americană *Chesapeake* în Golful Chesapeake. Statele Unite au reacționat la aceste afronturi cu o serie de embargouri între 1807 și 1809, care au avut

efectul dezastruos al întreruperii comerțului american cu Europa. În 1809, francezii au acceptat să respecte steagul american pe mare, dar Marea Britanie nu, și presiunile pentru război au crescut.

Încă o dată, diviziunea politică a luat forme regionale, cu „vulturii războiului" concentrați în sud și în vest și orientați împotriva pacifistei zone New England. În timp ce liderii frontierei aveau mai puțin a se teme de represaliile britanice, ei aveau de câștigat printr-o posibilă înaintare în Canada și Florida și înlăturarea indienilor aliați cu englezii care blocau o nouă colonizare. Ulterioara declarație de război a fost o decizie la limită, sprijinită cu un vot de 79 la 49 în Camera Reprezentanților și cu o majoritate în Senat de numai 19 la 13. De-a lungul următorilor doi ani, statele Massachusetts, Connecticut și Rhode Island au manifestat o asemenea ostilitate față de „Războiul domnului Madison" încât liderii lor adesea s-au apropiat de trădare. Legislatura din Rhode Island a votat împotriva posibilității ca miliția de stat să fie chemată în serviciul național, iar guvernatorul a amenințat cu ignorarea tuturor ordinelor federale ce se dovedeau contrare constituției. Guvernatorul din Massachusetts a instituit o perioadă de post general pentru a deplânge un război „împotriva națiunii din care am descins".

Războiul ce a urmat a fost o acțiune complexă, fără un front principal. Cea mai mare parte a luptelor pe uscat au implicat încercările americane de a-și asigura controlul asupra Canadei. O invazie americană a eșuat în mod dezastruos în 1812, iar forțele Statelor Unite au suferit în mod repetat pierderi grele. Luptele de hărțuială la frontieră i-au forțat pe americani să abandoneze Fort Dearborn, din inima viitorului Chicago, în timp ce orașul Detroit a fost pentru scurt timp în mâinile britanicilor. În anul următor, americanii au câștigat o bătălie navală hotărâtoare pe Lacul Erie, care a condus la victorii pe uscat împotriva britanicilor și indienilor în bătălia de la Thames, și de asemenea la recucerirea de către americani a Detroitului și a unei mari părți din Michigan. Luptele de frontieră s-au dovedit în final indecise, iar Statele Unite au realizat că nu aveau prea multe șanse să ocupe Canada într-un viitor apropiat. Deși nu a fost un „război de independență canadian", aceste evenimente aveau să limiteze istoria Statelor Unite la jumătatea sudică a continentului.

Dominația britanică pe mare a fost rareori contestată cu eficiență, deși piratii americani au adus pagube comerțului britanic. Pentru o vreme, se părea că Statele Unite aveau să încheie războiul cu mai puțin decât îl începuseră, și chiar cu nou-câștigata independență grav compromisă. Speranțele britanice au atins noi culmi în vara lui 1814, cu premisa unei invazii a statului New York de o armată de câteva mii de soldați disponibili prin

suspendarea războiului cu Franța. O forță expediționară britanică a incendiat clădirile publice din Washington DC, cauzând o severă panică financiară. Negociatorii britanici prezentau acum un surprinzător pachet de cereri ca preț al păcii, incluzând crearea unui uriaș stat-tampon indian care ar fi încorporat cea mai mare parte din viitoarele state Wisconsin, Illinois, Indiana, Ohio și Michigan. Noua entitate avea să fie sprijinită militar de către flota engleză de la Marile Lacuri, din care navele militare ale Statelor Unite erau excluse. De asemenea, britanicii și-au reafirmat dreptul legal tradițional de a naviga pe Mississippi, care ar fi spulberat ambițiile americane în vest. Aceste pretenții au părut mai puțin exagerate când președintele Madison a fugit din capitala sa, iar britanicii presau puternic atât în Golful Chesapeake cât și de-a lungul Lacului Champlain.

Dar forțele americane au rămas pe poziții. Baltimore a rezistat, în pofida unui bombardament naval care ulterior a devenit tema imnului național american, *The Star Spangled Banner*, Drapelul înstelat, în timp ce o altă înaintare britanică a fost oprită de o înfrângere navală pe Lacul Champlain. Ultima bătălie majoră a războiului a avut loc în ianuarie 1815, când generalul Andrew Jackson a învins forțele britanice care încercau să cucerească orașul New Orleans. Bătălia a avut loc la o lună după semnarea unui tratat de pace la Gent, și nu a avut un impact direct asupra cursului războiului, deși pe termen lung această victorie probabil că a salvat Louisiana pentru Statele Unite. Acordul de pace final a stabilit restaurarea statu-quo-ului teritorial și a ignorat chestiunea embargoului, care devenise depășită o dată cu sfârșitul războaielor anglo-franceze. De asemenea, nu a reușit să asigure protecția pe care britanicii o ceruseră anterior pentru aliații lor indieni.

Statele Unite au încheiat războiul cu independența națională reafirmată, și cu un nou sentiment de patriotism și încredere. Unitatea națională a fost întărită prin dezastruoasa decizie a liderilor din New England de a convoca o întâlnire în Hartford la sfârșitul lui 1814. În ciuda unor aspecte de extremism federalist și a unor discuții despre secesiune, convenția a fost în general moderată ca ton, și a propus amendarea constituției mai degrabă decât o secesiune imediată. Dar deliberările au ajuns în atenția publicului exact când națiunea sărbătorea victoria de la New Orleans, pătând imaginea Partidul Federalist cu acuzații de trădare. Opoziția a fost slăbită, permițându-i lui James Monroe să câștige în mod decisiv alegerile din 1816, și din nou în 1820. Timp de un deceniu, Statele Unite au fost practic un stat cu un singur partid. Doar trei oameni au ocupat președinția între 1801 și 1825 (Tabelul 2.4), un record demn de mândrie într-o națiune ce apărea în urma unei revoluții sângeroase, în special când primul deceniu de independență

națională fusese atât de marcat de conflicte ale facțiunilor și de amenințări ale tulburărilor civile.

Tabelul 2.4 Președinții Statelor Unite, 1789–1829

	Perioada în funcție	*Partid*
George Washington	1789–1797	–
John Adams	1797–1801	Federalist
Thomas Jefferson	1801–1809	Democrat-Republican
James Madison	1809–1817	Democrat-Republican
James Monroe	1817–1825	Democrat-Republican
John Quincy Adams	1825–1829	Democrat-Republican

Poziția internă a lui Monroe a dat mai multă greutate declarației internaționale a Statelor Unite. În 1823, el a proclamat faimoasa „Doctrină Monroe", generată de războiul de eliberare dus de națiunile latino-americane împotriva stăpânirii coloniale spaniole. Urmând sugestiile conform cărora Spania ar fi putut fi sprijinită militar de către națiunile autocrate ale Europei, unite într-o „Sfânta Alianță", Monroe a declarat că Statele Unite nu vor tolera nici o intervenție politică europeană în emisfera vestică. Deși aceasta părea o interdicție deosebit de ambițioasă, planul s-a potrivit cu temerile Marii Britanii privind un viitor rol al Rusiei în Americi, și astfel nu a întâmpinat o opoziție serioasă la Londra. Importanța deplină a doctrinei nu avea să devină evidentă până în a doua jumătate a secolului, când Statele Unite vor avea puterea să o impună împotriva intruşilor străini.

EXPANSIUNEA

La începutul secolului, Statele Unite se aflau în mijlocul unei lungi perioade atât de dezvoltare internă cât și de expansiune externă, într-un ritm fără paralel în istoria umanității. În timpul crizei revoluționare din anii 1770, coloniștii depășeau deja frontierele care îi ținuseră legați de coasta oceanului. Existau mai multe rute cunoscute către vest, incluzând Mohawk Trail prin zona superioară a statului New York; drumul Cumberland, care ducea din Maryland până în actuala Virginie de Vest; și legendara Cumberland Gap, care pornea din cele două Caroline și ajungea până în Kentucky. Mai departe spre sud, coloniștii din Georgia puteau să ocolească limitele sudice

ale munților și să aibă acces către Alabama și Mississippi. Odată trecuți peste Apalași, principalele căi de transport erau marile râuri ce se vărsau în Mississippi, în special Ohio și Tennessee. Poziția centrală a Pittsburgh-ului în rețeaua de râuri i-a permis să servească drept trambulină către Virginia de Vest și Ohio.

Deși migrația era o largă mișcare populară autonomă, existau câțiva lideri-cheie. În 1775, pionierul Daniel Boone a deschis drumul Wilderness Road în Kentucky, în numele companiei „Transylvania", căutând să împingă frontierele americane „dincolo de păduri" în așa-numitul ținut Bluegrass, viitorul Kentucky. Așezările inițiale erau grupate în jurul Lexingtonului, iar suveranitatea a fost obținută în 1792. Populația zonei se apropia de 100.000 în 1792 și de 200.000 în 1800. În 1778, George Rogers Clark s-a hotărât să apere ținutul de atacurile britanicilor și indienilor prin purtarea războiului în teritoriul inamic, și astfel a condus forțele Virginiei într-o ambițioasă campanie împotriva viitoarelor teritorii ale statelor Illinois și Indiana. Victoria sa de la Vincennes în 1779 a stabilit viitoarele pretenții teritoriale americane în „vechiul nord-vest" și în regiunea Marilor Lacuri.

Noile pământuri adesea intrau într-un domeniu legal vag, acolo unde frontierele nu erau clar delimitate. Primii coloniști din estul Tennessee-ului nu se aflau sub jurisdicția nici unei colonii sau stat, trebuind să facă față pretențiilor rivale ale Virginiei și Carolinei de Nord, și să creeze o structură separată pentru autoguvernare, Asociația Watauga. Situația nu s-a rezolvat până la Ordonanța Nord-Vestului din 1787, care a furnizat un cadru politic și legal pentru coloniștii vestici. Din acest moment, progresul a fost rapid: Kentucky a fost admis în uniune în 1792, Tennessee în 1796, iar Ohio în 1803. În 1815, Pittsburgh și Lexington erau așezări destul de mari cu, probabil, 8.000 de locuitori fiecare, în timp ce Cincinnati, Louisville și St Louis aveau deja câte 2–3 mii de locuitori fiecare. În 1808, în St Louis a fost publicată *Missouri Gazette*, primul ziar apărut la vest de Mississippi.

Statele Unite eliminaseră acum Spania ca rival potențial în zonele vestice. În 1795, Tratatul Pinckney a deschis navigația pe Mississippi pentru comerțul american, iar în 1818 campania viitorului președinte Andrew Jackson împotriva populațiilor Seminole a dus practic la invadarea de către Statele Unite a Floridei. (Jackson a executat de asemenea doi supuși britanici în cursul acțiunii sale provocatoare.) În anul următor, Spania a recunoscut acest *fait accompli* acceptând să-și vândă titlul formal de proprietate asupra teritoriului. Controlul spaniol asupra Americii Centrale și de Sud a fost destrămat prin revoluțiile naționaliste din anii 1820, iar din acest moment, principalul rival al Statelor Unite în sud avea să fie relativ slaba națiune a Mexicului.

În 1830, expansiunea americană în vest era atât de avansată încât deja determinase crearea unui stat în Missouri şi o largă colonizare a populaţiei albe în Arkansas şi Michigan, iar în anii următori coloniştii aveau să împânzească Iowa după înlăturărea indienilor de acolo. Populaţia non-indiană a ceea ce mai târziu s-a numit Vestul Mijlociu era de numai 51.000 în 1800, dar în 1830 existau 1,6 milioane de locuitori, şi peste 9 milioane în 1860, reprezentând 29% din populaţia naţională (Tabelul 2.5). Muntenii şi vânătorii cu capcane care deja se răspândiseră pe întinsul câmpiilor şi în zonele muntoase până în anii 1820 erau primii reprezentanţi ai următorului mare val de migraţie de la jumătatea secolului.

Tabelul 2.5 Populaţia Statelor Unite, 1790–1820 (în milioane)

Anul recensământului	*Populaţia naţională*
1790	3,93
1800	5,3
1810	7,2
1820	9,6

CONFRUNTAREA CU INDIENII

Coloniştii nu se mutau într-un teritoriu nepopulat, şi astfel a izbucnit conflictul cu locuitorii indigeni. O problemă majoră era reprezentată de diferitele concepte de legalitate ale celor două părţi: în timp ce albii credeau că ei cumpăraseră o anumită zonă în mod cinstit, indienii adesea susţineau că vânzătorii nu aveau dreptul să vândă proprietăţi ale triburilor, şi chiar că aceste pământuri nu puteau fi vândute. Teritoriile din nord-vest au fost scena unor repetate bătălii la mijlocul anilor 1790 şi din nou în 1808–1809, iar unele dintre aceste lupte au fost decisive, ca de exemplu bătălia de la Fallen Timbers, care în 1794 a dus la subminarea puterii indiene în Ohio.

În 1811, americanii s-au confruntat cu una dintre cele mai serioase provocări de până atunci, când şeful Shawnee, Tecumseh, a încercat să creeze o vastă confederaţie care să confrunte Statele Unite de-a lungul întregii frontiere, din Canada până în Mexic, în acelaşi timp aliindu-se cu forţa militară britanică. Tecumseh a fost unul dintre marii diplomaţi ai continentului la acea vreme, iar experienţa sa militară data din anii 1780. El era sprijinit de fratele său, un vizionar cunoscut drept Profetul, care probabil

a furnizat dimensiunea spirituală necesară începerii unei cruciade majore. Dacă este să credem interpreții, Tecumseh era un orator inspirat, cu o viziune istorică. Opunându-se colaborării cu albii, se spune despre el că a întrebat: „Unde sunt astăzi [triburile] Pequot? Unde sunt [triburile] Narragansett, Mohican, Pokanoket?... Ele au dispărut în fața avariției și opresiunii omului alb, ca zăpada în fața soarelui de vară." Chiar și cu o astfel de conducere puternică, rezistența indiană a continuat să fie ineficientă. În 1811, Profetul a fost învins de guvernatorul de Indiana, William Henry Harrison, în bătălia de la Tippecanoe. Tecumseh a fost ucis în bătălia de la Thames în 1813, iar în anul următor, generalul Andrew Jackson a învins tribul Creek din Georgia în bătălia de la Horseshoe Bend.

În 1814, britanicii au cerut în termenii păcii cu americanii să se creeze un teritoriu indian permanent în nord-vest, dar evenimentele militare din lunile următoare au făcut ca această revendicare să devină nerealistă, iar după 1814 indienii au rămas fără aliați străini. Tratatul de la Saginaw din 1819 recunoștea hegemonia Statelor Unite în nord-vest. Indienii au semnat cedarea a 6 milioane de acri, sau circa a șasea parte din ceea ce a devenit statul Michigan. În 1832, o campanie eșuată a șefului Sac, Șoimul Negru, a permis Statelor Unite să-și consolideze poziția în statul Illinois și să pătrundă în Iowa.

Creșterea evidentă a puterii americane albe le-a lăsat puține opțiuni populațiilor indiene. Ele puteau încerca să se unească pe linia susținută de Tecumseh, dar un efort conjugat și susținut de acest tip avea să fie practic imposibil. În afară de migrarea către vest, singura posibilitate era să încerce să devină americani, să evolueze într-o nouă civilizație pe care albii ar fi putut să o respecte și cu care să trateze în termeni de egalitate rezonabilă. Acesta a fost cursul de acțiune ales în sud de către populațiilor care au devenit cunoscute ca „Cele Cinci Triburi Civilizate": Cherokee, Choctaw, Chickasaw, Creek și Seminole. Aceste grupuri aveau o lungă tradiție sătească și agrară, și le-a fost relativ ușor să-și adapteze îmbrăcămintea și organizarea politică la modelele europene. Tranziția a fost bine primită de către misionari, care vedeau europenizarea ca pe o importantă anexă a evanghelizării. De asemenea, părea să împlinească visul lui Jefferson, care credea că triburile trebuiau conduse spre „agricultură, manufacturi și civilizație". Triburile au ajuns să dețină propriii lor sclavi, suprema formă de civilizație. Europenizarea a fost simbolizată de strălucitul Sequoyah, care a creat o versiune scrisă a limbii Cherokee. În 1828 apărea prima ediție a ziarului *The Cherokee Phoenix*.

Cu toate eforturile lor, circumstanţele erau împotriva popoarelor indigene. În 1830, aproximativ 60.000 de indieni ocupau 25 milioane de acri de teren în vechiul sud-vest, teren ce era dorit cu disperare de către colonişti, plantatori şi speculatori. De-a lungul anilor 1820, presiunea pentru înlăturarea lor a crescut, iar instalarea în funcţie a preşedintelui Andrew Jackson în 1829 a oferit prilejul ideal pentru susţinătorii unei colonizări albe: aşa cum Jackson a întrebat, „ce om cumsecade ar prefera un ţinut acoperit cu păduri şi stăpânit de câteva mii de sălbatici faţă de vasta noastră republică, presărată cu oraşe, târguri şi ferme prospere?" Încă şi mai rău pentru indieni, în 1829 a fost descoperit aur în terenurile indiene din Georgia. Triburilor li s-a cerut să accepte mutarea într-un nou „Teritoriu Indian" la vest de Mississippi, şi o parte dintre conducătorii lor au acceptat. În 1830, Jackson a semnat Legea de Mutare a Indienilor. Aceste acţiuni erau probabil ilegale la fel ca şi arbitrarii, şi Jackson a ignorat condamnarea Curţii Supreme a Statelor Unite. În cursul următoarelor decenii triburile civilizate au fost dezrădăcinate, adesea împinse cu vârfurile baionetelor armatei. Migraţia forţată a triburilor Cherokee a fost numită „Calea Lacrimilor", şi a costat vieţile a mii de indieni. Incidentul a aprins de asemenea un alt război înfiorător în sud-est, când triburile Seminole din Florida au preferat să reziste mai degrabă decât să piară. Între 1820 şi 1845, numărul de indieni care trăiau la est de Mississippi a scăzut probabil de la circa 120.000 la mai puţin de 30.000.

CREŞTEREA ECONOMICĂ

În plus faţă de expansiunea teritorială, noile State Unite au devenit rapid o putere maritimă de prim rang, o dezvoltare care a provocat o reală îngrijorare observatorilor britanici cu mult înainte ca supremaţia industrială americană să fie măcar luată în consideraţie ca o posibilitate îndepărtată. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, flota comercială americană a beneficiat de situaţia internaţională, căci naţiunile europene se bazau pe sursele americane de carne, grâne şi bumbac în timpul războaielor anglo-franceze. Îmbunătăţirile americane în tehnologie şi organizarea afacerilor erau reflectate de noile clippere şi pacheboturi, ca şi de tehnicile de navigaţie inovative. Porturi din New England precum Nantucket, New Bedford şi Provincetown dominau industria internaţională bazată pe vânătoarea de balene, care a ajuns la apogeu în jurul anului 1840. În 1820, un vas ce făcea vânătoare de foci a făcut un voiaj de pionierat care a pus bazele pretenţiilor Statelor Unite în Antarctica. În

plus, vasele americane rapide au continuat să se angajeze în comerțul ilegal cu sclavi mult după 1808, data oficială a abolirii acestuia. În 1861, navele comerciale americane dețineau un tonaj de 2,5 milioane, o cifră cu mult superioară oricărei alte perioade ulterioare a secolului.

Proprietarii de nave și căpitanii americani trebuiau să fie inventivi în căutarea de noi rute, deoarece inițial britanicii au descurajat comerțul Statelor Unite cu destinații familiare cum ar fi Indiile de Vest. Americanii au început să practice comerțul în Marea Baltică, iar din 1784 ei erau activi în comerțul cu China, oferind Statelor Unite posibilitatea de a vinde mai ieftin produse similare celor ale Companiei Britanice a Indiilor de Est. De-a lungul următoarelor patru decenii, vasele din New England navigau liber în Oceanul Indian și în Mările Chinei. O navă militară americană a fost cea care a deschis Japonia către vest în 1853, iar protestanții americani au început să privească posibilitatea evanghelizării Chinei și Asiei de Est ca pe o sarcină desemnată în mod special lor de către divinitate. Deși America nu domina efectiv mările, ea a făcut totuși un efort impresionant, mai ales în Pacific.

Capitalul comercial acumulat din aceste activități maritime a devenit principala sursă a dezvoltării industriale americane, care a început cu adevărat din jurul anului 1810. În final, industria a beneficiat și de pe urma embargourilor și războaielor, care au forțat clienții să se bazeze pe manufacturile interne. Legăturile maritime au contribuit la localizarea primelor întreprinderi în New England, lângă porturile-cheie, dar dezvoltarea de aici a fost sprijinită și de disponibilitatea imediată a energiei apei. Orașul-model al noii epoci era centrul textil Lowell din Massachusetts, unde prima filatură fusese fondată de către aristocratul Francis Cabot Lowell în 1812, împreună cu un partener ai cărui bani proveneau din comerțul cu Indiile de Est. Orașul Lowell a devenit „Manchester-ul Americii", dar era admirat mai puțin pentru productivitatea sa decât pentru paternalismul extrem exercitat asupra forței de muncă. Cum un proletariat industrial era nepotrivit pentru republica americană, filatoarele din Lowell trebuiau să muncească doar cât să obțină bani pentru a fi independente când se întorceau la rolul lor tradițional de soții casnice. Lowell era așezat pe râul Merrimack, care de asemenea producea energie pentru complexele textile din Manchester și Nashua din New Hampshire și Lawrence din Massachusetts.

Rhode Island oferă un alt studiu de caz. Încă din anii 1780, Moses Brown a deschis o filatură de bumbac acolo, cu versiuni plagiate ale ultimei tehnologii britanice, iar în 1815 apăruseră deja războaiele de țesut mecanice. Statul avea 100 de filaturi de bumbac, unde lucrau 7.000 de oameni. O explozie

a dezvoltării industriale a avut loc după războiul din 1812. În 1832, investiţiile în industria textilă din Rhode Island era triplă faţă de sumele investite în comerţul maritim, care a căzut într-un relativ declin. Dezvoltarea forţei aburilor şi a căilor ferate a permis o mai mare expansiune a manufacturilor textile după 1830, în timp ce alte firme s-au lansat în turnarea de metale şi în construcţia de motoare cu aburi. În 1860, circa jumătate din populaţia statului era angajată în industria prelucrătoare. În mod similar, în Maryland, industria textilă a bumbacului, care a început în 1808, producea în 1860 bunuri în valoare de 2 milioane de dolari. Industria americană a fierului s-a dezvoltat şi ea în ritm rapid la sfârşitul secolului al XVIII-lea, bazându-se pe aprovizionarea cu lemn din regiuni cum ar fi Pennsylvania. Deşi topirea cu mangal era depăşită conform standardelor engleze, despăduririle făcute pentru aprovizionarea furnalelor au servit unui dublu scop prin crearea de noi terenuri pentru agricultură. Pittsburgh era deja un important oraş manufacturier în 1815.

De-a lungul primei jumătăţi a secolului, guvernul a jucat un rol decisiv, deşi controversat, în dezvoltarea economică americană, iar Henry Clay a fost reprezentantul acestor gânditori orientaţi spre ideea de „naţional" care vedeau viitoarea dezvoltare bazată pe acţiunea politică, pe sprijinul guvernamental pentru construirea canalelor şi şoselelor, a căilor ferate şi a manufacturilor. Aceasta necesita, de asemenea, apărarea industriei indigene în curs de formare. În 1816 şi 1824, Congresul a aprobat tarife ridicate pentru bunurile cerute de „Sistemul american" al lui Clay, dar pe parcursul acestor ani interesele industriale au trebuit să lupte din greu împotriva variatelor probleme ale proprietarilor de plantaţii şi fermierilor din sud. În 1819, creşterea industrială şi dezvoltarea urbană au fost stopate de o dezastruoasă panică financiară, care a cauzat grave îndoieli în privinţa înţelepciunii naţionalismului economic, şi chiar asupra întregului viitor industrial căruia nu de mult naţiunea păruse sortită. În 1820, Clay deplângea eşecul în desprinderea economică de Anglia: americanii erau încă „liberi din punct de vedere politic, dar sclavi din punct de vedere comercial".

LIBERTATEA DEVINE O OBIŞNUINŢĂ

Conform standardelor contemporane, societatea care apăruse în urma revoluţiei era radical democratică, în sensul acordării drepturilor politice unei largi majorităţi a bărbaţilor albi, şi în unele cazuri chiar bărbaţilor negri. (Desigur, femeile şi cea mai mare parte a negrilor aveau să mai aştepte mulţi

ani pentru a-și obține drepturile politice.) În timp ce deținerea drepturilor politice pe baza proprietății rămânea valabilă în unele locuri, inflația a redus mult influența acesteia asupra masei largi a electoratului. Mai multe state au acordat dreptul de vot plătitorilor de taxe locali mai degrabă decât deținătorilor de proprietăți. În plus față de acordarea dreptului de vot, noile state au facilitat exercitarea acestuia prin organizarea frecventă de alegeri și prin extinderea numărului de centre electorale. Aceasta era esențial pentru o societate cu așezări răpândite pe o arie atât de vastă.

Începând de la mijlocul anilor 1770, guvernele statelor au făcut progrese îndrăznețe în chestiunea declarării drepturilor individuale și a decretării de reforme legale, pe baza faptului că abuzul social era o moștenire engleză care trebuia abolită o dată cu puterea monarhiei. Opt state emiseseră carte ale drepturilor ca documente separate până în 1784, iar alte patru încorporaseră astfel de documente în constituțiile lor. Carta drepturilor din Virginia, adoptată prima în 1776, era o declarație agresivă a teoriei drepturilor naturale, cu afirmarea tuturor drepturilor de bază care în final aveau să-și găsească locul în constituția SUA: drepturi împotriva dublei judecăți pentru aceeași faptă și împotriva autoincriminării, a cauțiunii ridicate și a pedepselor excesive; acceptarea proceselor cu juriu; și libertatea presei. Chestiunile religioase erau în mod special importante aici, iar documentul din Virginia stipula că „toți oamenii sunt îndreptățiți în mod egal la practica liberă a religiei conform conștiinței fiecăruia". În Pennsylvania, constituția radicală din 1776 a fost la fel de umanitară, democratică și seculară.

Între 1775 și 1820, multe aspecte ale vieții americane au fost schimbate de destrămarea convențiilor și autorității tradiționale și a controlului acesteia, și de aplicarea doctrinei democratice cu mult în afara sferei guvernului și a politicii de partid. Implicațiile idealurilor democratice pentru chestiunile militare au fost simțite acut în războiul din 1812, când campaniile SUA au avut de suferit în mod regulat datorită naturii milițiilor populare. Bine pregătite pentru a rezista unei invazii, forțele statelor erau total inadecvate pentru orice altă luptă mai complexă, cu insistența lor de a-și alege ofițerii indiferent de abilitățile acestora. De asemenea, purtau dezbateri de masă asupra ordinelor controversate și le respingeau pe cele care nu le erau pe plac. Aceasta însemna, de exemplu, că forțele se întorceau acasă imediat ce-și îndeplineau termenii stricți ai angajamentului lor, indiferent de cât de neconvenabil era aceasta pentru efortul de război, și cu greu se aventurau în afara teritoriului american. Cu siguranță, guvernul republican nu era în pericol din cauza unor astfel de forțe, dar nici nu putea spera ca Statele Unite să obțină statutul unei puteri militare semnificative.

Din punct de vedere legal, desprinderea de Anglia permitea legislaturilor şi tribunalelor statelor să experimenteze proceduri de divorţ mai simplificate şi să extindă drepturile femeilor măritate, fapt impresionant pentru acea vreme, deşi ezitant conform standardelor secolului XX. În 1790, Pennsylvania a devenit prima jurisdicţie care a restricţionat pedeapsa cu moartea doar pentru omucidere, un curent care curând s-a întins pe cuprinsul Statelor Unite, iar în anii 1840 Michigan a realizat radicalul pas al abolirii complete a pedepsei capitale. La începutul secolului al XIX-lea, Statele Unite erau prima societate în istoria umanităţii unde comiterea unui delict serios conducea în general răufăcătorul la închisoare mai degrabă decât la spânzurătoare sau la decapitare. Cele mai multe dintre state au limitat rapid şi apoi au abolit procesul de condamnare la închisoare pentru datorii, care fusese principalul motiv de încarcerare în timpurile coloniale şi a rămas la fel în Anglia încă un secol după aceea.

Liberalizarea legilor a fost însoţită de o neîncredere generală în precedentul juridic englez, şi chiar în mecanismele legale formale, iar unele state au interzis avocaţilor de profesie să pledeze în curţile lor supreme. Această tendinţă spre inovaţie a fost cu atât mai mare în „periferia legală" a noilor state de frontieră, în care au apărut experimente îndrăzneţe care s-au răspândit apoi în jurisdicţiile majore. Numai o dată cu scrierile conservatoare ale juristului James Kent, în anii 1820, legea americană a dobândit un corp bine definit al precedentului juridic, ceea ce a stabilizat viitorul curs al jurisprudenţei.

RELIGIA ŞI CULTURA

Schimbările juridice au ridicat problema măsurii în care trebuia să se renunţe la bazele sociale coloniale, ca o parte a neajunsurilor aristocraţiei şi tiraniei. Această transformare socială a fost prezentă în mod egal şi în chestiunile religioase. America naţională timpurie fusese dominată de confesiuni relativ sobre cum ar fi prezbiterienii, congregaţionaliştii şi episcopalienii, care se bucurau de un statut apropiat de putere în anumite state şi regiuni. În prima jumătate a secolului al XIX-lea a existat o deplasare semnificativă spre grupări mai noi care puneau mai puţin accent pe preoţii instruiţi şi învăţaţi, şi predicau o salvare universală mai apropiată de democraţia politică a epocii. Structurile ierarhice şi centralizate au făcut loc, în mod similar, federalismului relaxat al baptiştilor şi metodiştilor. Între 1800 şi 1840, membrii comunităţii baptiste naţionale s-au înmulţit de la 170.000 la 560.000, în timp ce numărul

metodiștilor a ajuns de la 70.000 la 820.000, cu o creștere ulterioară la circa 1,6 milioane în ajunul Războiului Civil. Sectele în creștere erau ideale pentru condițiile de frontieră, unde preoții instruiți erau rari și unde evanghelistul ideal era un călugăr călător înarmat doar cu o *Biblie*. Preoții parcurgeau circuite, stabileau „celule" de adevărați credincioși oriunde puteau câștiga un auditoriu și predicau o doctrină individualistă a liberei iertări, responsabilității individuale, convertirii și regenerării.

Religia americană a fost configurată în mod repetat de succesive „reînvieri" care aveau să devină elemente caracteristice pentru peisajul cultural american în următoarele două secole, și care au fost modelate după amintirile „Marii Deșteptări" a anilor 1730. Sfârșitul anilor 1790 au adus o „A Doua Deșteptare", care și-a avut originea în New England în rândul studenților de la Yale și de la alte colegii. Momentul ales este semnificativ, apărând în timpul unui atac la adresa republicanilor pentru presupusul lor ateism și „necredința" lor, care a arătat nevoia națiunii de a-și reafirma moștenirea religioasă.

Așteptările au fost reînnoite de avântul spiritualității populare care a irupt în sud și vest, unde o mare adunare la Cane Ridge, Kentucky, în 1801, a devenit standardul legendar după care au fost judecate toate celelalte reînvieri de mai târziu, „noile Rusalii". Astfel de adunări de masă au fost marcate de uimitoare izbucniri emoționale și extatice, dansuri și râsete, „lătrături" și „convulsii". Observatorii au menționat „predicile pasionate; rugăciunile zeloase; suspinele, strigătele sau țipetele unor persoane aflate într-o mare agitație mentală; spasmurile bruște care puneau stăpânire pe mulțimi, și le aruncau pe neașteptate la pământ". Vor avea loc repetate reînvieri locale în plus față de evenimentele naționale din 1798 și 1857, de care au beneficiat confesiunile „populare".

DEZVOLTAREA SCLAVIEI

Răspândirea principiilor democratice a avut un impact evident asupra poziției tuturor celor care nu erau liberi, al căror statut punea în discuție problema majoră a idealurilor societății. Sentimentul antisclavagist a crescut la sfârșitul secolului, și cea mai mare parte a statelor nordice au abolit instituția, începând cu Vermont în 1777 și sfârșind cu New Jersey în 1804. Chiar și așa, la începutul secolului existau încă circa 30.000 de sclavi în statele nordice, jumătate dintre aceștia numai în New York. Comerțul cu sclavi a dispărut în mod oficial în 1808. Comunitățile libere de negri din nord au

dezvoltat o remarcabilă solidaritate și încredere de sine, și o rețea instituțională bazată pe bisericile lor, pe grupuri de ajutor și loje frățești. Bisericile separate ale negrilor datează din anii 1770, în principal în rândul grupurilor baptiste și metodiste, dar în 1816 Biserica Metodistă Episcopală Africană a devenit prima astfel de congregație care s-a emancipat complet față de controlul legal și financiar alb.

Așteptata decădere a sclaviei sudiste nu a avut loc niciodată, datorită inventării mașinii de egrenat bumbac de către Eli Whitney în 1793. Prin separarea semințelor de bumbac de 50 de ori mai rapid decât prin sortarea manuală, acest dispozitiv a creat o nouă cerere masivă de bumbac brut, promițând să furnizeze o producție foarte mare pentru a ține pasul cu cererea crescândă a filaturilor engleze. Problema, desigur, era cum să se cultive și să se culeagă bumbacul necesar când producția era atât de intensivă atât în agricultură cât și în industrie. Soluția a fost găsită într-o folosire mai intensă a sclaviei de plantație, cea mai aspră și mai înjositoare formă a unei întreprinderi deja pătate. Nevoia de pământ pentru plantații i-a condus pe coloniștii sudici în mai multe state noi al căror climat se potrivea perfect acestei economii în dezvoltare: Alabama, Mississippi, Louisiana, unele regiuni din Tennessee și chiar estul Texasului. Legea cererii și ofertei avea acum un impact, deoarece sfârșitul comerțului legal cu sclavi făcea stocul existent de sclavi cu atât mai valoros și reducea tentația de a elibera orice alt sclav, în afară de cei care nu mai erau utili.

Exporturile de bumbac au ajuns de la 3.000 de baloturi* în 1790 la 178.000 în 1810, iar în 1860 la 4,5 milioane de baloturi. În 1820, Statele Unite erau cel mai mare producător de bumbac al lumii, și probabil că zece state și teritorii erau în mare măsură dependente de sistemul plantațiilor. Sclavia a crescut o dată cu producția de bumbac. În 1810 existau un milion de sclavi, în 1830 erau 2 milioane. În 1860, cei 4,5 milioane de afroamericani constituiau aproape a șaptea parte a populației SUA, iar 4 milioane dintre aceștia rămâneau sclavi.

Natura sclaviei s-a deteriorat și ea, ca urmare a temerilor de insurecție a sclavilor, și a perceperii necesității de vigilență și control mai strâns. Rebeliunile sclavilor nu erau ceva nou în America, căci statul New York cunoscuse o îngrijorătoare revoltă încă din 1712. În 1741, peste 30 de sclavi fuseseră executați pentru o răzmeriță în orașul New York, și existaseră multe alte manifestări mai puțin cunoscute. Situația s-a schimbat radical o dată cu noile așteptări stârnite de retorica libertății legată de revoluția americană,

* Un balot de bumbac avea 500 de livre.

și de răscoala haitiană din anii 1790, care a creat prima republică neagră a emisferei. Legăturile haitiene cu teritoriul francez al Louisianei au contribuit probabil la potențiala violență în această regiune, unde în 1811 a avut loc o revoltă sângeroasă. Rebeliunile din Statele Unite au devenit acum mai bine cunoscute publicului, și se zvonea că amenințau să ia proporții înfricoșătoare de conspirații regionale sau naționale.

Au apărut o serie de lideri puternici ai sclavilor: Gabriel Prosser în Richmond, Virginia, în 1800, Denmark Vesey în Charleston, Carolina de Sud, în 1822, Nat Turner în Virginia în 1831. Planul lui Vesey ar fi implicat cucerirea și distrugerea Charleston-ului, al șaselea oraș ca mărime al națiunii la acea vreme, și temerile maselor sunt sugerate de executarea a 36 de așazișI conspiratori. Răscoala lui Turner a condus la moartea a circa 60 de albi, iar pentru sudiști a confirmat pericolul iminent al condițiilor „haitiene" dacă sistemul sclaviei s-ar clătina vreodată. Aceste temeri erau îndreptate în special către negrii liberi, care puteau cu ușurință să devină o sursă de agitație, iar din 1816 deținătorii de sclavi s-au implicat în încercările de a repatria în Africa sclavii eliberați. Statele sudice aprobau acum legi care restricționau sau interziceau eliberarea sclavilor.

Începând din jurul anului 1815, expansiunea spre vest a populației a făcut evident faptul că uniunea avea să admită în curând mai multe state noi, și aceasta ridica problema atitudinii acestora față de sclavie. Sudul era în mod evident în favoarea admiterii statelor care atât practicau cât și permiteau sclavia, nu numai din cauză că acestea împărtășeau interese comune, dar pentru că ele nu ar fi sprijinit o încercare de obținere a abolirii printr-un amendament la constituția federală. Pe măsură ce noi state erau primite în uniune, s-a dorit echilibrarea intereselor regionale prin paritățI generale între statele sclavagiste și cele libere. Cele opt state admise între 1816 și 1837 au fost primite pe perechi, unul cu sclavie, unul fără, un aranjament neoficial, dar eficient. Între 1816 și 1819, statele sclavagiste Mississippi și Alabama s-au alăturat uniunii ca să contrabalanseze statele libere Indiana și Illinois, iar în 1819 cele 22 de state ale uniunii erau împărțite în mod egal între state libere și state cu sclavie. Totuși această diviziune nu era în nici un caz atât de rigidă pe cât a devenit ulterior, cu atât mai mult cu cât noile state libere adesea aveau o largă populație sudistă. Sudul statului Illinois, de exemplu, atrăgea mii de locuitori din Caroline, Virginia și Tennessee, care migraseră de-a lungul râurilor; și nu era deloc clar dacă acea regiune avea să opteze pentru un statut liber. Mai mult, statul a menținut un statut legal clar de subordonare pentru negri până în anii 1840.

Doctrina parității a fost consacrată în 1820, când Missouri a încercat admisia ca stat sclavagist, întâmpinând un aprig sentiment aboliționist în nord și vest. Un compromis a fost realizat atunci când admiterea statului Missouri a fost contrabalansată de partea nordică din Massachusetts, care a devenit noul stat (liber) Maine, dar viitoarea expansiune în vest a sclaviei a fost îngrădită sever. Achizițiile americane de teren aveau să fie împărțite de o linie trasată pe paralela de 36° 30′ nord. La nord de această linie, orice viitor stat urma să fie admis ca liber; la sud, sclavia avea să fie permisă. Deși era un compromis acceptabil pe termen scurt, el ridica viitoare probleme deoarece constituia o împărțire *de facto* a Statelor Unite în două societăți diferite, definite prin instituția sclaviei. Compromisul nu a rezolvat în mod real nici preocupările sudului, căci vestul „liber" era mult mai vast decât regiunea cu sclavi și în câteva decenii avea probabil să producă o majoritate de state libere. Rezultatul acestui conflict va domina politica americană de-a lungul următoarelor patru decenii, în final erupând în măcelul de mari proporții din 1861. Jefferson a numit dezbaterea pentru Compromisul Missouri „o sirenă de incendiu în noapte", probabil chiar dangătul de înmormântare al uniunii. De această dată au fost cuvintele unui profet.

3

Expansiune și criză, 1825–1865

În 1850, romanul lui Herman Melville *White Jacket* a inclus o viziune a destinului american care în retrospectivă pare intolerabil de arogantă și ultranaționalistă. În apărarea sa, se poate spune doar că el exprima vederi care erau departe de a fi neobișnuite pentru americanii din vremea sa, și că sentimentul de potențialitate nelimitată este explicabil prin uluitorul progres al țării sale în cele trei decenii anterioare. Melville a scris:

> „Și noi, americanii, suntem poporul special, ales – Israelul timpurilor noastre; noi purtăm arca libertăților lumii. Cu șaptezeci de ani în urmă am scăpat de robie; iar în afară de primul nostru drept prin naștere – ce îmbrățișează un continent al pământului, Dumnezeu ne-a dat ca moștenire viitoare largile domenii ale păgânilor politici, care vor veni și se vor înclina în umbra arcei noastre, fără a ridica mâini sângeroase. Dumnezeu a predestinat, după cum așteaptă omenirea, mari realizări din partea rasei noastre; și mari lucruri simțim în sufletele noastre. Celelalte națiuni vor fi în curând în urma noastră. Noi suntem pionierii lumii; avangarda, trimisă în sălbăticia lucrurilor neîncercate, pentru a deschide o cale nouă în Lumea Nouă care este a noastră. În tinerețea noastră ne stă puterea; în lipsa noastră de experiență, înțelepciunea ... Și fie să ne amintim întotdeauna că prin noi, aproape pentru întâia dată în istoria pământului, egoismul natural este filantropie fără margini, căci noi nu putem face un bine Americii, ci dăm lumii pomeni.“ [1]

Pentru a avea o perspectivă clară, trebuie spus că populația Statelor Unite practic s-a mărit de patru ori în acei ani, crescând de la circa 8 milioane în 1815 la aproximativ 31 de milioane în 1860 (Tabelul 3.1). Această expansiune era parțial o consecință naturală a disponibilității gratuite de pământuri

şi de oportunităţi economice care au dat posibilitatea tinerilor să-şi întemeieze un cămin şi o familie. Alţi factori includeau valul imigraţiei şi achiziţia de noi teritorii în vest. Expansiunea către vest a avut loc într-o proporţie abia visată în 1800. În 1860, oraşele comerciale cheie ale SUA includeau aşezări vestice cum ar fi Chicago, St Louis şi Cincinnati. În 1830, un american din cinci trăia în zone care nu făcuseră parte din teritoriul naţional în 1790; până în 1850 proporţia s-a ridicat la unu la trei. La jumătatea secolului, New York-ul era al treilea mare oraş al lumii occidentale, după Londra şi Paris.

Este greu de relatat istoria Statelor Unite în aceşti ani fără a recurge în mod constant la superlative, la statistici remarcabile care au arătat un grad de dezvoltare fără paralel în Europa. În acelaşi timp, această vastă expansiune a fost însoţită de tensiuni şi nedreptăţi crescânde, care au luat naştere în special prin mişcarea către vest. Americanii au câştigat astfel un imperiu continental şi au devenit o putere industrială mondială, dar făcând aceasta aproape şi-au pierdut naţiunea.

Tabelul 3.1 Populaţia Statelor Unite, 1820–1860 (în milioane)

Anul recensământului	*Populaţia naţională*
1820	9,6
1830	12,9
1840	17,1
1850	23,2
1860	31,4

INDUSTRIA ŞI COMUNICAŢIILE

Creşterea industrială americană a început să se accelereze către 1830, iniţial în sectoare bine stabilite cum ar fi textilele şi industria fierului. Începând din anii 1840, economia SUA a început să se bucure de beneficiile vastelor sale rezerve de minereuri. Importarea de experţi şi manageri britanici, în special din Ţara Galilor, a condus la crearea unei noi industrii a fierului bazată pe topitorii cu cocs, care astfel a folosit impresionantele rezerve de antracit din Pennsylvania. Noi centre industriale au fost create pentru extragerea cărbunelui, şi noi oraşe au apărut în Pennsylvania, centre ca Scranton,

Carbondale şi Wilkes-Barre. Pittsburgh şi-a consolidat acum rolul de „Birmingham al Americii", observatorii care au creat astfel de nume simţind încă nevoia de a face paralele cu Anglia. Între 1840 şi 1860, valoarea producţiei manufacturiere americane a crescut de patru ori.

Creşterea industrială şi comercială era dependentă de facilităţile de transport într-o mult mai mare măsură decât în ţinuturile relativ mici şi compacte ale Europei. La începutul secolului al XIX-lea, Philadelphia îşi datora poziţia de oraş american important accesului la bogatele terenuri agricole din Pennsylvania, dar această supremaţie a fost subminată prin construcţia Canalului Erie în 1825, care a furnizat o rută fluvială convenabilă de la Marile Lacuri până pe coasta de est, pe Hudson. Canalul a adus prosperitate oraşului New York, şi de asemenea în Buffalo, punctul terminus pe Lacul Erie. În următoarele două decenii, Philadelphia a încercat să concureze prin utilizarea unui sistem complicat de rute pe apă şi uscat către interiorul continentului, dar în final New York-ul a triumfat.

Canalul Erie a adus de asemenea bogăţie în Vestul Mijlociu, care s-a bucurat de un adevărat boom economic datorită scăderii spectaculoase a taxelor la transportul de mărfuri. Începând din anii 1840, Michigan şi Wisconsin au înflorit datorită noii industrii a cherestelei şi a descoperirii unor impresionante zăcăminte de minereuri: cupru în Peninsula Keweenaw şi depozite de fier în jurul Lacului Superior. Toate aceste resurse ar fi fost pure curiozităţi ştiinţifice în lipsa unor mijloace de transport adecvate. În 1855, terminarea Canalelor Soo a „destupat" Lacul Superior (după cum comenta Robert Raymond[2]). Expansiunea traficului pe Marile Lacuri a adus belşug oraşului Detroit, aflat în expansiune.

Construcţia de canale s-a răspândit rapid spre sfârşitul anilor 1820, dar această fază a fost înlocuită în curând de dezvoltarea reţelei de căi ferate. Calea ferată de la Baltimore la Ohio a fost deschisă în 1827 şi extinsă în anii 1830. În anii 1850, căile ferate acopereau cea mai mare parte a coastei de est şi se întindeau către oraşe din Vestul Mijlociu cum ar fi Cincinnati şi St Louis. Cele 3.300 de mile de linii de cale ferată operaţionale în 1840 ajunseseră la 17.000 mile în 1854, şi încă 12.000 erau în faza de construcţie. Calea ferată a permis deschiderea către ţinutul cărbunelui din Pennsylvania, ca şi către crescătoriile de vite ale vestului. În 1837, Samuel F. B. Morse a înregistrat primul succes al sistemului de telegraf, iar în 1858 mesajele puteau fi transmise peste Atlantic printr-un cablu submarin.

Comunicaţiile au fost şi mai mult îmbunătăţite prin apariţia vaselor cu abur fluviale comerciale, urmând modelul inventat de Robert Fulton în

1807. Acestea au contribuit mult la deschiderea zonelor interioare ale continentului chiar înainte de expansiunea căilor ferate, cu tot ceea ce implica aceasta pentru dezvoltarea urbană. Când Charles Dickens a vizitat Statele Unite în 1842, el a scris despre călătoriile cu vaporul pe Ohio și Mississippi spre porturile fluviale cheie Pittsburgh, Cincinnati, Louisville și St Louis. Toate înregistrau atunci o explozie a populației ca metropole ale vestului, St Louis în special, cu vastul său potențial datorat poziției sale la confluența fluviilor Mississippi și Missouri, și accesibil și pentru rutele din Ohio. Comerțul de pe Mississippi a dat viață și altor orașe, ca de pildă Natchez, Vicksburg și Memphis, în timp ce distanța sa față de rutele fluviale a asigurat ca odinioară înfloritorul Lexington să cedeze rolul său de frunte în Kentucky orașului Louisville – Lexington nu a crescut prea mult după 1820. New Orleans s-a dezvoltat ca loc de întâlnire între rutele de pe Mississippi și comerțul maritim al Golfului Mexic. În anii 1860, cursul Războiului Civil american avea să fie conturat de noile tehnologii precum telegraful, calea ferată și vasul cu abur.

Industrializarea americană a continuat în pofida unui sistem financiar primitiv, care făcea dificilă obținerea unor credite serioase și oferea oportunități uriașe escrocilor și rechinilor financiari. Panicile financiare constituiau de asemenea o amenințare repetată, și provocau dezastre în economie. Catastrofa financiară din 1819 a fost urmată de evenimente asemănătoare în 1837 și 1857. În 1842, chiar și statele Maryland și Pennsylvania au fost forțate să nu mai poată plăti împrumuturile, sabotând creditul și reputația Americii în străinătate, în timp ce colapsul ruinător al băncii de stat din Alabama a ilustrat fragilitatea extremă a sistemului bancar.

ORAȘELE

Noile industrii și mijloace de transport au transformat rețeaua urbană americană. În jurul anului 1830, ierarhia urbană era dominată de New York, cu circa 200.000 de locuitori, urmat de Philadelphia și Baltimore, cu circa 80.000 de locuitori fiecare, și Boston, cu 60.000. În 1860, New York avea peste 800.000 de locuitori, și existau încă opt centre cu peste 100.000 de locuitori fiecare. În inima statului industrial Rhode Island, populația orașului Providence a crescut de zece ori între 1820 și 1860, pe lângă o rețea de orașe industriale înconjurătoare. Și în Maryland, orașul și districtul Baltimore a

crescut de la 39.000 de locuitori în 1790 la 211.000 în 1850, iar proporţia populaţiei statului în districtele nordice înconjurătoare a ajuns de la 33% la 59%. Această dominaţie a coastei de est era deja contestată la jumătatea secolului de dezvoltarea oraşelor noi, în special în Vestul Mijlociu, cu St Louis, Milwaukee, Detroit, Cincinnati şi Cleveland.

Chicago s-a ridicat brusc şi a demonstrat cum poate un oraş să profite în mod spectaculos de noile oportunităţi economice. În 1833, acest activ centru de schimburi comerciale a devenit nucleul unei uimitoare dezvoltări în urma zvonurilor că urma să servească drept punct terminus al unui Canal Illinois–Michigan. Calea ferată a apărut în 1854, şi curând 11 linii convergeau în oraş. Chicago a apărut ca o placă turnantă a comerţului Vestului Mijlociu cu grâne, cherestea şi animale, depăşind oraşul St Louis la jumătatea anilor 1850. În 1859, Chicago avea o reţea de mari macarale pentru grâne, activate cu aburi, permiţând transformarea revoluţionară a comerţului agricol al regiunii: curând, oraşul a creat noua industrie a comerţului cu bunuri şi a contractelor la termen. În 1865, oboarele de vite erau pregătite să primească cirezile din fermele vestului. În 1869, reţeaua de cale ferată s-a extins în Vestul Îndepărtat până la San Francisco, iar noul deceniu a adus vagoanele frigorifice care permiteau comerţului cu carne împachetată să ajungă pe pieţele continentale şi apoi mondiale. Populaţia oraşului Chicago a crescut în mod uimitor într-o epocă a minunilor, înregistrând mai puţin de 5.000 de locuitori în 1840, 110.000 în 1860, 300.000 în 1870, şi 1 milion înainte de sfârşitul secolului.

Urbanizarea a fost mult mai puţin marcantă în sud, unde numai New Orleans se putea compara cu oraşele nordice, cu 100.000 de locuitori în 1840. Oraşe ca Louisville, Memphis, Charleston, Mobile şi Richmond aveau populaţii variind între 25.000 şi 50.000 în anii 1850; în timp ce cinci dintre statele sudice încă nu aveau localităţi care să depăşească 10.000 de locuitori. Aceasta era parţial o consecinţă a mai slabei extinderi în sud a reţelei feroviare, dar chiar şi aici noua tehnologie începea să aibă impact. În 1837, un nou-creat nod feroviar în Georgia purta neinspiratul nume de Terminus; în 1845 a fost redenumit Atlanta, după căile ferate Western şi Atlantic, şi noul oraş s-a dezvoltat în mod constant.

Populaţia urbană era din ce în ce mai diversă. Explozia construcţiilor din aceşti ani a creat o vastă piaţă pentru munca necalificată, care era din ce în ce mai greu de găsit, dată fiind rivalitatea atracţiei pământurilor relativ libere din vest. Soluţia a fost găsită în imigrarea masivă. Între 1821 şi 1840, circa 751.000 de imigranţi au intrat în Statele Unite, o cifră care a crescut în mod impresionant la 4,3 milioane între 1841 şi 1860. Irlandezii reprezen-

tau o treime dintre emigranții din anii 1830, și 250.000 au intrat numai în 1851. Punctul de cotitură a venit la jumătatea anilor 1840, sub impactul „foametei cartofilor" din Irlanda. Mult mai mulți oameni au intrat în Statele Unite în deceniul de după 1846 decât în istoria națiunii începând de la independență. Două milioane de irlandezi au imigrat între 1840 și 1870, la fel ca și un număr substanțial de britanici și germani.

În 1850, aproape o zecime din populația americană era născută în străinătate (Tabelul 3.2), iar circa 70% din populația de origine străină era concentrată în doar șase state în nord-est și Vestul Mijlociu. În Boston, numărul de rezidenți irlandezi a depășit rapid populația indigenă la începutul anilor 1850.

Tabelul 3.2 Populația Statelor Unite, 1850 (în milioane)

Regiunea	*Totalul populației*	*Născuți în străinătate**	*Sclavi**
New England	2,73	0,30 (11,0)	–
Atlantică Mijlocie	5,90	1,00 (17,0)	–
Atlantică de Sud	4,68	0,10 (2,0)	1,70 (36,3)
Nord-Est Centrală	4,52	0,55 (12,0)	–
Sud-Est Centrală	3,36	0,05 (1,5)	1,10 (32,7)
Nord Vest Centrală	0,88	0,10 (11,0)	0,09 (10,0)
Sud-Vest Centrală	0,94	0,09 (10,0)	0,35 (37,2)
Montană	0,07	0,004 (5,5)	–
Pacifică	0,10	0,02 (2,2)	–
Total	23,20	2,25 (9,7)	3,20 (13,8)

* În paranteze sunt trecute procentajele.

NOUA POLITICĂ, 1828–1848

În viața politică americană, perioada dintre anii 1814 și 1825 este cunoscută în general drept „epoca bunelor sentimente", în care diviziunile între partide s-au estompat în mare măsură. Bunele sentimente au devenit rare în deceniile următoare, iar tensiunile crescânde în viața națională s-au reflectat

în politica facţiunilor. Vechiul Partid Federalist nu s-a mai refăcut niciodată după convenţia de la Hartford, şi insulta „*Hartford Fed*" (federalist de la Hartford) s-a dovedit o valoroasă armă politică ani de-a rândul după aceea. Tradiţia democrat-republicană a câştigat o nouă putere în urma preşedinţiei lui Andrew Jackson, şi în special la alegerile din 1828. În 1824, Jackson obţinuse un procent mai mare de voturi decât oricare dintre rivalii săi (Tabelul 3.3), dar eşecul său de a câştiga o majoritate absolută a voturilor electorale a determinat încredinţarea deciziei Camerei Reprezentanţilor, care a sprijinit candidatura lui John Quincy Adams. Înfuriaţi de „negocierea coruptă" dintre Adams şi Clay, jacksonienii s-au pregătit pentru război politic în 1828.

Jackson nu numai că a condus în alegeri în mod convingător, dar a iniţiat o politică şi un tip de retorică ce au introdus o nouă eră a conflictului de partid. Jackson a câştigat prin mobilizarea grupurilor sociale şi a regiunilor care se simţiseră victime ale privilegiilor ce supravieţuiseră în societatea americană: vestul împotriva estului, lucrătorii urbani împotriva patronilor, fermierii împotriva bancherilor. Populismul a fost facilitat de declinul general al restricţiilor asupra drepturilor politice, astfel că cea mai mare parte dintre bărbaţii liberi albi aveau drept de vot la acea dată, iar toate statele mai noi deţineau acest sistem de la data admisiei lor în uniune. În 1840, în alegerile prezidenţiale au fost exprimate circa 2,5 milioane de voturi dintr-un total al populaţiei de 17 milioane. Candidaţii prezidenţiali erau acum mai degrabă aleşi prin vot popular decât de către legislaturile statelor.

Politica jacksoniană se baza pe un sistem de interese în care partidul câştigător urma să acorde cu generozitate posturi în stat aderenţilor săi. Deşi ideea nu era nouă, acum era legată de o teorie democratică şi antielitistă care susţinea că orice om era la fel de calificat din punct de vedere tehnic ca şi oricare altul să deţină o funcţie şi că decizia trebuia să fie bazată în mod adecvat pe corectitudine şi perspectivă politică. Folosirea patronajului a fost facilitată la nivel local de apariţia clicilor politice organizate, dintre care Tammany Hall din New York era cea mai cunoscută, care aduceau voturi în schimbul distribuirii de slujbe şi favoruri, servicii şi contracte. Democraţia jacksoniană a adus politica în viaţa de fiecare zi, de exemplu în promovarea unor bănci favorite sau a unor concerne financiare care câştigau favorurile partidului conducător. În 1837, Curtea Supremă a urmat noua tendinţă când cazul *Charles River Bridge* a eliminat privilegiile unui concern bine stabilit în interesul deschiderii unei pieţe pentru noi afaceri.

Tabelul 3.3 Rezultatele alegerilor prezidențiale, 1824–1856

Candidatul câștigăto)	*Voturi populare (milioane)*	*Candidatul pierzător*	*Voturi populare (milioane)*
1824 John Q. Adams (DR)	0,10	Andrew Jackson (D)	0,16
		Henry Clay (DR)	0,05
		William H. Crawford (DR)	0,05
1828 Andrew Jackson (D)	0,65	John Q. Adams (NR)	0,50
1832 Andrew Jackson (D)	0,69	Henry Clay (NR)	0,53
1836 Martin Van Buren (D)	0,76	William H.Harrison (Whig)	0,55
1840 William H. Harrison (Whig)	1,30	Martin Van Buren (D)	1,10
1844 James K. Polk (D)	1,30	Henry Clay (Whig)	1,30
1848 Zachary Taylor (Whig)	1,36	Lewis Cass (D)	1,20
		Martin Van Buren (Free Soil)	0,29
1852 Franklin Pierce (D)	1,60	Winfield Scott (Whig)	1,40
1856 James Buchanan (D)	1,90	John C. Freemont (R)	1,40
		Millard Fillmore (Whig)	0,87
1860 Abraham Lincoln (R)	1,87	Stephen A. Douglas (D)	1,38
		John C. Breckinridge (D)	0,85
		John Bell (Const.Union)	0,59
1864 Abraham Lincoln (R)	2,20	George McClellan (D)	1,80

Această tendință politică a grăbit conflictul cu Banca Statelor Unite, a cărei creare fusese un element de bază al proiectelor federaliștilor și a naționaliștilor economici încă din anii 1790. În 1817, Statele Unite au creat o a doua Bancă Națională, care, începând din 1823, a fost condusă de puternicul Nicholas Biddle. În 1832, Jackson a refuzat să reînnoiască autorizarea de funcționare a celei de-a doua bănci, a retras banii guvernului și a lansat o campanie în care Nicholas Biddle a servit propagandei drept un exemplu perfect al privilegiilor bogățiilor estice.

Partidul lui Jackson a obținut un sprijin larg: a câștigat toate alegerile prezidențiale, cu două excepții, între 1828 și 1856 (Tabelul 3.4) și a fost învins în 1840 în principal din cauza unei asocieri, în viziunea publicului, a președintelui de atunci Van Buren cu recesiunea ce a urmat panicii finan-

ciare din 1837. Totuşi a apărut o opoziţie, ce includea elemente din vechea agendă federalistă în chestiuni cum ar fi rolul guvernului în promovarea progreselor economice. Sprijinind dezvoltarea industrială şi comercială, aceste grupuri favorizau tarife vamale ridicate şi îl vedeau pe Jackson ca pe demagogul iresponsabil din punct de vedere fiscal „Rege Andrew". Ei au protestat de asemenea împotriva retragerii de către preşedinte a rolului federal în dezvoltarea internă, sugerată de veto-ul său din 1830 în privinţa Legii Drumului Maysville. În 1828 şi 1832, democraţilor li s-au opus „naţional-republicanii", iar în 1836 Partidul Whig a ajuns pe o poziţie favorabilă, repurtând un real succes în câştigarea sprijinului naţional. Ei au obţinut o poziţie respectabilă în fiecare dintre alegerile naţionale din 1836 până în 1852, şi chiar au câştigat preşedinţia în 1840 şi 1848.

Tabelul 3.4 Preşedinţii Statelor Unite, 1817–1865

	Perioada în funcţie	*Partid*
James Monroe	1817–1825	Democrat-Republican
John Quincy Adams	1825–1829	Democrat-Republican
Andrew Jackson	1829–1837	Democrat
Martin Van Buren	1837–1841	Democrat
William Henry Harrison	1841	Whig
John Tyler	1841–1845	Whig
James K. Polk	1845–1849	Democrat
Zachary Taylor	1849–1850	Whig
Millard Fillmore	1850–1853	Whig
Franklin Pierce	1853–1857	Democrat
James Buchanan	1857–1861	Democrat
Abraham Lincoln	1861–1865	Republican

Deşi Partidul Whig era agreat de facţiunile financiare şi industriale estice, el reprezenta o măsură a felului în care Jackson transformase discursul politic american, şi natura retorică a americanismului astfel încât până şi el a trebuit să adopte un etos al „frontierei". Atât la nivel naţional cât şi la nivel de state, cei mai respectabili patricieni se prezentau la momentul alegerilor în înfăţişări neverosimile de duri nesofisticaţi din pădure, înconjuraţi de simboluri cum ar fi case de bârne, căciuli de raton şi cidru aspru. În

1840, William Henry Harrison a dus o campanie bazată pe victoria sa împotriva indienilor la Tippecanoe din 1811.

EPOCA DEZORDINII CIVILE

Noua lume politică a fost reconturată în mod natural de schimbările sociale din anii 1830, de factori cum ar fi urbanizarea, imigrația și o nouă diversitate etnică. Părinții Fondatori scriseseră despre o viitoare Americă ce era în mare măsură o extensie a societății rurale pe care ei o cunoșteau, o țară de ferme și plantații, dar și cu târguri și meșteșugari. America secolului al XIX-lea a continuat să fie predominant rurală, și chiar în 1850 proporția urbană a populației era de numai 15 %. Pe de altă parte, apariția orașelor de pe coasta de est și a centrelor industriale a constituit un șoc traumatic pentru vechea ordine, căreia îi lipseau mecanismele pentru a face față noii urbanizări. În consecință, între 1830 și 1860 societatea americană a fost marcată de numeroase izbucniri de dezordini și violențe facționale, care, dacă ar fi apărut în Europa acelor timpuri, ar fi fost privite de către istorici ca adevărate războaie civile.

Noile orașe erau marcate de intense conflicte de clasă, și începeau să apară acum organizațiile clasei muncitoare. În 1828 a existat un „Partid al Muncitorilor", în timp ce New York-ul avea radicalul său „Partid al Drepturilor Egale", *Locofocos*. Politica clasei muncitoare a fost cel mai mult vizibilă în perioade de regres economic, cum s-a întâmplat în 1837, când mulțimea a cerut ceea ce considera a fi prețuri și chirii corecte. A existat de asemenea un curent al politicii de clasă în industriile incipiente, cum ar fi cea textilă, unde grevele au devenit ceva obișnuit începând din anii 1830. În 1860, fabricanții de pantofi din Lynn, Massachusetts, au organizat cea mai mare grevă individuală din Statele Unite din perioada antebelică, o oprire a lucrului ce s-a extins în toate orașele din New England.

Influența ideilor jacksoniene și radicale s-a reflectat în luptele politice locale, în care mișcările populiste s-au îndreptat împotriva privilegiilor proprietarilor de pământuri și a elitelor politice închise. În statul New York, arendașii marilor proprietăți funciare au organizat o mișcare „anti-rentieri" în 1839, ai cărei lideri doreau să „ridice flamura revoluției ... și să o ducă până la împlinirea finală a libertății și independenței maselor". În Rhode Island, Thomas W. Dorr a organizat un protest împotriva structurii electorale care conferea putere numai proprietarilor de pământ și ignora masele tot mai largi ale populației urbane și manufacturiere din orașul Providence

şi împrejurimile sale. „Rebeliunea" a devenit atât de puternică încât forţele lui Dorr au pretins că reprezintă un guvern rival, iar Providence s-a apropiat de condiţiile unui război civil. Legea marţială a fost declarată în 1842, şi Dorr a fost judecat pentru trădare împotriva statului Rhode Island.

În afară de limbajul de clasă familiar, politica americană a fost profund afectată de izbucniri periodice ale teoriei conspiraţiei, care, ca de obicei, a dezvăluit tensiuni sociale mai adânci. Un exemplu celebru priveşte francmasoneria. În 1826, un mason renegat, William Morgan, a dispărut în statul New York după ce a ameninţat să dezvăluie în publicaţii secretele organizaţiei. El a fost cu siguranţă răpit şi probabil asasinat. Protestul ce a urmat a dus la formarea unei mişcări antimasonice angajată în distrugerea societăţilor secrete şi a influenţei lor sinistre asupra vieţii americane. Aceasta a fost în parte o renaştere a spaimei iluminaţilor din 1798, care a contribuit mult la formarea unor interpretări ulterioare ale problemelor sociale. Chiar şi astăzi există teoreticieni care susţin că pe bancnota dolarului american poate fi citită o agendă clandestină masonică, şi că data „1776" înscrisă pe ea ar comemora fondarea ordinului iluminaţilor mai degrabă decât independenţa americană.

Mişcarea din anii 1820 a constituit o reacţie împotriva puterii elitelor închise, care păstrau cu obstinaţie controlul asupra vieţii politice şi economice într-o republică democratică. Antimasoneria zugrăvea o largă conspiraţie împotriva moralităţii şi religiei, orchestrată de grupuri clandestine care îşi struneau aderenţii prin cele mai sângeroase jurăminte şi ameninţări; aşa cum a arătat cazul lui Morgan, ei nu ezitau să le ducă la îndeplinire. În anii 1850, acuzaţiile privind elitele clandestine şi planurile secrete de asasinare au fost îndreptate împotriva presupusei conspiraţii a deţinătorilor de sclavi, bănuiţi de dominarea guvernului SUA. Astfel de acuzaţii de conspiraţie au dat naştere unor partide şi mişcări politice ce aveau ca scop expunerea şi eliminarea presupuşilor conspiratori. Un partid antimasonic a constituit o scurtă prezenţă electorală în 1832, obţinând aproape 8% din votul popular, deşi membrii săi s-au îndreptat curând către Partidul Whig. Dorinţa antimasonică de a deschide procesul politic a condus la instituirea noului „mecanism" american al convenţiilor cu nominalizare deschisă. Ideea „puterii sclavilor" a contribuit în mod similar la dezvoltarea Partidului Republican după 1856.

Temerile de conspiraţii erau în special îndreptate împotriva Bisericii Catolice. Atât imigraţia în masă cât şi urbanizarea au întâlnit o reacţie puternică din partea protestanţilor indigeni, care vedeau în Biserica Catolică o chintesenţă a coşmarurilor autocraţiei şi privilegiilor, mărite de superstiţii primitive.

Începând din primii ani după 1830, antipapalitatea a devenit o trăsătură a vieții politice americane și a rămas astfel până la mișcarea Ku Klux Klan, un secol mai târziu. Ziare și publicații de scandal cum ar fi *Protestant Vindicator* au proliferat începând din anii 1830, ca și societăți a căror rațiune de a exista o constituiau confruntările ideologice și politice cu „romanismul". Diviziunile etnice și religioase au influențat politica partidelor, care în cea mai mare parte a sfârșitului de secolul XIX i-a opus adesea pe catolicii democrați, urbani, protestanților republicani, rurali. Deseori disputele între protestanții exclusiviști și catolici ajungeau la lupte duse de bande urbane aliate partidelor politice, sau altor organizații cum ar fi companiile de pompieri. Luptele au atins apogeul în anii 1840 și 1850. Au existat de asemenea conflicte simbolice, cum ar fi bătăliile de decenii pentru abstinență și „Legile Albastre", sau obligativitatea sabatului. În timp ce protestanții nu sperau neapărat să creeze utopii prin interzicerea alcoolului și consfințirea sabatului, abilitatea de a promova o astfel de legislație a transmis un puternic mesaj despre cine controla încă Statele Unite. Între 1846 și 1861, 13 state au interzis vânzarea alcoolului.

Chestiunea catolică era veșnic explozivă, producând manifestări pe scară largă pe lângă existentele încăierări între bande. Violența sectară era de obicei stârnită de acuzații cu orientare sexuală împotriva clerului și călugărițelor catolice. Cele mai notorii au fost presupusele confesiuni (1836) ale unei așa-zise foste călugărițe numită Maria Monk, care a relatat despre uciderea și îngroparea secretă a copiilor născuți de călugărițe. Ascultarea confesiunii oferea oportunitatea ideală pentru preoți de a seduce maicile, dar se crede că mănăstirile de maici erau în mod sigur legate prin tunele secrete de presbiterii. Bisericile catolice și mănăstirile erau suspectate că serveau ca depozite de arme, pentru pregătirea unei posibile răscoale. Protestanții înfuriați au cerut razii pentru a cerceta instituțiile catolice, ceea ce de obicei ducea la lupte de stradă. În Charlestown, Massachusetts, mulțimea a luat cu asalt o mănăstire a ursulinelor în 1834 ca parte a unei încercări eșuate de a descoperi un cimitir secret de copii, în timp ce „răzmerițele antimănăstirești" au constituit evenimente obișnuite ale vieții antebelice. În 1855 o încercare de a elibera o călugăriță (falsă) din închisoare aproape a provocat o bătălie în Providence. Boston a cunoscut alte răzmerițe sectare în 1837. În Philadelphia, în 1844, au izbucnit răzmerițe sălbatice între protestanți și catolici în urma zvonurilor despre depozite de arme într-o biserică locală: scara confruntării este sugerată de folosirea tunurilor de către ambele părți.

Antipapalismul a generat un număr de secte politice, frăţii şi partide, cum ar fi Partidul Republican American în 1841, care în 1845 şi-a schimbat numele în „Americani Nativi": de aici mai departe această ramură politică este cunoscută în istoria americană sub termenul general de „nativistă". Partidul american ultrapatriotic, sau *Know-Nothing*, „nu ştiu nimic", s-a opus imigraţiei străinilor şi influenţei catolice, şi vedea controversa sclaviei ca pe o distragere a atenţiei de la cauza adevăratului americanism. Partidul s-a bucurat de succese majore după alegerile din 1852, care aproape au spulberat Partidul Whig şi l-au văzut pe democratul Franklin Pierce întors la Casa Albă cu sprijinul catolicilor. Pierce şi-a atras mai târziu ostilitatea prin controversatele sale numiri în funcţii oficiale ale unor catolici şi străini, iar în 1853 furia protestantă s-a dezlănţuit împotriva unui arhiepiscop italian trimis de papă ca să investigheze starea Bisericii Catolice în America. Alegerile din 1854 au fost un triumf pentru Partidul *Know-Nothing*, care a obţinut controlul în Massachusetts.

Aceşti *Know-Nothing* au operat în înţelegere cu temutele bande de stradă din oraşele importante, care foloseau intimidarea brutală pentru a descuraja imigranţii şi catolicii să voteze, dar de asemenea au exercitat o puternică influenţă asupra politicii curente. În 1854, guvernatorul din Rhode Island a răspuns rumorilor despre un puci catolic prin înfiinţarea unei miliţii înarmate, ai cărei membri nu puteau fi primiţi decât dacă erau protestanţi albi indigeni. Până la jumătatea deceniului, Partidul *Know-Nothing* domina legislaturile în tot New England-ul şi în alte părţi, şi din nou a câştigat victorii decisive în alegerile din 1856. În 1855, membrii lui s-au înfruntat cu arme în câteva bătălii cu emigranţi germani în Louisville.

Între 1830 şi 1860, oraşele americane au constituit modele de proastă guvernare şi de violenţă civică. Cauzele exacte ale acesteia din urmă diferă foarte mult de la un an la altul, dar rezultatul general a fost o criză profundă a ordinii sociale. Problemele s-au agravat atât datorită măririi populaţiei urbane cât şi dimensiunii crescânde şi angajării partizane a electoratului în epoca jacksoniană. Alegerile urbane erau adesea ocazii de violenţă factională pe străzi, ca în Philadelphia şi New York în 1834, şi în alte câteva oraşe în cei mai răi ani ai Partidului *Know-Nothing*. În 1856, Baltimore a fost scena bătăliilor orchestrate de „un număr de membri ai Newmarket Fire Company şi Rip Raps şi alte cluburi politice".

Mulţimea recurgea câteodată la violenţă din motive economice explicite, ca în 1835, când Baltimore a irupt în urma demascării unei fraude majore care a distrus Banca Maryland. Urmând parţial tradiţiile britanice, dar men-

ţinându-se şi pe linia tradiţiilor americane ale justiţiei populare, mulţimea a căutat să se răzbune pe vinovaţi, ceea ce a conferit un element de luptă de clasă evenimentelor. Circa 20 de oameni au fost omorâţi în aceste confruntări, o pierdere gravă, dar departe de a fi singulară. Violenţa putea să izbucnească şi din cauze aparent minore. În 1849, New York-ul a fost scena unei răzmeriţe cauzate de reprezentaţiile simultane ale piesei *Macbeth* care în mod simbolic au opus un actor american unuia englez, Macready. Mulţimea a luat partea americanului şi a decis că Macready reprezenta dominaţia străină, aristocraţia şi elita privilegiată. Treizeci de persoane au murit în acest incident.

Astfel de izbucniri ameninţătoare au convins conducerile oraşelor să ia în considerare ceea ce odată era considerat drept o soluţie europeană inacceptabilă, menţinerea ordinii cu ajutorul poliţiei. Răzmeriţele din 1844 la Philadelphia au avut o asemenea dimensiune, încât i-au făcut pe observatorii clasei de mijloc să se întrebe dacă dictatura nu era de preferat unei asemenea anarhii monstruoase. În cursul deceniului următor, toate oraşele majore au dobândit o poliţie în uniformă, după modelul stabilit de către Sir Robert Peel la cea din Londra. Deşi noile unităţi au adus ceva îmbunătăţiri, în scurt timp luptele religioase şi partizane pentru controlul poliţiei au cauzat de fapt o deteriorare a ordinii civile. Numirea în funcţie a unor ofiţeri de poliţie catolici în Boston şi în alte oraşe a fost o chestiune aprig disputată, asemănătoare mai recentelor lupte pentru admiterea minorităţilor rasiale în funcţii guvernamentale. În New York City, două forţe rivale s-au luptat pentru control – o unitate sponsorizată de stat şi sprijinită de republicanii nativişti, şi o poliţie a oraşului susţinută de catolicii democraţi –, iar acestea efectiv s-au bătut pe străzile oraşului în 1857. În 1871, New York-ul a fost încă o dată răvăşit de o bătălie între protestatarii catolici irlandezi şi miliţie.

REINVENTAREA RELIGIEI

În cursul acestor ani, diferenţele culturale americane faţă de Europa au devenit mai marcante, pe măsură ce poporul american începea să exploreze implicaţiile societăţii lor radical democratice şi slăbiciunile controlului de stat sau ecleziastic asupra gândirii şi comportamentului lor. La fel ca şi în politică, spiritul timpului a fost marcat de un sentiment de oportunitate nelimitată şi de o contestare serioasă a elitelor tradiţionale, o răsturnare a

celor puternici din poziţiile lor. Radicalismul era adesea exprimat în forme religioase, cu deosebire în perioadele din jurul anilor 1830 şi 1848 apărând noi secte şi mişcări entuziaste.

Până la jumătatea secolului, vechile şi mai serioasele confesiuni religioase fuseseră înlocuite de grupări democratice şi pline de elan. Creştinismul american era dominat de trei uriaşe culte protestante: baptiştii, metodiştii şi prezbiterienii. Bisericile Congregaţionalistă şi Episcopală au fost impuse ferm pe locul al doilea, unde deja se aflau în rivalitate cu luteranii sau catolicii, care avuseseră doar o prezenţă limitată în 1790. De asemenea, la acest nivel era Biserica Creştină / Discipolii lui Hristos, un nou organism evanghelic cu rădăcini în întregime americane care fusese făurit în succesivele izbucniri de „reînvieri". La sfârşitul secolului, preponderenţa la scară naţională a baptiştilor şi a metodiştilor era încă şi mai marcantă.

În timp ce creştinismul protestant era în ascensiune, existau semne neliniştitoare că balanţa etnică în schimbare ar putea să submineze această situaţie. În 1790, fuseseră numai 30.000 de catolici în Statele Unite, dintre care jumătate erau vechi colonişti din Maryland. John Carroll a devenit primul episcop american în 1789, iar în 1808 el era arhiepiscop cu patru jurisdicţii episcopale. Poziţia Bisericii a fost revoluţionată de influxul irlandez şi german de la jumătatea secolului. În 1870, 7.000 de preoţi slujeau 7 milioane de catolici organizaţi în 55 de dioceze. În 1921, existau 20.000 de preoţi, 20 de milioane de catolici şi peste 100 de dioceze.

Totuşi, oricât de oribili le puteau părea ei principalelor culte din zilele coloniale, baptiştii şi metodiştii erau creştini tradiţionalişti, şi acceptabili în comparaţie cu nenumăratele secte care înfloreau în Statele Unite după desfiinţarea regulamentelor oficiale privind experimentarea spirituală. Proliferarea ereziei şi a inovaţiilor religioase s-a produs la toate nivelurile, intelectual şi popular, elitist şi plebeu. În categoria mai intelectuală intra atacul asupra creştinismului trinitarian, şi cu acesta, multe dintre doctrinele creştine de bază despre păcatul uman, divinitatea lui Hristos şi lucrarea lui de ispăşire. Sub conducerea lui William Ellery Channing, unitarianismul s-a răspândit rapid începând din jurul anului 1820, în special în New England, unde ideile sale au fost însumate ca implicând „paternitatea lui Dumnezeu, frăţia oamenilor şi vecinătatea Bostonului". Universalismul susţinea credinţa în salvarea tuturor. Ambele tradiţii preamăreau raţiunea umană şi potenţialul de progres social.

În anii 1830, lumea intelectuală din New England a fost influenţată de noul curent filosofic cunoscut sub numele de transcendentalism, o versiune

americanizată a idealismului german. Acesta susținea că singura realitate autentică se află în lumea spirituală, un domeniu care poate fi interpretat prin rațiune. Unul dintre cei mai distinși lideri ai mișcării în Statele Unite a fost Ralph Waldo Emerson, membru al unei vechi familii de clerici din New England, care a părăsit Biserica Unitariană în 1831. În 1836, cartea sa *Nature* a rezumat noua sa poziție transcendentalistă, pe care el a continuat să o expună de-a lungul a peste patru decenii, iar între 1842 și 1844 a ajutat la editarea revistei *The Dial*. Concepția lui Emerson punea accentul pe eliberarea individuală, pe autarhie, independență și autoguvernare, și se opunea cu energie conformării sociale. În sfera politică, gândirea transcendentalistă era progresivă, conducându-și suporterii la sprijinirea unor cauze cum ar fi aboliționismul și sufragiul femeilor. În afară de Emerson, printre cei mai cunoscuți apărători ai acestei poziții se aflau Margaret Fuller, Henry David Thoreau și Bronson Alcott. Foarte diferit ca origini, dar împărtășind un optimism similar, era spiritualismul, care în 1848 a ajuns o adevărată modă, pătrunzând în toate clasele sociale. Marea sa popularitate se datora în parte pretențiilor sale de a furniza dovezi științifice pentru doctrinele legate de continuarea progresului uman prin iluzoriul văl al morții.

În curentele de gândire religioasă ale timpului exista un sentiment utopic comun, ideea că umanitatea putea atinge o anumită perfecțiune în această viață, și nu trebuia să amâne acest proiect până la ajungerea în paradis sau la Judecata de Apoi. Ideile perfecționiste au fost puse în practică într-o serie de comunități utopice și experimente sociale care căutau să reformeze condiția umană prin noi tipare de proprietate comună, relații sexuale și (îndeobște) schimbări în dietă. Între anii 1820 și 1840 aceste comunități adesea au urmat modelele socialiste susținute de reformatorii europeni Robert Owen și Charles Fourier. Începând din anii 1840, profeții americani au ieșit în prim plan. În 1841, un fost pastor unitarian, numit George Ripley, a inițiat o așezare colectivă la Brook Farm în Massachusetts, care a atras mulți transcendentaliști prin accentul pe care îl punea pe viața simplă și întoarcerea la munca pământului. Încă și mai radicală a fost colonia întemeiată de John Humphrey Noyes pe principiul că A Doua Sosire (a lui Hristos) avusese deja loc, astfel că sfinții trebuiau să trăiască conform noilor reguli ale conduitei sexuale și sociale. Grupul său a practicat proprietatea comună și a experimentat ideile căsniciilor complexe și ale reproducerii selective. În 1847 comunitatea și-a stabilit reședința în Oneida, în statul New York, unde s-a dezvoltat până la sfârșitul anilor 1880. Au existat de asemenea câteva ramuri ale comunității.

Printre cele mai de succes dintre grupurile comunale au fost aşa-numiţii *shakers* (tremurătorii). Grupul a fost fondat în anii 1770, dar a atins cea mai mare popularitate între 1830 şi 1860, când circa 6.000 de membri erau răspândiţi în 19 aşezări. Secta era renumită pentru dansurile sale rituale elaborate, în timp ce printre alte remarcabile trăsături se numărau credinţa în egalitatea totală a sexelor şi respectarea unui celibat strict, bazat pe ideea că păcatul îşi are originea în actul sexual. Ei au aderat la alte doctrine care aveau să devină obişnuite pentru periferia radicală: au organizat şedinţe de spiritism cu mulţi ani înainte de apariţia mişcării spiritualiste; credinţa lor în vindecarea spirituală a precedat ideile ulterioare ale Ştiinţei Creştine; iar ideile lor se bazau pe principiul că A Doua Sosire ori era iminentă, ori avusese deja loc.

Alte tradiţii religioase ale acelor zile au apărut din credinţa că profeţiile biblice aveau să se împlinească rapid şi întocmai, iar Statele Unite aveau să joace un rol special în planul profetic al lui Dumnezeu. Un binecunoscut profet în acest sens a fost William Miller, un veteran al războiului de la 1812 ale cărui studii teologice l-au convins că sfârşitul lumii era programat pentru 1843 (sau poate 1844). El a atras nenumăraţi aderenţi, iar un nucleu dintre aceştia nu au fost descurajaţi de „marea dezamăgire" cauzată de continuarea existenţei materiale. Noţiunile apocaliptice au supravieţuit în noile Biserici Adventiste, care au preluat conducerea în experimentarea socială şi dietetică. Ideile milenariste au atins o nouă intensitate la nivel naţional o dată cu marea „reînviere" din 1857.

Mileniul care venea şi A Doua Sosire dominau gândirea protestantă, şi adesea motivau acţiunile politice. Rebeliuni ale sclavilor ca cea a lui Nat Turner au fost aprinse de idei milenariste, în timp ce în 1861 suporterii uniunii federale au mărşăluit la război intonând popularul cântec ce lega martiriul lui John Brown de un grup de imagini biblice despre sfârşitul lumii şi venirea lui Hristos. Curentul „reînvierii", *revivalism*, a promovat reforme pe scară largă în guvernare şi în serviciile sociale, în vederea unui tratament uman şi reformator în închisori, azile de nebuni şi şcoli de corecţie, în timp ce mişcările în favoarea abstinenţei şi cele abolicioniste erau în mod similar inspirate de viziuni ale înlăturării acestor injustiţii structurale care impietau asupra venirii mileniului pământesc şi a domniei lui Hristos pe pământ. Reformatorii sociali ai acestei perioade împărtăşeau de regulă un bagaj intelectual comun inspirat din „reînvierea" evanghelică, gândirea milenaristă şi cumpătare.

Entuziasmul milenarist a fost mai marcant în regiunile din vestul statului New York, atât de frecvent bântuite de focurile „reînvierii" religioase încât

au devenit cunoscute sub numele de „districtul ars". Nu este o coincidență faptul că această regiune de exces religios a constituit baza uneia dintre cele mai remarcabile mișcări religioase ale epocii, Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților din Ziua de Apoi, cunoscută mai bine sub numele de mormoni. Grupul s-a format la sfârșitul anilor 1820 ca urmare a unor viziuni divine pretinse de Joseph Smith, care a anunțat că fusese condus în mod mistic la descoperirea unor tăblițe de aur pe care fuseseră scrise mărturii despre o civilizație evreiască ce înflorise în America antică și primise vizite ale lui Hristos înviat. Sursele acestei istorii sunt controversate, dar scriitori recenți au subliniat variatele influențe mistice asupra lui Smith și a cercului său, idei extrase din tradiții oculte, ermetice, masonice și alchimice, ca și din magia populară și din mitologia vânătorii de comori, noțiuni ciudate care supraviețuiseră în lumea religioasă secretă din sudul New England-ului.

Noul har al lui Smith s-a dezvoltat sub îndrumarea unor noi revelații, pe baza cărora el și aderenții săi au început o migrație către vest, cu scopul de a crea o teocrație condusă de un ordin restabilit de patriarhi biblici, practicând poligamia prescrisă în *Vechiul Testament*. Scandaluri financiare și de altă natură au determinat mai multe mutări ale sectei, până ce coloniștii mormoni au construit ceea ce pentru scurt timp a devenit cel mai mare oraș din noul stat Illinois, apărat de o forță paramilitară cunoscută sub numele de „Legiunea Nauvoo". Un adevărat război civil a urmat cu ne-mormonii locali, așa-numiții *Gentiles*, iar Smith și fratele său au fost asasinați în 1844. După o perioadă de discordie, secta a găsit un nou lider carismatic în persoana lui Brigham Young, care i-a condus mai departe pe mormoni într-un pelerinaj în căutarea noului regat. În 1847 ei s-au așezat în Valley of the Salt Lake, Valea Lacului Sărat, și au fondat colonia care ulterior a devenit statul Utah. În 1849 mormonii revendicau un uriaș teritoriu vestic de „Deșert", inclusiv sudul Munților Stâncoși. Șaizeci de mii de mormoni convertiți au ajuns în Utah înainte de apariția căilor ferate.

Deși, fără îndoială, mormonii și-au atras false acuzații în legătură cu conduita lor morală și sexuală, domnia lor a fost într-adevăr însoțită de violență împotriva rivalilor și disidenților. De exemplu, în 1857, grupări paramilitare mormone s-au aliat cu indienii pentru a masacra peste 100 de coloniști ce călătoreau într-un convoi de căruțe. Pe lângă această violență, practica poligamiei i-a șocat atât de tare pe creștinii tradiționaliști încât mormonii nu au putut obține statutul legal de confesiune religioasă curentă înainte de sfârșitul secolului, când o nouă revelație a permis încheierea

acestei practici. Utah s-a alăturat uniunii în 1896, dar încă mai există familii poligame şi în zilele noastre.

Comunitarism, misticism, ocultism, excentricităţi dietetice, utopism, experimente sexuale, radicalism politic: în atât de multe feluri valul de experimentări din anii 1840 seamănă cu circumstanţele radicalilor ani 1960. În ambele epoci a existat un colaps similar al vechilor baze şi reguli sociale, la fel ca şi dorinţa de a se lansa în încercări îndrăzneţe în chestiuni fundamentale ale vieţii cum ar fi structura familiei şi relaţiile dintre rase şi sexe. Aboliţionismul poate fi privit ca fiind asemănător cu mişcarea împotriva Războiului din Vietnam din cea de-a doua parte a sa. O altă similitudine priveşte problemele feministe, deoarece anii 1840 marchează începutul unei tradiţii neîntrerupte a politicii feministe în viaţa americană. În febrilul an radical 1848, feministele Elizabeth Cady Stanton şi Lucretia Mott au convocat o convenţie a drepturilor femeilor la Seneca Falls, New York, care a emis o declaraţie de principii susţinând că „toţi bărbaţii şi femeile sunt creaţi egali". Stanton a plasat astfel în mod ferm în arena politică chestiunea drepturilor politice ale femeilor, chiar înainte de Războiul Civil.

CULTURA

Din punct de vedere cultural, aceasta a fost perioada în care Statele Unite şi-au declarat independenţa faţă de Europa. Primii romancieri americani de importanţă internaţională au fost Washington Irving şi James Fenimore Cooper, ambii activi între anii 1820 şi 1840. Începând din 1840, a existat o bogăţie de cărţi de influenţă majoră, care au constituit o literatură distinctă americană, cu teme şi fundaluri specifice ţării lor. Multe dintre operele acestei perioade aveau să atingă un statut clasic şi să atragă atenţia europeană asupra a ceea ce era în mod evident o putere culturală în apariţie. Între 1845 şi 1860, printre scriitorii aflaţi la maturitate se numărau Herman Melville, Edgar Allan Poe, Nathaniel Hawthorne, Walt Whitman, Henry David Thoreau, Ralph Waldo Emerson şi Henry Wadsworth Longfellow. Tabelul 3.5 pune în evidenţă operele privite ca având valoare literară, dar nenumărate alte scrieri s-au bucurat de statutul de bestseller la vremea lor, deşi de atunci au intrat într-o binemeritată uitare, cum ar fi *Ten Nights in a Bar-Room* (1855) a lui T.S. Arthur, pe atunci foarte populară.

Tabelul 3.5 Opere literare majore publicate în 1845–1860

1845	Frederick Douglass, *Narrative of the Life of Frederick Douglass*; Edgar Allan Poe, *Corbul* şi multe alte povestiri şi poeme
1846	Herman Melville, *Typee*
1847	Ralph Waldo Emerson, *Poeme*; Longfellow, *Evangeline*
1849	Herman Melville, *Redburn*; Francis Parkman, *Pe Drumul Oregonului*; Henry David Thoreau, *Civil Disobedience* (eseu)
1850	Nathaniel Hawthorne, *Litera stacojie*; Ralph Waldo Emerson, *Representative Men*; Herman Melville, *White Jacket*
1851	Herman Melville, *Moby Dick*; Francis Parkmanm, *The Conspiracy of Pontiac*; Nathaniel Hawthorne, *Casa cu şapte frontoane*
1852	Nathaniel Hawthorne, *Blithedale Romance*; Harriet Beecher Stowe, *Coliba Unchiului Tom*
1854	Henry David Thoreau, *Walden*
1855	Walt Whitman, *Fire de iarbă*; Henry Wadsworth Longfellow, *Cântecul lui Hiawatha*
1857	Herman Melville, *The Confidence Man*
1858	Henry Wadsworth Longfellow, *The Courtship of Miles Standish*
1860	Nathaniel Hawthorne, *Faunul de marmură*

Criza politică a determinat apariţia mai multor cărţi, incluzând autobiografia sclavului fugit Frederick Douglass, şi *Coliba Unchiului Tom* de Harriet Beecher Stowe. Satira politică poate de asemenea să ne dea cheia enigmaticei *Confidence Man* a lui Herman Melville. Dincolo de ficţiune, Francis Parkman a publicat unele dintre cele mai frumoase scrieri despre istoria americană timpurie. Noua societate atinsese un stagiu de suficientă maturitate pentru a fi fascinată de propriile ei rădăcini, şi pentru a nu-i fi teamă de explorarea unora dintre cele mai întunecate aspecte ale acestei tradiţii: o temă ilustrată de scrierile lui Nathaniel Hawthorne despre strămoşii săi puritani. În aceeaşi perioadă, omul de stat Daniel Webster a scotocit prin istoria americană timpurie ca să construiască o mitologie naţională pentru întărirea grav ameninţatei unităţi a statelor: aceştia au fost anii în care Stânca Plymouth, *Thanksgiving* şi Bunker Hill au obţinut statutul de embleme naţionale.

America a dezvoltat o impresionantă tradiţie a picturii încă din anii 1770, când Benjamin West, John Trumbull şi John Singleton Copley au urmat în mare parte exemple engleze în portrete şi tratări epice ale temelor

istorice şi politice. În anii 1820 apăruse o sensibilitate americană inovativă, exprimată cel mai bine prin atitudinea faţă de peisagistică. Artişti precum Thomas Cole preferau să exploreze peisajele americane mai degrabă decât să recurgă la descrierile obosite ale unei Italii imaginare pe care probabil nu o văzuseră niciodată. „Şcoala de la Hudson River" s-a specializat în pictura peisajelor virgine, de regulă pierzându-se în spaţii aparent nelimitate, de obicei în cadre din statul New York sau din New England. Până la jumătatea secolului, expansiunea către vest permisese pictorilor americani să creeze o „Şcoală a Munţilor Stâncoşi", care a ilustrat peisajele total diferite ale acestei zone, cu Marele Canion drept temă favorită. În anii 1840, George Caleb Bingham a pictat teme ale frontierei, cum ar fi negustorii de blănuri şi politicieni din zonele îndepărtate. George Catlin a înfăţişat diverse triburi de indieni, simţind probabil că în curând colecţia lui va căpăta o mare valoare istorică, ca un portret al unei lumi ce în scurt timp avea să dispară. Până la anii Războiului Civil, pictura americană s-a diversificat mult în teme şi abordare, şi au fost create lucrări de o reală calitate. Această nouă încredere în sine este cel mai bine reprezentată de Winslow Homer, care în anii 1860 a devenit un stilist inovativ ale cărui opere pot fi comparate cu cele mai bune lucrări produse în Franţa contemporană lui.

PIONIERII: EXPANSIUNEA CĂTRE VEST

În timp ce societatea americană se dezvolta, întinderea noii naţiuni se mărea în mod impresionant. În jurul anului 1840 se părea că fluviul Mississippi avea să rămână frontiera naturală vestică, cel puţin în lunga fază în care americanii au înglobat noile lor pământuri. Deşi, în final, Statele Unite aveau să se întindă până la Pacific, nu existau motive de îndoială în privinţa estimării lui Jefferson că supunerea întregului continent ar putea să dureze mai multe secole. În 1845 existau probabil 20.000 de americani albi la vest de Mississippi, iar marile câmpii erau în general privite drept un teritoriu mai mult sau mai puţin indian, „Marele Deşert American". Cea mai mare parte a activităţii albilor era concentrată nu pe colonizare ci pe comerţul cu blănuri, şi aprovizionarea modei europene a pălărioarelor din blană de castor. În realitate, începea o nouă şi explozivă fază a expansiunii către vest. Anexarea şi colonizarea întregului vest erau în desfăşurare încă înainte de Războiul Civil, când existatau deja două state americane pe coasta Pacificului. În 1870, populaţia albă a vestului se apropia de un milion, atingând 4 milioane la jumătatea anilor 1890. Dezvoltarea accelerată este indicată

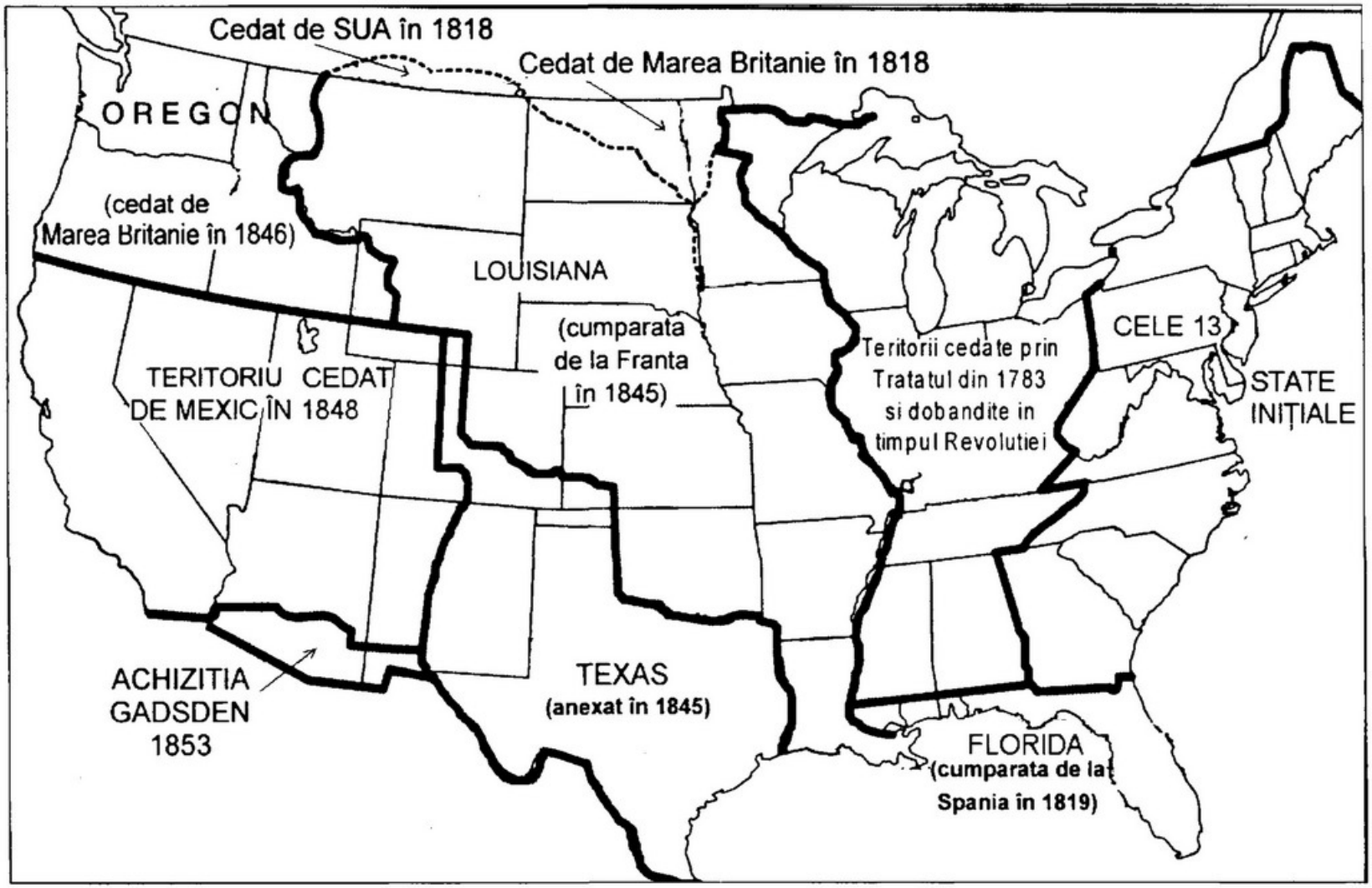

Harta 5. Expansiunea către vest a Statelor Unite

şi de admiterea de noi state (Tabelul 3.6), care a arătat nu numai că teritoriul fusese achiziţionat, dar că fusese şi colonizat, cel puţin într-o formă rudimentară. Numărul statelor din uniune aproape s-a dublat între 1815 şi 1865.

În anii 1830, mare parte dintre cele mai atractive pământuri din Vestul Mijlociu fuseseră deja revendicate, lăsând un număr crescând de colonişti în căutare de pământ, în timp ce expansiunea plantaţiilor din sud avea tendinţa să înlăture micii fermieri. Potenţialul pentru expansiunea agricolă era masiv îmbunătăţit şi de noile tehnologii, în special de secerătoarea mecanică al cărei inventator a fost Cyrus McCormick în anii 1830. Atenţia s-a îndreptat acum spre Missouri şi Arkansas, iar oraşul St Louis a devenit poarta către câmpiile centrale. Puţini erau pregătiţi să rişte imensele pericole ale traversării zonei din inima Americii pentru a ajunge în Vestul Îndepărtat, cel puţin până în 1843, când John C. Fremont a publicat o carte în care descria modul în care convoaiele de căruţe ar putea să treacă Munţii Stâncoşi în siguranţă, folosind ruta vechilor vânători cu capcane prin Trecătoarea de Sud a Wyoming-ului. Odată trecuţi de munţi, emigranţii aveau de ales între cele mai bogate pământuri ale Californiei şi Teritoriul Oregon. Din acea vreme, potecile din Oregon, Santa Fe şi California au devenit drumurile-cheie pentru migraţia către vest, iar coloniştii au năvălit în zone cum ar fi Valea Willamette din Oregon. În 1850 existau 13.000 de ne-indieni numai în Teritoriul Oregon. Între timp, mormonii îşi construiau regatul în Utah. Între 1841 şi 1867, 350.000 de americani au migrat de-a lungul drumurilor de căruţe din vest.

Tabelul 3.6 State admise în Uniune, 1836–1864

	Anul admiterii	*Capitala modernă*
Arkansas	1836	Little Rock
Michigan	1837	Lansing
Florida	1845	Tallahassee
Texas	1845	Austin
Iowa	1846	Des Moines
Wisconsin	1848	Madison
California	1850	Sacramento
Minnesota	1858	St. Paul
Oregon	1859	Salem
Kansas	1861	Topeka
Virginia de Vest	1863	Charleston
Nevada	1864	Carson City

În 1845, *Democratic Review* vorbea despre „destinul evident" al Americii de a se „răspândi pe continentul menit de providență liberei dezvoltări a milioanelor noastre ce se înmulțesc în fiecare an". Călăuzirea divină a devenit evidentă în următorii trei ani, cu o serie de achiziții de pământ care au dat un cadru legal expansiunii. Principalul competitor al Statelor Unite în vest era Mexicul, care își câștigase independența față de Spania în 1821. În anii 1820, Texas, teritoriul de nord al Mexicului, fusese colonizat de anglo-americani, care în 1835 au lansat o revoluție pe scară largă. Forțele rebele texane au fost înfrânte și masacrate în bătăliile de la Alamo și Goliad, dar victoria rebelilor la San Jacinto din aprilie 1836 a făcut din Texas o republică independentă. După repetate cereri, Texas a intrat în uniunea americană ca stat în 1845. Pierderea acestei bogate zone a stârnit suspiciunile Mexicului față de vecinul lor SUA, iar aceste temeri au devenit justificate când administrația SUA și-a anunțat intenția de a impune o graniță texană pe Rio Grande, mult mai la sud față de frontiera tradițională. Un război între SUA și Mexic a izbucnit în 1846, spre marele entuziasm popular în Statele Unite, care a mobilizat o armată de 60.000 de oameni. Forțele SUA au ocupat New Mexico, și americanii au declarat crearea unei republici rebele în California. Pe măsură ce forțele regulate înaintau în interiorul Mexicului, atrocitățile s-au înmulțit de ambele părți. Mexico City a căzut în septembrie 1847. Prin Tratatul de la Guadalupe Hidalgo (1848), Statele Unite au dobândit teritoriile care în final au devenit statele Arizona, New Mexico, Nevada, Utah și California. În 1853, Achiziția Gadsden a adus încă o fâșie de graniță de la Mexic.

Celelalte revizuiri majore au avut loc după ce tensiunile de frontieră cu Marea Britanie au condus aproape la un război general în 1845. Cele două națiuni erau despărțite de o graniță lungă și prost definită, iar frontierele erau stabilite treptat. Ostilitățile au fost agravate de simpatia americană pentru mișcările democratice canadiene, care au atins proporții periculoase în timpul rebeliunii canadiene din 1837, iar președintele Polk a afirmat drepturile „poporului *acestui continent* ... de a-și decide singur propriul destin". Maine și New Brunswick nu și-au stabilit în final granițele până ce guvernele american și britanic nu au semnat Tratatul Ashburton în 1842.

Aceasta era o chestiune minoră în comparație cu vasta și profitabila regiune pacifică nord-vestică, pe care Marea Britanie și Statele Unite se declaraseră de acord să o folosească împreună prin acordurile semnate în 1818 și 1827. În 1844, expansioniști americani au cerut cedarea celei mai mari părți din viitoarea Columbie Britanică, și o frontieră la latitudinea de

54° 40' nord: *„fifty-four forty or fight"**. La rândul ei, Marea Britanie voia o frontieră pe fluviul Columbia, care să-i dea statul modern Washington. Disputele au fost rezolvate printr-un tratat semnat în 1846, care a împărţit revendicările la paralela 49. Statele Unite aveau acum aproape graniţele naţionale pe care le vor păstra până în anii 1950, iar scara acestor câştiguri era uluitoare. Numai Texasul extinsese aria Statelor Unite cu aproape 400.000 de mile pătrate. Teritoriul Oregon a adus alte 280.000 de mile pătrate în anul următor, în timp ce cesionarea mexicană a adăugat încă 530.000 de mile pătrate. Între 1845 şi 1848, dimensiunea Statelor Unite s-a mărit cu 1,2 milioane mile pătrate, o arie de cinci ori mai mare decât Franţa.

Setea deja vorace pentru pământuri noi a fost mărită şi mai mult prin realizarea faptului că vestul era bogat în minereuri. În 1848, chiar înainte de achiziţionarea oficială a Californiei de la Mexic, un colonist american a împrăştiat zvonul descoperii de aur la gaterul lui Sutter, la poalele Munţilor Sierra Nevada. Aceasta a reprezentat începutul unui aflux de oameni care în doar 12 ani a mărit populaţia ne-indiană a teritoriului de la 14.000 la 380.000. California a obţinut suveranitatea în 1850, moment la care noul oraş San Francisco devenise un important oraş al vestului. În 1852, producţia de aur a Californiei a atins cifra record de 4 milioane de uncii**.

Între 1858 şi 1875, goana după aur şi argint a dat un impuls masiv colonizării vestului, şi deschiderea multor regiuni poate fi datată de la prima descoperire (sau doar zvonul acesteia) de metale preţioase. După California, acest lucru s-a întâmplat în 1859 cu vastul zăcământ Comstock din Nevada, ce conţinea minereu de argint valorând circa 400 de milioane de dolari. Colorado îşi datorează fondarea goanei după aur de la Pikes Peak din 1858–1859, şi unor descoperiri ulterioare de argint de la sfârşitul secolului. La sfârşitul lui 1859, existau 100.000 de colonişti, iar oraşul Denver a fost încorporat în 1861. Febra aurului sau argintului a molipsit şi Oregonul în 1860, Montana în 1864 şi teritoriul Dakota la începutul anilor 1870. Adesea, căutarea metalelor preţioase ducea în mod accidental la găsirea unor imense resurse de alte minereuri, de exemplu cupru în Montana în anii 1880, şi zinc şi plumb în Idaho.

Fiecare „goană" avea tendinţa de a urma în general acelaşi tipar, cu largi efecte asupra regiunii respective. O dată cu marele număr de prospectori şi mineri atraşi aici, apăreau şi comercianţii, oamenii de afaceri şi escrocii care căutau să îi servească sau să îi jefuiască. Prezenţa albă s-a reflectat în dezvoltarea unor oraşe ca San Francisco, Denver şi Portland,

---

* „Cincizeci şi patru – patruzeci, sau luptă".

** Circa 113 tone.

Oregon, devenite centre regionale majore. Chiar şi după standardele minimale ale Americii urbane de atunci, astfel de comunităţi aveau o conducere redusă sau ineficientă, iar puţina lege şi ordine care exista a fost stabilită prin intermediul brutal al indivizilor disponibili pentru mişcări de tip *vigilante*. Acestea au fost în mod special active în San Francisco în anii 1850. Pe de altă parte, oraşele apărute brusc puteau cu uşurinţă să dispară atunci când prosperitatea datorată zăcămintelor se termina, o soartă dovedită de multe oraşe-fantomă răspândite prin Nevada după ce „marea lovitură" a luat sfârşit în 1878. Virginia City a rămas în amintire ca un oraş cu 30.000 de locuitori la jumătatea anilor 1870, care aproape a sucombat în deceniile următoare. Mutările rapide ale populaţiei puteau să aibă şi consecinţe politice. În 1853, de exemplu, noul teritoriu Oregon a fost împărţit pentru a se ţine cont de interesele noilor colonişti concentraţi în jurul Trecătorii Puget, dând naştere teritoriului (şi mai târziu statului) Washington. Goana după aur a rezultat într-o altă împărţire şi în crearea noului teritoriu Idaho.

Tehnologia îmbunătăţită a adus noile oraşe şi state ale vestului într-un contact din ce în ce mai strâns cu regiunile mai dezvoltate ale estului. În 1840, ştirile puteau traversa continentul în cinci luni. În 1860, Pony Express a furnizat un sistem eficient de poşte cu cai, dar care a devenit depăşit aproape imediat prin apariţia telegrafului transcontinental în 1861. Din 1858, o linie transcontinentală de diligenţe a unit oraşul St Louis cu San Francisco. În 1862, preşedintele Lincoln a semnat Legea Căii Ferate a Pacificului, prin care avea să fie construită o cale ferată de la est la vest în scopul creării legăturii între sistemele de transport ale întregului continent. Între 1865 şi 1869, Central Pacific Railroad a pornit spre est din Sacramento, în timp ce Union Pacific a construit către vest din Omaha. Această era o realizare grandioasă, ce implica adaptarea perfectă la condiţiile aparent imposibile şi munca eroică a unor uriaşe armate de muncitori imigranţi: irlandezi în est şi chinezi în vest. În mai 1869, cele două linii s-au întâlnit la Promontory Summit în Utah, iar statele au fost unite ca niciodată până atunci.

ROŞU ŞI ALB

Acţiunea impetuoasă de a construi un imperiu continental a fost îndeplinită cu prea puţină consideraţie pentru rezidenţii existenţi, indiferent că erau mexicani sau indieni. Pe măsură ce aria colonizării albe se mărea, americanii de origine europeană au fost aduşi în contact cu grupuri indigene care evitaseră până în acel moment binecuvântarea civilizaţiei, iar acest contact a fost în general dezastruos pentru cei din urmă.

În timp ce evenimentele dintre anii 1820-1840 au fost catastrofice pentru populaţiile indiene din Vestul Mijlociu, acestea păreau să aibă o mică relevanţă pentru popoarele din marile câmpii, cărora distanţa geografică le oferise o izolare ce avea să-i menţină în siguranţă mult timp. Totuşi, explozia socială a anilor 1840 a creat evidente tensiuni, pe măsură ce emigranţii şi prospectorii au înaintat în teritoriile indiene. În 1851, liderii triburilor din câmpiile nordice au fost convocaţi să semneze un tratat la Fort Laramie, prin care şi-au dat acordul să-şi limiteze activităţile în anumite zone. Deşi terenurile recunoscute ca aparţinând triburilor erau vaste, acest eveniment poate fi privit retrospectiv ca marcând începuturile sistemului de rezervaţii din câmpii. Constrângerea era aproape imposibilă, şi conflictele cu coloniştii s-au înteţit. Au fost aduşi mai mulţi soldaţi pentru menţinerea păcii, şi luptele de hărţuială au irupt. În anul 1854 au avut loc bătălii de o duritate fără precedent, pe măsură ce armata SUA a început să aplice un tipar de răzbunare împotriva triburilor recalcitrante, prin devastarea satelor acestora. Adesea, comunităţile pedepsite nici nu aveau legătură cu provocarea originală.

Situaţia s-a deteriorat rapid o dată cu Războiul Civil, când armatele regulate au fost retrase şi în locul lor au apărut miliţii locale. Anii 1860 au fost violenţi, în special în Arizona şi New Mexico, unde triburile implicate au fost apaşii şi populaţia Navajo. În 1862, abuzurile comise de agenţii rezervaţiilor au provocat o răscoală printre indienii Lakota / Sioux de Est din sudul Minnesotei. Câteva sute de colonişti albi au fost masacraţi în raiduri însoţite de violuri şi de cele mai extreme forme de tortură şi mutilare. Acest conflict a înveninat relaţiile între albi şi indieni pentru o întreagă generaţie, şi a încurajat albii să se răzbune în forme asemănătoare împotriva satelor indigenilor. În 1864, masacrul populaţiei unei aşezări Cheyenne la Sand Creek în Colorado a fost la fel de brutal ca şi faptele comise de „sălbaticii" Lakota.

SCLAVIA

Vastele pământuri noi i-au încurajat, într-un mod lesne de înţeles, pe americani să creadă în resursele aparent nelimitate ale noii lor ţări. În scurt timp, totuşi, expansiunea către vest a ameninţat să destabilizeze viaţa politică americană, iar greu obţinutele compromisuri s-au reflectat în constituţie. Pe scurt, noile pământuri vestice aveau să fie organizate în state, şi când aceasta avea să se întâmple, statele formate puteau furniza suficiente voturi în Congres pentru a aboli sclavia printr-un amendament constituţional.

Deşi sclavia era în mod evident o caracteristică a sudului, nu se extinsese în toată societatea sudică. Unele concentrări de sclavi puteau fi imense: în anii 1850, colonelul J.A.S. Acklen din Louisiana deţinea 700 de sclavi şi 20.000 de acri organizaţi în şase plantaţii cu o ierarhie complicată. După cum remarca Kenneth M. Stampp, asemenea cifre „erau cifre de bază în plantaţiile antebelice", dar erau de asemenea atipice[3]. Din şase milioane de albi în statele sudice în 1850, numai 347.000 deţineau sclavi, iar larga majoritate a acestora aveau doar câţiva. Numai 12% dintre deţinătorii de sclavi aveau 20 sau mai mulţi, iar circa jumătate dintre proprietari aveau mai puţin de 5. Dar sclavia domina unele regiuni din sud, unde se dezvoltase o formă avansată de agricultură de plantaţii strâns legată de sistemul economic britanic într-un model colonial clasic.

După cum susţineau abolţionişti, sclavia era ca o viciu, în sensul că niciodată nu părea suficient pentru o anumită regiune să aibă doar câţiva sclavi. Acolo unde sistemul exista, el a condus la formarea de largi mase de sclavi pe plantaţii sau chiar în economia industrială. În nu mai puţin de opt state, sclavii alcătuiau 30 % sau chiar mai mult din populaţia totală. Sclavii se apropiau sau egalau populaţia liberă în Carolina de Sud, Louisiana, Mississippi, Florida şi Alabama, nucleul a ceea ce ulterior a devenit cunoscut sub numele de „Centura Neagră". Cele mai mari concentraţii de sclavi sunt prezentate în Tabelul 3.7.

Tabelul 3.7 Sclavii ca proporţie din populaţia totală, 1850

Statul	*Procentajul de sclavi*
Carolina de Sud	58
Mississippi	51
Louisiana	47
Florida	45
Alabama	44
Georgia	42
Carolina de Nord	33
Virginia	33
Texas	27
Tennessee	24
Arkansas	22
Kentucky	21
Missouri	13

Toate aceste state, în afară de Kentucky şi Missouri, s-au alăturat Confederaţiei în anii 1860–1861.

În plus faţă de sclavi, existau un mare număr de negri liberi şi de metişi. În 1850, erau circa 440.000 de oameni de culoare liberi, care constituiau o parte semnificativă a populaţiei în mai multe state nordice şi de frontieră. Maryland avea 75.000 de negri liberi, Virginia 54.000, Pennsylvania 53.000, iar New York 49.000. Era uşor de înţeles că dacă sclavilor eliberaţi li s-ar fi acordat drepturi politice, atunci negrii ar fi constituit o puternică entitate electorală în probabil 12 state, dintre care cel puţin 5 ar fi putut ajunge sub o conducere de culoare. În afară de cei mai radicali abolişionişti, puţini se puteau gândi la o asemenea măsură cu consecinţe importante pe termen lung.

Sclavia a devenit emblema distinctivă care demarca două regiuni rivale, iar din anii 1820, zonele diferite au dobândit caractere net diferite. Pe măsură ce statele din nord s-au industrializat, ele au devenit mult mai urbanizate decât cele din sud, şi era mult mai probabil să atragă imigranţi care să le dea o mult mai mare diversitate etnică şi socială. Schisma economică a condus la conflict politic. Nerăbdătoare să promoveze manufactura autohtonă, statele nordice favorizau în general tarife vamale mai ridicate pentru a descuraja importurile industriale străine şi în special britanice. Aceasta a fost un blestem pentru baronii sudici ai bumbacului, care depindeau de filaturile engleze drept principală piaţă şi beneficiau de pe urma importării de alimente şi produse finite ieftine.

Tarifele vamale au rivalizat în mod ocazional cu sclavia ca obiect al disputelor interstatale, şi în 1828 liderii sudişti au fost şocaţi de un nou tarif de care beneficia New England în detrimentul lor. În 1830 a existat o semnificativă dezbatere publică între senatorul nordic Daniel Webster şi senatorul de Carolina de Sud, Robert Y. Hayne, acesta din urmă avertizând că „Sistemul american" făcea parte dintr-un război împotriva sudului, care era tratat foarte asemănător cu felul în care Anglia trata Irlanda. Drept răspuns, Webster a evidenţiat cele mai înalte ţeluri ale unităţii naţionale, aducând noul argument că uniunea federală era indisolubilă şi deplângând şi temându-se de ziua când pământul ar fi putut fi „sfâşiat de duşmănii civile sau scăldat, poate, în sânge frăţesc. În 1832, vicepreşedintele John C. Calhoun sprijinea doctrina statelor extremiste care afirma că statele individuale puteau anula legi pe care le considerau neconstituţionale, şi în scurt timp Carolina de Sud a pus această idee în practică, prin refuzul de a aplica noul tarif vamal, ameninţând chiar cu secesiunea. Preşedintele Jackson a răspuns cu o lege care îi permitea să exercite autoritatea federală prin uzul forţei dacă era necesar, şi afirmând principiile unităţii naţionale în cuvinte asemănătoare cu cele ale lui Webster: „Separarea [de Uniune] prin forţa armelor este trădare". S-a ajuns la un compromis, dar preşedintele şi-a

exprimat ulterior regretul că nu a mers mai departe, astfel încât Calhoun să fie spânzurat pentru trădare.

ABOLIŢIONISMUL

Sentimentul antisclavagist crescuse în mod constant spre sfârşitul secolului al XVIII-lea prin eforturile organismelor religioase, cum ar fi quakerii. În anii 1830, o nouă mişcare radicală a apărut în urma recunoaşterii faptului că sistemul sclavagist nu avea să dispară de la sine. Noii abolişionişti au cerut o reformă imediată mai degrabă decât treptată, ceea ce putea fi obţinut numai prin acţiune federală. În 1831, William Lloyd Garrison a fondat ziarul *The Liberator*, cu un puternic sprijin din partea negrilor eliberaţi. În deceniile următoare, abolişionistii negri au apărut ca o forţă puternică de sine stătătoare, ca atunci când Frederick Douglass a fondat ziarul *North Star* în 1847. În 1839, Theodore Dwight Weld şi Angelina Grimke au publicat cartea *Slavery As It Is*, care a inventariat pentru cititorii din nord cele mai mari orori ale sistemului.

Progresul în câştigarea sprijinului public era încet, iar antipatia rasială în nord s-a accelerat pe măsură ce foşti sclavi s-au stabilit în comunităţi libere în oraşe nordice. Astfel de zone au fost în mod repetat ţinta mulţimilor de albi, ca în Providence în 1831. Un deceniu mai târziu, răzmeriţele au alungat populaţia de culoare din Cincinnati, forţând-o să-şi caute locul în alte părţi (în final au ajuns în Canada). Sentimentul împotriva negrilor este de asemenea sugerat de adânca ostilitate faţă de mişcările abolişioniste în comunităţile cu o populaţie sudistă, sau legate economic de sud. Abolişionistii au fost în mod regulat supuşi atacurilor unor bande în anii 1830, iar în 1837 editorul unui ziar cu orientare antisclavagistă a fost linşat în Illinois. În New York, proprietăţile şi bisericile aparţinând abolişionistilor şi negrilor au fost atacate în iulie 1834. Sediul din Philadelphia al mişcării a fost incendiat în 1838.

Vederile radicale au căpătat un nou sprijin în climatul reformei sociale cu implicaţii pe termen lung din anii 1840, când abolişionismul a devenit o doctrină de bază a opiniei progresiste. Activismul antisclavagist s-a concentrat în acţiuni practice ale nordicilor, albi şi negri, care au ajutat sclavii fugari să scape într-o viaţă nouă pe pământul liber al Canadei, şi o întreagă subcultură de opoziţie s-a creat în jurul acestei „căi ferate subterane". Statele nordice au început să şovăie să-i ajute pe stăpânii de sclavi şi pe angajaţii lor să-şi urmeze dreptul legal de a-şi recupera sclavii fugiţi, dând naştere unor încălcări dramatice ale legalităţii. La fel ca şi în anii 1760, disidenţii vedeau

legea şi pe cei care o aplicau drept instrumente ale tiraniei, împotriva cărora opoziţia era un imperativ moral. Extremiştii abolţionişti exploatau din plin acest punct de vedere şi vorbeau despre venirea unei A Doua Revoluţii Americane. Garrison trăgea concluzia logică a principiilor sale când a cerut ca regiunile libere şi cele cu sclavi să rupă legăturile pe cele mai amicale baze cu putinţă, prin secesiunea nordului, dacă era necesar. Chestiunea sclaviei a provocat agitaţie printre diversele confesiuni religioase, dintre care mai multe s-au împărţit în această privinţă la jumătatea anilor 1840. Prezbiterienii, metodiştii şi baptiştii au fost divizaţi în chestiunea dacă clerul sau laicii cu stare puteau sau nu să continue să mai deţină sclavi. În cele mai multe cazuri, facţiunile nordice şi sudice s-au reunit după război, dar baptiştii din sud şi-au păstrat identitatea separată până în zilele noastre.

Abolţionismul a fost un coşmar pentru sudişti, pentru care sclavia devenea nu doar o sursă de profit, dar şi o emblemă simbolică ce îi diferenţia de masele vulgare ale societăţii urbane din nord. De asemenea, începând din jurul anului 1830, sclavia propriu-zisă a fost justificată de teorii ştiinţifice care recurgeau la argumente ale necesităţii biologice şi istorice. Pe scurt, se poate afirma că tensiunile creşteau de ambele părţi.

Supravieţuirea sclaviei era asigurată atâta timp cât rămânea o problemă la latitudinea statelor înseşi, care aveau să respecte autonomia regională, dar adevăratul pericol îl constituiau acţiunile guvernului federal. Constituţia fusese în mod deliberat concepută astfel încât să facă dificil pentru oricare dintre regiuni sau grupări să încalce interesele unei minorităţi, iar sudiştii erau pe deplin conştienţi de pericolul ca o primă ţintă a unei majorităţi intruzive să poată fi propria lor „instituţie specială" a sclaviei. Constituţia, aşa cum era, întărea de fapt sclavia prin stricta apărare a drepturilor de proprietate şi prin impunerea obligaţiilor contractuale. Totuşi, constituţia putea fi amendată în orice fel dorea naţiunea americană, chiar pentru a se aboli total sclavia. Amendamentele trebuiau propuse la recomandarea a două treimi din ambele camere ale Congresului, sau a două treimi dintre state, iar propunerea ar fi necesitat ratificarea de către trei sferturi dintre state. Acest proces fusese menit a fi dificil, iar în 1800 sau 1810 ar fi fost de negândit că statele libere ar fi putut atinge vreodată o majoritate suficientă pentru a înfrânge statele sclavagiste. Dar cât mai putea acest tipar să prevaleze? Statele libere create în vest aveau în curând să depăşească regiunile cu sclavie, probabil cu o majoritate suficientă pentru a amenda constituţia.

Înţelegerea acestei situaţii a avut un impact major asupra politicii externe a SUA, căci sudiştii şi aliaţii lor aveau acum motive întemeiate

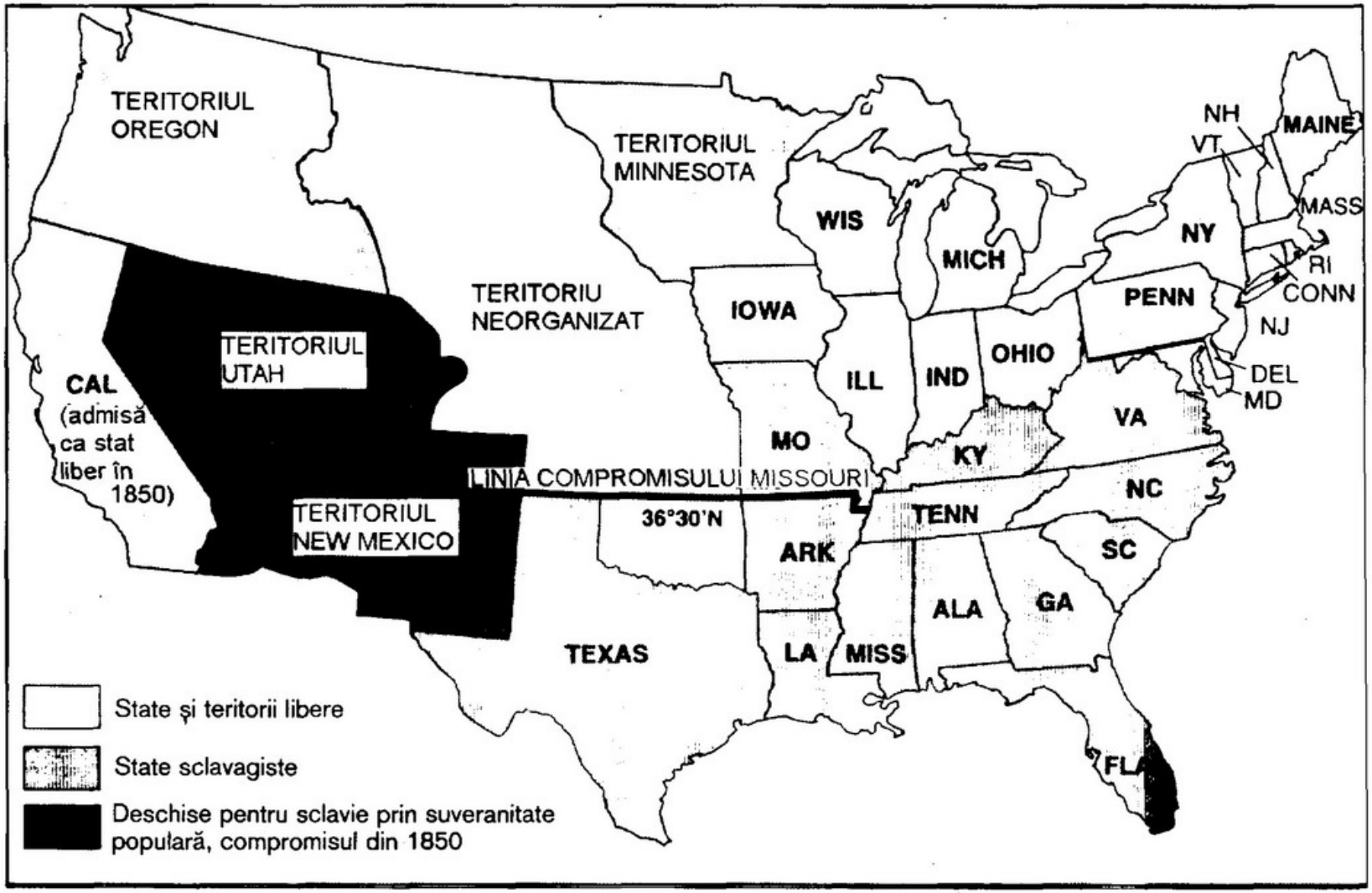

Harta 6. Compromisul din 1850

pentru a se extinde în sud, în zonele deţinute de Mexic. Dacă ar fi fost anexate, aceste noi teritorii s-ar fi aflat la sud de linia Compromisului Missouri care delimitase zonele libere şi cele cu sclavie, şi astfel ar fi extins regiunea sclaviei. Marele succes al acestei politici a venit la mijlocul anilor 1840. Texas şi Florida au fost admise ca state cu sclavie, în timp ce războiul cu Mexic făcuse să se nască speranţa unui imperiu american întinzându-se spre America Centrală. Din acest motiv, aventura mexicană a fost aspru criticată de către reformatorii şi abolţionştii nordici, al căror sprijin a crescut o dată ce fervoarea patriotică iniţială se potolise. Existau chiar semne că guvernul SUA sau interese private ar fi putut plănui să anexeze, ca teritorii sclavagiste, Cuba (1854) şi Nicaragua (1856).

Aceste speranţe s-au dovedit a fi iluzorii. În timpul războiului mexican, congressmanul David Wilmot a introdus o clauză discutabilă, cerând excluderea sclaviei din orice teritorii anexate prin război, şi, după o lungă dezbatere, acesta a fost rezultatul *de facto* al controversei. În afară de Texas, practic toate teritoriile noi puteau să fie libere, aşa cum într-adevăr au fost toate cele cinci state admise între 1846 şi 1859.

CRIZA DIN ANII 1848–1860

Anii din 1835 până în 1860 sunt cunoscuţi drept perioada „antebelică" sau de dinaintea Războiului Civil, iar termenul reflectă bine sentimentul unui conflict irepresibil care a prevalat în viaţa politică în timpul acestor ani. După războiul mexican, fiecare nouă cucerire în vest a destabilizat şi mai mult balanţa regională. Aşa cum a remarcat John C. Calhoun, Mexicul a fost „fructul interzis" pentru statu-quo-ul american, cu „moartea politică" drept pedeapsă pentru „consumarea" lui. Chestiunea crucială privea acum teritoriile vestice, unde Compromisul Missouri furnizase o graniţă clar delimitată pentru instituţia sclaviei. În anii 1850, această regulă a fost contestată de noi aranjamente care ameninţau să permită expansiunea nelimitată. În această nouă fază a crizei, problema era mai puţin eliminarea sclaviei în inima sudului, ci mai degrabă restricţionarea acesteia în restul naţiunii.

În 1849, California a cerut admiterea în uniune ca stat liber, deşi cea mai mare parte a teritoriului său se întindea la sud de linia Compromisului Missouri. Dezbaterea ce a urmat a implicat titani ai oratoriei din epocă, precum Daniel Webster, Henry Clay şi John C. Calhoun, care au afirmat că era aproape imposibil de a obţine o reconciliere pe termen lung. Domeniul

dezbaterii s-a deplasat de la chestiuni specifice ale constituției către principiile legii divine și ale justiției naturale, un teritoriu intelectual unde discuția este în final imposibilă.

Suveranitatea statului California a fost acordată, dar numai ca parte a „Compromisului din 1850", prin care teritoriile din Utah și New Mexico puteau să devină state libere sau sclavagiste, după cum doreau. Sudului i s-a recunoscut de asemenea una dintre cele mai mari probleme ale sale, dificultatea de a convinge jurisdicțiile nordice să ajute la recapturarea sclavilor fugiți. Soluția a fost găsită în invocarea puterii federale. Printr-o nouă Lege a Sclavilor Fugari, statutul de sclav al unui negru acuzat era judecat în fața unui comisar federal, fără nici unul dintre drepturile implicate în mod normal în judecarea unui individ liber, astfel că rasa practic predetermina vinovăția. Mai mult, tuturor cetățenilor le era interzis să ajute la fuga sau salvarea unui sclav.

Un atac mai puternic asupra sensibilităților nordice era greu de imaginat. În 1851, au existat câteva incidente în care grupuri nordice, și chiar unele oficialități ale SUA, se implicaseră fizic pentru a salva fugari din mâinile vânătorilor de sclavi. La Christiana, în Pennsylvania, 38 de persoane au fost acuzate de o răzmeriță în care un proprietar de sclavi a fost omorât în timp ce încerca să recupereze un sclav, dar toate au fost achitate. Indignarea publicului a fost stârnită și mai mult în 1852 de vâlva creată de romanul *Coliba Unchiului Tom* a lui Harriet Beecher Stowe, care descria brutalitățile sclaviei și arăta necesitatea morală de a rezista în fața legii federale în acest domeniu. În 1854, William Lloyd Garrison a ars în public o copie a constituției SUA în fața unei mulțimi ce aclama în Massachusetts, renunțând în mod simbolic la un guvern aflat în mâinile puterii sclaviei.

În 1853, chestiunea a fost complicată și mai mult prin politica transporturilor. O cale ferată continentală era privită ca inevitabilă, dar existau controverse între susținătorii rutelor nordică și sudică, de care ar fi beneficiat diferite secțiuni ale țării. Ruta nordică a fost preferată de importantul senator democrat Stephen A. Douglas, al cărui plan depindea de organizarea teritoriilor Kansas și Nebraska, ce fuseseră alcătuite din teritoriu indian „permanent". Pentru a câștiga sprijinul politic al sudului, Legea Kansas-Nebraska a lui Douglas a decis că în aceste terenuri chestiunea sclaviei avea să fie rezolvată prin suveranitate populară. Aceasta făcea ca acum sclavia să fie posibilă din punct de vedere legal la nord de linia Compromisului Missouri, și deschidea în mod potențial întregul vest pentru interesele prosclavagiste.

„Suveranitatea populară" a forţat atât facţiunile în favoarea sclaviei cât şi cele împotriva ei să câştige majorităţi locale care aveau să determine caracterul noului stat Kansas. La jumătatea anilor 1850, coloniştii din ambele tabere îşi revendicau lacomi terenurile, iar conflictul ce a survenit a constituit practic un război civil, ca atunci când forţele prosclavagiste au atacat şi au incendiat oraşul antisclavagist Lawrence. Atrocităţile erau ceva obişnuit. Activiştii zonelor libere de sclavie, sau *jayhawkers*, includeau extremişti ca John Brown, care avea în curând să cucerească imortalitatea poetică prin martiriu. În 1856, Brown s-a aflat în centrul Masacrului Pottawattomie, unde cinci lideri ai mişcării prosclavagiste au fost executaţi pentru uciderea a cinci militanţi ai aboliţionismului. În 1861, 200 de oameni au murit în lupte de gherilă. Violenţa a ajuns chiar până în Senatul SUA, unde în 1856 un congressman sudist militant l-a bătut grav pe senatorul de Massachusetts Charles Sumner cu un baston, drept pedeapsă pentru incendiarul său pamflet *Crima împotriva Kansas-ului.*

Nu mai puţin aprige decât bătăliile fizice ale „Kansas-ului însângerat" au fost disputele legale care în final aveau să decidă viitorul sclaviei. Ani de zile, abolţionişti încercaseră să forţeze tribunalele federale să definească poziţia legală a sclaviei în teritorii, şi un astfel de caz a ajuns în final la Curtea Supremă a SUA. În dispută în 1857 era statutul lui Dred Scott, un sclav din Missouri care fusese dus în teritoriile libere din Illinois şi Minnesota, aceasta din urmă făcând parte din zona unde sclavia fusese interzisă prin Compromisul Missouri. Era el liber, şi deci exceptat de la vânzarea ulterioară ca sclav? Curtea Supremă ar fi putut să ia mai multe hotărâri în această chestiune. Ar fi putut decide în favoarea sau împotriva lui Scott, referindu-se la problemele specifice legale ale cazului fără a intra în chestiunile constituţionale implicate. Cu toate acestea, curtea a ales cea mai proastă soluţie posibilă, nu doar prin negarea pretenţiei lui Scott la libertate, dar şi argumentând că nu era dreptul Congresului de a reglementa sau interzice sclavia în teritorii. Ca un non-cetăţean, Scott nu avea nici un drept să acţioneze în justiţie. În final, negrii ca o clasă au fost respinşi ca o rasă degenerată, fără nici un drept inerent în afară de cele pe care albii erau dispuşi să le acorde. Decizia anula în mod explicit Compromisul Missouri, ameninţând să deschidă întreg teritoriul vestic unei violenţe la fel de mari ca şi cea din Kansas.

Deşi stimulat de o adevărată indignare morală, sentimentul abolţionist era acum încurajat de un real interes personal. Dacă sistemul sclaviei era atât de sălbatic şi de probabil să-şi împingă supuşii să fugă în nord, aceasta nu însemna oare că întreaga ţară avea să aibă în curând o populaţie de

culoare liberă, intrând în competiție pentru locuri de muncă, probabil cu salarii mai mici? Mai mult, forța de muncă liberă din nord era preocupată de faptul că proprietarii de sclavi din sud ar fi putut să se aventureze de la plantațiile agricole la crearea de mine sau turnătorii cu sclavi, producând la costuri atât de reduse încât nici un concern liber nu ar fi putut concura cu ei. Expansiunea sclaviei amenința economia cu salarii mari pe care se baza societatea nordică și care o făcea atât de atractivă pentru migrația europeană. În vest, potențiala răspândire a plantațiilor făcea noile teritorii neatractive pentru fermierii liberi.

Criza crescândă nu putea să nu aibă impact asupra partidelor politice. Deja în 1848 un program al „Pământului Liber" îi dăduse fostului președinte Martin Van Buren peste 10 % din votul popular în candidatura sa pentru întoarcerea în funcție. Compromisul din 1850 crease tensiuni în Partidul Whig, opunând facțiunea moderată a președintelui Millard Fillmore senatorului William H. Seward. Diviziunile Partidului Whig au dus la dezastru electoral pentru acesta în 1852. Legea Kansas-Nebraska i-a făcut pe militanții împotriva sclaviei să părăsească partidele existente pentru a forma o nouă grupare, care a devenit Partidul Republican. Deși noul partid includea unii foști democrați, de departe cea mai mare pierdere a fost provocată Partidului Whig, care în curând a încetat să mai existe ca grup organizat. În timp ce partidul dispărea, mari părți din ideologia sa au supraviețuit în noul partid republican prin intermediul foștilor aderenți, incluzându-l pe însuși Abraham Lincoln. În plus față de suportul multora din Partidul Whig, republicanii au câștigat și sprijinul multor foști *Know-Nothing*, și o aderență masivă a fermierilor și meșteșugarilor atrași de retorica „muncii libere".

În 1856, candidatul prezidențial republican John C. Fremont l-a depășit cu mult pe candidatul Partidului Whig, dar a pierdut în fața democratului James Buchanan. Cu toate acestea, faptul că puterea combinată a Partidelor Whig și Republican a depășit-o pe cea a democraților a fost un semnal important pentru anii viitori. Pericolul puterii democraților a crescut în 1857, cu o criză financiară care a reverberat în întreaga economie, și impactul deciziei în cazul Dred Scott. Între timp, o „reînviere" religioasă la nivel național a aprins un sentiment evanghelic și aboliționist. În 1858, eroul democrat Stephen Douglas a fost concurat de republicanul Abraham Lincoln în alegerile pentru un loc în Senat al statului Illinois, iar cei doi s-au angajat într-o delicată dezbatere publică națională. Douglas a încercat să-l prezinte pe Lincoln drept un radical smintit, a cărui alegere ar fi însemnat război împotriva sudului și subversiune în Curtea Supremă; în schimb, Lincoln l-a forțat pe

oponentul său să-şi definească poziţia în privinţa teritoriilor în termeni care l-au făcut să piardă sprijinul în sud. În general, Lincoln a întărit poziţia morală a republicanilor, în acelaşi timp adâncind schisma între democraţi.

Pe măsură ce alegerile naţionale se apropiau, probabilitatea unei dezordini civile a crescut. Ameninţarea a devenit o certitudine prin acţiunile lui John Brown, care a decis să provoace o criză prin atacarea directă a sclaviei în bastionul sudist. Cu sprijinul abolioniştilor din nord, el a dezvoltat un plan bizar de a crea zone libere pe dealurile din vestul Virginiei, iar în octombrie 1859 s-a aflat în fruntea a 18 oameni într-un atac împotriva arsenalului federal de la Harper's Ferry, în actuala Virginie de Vest. Deşi el nu a avut niciodată vreun plan real de a provoca o insurecţie armată a sclavilor, judecarea şi executarea sa în decembrie 1859 a dat cauzei abolioniştilor un martir nepreţuit şi un factor de coeziune. De asemenea, el a confirmat cele mai grave temeri sudiste în legătură cu ceea ce puteau aştepta din partea unui guvern federal abolicionist. În cursul anului 1860 aceste griji s-au manifestat în atacuri ale mulţimilor împotriva abolicioniştilor suspectaţi şi în boicoturi organizate împotriva companiilor şi mărfurilor nordice. În Texas, temerile de comploturi abolicioniste şi de revolte ale sclavilor au condus la o panică generală şi la o izbucnire a acţiunilor de tip *vigilante* care au avut ca rezultat moartea a sute de disidenţi suspecţi.

Temerile sudice au fost decisive în politica electorală din 1860. La convenţia Partidului Democrat, sudul a refuzat să accepte candidatura lui Stephen Douglas, pe care îl vedeau ca fiind prea conciliant în problema sclaviei, alegându-l în schimb pe extremistul John C. Breckinridge. Dezbinarea a provocat aproape o victorie republicană. Sperând să evite o catastrofă naţională, unii foşti membri Whig şi *Know-Nothing* s-au aliat într-un nou Partid al „Uniunii Constituţionale", dar aceasta nu a putut modifica rezultatele. În cursul evenimentelor, republicanii lui Lincoln au primit sub 40 % din cele 4,7 milioane de voturi exprimate, în comparaţie cu peste 47 % pentru cei doi candidaţi democraţi împreună. În timp ce republicanii nu puteau pretinde un triumf în votul popular, ei au avut 59 % din votul electoral, ceea ce a fost suficient pentru a-l instala pe Lincoln la Casa Albă.

Lincoln nu era în nici un caz atât de dogmatic în chestiunea sclaviei cum erau mulţi lideri republicani, până într-atât încât remarcile sale conciliante asupra subiectului au provocat o reală jenă pentru admiratorii săi de mai târziu. În 1858, el s-a declarat în mod implacabil împotriva „egalităţii sociale şi politice ale raselor albă şi neagră ... desemnării negrilor ca alegători sau juraţi ... sau căsătoriei lor cu albi". În 1862, Lincoln a scris faimoasele rânduri despre ţelul său de căpătâi care era acela de a salva

uniunea, iar dacă aceasta s-ar fi putut realiza prin eliberarea unora, tuturor sau nici unuia dintre sclavi, el tot ar fi făcut-o: „Ceea ce fac eu în privința sclaviei și a rasei de culoare, fac pentru că ajută la salvarea acestei uniuni". Aceste subtilități le-au scăpat liderilor sudiști, care credeau că se află în fața unei alegeri simple între secesiune și distrugere. În cele din urmă, le-au obținut pe amândouă.

S-au scris multe despre cauzele Războiului Civil, dar folosirea cuvântului „cauze" ne oferă o direcție înșelătoare. Chestiunea reală nu este de ce s-a destrămat uniunea, ci cum de a fost evitat acest eveniment atât de mult timp, și de ce s-au separat anumite state, mai degrabă decât altele. În plus, de ce plecarea din uniune a unora dintre state trebuie să fie văzută ca un act de trădare sau de război, și nu doar o reconfigurare a unei uniuni în mod recunoscut temporară? În ambele chestiuni, sclavia s-a dovedit a fi catalizatorul decisiv – un simbol venerat al stilului de viață al unei regiuni, dar ceva abominabil pentru cealaltă: principii absolute erau acum în conflict. Evenimentele din anii 1850 păreau să arate că sclavia nu putea fi limitată la o anumită zonă, și ea trebuia fie să se răspândească pe întinsul națiunii, fie să înceteze cu totul să existe. Faptul că problema era acum exprimată în termenii atât de rigizi ai unei alegeri radicale poate explica de ce șapte decenii de uniune constituțională începeau acum să se dezintegreze.

RĂZBOIUL CIVIL, 1861–1865

Procesul destrămării uniunii a început prin secesiunea Carolinei de Sud în decembrie 1860. Acțiunea federală efectivă a fost întârziată de lunga perioadă în care vechiul președinte a rămas în funcție înainte de a fi instalat nou-alesul președinte, perioadă în care administrația Buchanan – înfrântă în alegerile din noiembrie de către Abraham Lincoln – nu putea face prea mult, iar Lincoln trebuia să-și preia funcția abia în martie 1861. Până la începutul lui februarie, încă alte șase state se separaseră – Florida, Georgia, Alabama, Mississippi, Louisiana și Texas –, iar guvernele rebele au format o nouă Confederație a Statelor Americii, cu propriul său președinte, Jefferson Davis. Chiar și așa, războiul a devenit inevitabil doar în aprilie, când trupele confederate au deschis focul asupra steagului SUA la Fort Sumter în portul Charleston. În numai câteva zile, Lincoln a chemat trupele și a ordonat o blocadă împotriva sudului. De aici începând, războiul și-a urmat cursul. În mai, dimensiunile conflictului s-au mărit și mai mult, o dată

disproporţionat de ridicat. În nord, irlandezii, care constituiau o mare parte din populaţia industrială şi urbană, adesea şi-au manifestat nemulţumirea faţă de povara recrutării.

Strategia militară a războiului a fost condiţionată de structura economică diferită a celor două regiuni şi de diferita lor orientare internaţională. Nordul era cu mult superior în populaţie şi resurse industriale, cu de peste trei ori mai mulţi bărbaţi cu vârsta de înrolare. Nordul avea de asemenea controlul Marinei SUA, punând bazele unei strategii de tip „anaconda" de zdrobire a sudului prin blocadă, în timp ce forţele navale cucereau porturile şi regiunile de coastă vulnerabile. O armată terestră avea să forţeze împărţirea Confederaţiei în două prin deschiderea unei rute pe Mississippi, iar o altă forţă avea să invadeze Tennessee. O a treia forţă trebuia să se îndrepte spre capitala rebelă Richmond. Era o strategie rezonabilă, şi una care în final a dat rezultate, dar succesul său nu a fost evident. O campanie nordică de uzură atrăgea riscul de a provoca sila faţă de război în nord înainte ca voinţa sudului să se fi prăbuşit, şi exista de asemenea un puternic curent pacifist în nord. Cele mai extreme elemente pro-sudiste erau cunoscute sub numele de *Copperheads*, capete de aramă, după monedele de 1 *penny* pe care le purtau ca simbol. Într-un fel, sudul putea câştiga războiul fie şi doar prin nepierderea lui în mod evident sau decisiv, în timp ce nordul îl putea pierde dacă nu-l câştiga repede.

Politica externă a fost crucială. Cercurile conducătoare din Anglia priveau cu simpatie etosul aristocratic al sudului şi, mai mult, Marea Britanie avea nevoie de bumbacul sudului pentru filaturile sale. Franţa şi Rusia nu aveau interesul să promoveze un stat american puternic, ce ar fi putut contracara planurile lor imperiale, şi exista perspectiva periculoasă ca un război lung să fie oprit de o intervenţie „umanitară" a marilor puteri, care de fapt ar fi asigurat independenţa sudului. Pericolul naval în special era acut, deoarece navele britanice şi franceze ar fi putut sparge blocada nordică, dacă s-ar fi ivit ocazia. Dimpotrivă, statele europene erau reţinute de un sentiment radical şi democratic pentru Uniune. În timpul primilor doi ani ai războiului, atât nordul cât şi sudul au trebuit să-şi ajusteze politica pentru a provoca sau a opri astfel de intervenţii străine, care deseori au părut periculos de inevitabile. În 1861, un vas de război al Uniunii a reţinut doi trimişi ai Confederaţiei de pe vasul de război britanic *Trent*, o insultă la adresa drapelului britanic care practic reprezenta un act de război. Subtilităţile diplomatice au fost de asemenea ignorate de puterile europene, care au permis Confederaţiei să construiască nave de război şi comerciale pe

teritoriul lor, cel mai notoriu caz fiind *Alabama*, care a cauzat mari pierderi transporturilor SUA înainte de a fi scufundată în final în 1864.

Cel mai periculos an pentru Uniune a fost probabil 1862. De-a lungul iernii 1861–1862, eforturile nordului s-au concentrat pe crearea unei puternice armate pe Potomac, de circa 150.000 de oameni, sub comanda generalului George McClellan. Auto-promovarea napoleonică a lui McClellan s-a reflectat în numirea formațiunilor armatei după anumite râuri, după modelul Armatei Franceze a Rinului. Misiunea lui era relativ clară: să conducă armata spre o debarcare combinată în peninsula de la est de Richmond, apoi să înainteze pe râurile James și York pentru a cuceri capitala Confederației, urmând modelul „Campaniei Peninsulare" napoleonice. El a debarcat în timp util în martie, dar înaintarea sa ulterioară a fost extrem de înceată, având tendința să se oprească la cel mai mic semn de acțiune a inamicului. Tendința generalului de a supraestima puterea militară confederată indica fie o extremă timiditate, fie o dorință deliberată de a evita lupta. Interpretarea din urmă este foarte posibilă, deoarece McClellan ar fi putut să se vadă drept posibil reunificator al țării.

Această campanie a semnalat de asemenea apariția unui grup de comandanți confederați străluciți, care au știut să exploateze fiecare slăbiciune a oponentului lor. Cel mai important a fost Robert E. Lee, care în acea vară l-a derutat profund pe McClellan în Bătălia de Șapte Zile pentru apărarea Richmond-ului, în Virginia, după care „Micul Napoleon" s-a retras în nord. Între timp, comandanții confederați Thomas „Stonewall" Jackson și J. E. B. Stuart au condus impresionante raiduri de diversiune în nordul Virginiei. Acestea au inițiat un tip de acțiune ce adesea a reapărut în cursul războiului – slăbind presiunea asupra Richmond-ului prin lansarea unui atac la vest de Washington, care a părut a amenința capitala –, iar o asemenea manevră a avut de cele mai multe ori efectul scontat de a provoca panică în tabăra Uniunii. Din acest moment, multe dintre bătăliile-cheie din est s-au concentrat în nordul Virginiei, unde în cursul anului următor Lee și locotenenții săi au fost în general superiori generalilor nordici. În septembrie 1862, Lee a condus o invazie în Maryland, care a culminat cu sângeroasa bătălie de la Antietam/Sharpsburg, provocând peste 23.000 de pierderi. Deși Lee s-a retras, el era încă un adversar formidabil, și a provocat o devastatoare înfrângere a forțelor Uniunii la Fredericksburg, în Virginia, pe 13 decembrie.

Între timp, războiul era în plină desfășurare în vest, unde Uniunea a început anul 1862 cu capturarea a două forturi confederate ce controlau râurile strategice Tennessee și Cumberland. Forțele federale de aici erau

comandate de Ulysses S. Grant, care de timpuriu demonstrase un spirit de luptă şi o hotărâre care erau în puternic contrast cu cele ale colegilor săi din Virginia. Grant a câştigat o costisitoare dar crucială bătălie la Shiloh, lângă graniţa dintre Tennessee şi Mississippi, în aprilie 1862, iar Memphis a fost capturat de Uniune în iunie. În octombrie, bătălia de la Perryville practic a pus capăt prezenţei militare confederate în Kentucky. Între timp, flota nordică îşi îndeplinea misiunea de a hărţui coasta confederată, cucerind New Orleans în mai 1862. La începutul lui 1863, forţele Uniunii ce coborau pe Mississippi erau aproape de a face joncţiunea cu camarazii lor ce veneau înspre nord din Louisiana, punctul de întâlnire propus fiind portul fluvial Vicksburg, Mississippi, care a fost asediat în acea vară. În vestul îndepărtat, armatele Uniunii au oprit o periculoasă încercare confederată de a ocupa New Mexico şi Arizona.

Anul 1862 a fost de asemenea martorul unei bătălii navale între două cuirasate cu aburi, vasul unionist *Monitor* şi vasul confederat *Merrimack*. Deşi bătălia în sine nu a influenţat cursul războiului, confruntarea a proclamat imediat căderea în desuetudinea tuturor celorlalte forţe navale ale planetei şi, o dată în plus, a arătat cum conflictul prefigura tacticile şi atitudinile militare din secolul următor.

Deşi acţiunile confederate din cursul anului 1862 începeau să nu se mai bucure de un succes absolut, Uniunea cel puţin evitase catastrofa ce adeseori apăruse iminentă. Mai mult, victoria de la Antietam a Uniunii a fost crucială pentru evitarea recunoaşterii europene a Confederaţiei, şi în acelaşi timp a dovedit Londrei şi Parisului că, în final, vor trebui să se confrunte cu o naţiune reunită care îşi va aminti felul în care vecinii transatlantici acţionaseră în timpul tulburărilor sale naţionale. În politica internă, de asemenea, evenimentele militare au permis o schimbare decisivă a scopului războiului, şi o reconcentrare asupra justificării morale a luptei. Înainte de Antietam existase posibilitatea ca o victorie sudistă majoră să zdruncine loialitatea statelor de frontieră, şi poate să desprindă alte regiuni din Uniune. Aceasta oprise administraţia să declare deschis sfârşitul imediat al sclaviei, ceea ce ar fi fost consecinţa naturală a ideologiei sale anterioare. Eşecul condamnării sclaviei a îndepărtat unii republicani radicali şi a dat substanţă pretenţiilor sudiste care afirmau că problema reală a războiului nu avea nimic de-a face cu libertatea negrilor, ci mai degrabă cu chestiunea drepturilor statelor împotriva puterii federaliste excesive. La câteva zile după Antietam, Lincoln a emis o proclamaţie preliminară de emancipare care ameninţa să elibereze toţi sclavii din teritoriile rebele. Deşi nici un sclav nu a fost în realitate eliberat, măsura a iniţiat procesul care avea să se încheie

cu abolirea sclaviei. Dintr-o perspectivă europeană, luarea acestei înalte poziții morale a întărit imposibilitatea practică a britanicilor sau francezilor de a intra în război. A interveni pentru a opri un război într-o manieră aparent imparțială era una, dar a trimite o armată care să lupte de partea proprietarilor de sclavi era cu totul altceva.

O consecință finală a emancipării poate că nu a cântărit prea mult la acea vreme, dar a devenit tot mai semnificativă pe măsură ce războiul progresa. În 1863, Uniunea ducea lipsă de oameni, și o schemă de recrutare dură și imediată a fost introdusă în martie (Confederația deja făcuse acest pas în aprilie 1862). Emanciparea a făcut să apară opțiunea recrutării a mii de soldați reprezentați de negri liberi și de foști sclavi, deși aceștia au fost la început priviți cu mare suspiciune. Până la sfârșitul războiului, peste 200.000 de negri serviseră în forțele Uniunii și luptaseră cu curaj și dedicație: negrii reprezentau aproape un sfert din Marina SUA. Zelul lor a fost întărit de ura aprigă împotriva confederaților, care erau renumiți pentru brutalitatea lor față de prizonierii negri, existând numeroase masacre, cum ar fi cel de la Fort Pillow în Tennessee (1864). În cel mai bun caz, soldații negri capturați puteau să se aștepte la reintrarea în sclavie.

1863 s-a dovedit a fi anul pivotal al războiului, în care sudul a pierdut inițiativa strategică. La fel ca și în anul anterior, după o importantă victorie din nordul Virginiei, Lee a continuat cu o invazie în nord. După ce a învins forțele Uniunii, numeric superioare, la Chancellorsville în mai, Lee și-a condus Armata Virginiei de Nord într-o invazie a Pennsylvaniei, scopul inițial fiind nodul de cale ferată Harrisburg. Aceasta ar fi permis tăierea liniilor de aprovizionare ale Uniunii de la est la vest, și probabil deplasarea spre orașe-cheie cum ar fi Philadelphia. Potențialul acestei strategii este ilustrat de semnele de nemulțumire crescândă și de oboseală de război în nord, pe care o pătrundere importantă în Pennsylvania le-ar fi adus la punctul de explozie. În iulie 1863, orașul New York a suferit una dintre cele mai grave insurecții urbane ale întregii perioade. Deși direct cauzată de nemulțumirile în privința nedreptăților sociale în sistemul de recrutare al Războiului Civil, furia mulțimii majoritar irlandeze s-a concentrat asupra negrilor, pentru care, aparent, era purtat războiul. Numărul de morți este necunoscut, dar cu siguranță a fost de ordinul sutelor.

Forțele lui Lee au suferit înfrângerea în bătălia de la Gettysburg în iulie, în care 90.000 de unioniști au întâlnit 75.000 de confederați, lăsând în urmă, împreună, 40.000 de morți. Soarta Uniunii se afla sub auspicii bune și în vest. Căderea Vicksburg-ului în iulie a deschis fluviul Mississippi și a despărțit statele confederate estice de aliații lor din Texas și Arkansas.

Interesele Uniunii în Tennessee au fost puse în pericol de o mare înfrângere la Chickamauga în septembrie, dar victoria lui Grant la Chattanooga, două luni mai târziu, a asigurat ocuparea celei mai mari părţi din Tennessee. Sezonul de campanii al noului an avea în mod inevitabil să vadă invadarea Georgiei sau Alabamei, şi o mişcare decisivă a forţelor Uniunii spre mare. La începutul lui 1864, Lee părea în sfârşit că şi-a întâlnit egalul când Grant a devenit comandant suprem al armatelor de nord.

Faptul că Gettysburg fusese în mod evident un punct de cotitură al războiului ne poate tenta să privim restul războiului ca pe un anticlimax, în care sudul a reuşit doar să amâne dezastrul, dar aceasta nu a fost deloc evident pentru contemporani. Robert E. Lee era la fel de eficient în defensivă ca şi în atac, iar de la jumătatea lui 1864 asediul oraşelor Richmond şi Petersburg a devenit un conflict de tranşee relativ stabil. Luna mai a adus sângeroasele dar indecisele bătălii de la Wilderness şi Spottsylvania Court House, iar în iunie bătălia de la Cold Harbor, lângă Richmond, a cauzat Uniunii una dintre cele mai traumatice înfrângeri din întregul război. Într-un dezastru asemănător unui asalt fontal sinucigaş din Primul Război Mondial, armata lui Grant a pierdut 6.000 de oameni într-o singură oră. Într-o lună, campaniile lui Grant costaseră Uniunea 50.000 de oameni, un record care l-ar fi putut determina pe un preşedinte mai puţin hotărât să-l înlocuiască pe general. La scurt timp după aceasta, generalul confederat Jubal Early şi forţele sale au atacat împrejurimile Washingtonului.

În vara lui 1864, Lincoln se pregătea să dea sfaturi succesorului său la preşedinţie, presupunând că în mod sigur nu avea să fie reales, ceea ce nu constituie deloc acţiunea unui comandant suprem de armată. Disperarea sa a fost împrăştiată numai când a sosit ştirea senzaţională, în septembrie, că forţele generalului Sherman, înaintând spre sud din Tennessee, cuceriseră capitala Georgiei, Atlanta, unul dintre centrele-cheie ale transporturilor Confederaţiei. Aceasta a prefigurat sfârşitul secesiunii în Georgia şi în alte zone ale teritoriului Confederaţiei. Lincoln a fost reales în noiembrie, prin înfrângerea candidatului democrat George McClellan. De data aceasta victoria a fost într-adevăr uşoară, deşi forţele Confederaţiei au rezistat cu încăpăţânare până în primăvara următoare şi au lansat câteva contraatacuri disperate. În 1865, forţele Uniunii aveau probabil circa 1 milion de oameni, în timp ce confederaţii abia puteau aduna 200.000, o situaţie disperată pe care sudul se gândise chiar să o rezolve prin înrolarea a mii de soldaţi sclavi.

Savannah a fost cucerită de Sherman în decembrie 1864, la câteva zile după ce o bătălie la Nashville înfrânsese invazia Confederaţiei în Tennessee. Richmond a căzut în aprilie, şi pentru scurt timp a existat perspectiva unui

război de gherilă ce ar fi putut să continue ani de zile în regiunile împădurite din Caroline. Totuşi, pe 9 aprilie, Lee a capitulat în faţa lui Grant la Appomattox în Virginia, iar restul rezistenţei confederate s-a încheiat până la jumătatea lui mai. Triumful Uniunii a fost pătat de asasinarea lui Lincoln pe 14 aprilie, de către un grup de agenţi confederaţi şi simpatizanţi înrăiţi care operaseră la Washington de-a lungul războiului.

CONSECINŢE

Cel mai evident efect al războiului a fost enorma pierdere umană, într-un conflict în care combatanţii de ambele părţi erau americani. Un total de 530.000 au murit, incluzând pierderile pe câmpul de bătaie şi cele în urma bolilor. Pentru a avea o perspectivă mai clară, pierderile americane în acest război au fost mai mari decât în cele două războaie mondiale la un loc. Alte sute de mii au fost mutilaţi, într-o vreme în care medicina eficientă se baza pe amputarea rapidă a membrelor rănite. Distrugerea materială a fost şi ea uriaşă, în special în sud. Unele zone au suferit în mod deosebit, cel mai grav regiunile Georgiei pe care armatele lui Sherman le supuseseră politicii pământului pârjolit de distrugere în masă şi jaf. Oraşe odată înfloritoare ca Atlanta şi Richmond au fost devastate. Distrugerea instalaţiilor industriale şi a căilor ferate a anulat practic mult din progresul din anii antebelici, iar finanţele statelor au căzut în haos. Doar abolirea sclaviei a însemnat confiscarea unor proprietăţi de miliarde de dolari.

Deşi nordul a suferit de asemenea pierderi materiale, rezultatul politic al războiului a asigurat obţinerea unor beneficii pe termen lung. Timp de decenii, puterea congresională a sudului permisese veto-ul în privinţa diferitelor îmbunătăţiri interne şi a tarifelor protecţioniste, la fel ca şi a unor noi legi pentru dezvoltarea vestului, dar secesiunea a făcut ca acest obstrucţionism să nu mai fie posibil. În 1862, Congresul a votat o serie de măsuri cruciale pentru expansiunea vestică, inclusiv Legea Gospodăriilor şi Legea Căii Ferate a Pacificului. Au fost acordate terenuri federale pentru sprijinirea creării unei reţele de noi universităţi menite a promova progresul social al claselor muncitoare. Potenţialul pentru expansiune industrială a fost mult crescut prin profitabilitatea producţiei de război şi a contractelor militare, iar beneficiarii puteau fi găsiţi tot în nord-est şi în Vestul Mijlociu. Politica economică şi industrială a Partidului Republican i-a permis deţinerea unei poziţii dominante în politica americană în cursul următorilor

50 de ani, o putere combinată cu rolul său ca reprezentant al patriotismului şi unităţii naţionale. Războiul a accentuat astfel diferenţele regionale substanţiale deja existente în cadrul Statelor Unite, şi a creat baza expansiunii industriale a deceniilor următoare.

Consecinţele războiului au fost simţite timp de mulţi ani după aceea, dar dintr-un punct de vedere, cel puţin, efectele au fost permanente, prin aceea că după capitularea lui Lee la Appomattox, secesiunea nu a mai fost o opţiune viabilă în politica americană. Înainte de război, o expresie obişnuită era că Statele Unite – la plural – aveau sau făceau ceva; după aceea, exprimarea corectă a fost Statele Unite – la singular – are sau face. Ţara era acum o unitate, mai mult decât suma părţilor sale, şi despre aceasta, în termenii cei mai simpli, a fost vorba de fapt în război.

4

Oraşele şi industria, 1865–1917

Până la 1900, Statele Unite au depăşit cu mult viziunile lui Herman Melville din urmă cu o jumătate de secol. Naţiunea era acum un imperiu continental, oraşele şi industriile sale erau deja la fel de mari ca ale celor mai mari puteri europene, iar forţa sa politică era proiectată peste ocean sub forma unui nou imperiu colonial. Într-un anumit sens, „restul naţiunilor" erau deja „în urma noastră". În contrast cu vremea lui Melville, chestiunea unităţii naţionale fusese rezolvată, fără a fi nevoie de a lua în considerare nesfârşite ajustări delicate în relaţiile dintre secţiuni rivale. Au existat multe motive de sărbătorit, suficient pentru a justifica planurile pentru un nou secol american.

Cu mult mai mult decât în 1851, au existat de asemenea voci ale îndoielii şi pesimismului, întrebări grave despre înţelesul în schimbare al americanismului. Natura urbană şi industrială a ţării era un fapt stabilit de mult, dar până în 1900, oraşele şi industriile ajunseseră să domine viaţa americană, şi ambele au produs lumi sociale care erau aproape imposibil de reconciliat cu idealurile republicane. Noua Americă era marcată de conflicte de clasă sălbatice, o extremă polarizare a bogăţiei, de mizerie şi violenţă politică endemică. După cum susţinuse în 1879 economistul radical Henry George, progresul american părea intim legat şi în mod necesar bazat pe sărăcie. În timp ce diversitatea etnică reprezentată de irlandezi şi germani era o realitate familiară, o nouă imigraţie europeană ameninţa să distrugă orice vestigii ale unui consens american. Ideologiile populare ale vremii accentuau conflictul, ciocnirea dintre rase şi clase, lupta celor puternici împotriva celor slabi. Pentru mulţi, previziunile pentru noul secol apăreau sumbre, chiar înfricoşătoare. Dacă exista vreo speranţă, ea avea să fie găsită în acordarea guvernului a unui rol radical diferit de acela avut în vedere de fondatorii naţiunii; iar faptul că acesta a fost cursul de acţiune adoptat în final reprezintă o măsură a disperării acelor vremuri.

RECONSTRUCŢIA

O dată cu sfârşitul Războiului Civil, Statele Unite s-au confruntat cu probleme fără precedent legate de statutul teritoriilor care fuseseră în rebeliune. Erau posibile mai multe abordări constituţionale: cel mai favorabil punct de vedere era cel al lui Abraham Lincoln şi al succesorului său, Andrew Johnson, care a dorit să reabsoarbă în Uniune fostele state confederate în cei mai generoşi termeni posibili. În timp ce majoritatea cetăţenilor lor luptaseră împotriva Uniunii, necesitatea practică făcea imposibilă judecarea fiecărui individ ca un trădător ce-şi pierduse complet drepturile civile. Un compromis rezonabil sugera că un stat trebuia să fie readmis cu drepturi depline în Uniune o dată ce o anumită proporţie a cetăţenilor săi depusese jurământul de loialitate faţă de Statele Unite, ceea ce le dădea dreptul să fie iertaţi. O viaţă politică relativ normală putea să fie reluată. La sfârşitul lui 1865, în întregul sud erau instituite guverne ale statelor fondate pe aceste principii.

Această abordare era prea timidă pentru republicanii radicali, conduşi de Charles Sumner şi Thaddeus Stevens. Ei considerau că planurile de reconstrucţie existente ignorau poziţia foştilor sclavi, pentru care era imperativ din punct de vedere moral să se proiecteze o bază politică ce le-ar fi asigurat pentru totdeauna drepturile. Aceasta însemna acordarea de drepturi civile negrilor, inclusiv dreptul de vot, şi respingerea oricărui statut inferior asemănător sclaviei. În plus, ei erau suspicioşi în privinţa loialităţii foştilor confederaţi, în ciuda noilor lor jurăminte de loialitate. Poziţia radicală implica faptul că statele secesioniste ar fi trebuit supuse unei revoluţii sociale complete în care cei odinioară puternici să fie pentru totdeauna distruşi. O astfel de răsturnare a situaţiei putea fi realizată numai sub o atentă supervizare federală, şi probabil cu o prezenţă pe termen lung a trupelor şi baionetelor SUA. Primii paşi în această direcţie au fost făcuţi în 1865, cu votarea celui de-al 13-lea amendament al constituţiei, care interzicea sclavia sau servitutea involuntară, şi cu crearea Biroului Sclavilor Eliberaţi, pentru a proteja şi susţine interesele sociale ale negrilor.

Iniţial, statele sudice restaurate s-au aflat în mâinile radicalilor datorită plasării foştilor sclavi sub protecţia „codurilor negrilor", regulamente severe care dădeau negrilor eliberaţi un statut mult inferior aceluia de adevărată libertate sau de egalitate, şi îi obliga la muncă. De fapt, negrii ca o comunitate (mai degrabă decât ca indivizi) au devenit proprietatea colectivă a tuturor albilor din sud. Violenţa teroristă extinsă a dus la moartea mai multor mii de negri eliberaţi şi a simpatizanţilor lor, iar noile şcoli pentru negri au fost

arse. În 1866, un pogrom împotriva negrilor din New Orleans a fost oprit numai prin intervenţia armatei SUA, iar o răzmeriţă similară a izbucnit în Memphis. Arkansas a fost centrul tulburărilor în 1868, Carolina de Sud în 1870, Mississippi în 1871. În Louisiana, peste 3.000 de oameni, în majoritate negri, au fost ucişi sau răniţi în bătălii şi masacre între 1868 şi 1870. Cea mai notorie organizaţie care a apărut din acest carnagiu a fost Ku Klux Klan, o mişcare a veteranilor confederaţi creată în Tennessee în 1866 şi care rapid a dobândit statutul unei mişcări politice vaste şi letale pe întinsul întregului sud.

Începând din 1866, radicalii au dominat politica federală. Cel de-al 14-lea amendament declara că oricine, alb sau negru, născut în Statele Unite era cetăţean cu toate drepturile aferente, de care nu putea fi privat fără un proces legal. (Deşi limbajul era menit să fie neechivoc, în 1873 Curtea Supremă a SUA a invalidat, mai mult sau mai puţin, măsura pentru siguranţa celor eliberaţi.) Măsura, de asemenea, interzicea fostelor oficialităţi confederate să deţină din nou funcţii. Un al 15-lea amendament, propus în 1869, interzicea statelor să limiteze dreptul de vot „din cauza rasei, culorii sau fostei condiţii de servitute". În 1867, Legile Reconstrucţiei au dizolvat guvernele statelor sudice şi au reintrodus conducerea militară directă, specificând şi proceduri detaliate pentru noi alegeri în termeni care încurajau participarea negrilor. Preşedintele Andrew Johnson a opus veto-ul său acestor măsuri şi altora ale Congresului, dar veto-ul său a fost în final respins, iar în 1868 el a fost primul preşedinte al SUA supus procedurii de acuzare în vederea destituirii. Deşi procedura nu a reuşit, Johnson nu a mai putut exercita prea mare influenţă în cursul evenimentelor ce au urmat.

Legile Reconstrucţiei au creat noi regimuri în întregul sud, cu un caracter politic şi rasial mult diferit de cele precedente. În 1868 existau 700.000 de negri votanţi în sud, faţă de 625.000 de albi, o proporţie care a contribuit substanţial la succesele electorale republicane la nivel naţional: votanţii negri probabil că i-au dat preşedinţia lui Ulysses S. Grant în 1868. În mitologia sudistă, aceasta reprezenta cea mai rea dintre lumile posibile, o coaliţie a aventurierilor cinici din nord (*carpetbaggers)* cu trădătorii sudişti (*scalawags*), care a conspirat pentru a manipula marionetele negre ignorante, în timp ce conducătorii naturali şi adecvaţi ai societăţii au fost excluşi de la orice participare. Această epocă întunecată a continuat până în 1870, când oponenţii albi curajoşi au reuşit să destabilizeze şi să răstoarne dictatura republicanilor. Istoria a fost blândă atât cu *carpetbaggers* cât şi cu *scalawags*, care în retrospectivă par nişte indivizi bine intenţionaţi ce luptau să creeze un sud nou şi mai bun. Respingerea albilor sudişti republicani ca

trădători este bazată pe mitul „adevăratului" sud ca pământ al plantaţiilor aristocratice, ceea ce ignoră cetăţenii săraci, în special în regiunile înalte, care fuseseră prea puţin legaţi de economia sclavagistă.

Mai mult, negrii deţinători de funcţii din acele vremuri nu au fost mai răi decât contemporanii lor albi, şi numai o aroganţă rasistă poate sprijini părerea că ei se supuneau „păpuşarilor" albi. Negrii reprezentau o mare proporţie a populaţiei în toate statele sudice, şi erau îndreptăţiţi la cel puţin o anumită reprezentare în orice sistem electoral. În plus, progresul politic şi cultural al sclavilor nou-eliberaţi a fost rapid, şi la fel a fost şi viteza cu care ei şi-au dezvoltat propriile reţele electorale, cu rădăcini în Bisericile negrilor. Deşi guvernele din perioada de reconstrucţie (1865–1877) au cheltuit enorm, ele încercau să împace lipsa totală de infrastructură cu nevoile cetăţenilor negri în chestiuni cum ar fi educaţia.

În această privinţă, adevăratul dezastru a fost apariţia mişcărilor revoluţionare ale albilor în sud, şi prăbuşirea treptată a sprijinului federal pentru regimurile rasiale mixte. În 1874, mai multe mii de suporteri ale Ligii Albe au încercat un puci înarmat în New Orleans, în timp ce tentativele de a apăra noile regimuri prin înarmarea negrilor au provocat masacre şi mai mari. Unul câte unul, guvernele republicane din sud s-au prăbuşit sub imediata ameninţare a violenţei mulţimii şi a asasinatelor, pentru a fi înlocuite cu regimuri bazate pe proprietarii de pământ şi deţinătorii de funcţii tradiţionali albi, în majoritate activi în serviciul de război confederat. Tennessee şi Virginia au cedat în 1869, Carolina de Nord în 1870, iar în 1877 singurele supravieţuitoare ale regimului de reconstrucţie erau guvernele statelor Florida, Carolina de Sud şi Louisiana.

Acestea au devenit victimele politicii partizane naţionale. În alegerile prezidenţiale din 1876, candidatul democrat Samuel Tilden a câştigat un avantaj convingător în votul popular în faţa rivalului republican Rutherford B. Hayes, dar ceea ce s-a întâmplat în colegiul electoral a fost mai puţin clar. Tilden a intrat în negocieri cu un colegiu electoral conducând cu 184 la 166, şi având nevoie de încă un vot pentru a fi ales. Preşedinţia s-a disputat acum pe baza rezultatelor din trei state care mai deţineau administraţii republicane. În 1877, a fost înfiinţată o comisie bipartizană pentru a rezolva alegerile disputate, care s-au transformat într-o negociere mai largă asupra supravieţuirii reconstrucţiei. Consecinţa a fost că lui Hayes i-a fost acordată preşedinţia, dar numai cu preţul retragerii trupelor federale din sud, condamnând astfel şi regimurile republicane rămase. În 1878, Actul *Posse Comitatus* interzicea folosirea pe viitor a forţei militare în aplicarea legii.

În 1883, Curtea Supremă a abolit Legea Drepturilor Civile din 1875, care garantase negrilor accesul în locuri publice cum ar fi „hanuri, transporturi publice și locuri de distracție".

Cursul reconstrucției a agravat furia sudistă cauzată de pierderea Războiului Civil și a unificat populația albă în jurul unor elemente rasiste extremiste. Sudul a rămas în mod ferm democratic până în anii 1960 și până la mișcarea Drepturilor Civile, și chiar și după aceea au trebuit să treacă decenii până ce mulți dintre sudiști s-au hotărât să voteze partidul lui Lincoln și al lui Sumner.

SUPREMAȚIA ALBĂ

Lipsindu-le o capitală, marea majoritate a foștilor sclavi au fost forțați să devină dijmași și mici fermieri, în general dependenți de magnații albi de odinioară. Producția de bumbac și-a reluat locul primordial în economia sudistă, iar suprafața alocată acestei recolte a crescut de la 4 milioane de acri la jumătatea anilor 1830 până la 30 de milioane de acri în anii 1890. Totuși, chiar dacă reconstrucția se încheiase, situația negrilor nu era chiar atât de rea, căci economia sudului se îmbunătățise și diversificase. Până în 1880, de exemplu, expansiunea topitoriilor de fier care foloseau cărbuni furnizase statului Alabama baza pentru noile sale industrii ale fierului și oțelului din Birmingham, ca și o producție minieră crescută. La sfârșitul secolului, statul se îmbogățea din producția de oțel, cherestea și textile. Birmingham a ajuns de la 3.000 de locuitori în 1880 la peste 130.000 în 1910, o creștere la fel de rapidă ca și cea a orașului Chicago. Dezvoltarea urbană din alte părți ale sudului a reflectat o nouă prosperitate. Populația din Memphis a crescut de la 23.000 înainte de Războiul Civil până la circa 100.000 la sfârșitul secolului, în timp ce printre alte orașe sudice de acest nivel sau de un nivel apropiat se numărau Nashville, Atlanta și Birmingham. Populația din Louisville depășea 200.000 de locuitori. Acum era posibilă o mare mobilitate socială, astfel încât comentatorii nordici din anii 1880 au fost surprinși de relativa cordialitate a relațiilor rasiale sudice. Negrii și-au păstrat în general dreptul de vot, și erau intens curtați de politicienii democrați conservatori. În mișcarea populistă a anilor 1890, izbitoarele semne de cooperare politică interrasială au creat o adevărată panică în rândul elitelor economice. În 1894, populiștii și republicanii și-au combinat forțele pentru a câștiga controlul în Carolina de Nord.

Această fază relativ binevoitoare a istoriei negrilor s-a sfârșit în ultimii ani ai secolului, în parte din cauza unei largi confruntări politice între con-

servatorii democraţi şi populiştii radicali, într-un climat economic devastat de criza agrară. Conservatorii au jucat cartea rasistă şi au reînviat temerile legate de dominaţia negrilor, şi foştii populişti au fost înlăturaţi de noile politici rasiste.

În termeni practici, bătăliile politice ale anilor 1890 au avut cele mai multe efecte asupra electoratului de culoare, care a fost în mod sistematic privat de dreptul de vot prin instrumente discriminatorii ca taxe individuale şi teste de alfabetizare. Între 1896 şi 1904, numărul de votanţi negri înregistraţi în Louisiana a scăzut de la 130.000 la numai 1.350. Atacul asupra sufragiului negrilor a fost însoţit de răspândirea legilor create pentru completa segregaţie rasială în toate spaţiile şi facilităţile publice. Aceste aşa-numite legi „Jim Cioroiul" erau concepute chipurile pentru a crea drepturi „separate dar egale", şi interpretarea aceasta a fost susţinută de Curtea Supremă a SUA în cazul din 1896 al lui Plessy şi Fergusson, împotriva obiecţiei furioase în privinţa minorităţii a judecătorului John Marshall Harlan. Totuşi, epoca „Jim Cioroiul" a marcat şi instituţionalizarea sistemului de caste în sud, o stratificare socială extrem de stabilă în care inferioritatea socială a negrilor a fost impusă prin violenţă ocazională şi insulte zilnice. Servitutea negrilor a fost larg restaurată sub forma muncii silnice – care adesea lua forma unor grupuri în lanţuri supravegheate de paznici albi – spre a efectua lucrări pentru contractori privaţi: sclavie publică organizată, în toate privinţele, numai cu numele nu.

Abolţionistii de la jumătatea secolului se întrebaseră retoric ce ar putea suferi negrii americani mai grav decât sclavia: perioada 1890–1925 s-a apropiat de oferirea unui răspuns la această întrebare. Aceasta a fost apogeul legii linşării în Statele Unite, o epocă în care bandele omorau în medie câte 100 de indivizi în fiecare an. Cele mai multe incidente au apărut în sud şi au implicat victime de culoare, de regulă pentru o aşa-zisă insultă sau ameninţare sexuală împotriva unei persoane albe. La începutul noului secol, astfel de crime erau în mod frecvent agravate prin tortură, ardere sau castrare. Ca în orice campanie teroristă, scopul era atât de a menţine teama în rândul populaţiei, cât şi de a lichida anumiţi delincvenţi. Au existat de asemenea şi izbucniri colective după sumbrul model al anilor de reconstrucţie, şi în 1898 *vigilantes* albi înarmaţi din Wilmington au folosit teroarea pentru a dezrădăcina vestigiile puterii politice negre. În 1915, filmul *Naşterea unei naţiuni* al lui D. W. Griffith a folosit puternicul mijloc al cinematografiei pentru a propaga o versiune eficientă a mitului rasist al istoriei şi reconstrucţiei sudului, prin aceasta punând bazele unei renaşteri a Ku Klux Klan-ului, care a înflorit la începutul anilor 1940.

Cum condiția negrilor se deteriora rapid în acești ani, perspectiva unei mișcări către nord a apărut mai tentantă ca oricând. În timp ce de-a lungul secolului al XIX-lea existaseră comunități negre în toate orașele nordice de toate mărimile, migrația în masă a început abia după 1900. Izbucnirea Primului Război Mondial a fost un element declanșator important, creând o mare lipsă a forței de muncă în fabricile de muniții din nord. Patru sute de mii de negri au migrat către nord și vest între 1916 și 1919, schimbând structura etnică și politică în orașe ca New York, Philadelphia, Chicago și Detroit.

Au existat mai multe propuneri pentru cele mai bune mijloace de a îmbunătăți soarta disperată a negrilor din sud. Începând cu anii 1890, cel mai proeminent lider negru a fost educatorul Booker T. Washington, care propovăduia autodepășirea și munca aspră ce conduc la o schimbare evoluționară, și care a câștigat sprijinul marilor businessmani conservatori. Abordarea lui s-a concretizat în Institutul Tuskegee, fondat în 1881, care avea ca scop furnizarea unui model de înaltă educație pentru negri. Când violența rasială a irupt la începutul noului secol, această strategie a apărut mult prea înceată și moderată în viziunea altor activiști, de exemplu W. E. B. DuBois, primul negru care a primit doctoratul la Universitatea Harvard. În 1910, DuBois a fondat Asociația Națională pentru Progresul Oamenilor de Culoare (NAACP). Deși soluțiile radicale și separatiste abia erau de conceput în mediul politic al acelor ani, primele încercări de a forma organizații musulmane și panafricane negre datează din 1913. Curentele naționaliste au înflorit în atmosfera mai liberă a orașelor nordice, unde în anii 1920, activistul Marcus Garvey, născut în Jamaica, a aspirat la rolul de profet mesianic care îi va conduce pe toți africanii exilați înapoi pe continentul lor de origine. Tot în acest deceniu, Partidul Comunist al SUA s-a îndreptat spre soluții excentrice ale „problemei negrilor" prin crearea unor zone separate cu autoguvernare în cadrul centurii negre sudice.

FRONTIERA DE VEST

Războiul Civil a determinat o scurtă oprire a ritmului expansiunii spre vest, dar aceasta s-a reluat imediat după încheierea războiului. În cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, numărul americanilor care trăiau în statele vestice a ajuns de la 179.000 la 4,3 milioane, cu o creștere ulterioară la 9,2 milioane până în 1920. Populația din Colorado a crescut de la abia 34.000 în 1860 la 500.000 până în 1900. Existau 1,5 milioane de californieni în 1900, și Statul de Aur avea să joace un rol major în politica americană a secolului

următor. În 1889 şi 1890, Uniunea a admis şase state din nord-vest (Tabelul 4.1) cu o suprafaţă totală de circa 540.000 de mile pătrate, mai mult decât dublul suprafeţei Franţei. Faptul că o atât de vastă dezvoltare părea ceva obişnuit şi natural este o dovadă izbitoare a expansiunii acestor ani. În 1912, admiterea Arizonei şi a statului New Mexico a completat organizarea politică a părţii continentale a SUA în ceea ce avea să devină cunoscut drept statele „de sub [paralela] 48", şi noul pattern al stelelor de pe drapelul american va rămâne neschimbat până în 1959.

Expansiunea americană către vest a fost determinată de motivele tradiţionale ale foamei de terenuri şi de goana după bogăţii minerale. În 1862, administraţia Lincoln a votat vitala Lege a Gospodăriilor, care promitea 160 de acri de pământ vestic gratuit sau aproape gratuit oricui era pregătit să se stabilească acolo, şi la sfârşitul deceniului deja vasta mişcare a populaţiei a fost accelerată de apariţia căii ferate. Transporturile eficiente de mărfuri au permis expansiunea pe scară naţională a producţiei de grâu şi porumb, care în 1840 fusese limitată la est de Mississippi. În anii 1880, producţia se răspândise pe întinsul marilor câmpii, iar zona porumbului se întinsese în vest în Iowa şi Nebraska. Dimensiunile noii suprafeţe cultivate erau inimaginabile pentru oricine era obişnuit cu condiţiile europene. Între 1870 şi 1920, numărul total al fermelor americane a crescut de la 2,7 milioane la 6,5 milioane, deşi suprafaţa medie pe fermă rămăsese practic aceeaşi, de circa 150 de acri. Goana după aur şi argint a continuat de asemenea atât la nord cât şi la sud de graniţa canadiană, iar ferocitatea şi presiunile viitorilor mineri au forţat de asemenea alte frontiere, în special pe acelea ale populaţiilor indiene.

Tabelul 4.1 State admise în Uniune, 1867–1912

	Anul admisiei în uniune	*Capitala modernă*
Nebraska	1867	Lincoln
Colorado	1876	Denver
Dakota de Nord	1889	Bismark
Dakota de Sud	1889	Pierre
Montana	1889	Helena
Washington	1889	Olympia
Idaho	1890	Boise
Wyoming	1890	Cheyenne
Utah	1896	Salt Lake City
Oklahoma	1907	Oklahoma City
New Mexico	1912	Santa Fe
Arizona	1912	Phoenix

În mare parte a vestului, transformarea socială a fost marcată de înlocuirea bizonilor cu cirezi de vite, ca animale predominante. Spre sfârșitul anilor 1860, crescătorii de vite din Texas au început să-și mute cirezile spre nord, către nodurile de cale ferată din Kansas, la Abilene sau Dodge City, de unde vitele puteau fi transportate pe calea ferată spre orașele din Vestul Mijlociu. Aceste vaste transporturi de vite și orașele care s-au dezvoltat pe ruta lor aveau să devină centrale pentru apariția mitului Vestului Sălbatic, la fel ca și întreaga structură a ranchurilor, taberelor și țarcurilor de vite, a cowboy-ilor și a strângerea vitelor; dar această epocă a fost destul de scurtă – până la sfârșitul anilor 1880 multe dintre terenurile libere fuseseră împrejmuite de către coloniști, folosindu-se nou-inventatul gard de sârmă ghimpată (1873). Sistemul ranchurilor s-a extins din Texas în statele din prerie cum ar fi Wyoming și Montana, și spre vest în Arizona, Nevada și New Mexico. Ranchurile de vite reprezentau întreprinderi substanțiale, cu uriașe investiții ale capitaliștilor europeni, în special britanici.

Noul Vest a fost celebrat ca o sălbăticie eroică, un pământ de frontieră al violenței și nelegiuirilor, dar în realitate conflictele din acești ani pot fi privite drept tipice pentru condițiile ce prevalau în alte regiuni ale Statelor Unite. Mulți dintre bandiți, de exemplu banda lui Jesse James, erau supraviețuitori sau moștenitori ai conflictelor de gherilă care existaseră în Kansas și Missouri înainte și în timpul Războiului Civil. Amintirile unionist-confederate au dus la lunga dușmănie din anii 1870–1890 dintre clanurile Hatfield și McCoy, din Apalași. Bătălii asociate cu nume legendare ca Billy the Kid și Wyatt Earp au fost în esență de același tip ca și luptele facționale pentru putere economică sau politică ce marcau alegerile în New York-ul contemporan sau în Philadelphia, sau ca și bătăliile industriale între corporațiile estice de căi ferate sau între firmele constructoare de canale.

Mult filmata luptă cu împușcături de la *OK Corral*, care a avut loc în 1881, a fost de fapt un incident din continua luptă dintre unii businessmani republicani din Tombstone și crescătorii de vite democrați, avându-i pe frații Earp ca asasini plătiți ai primilor, foarte asemănător cu felul în care mașinăriile politice ale estului își impuneau puterea prin bande de stradă. Pistolul nu era în nici un caz o prerogativă a vestului, iar vestul nu a văzut niciodată atâta violență cât era, de exemplu, în Louisiana contemporană sau în alte părți ale „sudului sălbatic" în timpul reconstrucției. Totuși, au existat unele izbucniri de violență facțională în vest, de exemplu așa-numitul „război din districtul Lincoln", din 1878, când crescătorii de vite au fost asmuțiți împotriva crescătorilor de oi din New Mexico. În Wyoming, în 1892, Asociația

crescătorilor de vite, cu sediul în Cheyenne, a organizat o invazie a districtului Johnson, în ţinutul Powder River, oficial cu scopul de a pune capăt furturilor de vite, dar în realitate de a forţa coloniştii să se alinieze politicii lor. La fel ca şi în districtul Lincoln, pentru a întări puterea crescătorilor de vite au fost angajaţi pistolari. „Războiul" ce a rezultat s-a soldat cu câţiva morţi şi a demonstrat inabilitatea curţilor de justiţie de a-i pedepsi pe răufăcătorii puternici.

CONFLICTELE CU INDIENII

Perioada dintre anii 1865 şi 1880 a reprezentat atât criza cât şi soluţia temporară a „Problemei indiene" în vest, şi în special chestiunea popoarelor din câmpiile nordice: Lakota/Sioux, Cheyenne şi Arapaho. O dată cu încheierea Războiului Civil, coloniştii albi au început să forţeze marginile teritoriului Lakota/Sioux, aşa cum fusese el definit prin tratatul din 1851. Înţelegerile ulterioare din 1868 au redus aria pentru a îmbunătăţi întrucâtva accesul albilor la terenurile bogate în aur din Dakota de Nord şi de Sud, şi chiar liderii indieni moderaţi au recunoscut că erau forţaţi să aleagă între rezistenţă şi o anihilare paşnică. În 1868, Şeful Nor Roşu al tribului Sioux Oglala a condus triburile câmpiilor către un număr de victorii militare şi diplomatice care au avut ca efect închiderea uneia dintre rutele majore de migraţie vestică: Drumul Bozeman, pe care minerii călătoreau către Montana.

Această pauză nu putea fi decât temporară. Activitatea albilor în zonă s-a intensificat o dată cu construirea Căii Ferate a Pacificului de Nord în 1872, şi cu criza economică din 1873, ceea ce i-a făcut pe coloniştii vestici disperaţi să devină indiferenţi faţă de orice restricţie a dezvoltării lor economice. În plus, comandantul militar din vest – în mod ironic numit William Tecumseh Sherman – a văzut confruntarea dintre albi şi indieni în termenii unei inevitabile extincţii cel puţin a modului indian de viaţă, şi probabil a rasei înseşi. Cu siguranţă el se gândea la „exterminarea" tribului Sioux. Adjunctul său Philip Sheridan a fost cel care a făcut nemuritoarea remarcă ce spunea că singurii indieni „buni" pe care i-a cunoscut vreodată au fost indieni morţi. Astfel de lideri au recunoscut de asemenea importanţa crucială a turmelor de bizoni pentru stabilitatea culturii indiene, şi că dispariţia primelor avea să ducă la distrugerea celei din urmă. De aceea ei au încurajat masacrarea turmelor de bizoni, deja în desfăşurare în deceniul de după 1865, pentru a hrăni echipele de constructori ale căilor ferate. La jumătatea

secolului existau probabil 60 de milioane de bizoni, dar 4 milioane au fost omorâți numai în 1871. În 1883 numărul lor se redusese la câteva sute.

Situația a ajuns la un punct de criză în 1874, o dată cu descoperirea aurului în Black Hills din Dakota de Sud, o zonă considerată de popoarele Lakota ca fiind sacră. Minerii au inundat zona, în mod ilegal, și războiul a izbucnit în mod firesc. Comandantul militar era generalul George A. Custer, cunoscut prin brutalitățile sale extreme în conflictele anterioare cu indienii. Deși un comandant de cavalerie priceput, el a fost de această dată depășit în iscusință de către principalii șefi indieni, Bivolul Așezat și Calul Nebun. În iunie 1876, nechibzuita încredere de sine a lui Custer a condus la nimicirea celor aflați sub comanda sa, circa 225 de oameni, în bătălia de la Little Big Horn, din Montana. Evenimentul a fost cu atât mai traumatizant pentru opinia publică americană cu cât știrea dezastrului a ajuns pe coasta estică în ziua de 4 iulie, exact când națiunea celebra cu mândrie centenarul *Declarației de Independență.*

Deși afacerea Custer a constituit o lovitură temporară în încrederea de sine națională, ea a fost de asemenea o victorie de scurtă durată pentru popoarele indigene, care acum se confruntau cu un popor american înfuriat și hotărât să nu mai sufere nici o înfrângere. În cursul următorilor trei ani, principalele formațiuni militare indiene au fost forțate să se predea, iar alte triburi, cum ar fi Nez Perce, au fost înfrânte. Noi tratate au confiscat părți uriașe din pământurile indiene, după sistemul „vinde sau mori de foame". În 1877, Statele Unite au pus stăpânire pe jumătate din teritoriul Lakota, inclusiv Black Hills; o acaparare ulterioară din 1889 a luat încă 11 milioane de acri. Noua atitudine sălbatică a afectat și multe triburi care nu avuseseră nici cel mai mic rol în afacerea Custer, cum ar fi Ute din Colorado și Utah, care au fost împinși către zone sterpe și îndepărtate, fără nici o preocupare pentru supraviețuirea lor. În 1886 chiar și un adversar formidabil ca liderul apaș Geronimo a fost nevoit să se predea, punând capăt unor ani de bătălii sângeroase în sud-vest.

Această situație dificilă s-a înrăutățit la sfârșitul anilor 1880, o dată cu decizia de a desființa proprietatea comună asupra pământurilor indiene, pentru ca acestea să fie împărțite între proprietari individuali. Deși justificată ca o metodă pentru „lecuirea" inactivității indienilor și promovarea dezvoltării economice și a independenței, această politică a implicat de asemenea o recalculare a terenurilor de care aveau nevoie efectiv popoarele indigene. Odată distribuite, pământurile indiene au creat un surplus de suprafață, care avea să fie deschis colonizării albilor, chiar și acolo unde fusese odată

teritoriu indian desemnat. În 1889, teritoriul Oklahoma a fost deschis ultimei mari goane vestice după pământ, şi în cursul următorului deceniu populaţia regiunii a crescut de la 60.000 la 400.000 de locuitori. Posesiunile indigenilor în „teritoriul indian" s-au micşorat în mod constant, şi aria respectivă a fost inclusă în ulteriorul stat Oklahoma.

Aşa cum adesea se întâmplă în vremuri de catastrofe inexplicabile, în 1889 disperarea indiană a condus la remarcabile mişcări „milenariste", când un om sfânt, numit Wovoka, din tribul Paiute, a început să aibă viziuni în care i s-a spus despre venirea unui Mesia. În noua epocă de aur, albii urmau să fie eliminaţi de pe planetă, iar turmele de bizoni aveau să se întoarcă într-o mai mare abundenţă ca oricând. Pentru a promova venirea aceasta, triburile trebuiau să danseze Dansul Spiritelor, care aducea solidaritate cu strămoşii ce vegheau asupra popoarelor lor. În cursul anului următor, religia Dansului Spiritelor s-a răspândit rapid pe întinsul câmpiilor, dar la sfârşitul anului 1890 mişcarea s-a destrămat sub presiunea armatei. În decembrie, 250 de indieni au fost masacraţi la Wounded Knee în Dakota de Sud, un eveniment care poate fi considerat ca marcând sfârşitul războaielor indiene.

În timp ce vestul fusese „cucerit" în jurul anului 1890, exploatarea sa cu succes era o chestiune mai complicată. Unele dintre cele mai noi terenuri au evoluat în economii de mare succes, cum ar fi înfiinţarea de ranchuri, care s-a extins în mai multe state vestice, iar nord-vestul pacific a dezvoltat un profitabil imperiu al cherestelei. Oraşele vestului au înflorit: între 1860 şi 1900, Denver a ajuns de la 0 rezidenţi la 134.000. Ca centru al regiunii Oregon, Portland număra 800 de locuitori în 1850, 90.000 în 1900 şi 200.000 în 1910. Seattle a avut o creştere asemănătoare, datorită rolului său în aprovizionarea minerilor din câmpurile aurifere din Alaska şi Yukon: avea 1.000 de locuitori în 1870, 80.000 în 1900 şi 237.000 în 1910. Los Angeles a fost un alt caz clasic de dezvoltare explozivă. În 1870 erau 5.000 de rezidenţi, dar oraşul a fost atunci legat la calea ferată de către două linii rivale, Southern Pacific şi Santa Fe, aflate într-o competiţie acerbă. Costul biletelor s-a prăbuşit, iar emigranţii din Vestul Mijlociu au umplut oraşul, mărind populaţia cu peste 100.000 până la sfârşitul secolului. În 1914, terminarea portului San Pedro a coincis cu apariţia noului Canal Panamá, şi a făcut din Los Angeles un port de frunte al Pacificului. În anii 1920, oraşul se bucura şi de alţi stimuli: petrol, turism, industria filmului şi noi angajări în fabricile de avioane. Curând a devenit rivalul oraşului San Francisco, ce crescuse cu rapiditate cu o generaţie în urmă.

Alte zone ale Vestului s-au dovedit mai puțin docile, în special zona câmpiilor înalte din Dakota de Nord, Dakota de Sud, Kansas și Nebraska, care au fost primele supuse la ceea ce s-au dovedit a fi circumstanțele climatice neobișnuit de bune de la jumătatea secolului. Cum nivelul căderilor de ploaie a scăzut mult începând din anii 1880, agricultura a devenit mai dificilă, și mișcările agrariene de protest au reflectat o disperare crescândă. Iernile extrem de grele din 1885–1886 și 1886–1887 au distrus speranțele multor fermieri și crescători de vite. Nici California nu se potrivea cu ambițiile agricole ale pionierilor săi, și rezervele de apă au cauzat crize repetate. Au fost necesare o muncă intensă și multă ingeniozitate pentru a transforma ranchurile în ferme, dar procesul era în plină desfășurare la sfârșitul perioadei. Nevoia urgentă de apă a fost factorul care a convins mai multe comunități din sudul Californiei să accepte anexarea într-un Los Angeles mărit.

În 1893, istoricul Frederick Jackson Turner a realizat o lucrare științifică asupra semnificației frontierei în istoria vestică. În opinia sa, caracterul american fusese definit prin disponibilitatea unei frontiere deschise și în continuă retragere, care servise, de asemenea, drept graniță simbolică între sălbăticie și civilizație. Acea frontieră era acum închisă prin colonizarea din Oklahoma și prin eliminarea distincției între teritoriul colonizat și cel necolonizat. „Prima perioadă a istoriei americane" luase astfel sfârșit. Încheierea acestei perioade a permis romantizarea vestului cu o nouă fervoare, sugerată, de exemplu, prin publicarea în 1902 a romanului lui Owen Wister *The Virginian* și prin primele realizările cinematografice – 1903 a adus filmul *Marele Jaf al Trenului.*

Teza frontierei este deosebit de valoroasă pentru cei care studiază istoria americană, și evocarea ei poate explica nenumărate aspecte ale vieții și culturii americane. Totuși este discutabil dacă, sau în ce sens, frontiera s-a închis în 1890. O mare parte din cea mai celebrată activitate asociată cu "Vestul Sălbatic" încă avea să vină, și într-adevăr s-a petrecut în noul secol, în timp ce frontiera rămânea încă foarte activă în Canada și Mexic. În Texas, descoperirea petrolului în 1901 a creat o cultură a economiei sălbatice foarte asemănătoare cu goana după aur din anii trecuți. De asemenea, luptele de frontieră din anii 1870 lăsaseră în mod evident o amprentă mentală asupra participanților care supraviețuiseră, pentru decenii ce aveau să vină. Indiferent de atitudinea față de teza lui Turner, indiscutabil "cucerirea vestului" a contribuit la conturarea culturii americane, și transformarea regiunii într-o componentă integrantă a Statelor Unite a avut un efect profund asupra echilibrului politic în tot secolul următor.

IMPERIALISMUL

Până la sfârşitul secolului, Statele Unite parcurseseră o lungă istorie domestică a confruntării rasiale şi a expansiunii teritoriale, iar ambele ajunseseră să influenţeze politica externă. Treptat şi întrucâtva ezitant, Statele Unite au devenit o putere imperială şi o prezenţă militară pe scară globală.

Războiul Civil a demonstrat abilitatea Statelor Unite de a mobiliza formaţiuni militare uriaşe şi letale, iar acest fapt nu a trecut neobservat de către rivalii potenţiali din emisfera vestică. În 1867, Rusia a hotărât să pună capăt ambiţiilor sale imperiale în America de Nord prin vânzarea uriaşului teritoriu al Alaskăi Statelor Unite: 591.000 de mile pătrate pentru un preţ de circa 7 milioane de dolari. Afacerea a fost pe drept cuvânt celebrată drept o afacere excelentă de către Secretarul de Stat William H. Seward, deşi criticii au ironizat valoarea potenţială a „răcitorului dlui Seward". Britanicii au decis acum că poziţia lor avea nevoie urgentă de întărire, în special când Seward declara în mod public că întreaga Americă de Nord „va fi, mai devreme sau mai târziu, în cadrul cercului magic al Uniunii Americane", şi se mândrea cu faptul că noua cale ferată transcontinentală deschisese în mod potenţial întregul vest canadian unei viitoare anexări americane[1]. Mai multe dintre teritoriile nord-americane ale Marii Britanii au fost contopite într-un nou Dominion al Canadei în 1867, în timp ce noua ţară şi-a asigurat teritoriile vestice numai printr-un uriaş efort, în următorul deceniu, de a-şi construi propria sa cale ferată transcontinentală. Pe parcursul celei de-a doua jumătăţi a secolului, au existat periodice temeri că sporadicele neînţelegeri ale SUA cu Marea Britanie vor duce la o confruntare militară, ca de pildă disputa din 1895 pentru graniţele Venezuelei. Potenţialul pentru conflict a fost mărit de prezenţa irlandeză crescândă în Statele Unite, unde retorica antibritanică devenise ceva obişnuit în politica urbană.

Începând din anii 1880, dezvoltarea imperialismului european a provocat sentimente contradictorii în rândul elitelor americane. În timp ce expansiunea externă a unor ţări ca Marea Britanie şi Franţa a dus la o anumită invidie şi ostilitate, exista de asemenea sentimentul că Statele Unite ar trebui să-şi îndrepte misiunea lor civilizatoare către eliberarea popoarelor primitive, să le atragă sub aripa iluminată şi progresistă a vulturului american. Prima ocazie majoră de a pune în practică noul imperialism american a fost oferită de şubredul imperiu în declin al Spaniei. În 1985, locuitorii Cubei au lansat o revoltă naţionalistă care a fost suprimată cu atrocităţi prezentate în presa americană într-un mod foarte critic, în special în popularele ziare ale trusturilor Hearst şi Pulitzer. „Lagărele de concentrare" spaniole

erau descrise în detalii şocante. Tensiunea a crescut până în februarie 1898, când o misterioasă explozie a distrus cuirasatul american *Maine* în portul Havana. Deşi vasele militare cu aburi ale acelei generaţii erau predispuse să sufere frecvent dezastre, mass-media americane au dat vina imediat pe acţiuni inamice şi au cerut o investigaţie, urmată de represalii adecvate. Până în aprilie, administraţia aprobase intervenţia în Cuba, şi a fost declarat război. Conflictul ce a urmat a fost extrem de inegal şi Cuba a căzut curând în mâinile SUA. În mai, o victorie navală în Golful Manila a confirmat controlul american asupra Filipinelor, şi pacea a fost negociată în august. Prin Pacea de la Paris, Statele Unite au anexat imediat posesiunile Puerto Rico, Guam şi Filipine, iar Hawaii a fost de asemenea revendicat.

Întreaga afacere părea să fi adus Statele Unite în rândul puterilor imperialiste cu relativ puţină vărsare de sânge: din cei 300.000 de soldaţi şi marinari americani care serviseră în timpul războiului cu Spania, mai puţin de 400 au murit în luptă (deşi alţi 2.000 au murit din alte cauze). Încrederea militară americană a fost întărită de fapte eroice mult mediatizate cum ar fi atacul „Rough Riders" la Colina San Juan în Puerto Rico. Urmarea neplăcută a acestui conflict nu a fost uitată. În 1899, popoarele indigene din Filipine au început o revoltă care a fost suprimată abia în 1902, după lupte sălbatice în junglă care au prefigurat ulteriorul conflict din Vietnam. Presa a relatat iniţial foarte puţin despre masacrele şi distrugerile comise de către forţele americane, despre torturarea şi măcelărirea luptătorilor de gherilă prizonieri. Acestea au fost măsuri împotriva insurgenţilor cu mult mai sângeroase decât orice acţiuni ale Spaniei în Cuba sau cele care atrăgeau critica britanicilor în Războiul Anglo-Bur. Nici dimensiunea conflictului nu a fost clară: în 1900, circa 70.000 de trupe americane erau active în insule. Numărul final de morţi nu este cunoscut şi este complicat de numărul de morţi din închisori şi din lagărele de concentrare, la fel ca şi pierderile datorate inaniţiei, dar chiar şi numai pierderile militare au fost foarte mari. Cu totul, numărul de morţi filipinezi a atins cu siguranţă sute de mii. După cum remarca un congressman al SUA, „nu mai există rebeliune în Luzon pentru că nu a mai rămas nimeni care să facă rebeliune".

Indiferent de greşelile sale, conflictul cu Spania şi urmările lui nu au lăsat nici o îndoială asupra statutului SUA de putere mondială, un statut întărit de politica externă activistă a lui Theodore Roosevelt (preşedinte între 1901–1909). Roosevelt a fost cel care a acţionat ca mediator al păcii în Războiul Ruso-Japonez din 1905, şi tot el cel care a trimis în 1907 „Marea Flotă Albă" într-o cursă mondială pentru a demonstra puterea navală americană. În 1902, Roosevelt a invocat Doctrina Monroe pentru a convinge

puterile europene să pună capăt unei blocade a Venezuelei. În stilul său imperial, SUA au căutat să domine atât Pacificul, cât şi Caraibile, un rol care necesita un canal între cele două întinderi de apă. În 1903, administraţia Roosevelt a închiriat de la Columbia pământul care va deveni Zona Canalului Panamá, şi implicit a manipulat o rebeliune provincială care a creat statul-marionetă Panamá. Canalul a fost realizat între 1906 şi 1914, cu un imens cost în vieţi umane. Flota americană putea acum să fie mutată cu uşurinţă şi rapid între cele două oceane, o facilitate vitală în eventualitatea unui război cu Marea Britanie sau cu puternicul său aliat naval, Japonia.

Statele Unite au fost capabile să trateze cele mai multe dintre micile naţiuni din Caraibi drept colonii *de facto,* să le supună ocupaţiei când era necesar, pentru a proteja cetăţenii SUA sau pentru a încasa datorii. Practic, Cuba şi Panamá erau deja protectorate, în timp ce Puerto Rico era o posesiune colonială. În 1905, guvernul SUA a preluat finanţele Republicii Dominicane, citând drept justificare o „putere poliţienească" ce ar fi existat prin „Corolarul Roosevelt" adăugat Doctrinei Monroe. Ca lege internaţională, ideea era ciudată, dar a oferit un precedent puternic. Forţele SUA au ocupat Nicaragua în 1912 şi din nou în 1926; au ocupat Haiti din 1915 până în 1934 şi Republica Dominicană din 1916 în 1920. Forţele SUA au fost implicate şi în Mexic, după ce acesta a intrat în deceniul său de revoluţie în 1910, dar această ţară vastă oferea perspective diferite faţă de republicile insulare, care se obişnuiseră deja cu prezenţa soldaţilor din Marina SUA. În 1914, o aşa-zisă insultă adusă Marinei SUA a dus la bombardarea portului Vera Cruz. În 1916, generalul John Pershing a condus o incursiune majoră în nordul Mexicului spre a pedepsi forţele lui Pancho Villa pentru un atac în teritoriul american.

Noul imperiu american a avut un efect cultural şi ideologic cu mult peste semnificaţia sa comercială, şi începând cu 1898, gânditorii americani au devenit din ce în ce mai îndoctrinaţi cu o nouă ştiinţă rasistă care a avut un efect atât de ameţitor asupra omologilor lor din Marea Britanie şi Germania. Unul dintre principalii avocaţi ai teoriilor rasiale „teutonice" în viaţa publică a fost senatorul Albert Beveridge, un suporter de frunte al aventurii filipineze. Astfel de idei şi-au găsit o largă audienţă într-o naţiune obişnuită de generaţii să aibă conflicte atât cu negrii cât şi cu americanii indigeni, lupte care au generat şi răspândit nenumărate stereotipii negative ale „raselor inferioare". În 1916, Madison Grant a publicat un text despre *Dispariţia Marii Rase, sau despre bazele rasiale ale istoriei europene.*

Legată de rasismul ştiinţific era şi teoria eugeniei, ca şi ideea că problemele sociale puteau fi rezolvate prin promovarea rasei celei mai bune şi

prin limitarea raselor inferioare. Ideile eugenice au avut un efect penetrant în politica socială americană din primul sfert de secol XX, afectând domenii diverse ca educaţia, serviciile sociale, justiţia şi delincvenţa juvenilă, la fel ca şi tratamentul alcoolicilor, epilepticilor şi a bolnavilor psihic. Creşterea în popularitate a testării inteligenţei după 1905 a dat o aşa-zisă bază cantitativă piramidei sociale americane, care cobora de la albii nord-europeni la populaţiile mediteraneene şi slave şi în final la negri. Aceste teorii au primit o aparentă confirmare prin testarea inteligenţei în masă a recruţilor militari din timpul Primului Război Mondial. Astfel, avocaţii supremaţiei „anglo-saxone" au putut pretinde că poziţia lor era pe deplin justificată prin date irefutabile.

INDUSTRIALIZAREA ŞI EPOCA DE AUR

Industrializarea americană a atins o culme după Războiul Civil, în mare parte ca o consecinţă directă a războiului. În afară de cererea evidentă pentru industriile de război, contractele încheiate în timpul războiului permiseseră afaceriştilor individuali să acumuleze averi substanţiale care acum puteau fi investite în alte domenii. În plus, distrugerea intereselor plantaţiilor sudice a permis Congresului să ridice bariere tarifare vamale înalte pentru a proteja industria SUA. Din anii 1860 până în anii 1930, mediul politic şi juridic al Statelor Unite a fost deosebit de binevoitor faţă de industrie, şi s-a opus oricăror, chiar modeste, forme de reglementare sau restricţie.

Două doctrine legale în special au servit drept Magna Carta a dezvoltării capitaliste nelimitate. Una a fost clauza constituţională ce interzicea guvernelor să „vicieze contractele", care a fost interpretată în sensul că nu trebuia să existe nici o intervenţie oficială în chestiuni legale dintre angajator şi angajat, chiar în domenii de bază ca stabilirea salariilor şi a orelor de lucru. Cealaltă, destul de importantă, a fost cel de-al 14-lea amendament al constituţiei, care teoretic dădea foştilor sclavi drepturi civile şi politice complete. Aşa cum era el interpretat de tribunalele acelor vremuri, amendamentul nu oferea practic nici o protecţie negrilor, ci furniza drepturi totale „personale" corporaţiilor într-un asemenea mod încât regulamentele guvernului privind activitatea de afaceri erau privite ca o încălcare a drepturilor civile corporative. În 1905, Curtea Supremă a decis în cazul Lochner că New York nu avea nici o putere în a limita numărul maxim de ore de lucru al angajaţilor. Atitudinile legale erau influenţate de darwinismul social, care în forma lui

cea mai vulgară susţinea că efortul de a ajuta săracii nu este numai fără folos, ci chiar vătămător şi inadecvat pentru bunul mers al dezvoltării sociale.

Începând din anii 1890, guvernele de stat şi conducerile oraşelor, reformiste şi intervenţioniste, aveau să se confrunte cu un eşec total în încercările lor de a reglementa condiţiile de desfăşurare a afacerilor în interesul lucrătorilor şi al consumatorilor. În 1895, Curtea Supremă a decis că declararea taxelor pe venit este neconstituţională; în acelaşi an, Curtea a refuzat să penalizeze o violare flagrantă a legii federale antitrust. Între timp, în alte tribunale inferioare o justiţie prejudiciatoare refuza cu hotărâre să recunoască noul mediu al lumii industriale, astfel încât era practic imposibil să fie acţionată în judecată o corporaţie nici chiar pentru neglijenţe grosolane rezultând în moartea sau rănirea unui lucrător, sau orice distrugere provocată unei comunităţi învecinate. În accidentele industriale, de exemplu, un lucrător rănit putea să-l dea în judecată numai pe colegul său direct implicat, nu şi pe patron. Nu era mai semnificativ nici gradul de restricţii sau regulamente din justiţia penală, în ciuda deselor violări flagrante ale legalităţii în era corporaţiilor „baronilor bandiţi".

Ultima treime a secolului al XIX-lea a fost o vreme a capitalismului sălbatic la maximum, cu războaie simbolice sau adesea reale pe care mass-media le relatau cu cel mai mare interes, la fel cum făcuseră şi cu ciocnirile de frontieră cu indienii. Neobişnuit prin dimensiunile sale a fost marele conflict Erie de la mijlocul anilor 1860, în care Cornelius Vanderbilt a căutat să finalizeze monopolul său asupra sistemelor de transport din statul New York. Lui i s-a opus „Cartelul Erie", trei afacerişti rivali, proaspăt îmbogăţiţi din succese răsunătoare obţinute din profituri din Războiul Civil şi din blocadă: Daniel Drew, Jim Fisk şi Jay Gould. Bătălia lor a fost dusă cu mituirea masivă a tribunalelor, judecătorilor şi oficialităţilor publice, ca şi cu o manipulare pe scară largă a garanţiilor care ar fi fost ilegale în orice societate cu mecanisme chiar rudimentare de impunere financiară. Cele două părţi au folosit din plin şi bande de gangsteri angajaţi.

Din 1866, oraşul New York a fost condus de un sindicat politic extrem de puternic, cunoscut sub numele de „Cartelul Tweed", a cărui distrugere în 1871 a adus corupţia în centrul dezbaterii politice. Curând după aceea a survenit scandalul Creditului Mobiliar din 1873. Această firmă fusese creată de către Calea Ferată a Pacificului pentru a finanţa construcţia liniilor sale vestice cu preţuri mult umflate, cu acţiuni distribuite gratis membrilor Congresului pentru a descuraja investigaţiile. Chiar vicepreşedintele SUA a fost mituit. Cea de-a doua administraţie a lui Grant (1873–1877) a fost marcată de o serie de astfel de afaceri, care, cumulate, au demonstrat legăturile financiare

intime dintre funcţionarii guvernului de la toate nivelurile şi afaceriştii corupţi. Profiturile realizate din astfel de întreprinderi erau uimitoare, şi Jay Gould a murit în 1892 lăsând o avere estimată la 70 de milioane de dolari. Războaiele acestea au fost purtate cu o absolută indiferenţă faţă de binele public, iar practicile financiare veroase au contribuit la teribila criză din Wall Street din 1869 şi la panica din 1873. Aşa cum remarca Jim Fisk, totuşi „nimic nu este pierdut, cu excepţia onoarei".

În generaţia de după Războiul Civil, Statele Unite au devenit cea mai mare economie din lume, un proces care poate fi ilustrat prin rapida expansiune a mai multor industrii diferite. Producţia de cărbune a SUA se ridica la 14 milioane de tone în 1860, o creştere de peste 3.000 % faţă de cifrele din 1820: produţia a atins 100 de milioane de tone în 1884. Producţia de cărbune bituminos a crescut de la 43 de milioane de tone în 1880 la 212 milioane de tone în 1900, cea de antracit de la 30 de milioane de tone la 57 de milioane de tone. Prima uzină Bessemer de producere a oţelului a fost construită la Troy, New York, în 1865, iar în cursul următoarelor două decenii industria oţelului din SUA a fost extinsă de Andrew Carnegie. Producţia de oţel a crescut de la un milion de tone în 1880 la 25 de milioane de tone în 1910. Pittsburgh a devenit inima industriei grele americane, cu 34 de uzine separate de producere a fierului şi oţelului în zona metropolitană în 1904.

Producţia de cupru (esenţial pentru cablurile electrice) a ajuns de la 30.000 de tone în 1880 la 500.000 de tone în 1910. Dezvoltarea naţională era reflectată de dezvoltarea reţelei de căi ferate. Statele Unite aveau 9.000 de mile de cale ferată în 1850, 193.000 mile la sfârşitul secolului. În 1900, căile ferate reprezentau aproximativ 10 % din bogăţia totală a Statelor Unite. Printre noile industrii, Statele Unite au ajuns curând pe primul loc în lume în producţia de petrol. Aşa cum scria Andrew Carnegie în 1886, „vechile naţiuni ale pământului se târâie cu paşi de melc. Republica depăşeşte trecutul cu viteza unui expres."

Industria americană a profitat de asemenea şi din creativitatea inventatorilor săi. De exemplu, Thomas Alva Edison, deşi adesea construind pe baza muncii intense a predecesorilor săi, a făcut descoperiri cruciale, care au permis aplicaţii practice ale unor inovaţii precum gramofonul (1877) şi iluminatul electric (1879). În 1894, cinetograful său a pus bazele tehnologiei cinematografului. Alexander Graham Bell a inventat telefonul în 1876, iar în 1903 fraţii Wright au devenit pionierii aviaţiei.

Începând cu anii 1880, inventatorii americani au jucat un rol important în dezvoltarea automobilului cu motor pe benzină, şi unul încă şi mai crucial în privinţa tehnicilor producţiei de masă necesare pentru a furniza

automobile într-un mare număr. Unul dintre primele succese a fost Oldsmobile, care în 1903 putea fi produs la o rată impresionantă de 4.000 de maşini pe an. Henry Ford a construit primul său automobil în 1896, iar în 1903 a fost înfiinţată Ford Motor Company. În 1907, Ford crease sistemul liniei de producţie care permitea fabricarea unui uriaş număr de maşini ale „Modelului T", poreclite „*Tin Lizzies*". În 1909 au fost produse 12.000 de automobile, şi 19.000 în 1910. Cifra a crescut apoi constant, pentru a atinge un milion în 1929. Ford a fost de asemenea un inovator în privinţa practicilor industriale, oferind salarii şi ore de lucru extrem de avantajoase unei forţe de muncă ce în schimb trebuia să accepte o disciplină industrială şi o loialitate pentru corporaţie fără precedent. Din 1911, procesul de producţie a fost accelerat de noile principii ale „managementului ştiinţific" formulate de către Frederick W. Taylor, „Taylorismul". Concentrarea noii industrii în Detroit a permis dezvoltarea oraşului de la 286.000 de locuitori în 1900 la 466.000 în 1910.

Progresul în fabricaţie a fost egalat de perfecţionarea crescândă a tehnicilor de vânzare en-detail, unde firmele americane ale sfârşitului de secol XIX au introdus tehnici inovative cum ar fi vânzarea prin cataloage şi publicitatea modernă. În 1900, Sears Roebuck şi Montgomery Ward erau de departe cei mai mari comercianţi detailişti din lume. Afacerile americane au înflorit pe baza comercializării crescânde a activităţilor de petrecere a timpului liber făcute accesibile maselor urbane. În ultimul sfert al secolului, sportul atrăgea largi audienţe plătitoare, iar baseballul în special a devenit sport naţional. La sfârşitul anilor 1890, magnaţii presei ca William Randolph Hearst au fost pionierii ziarelor moderne cu circulaţie de masă, completate cu cascadorii publicitare pentru a creşte tirajul, prin utilizarea din plin a reclamelor şi o alianţă cu politica demagogică. Numărul cotidienelor în Statele Unite a ajuns de la 574 în 1870 la 2.600 în 1909, tirajul lor crescând de la 2,6 milioane la 24,2 milioane.

La începutul secolului XX, puterea industrială a SUA le plasau alături de Marea Britanie şi Germania drept una dintre cele trei puteri dominante ale planetei. În producţia de cărbune şi de fier brut, Statele Unite deţineau deja primul loc, depăşindu-i pe britanici, iar la oţel şi minereu de fier îi depăşiseră pe germani. În afară de bunurile industriale, resursele naturale ale SUA le făceau un mare producător de metale preţioase, petrol, grâu, tutun şi bumbac, la niveluri care concurau sau depăşeau teritorii bogate ca Rusia, Australia sau India. În 1913, produsele finite au ocupat primul loc în lista exporturilor SUA, înaintea materiilor prime şi a produselor agricole.

Proporţia SUA în comerţul internaţional era acum de 11%, foarte aproape în urma cifrelor britanice şi germane.

Creşterea industrială a creat oportunitatea restructurării fundamentale a afacerilor în direcţia corporaţiilor mai mari ca oricând, ce aveau curând să devină carteluri şi monopoluri uriaşe. Într-o anume industrie, cele mai mari firme aveau să-şi împingă rivalii afară din afaceri, şi să atragă alte concerne în alianţe sub umbrela unor trusturi sau holdinguri. Aceasta nu era în nici un caz o metodă nouă – în timpul Războiului Civil, familia DuPont formase un „Trust al prafului de puşcă" pentru a controla aprovizionarea cu praf de puşcă şi pentru a fixa preţurile în consecinţă. Dar procesul s-a accelerat acum. În 1890, James Duke a combinat cei mai mari producători de ţigări într-un nou imperiu, American Tobacco. American Telephone and Telegraph controla sistemul de comunicaţii.

Industria petrolului a furnizat un exemplu clasic. Prima „goană a petrolului" din lume a avut loc în Pennsylvania în 1859, iar în anii 1870 trendul monopolurilor a înaintat cu paşi rapizi sub conducerea fostului furnizor al Războiului Civil, John D. Rockefeller şi a companiei sale Standard Oil, fondată în 1870. Rockefeller a intrat în înţelegeri secrete cu companiile de căi ferate, care au oferit reduceri la taxele de transport pentru membrii cartelului său. Firme disidente au fost scoase din afaceri, uneori prin folosirea violenţei şi a sabotajelor. În 1876, Standard Oil controla circa 80% din producţia americană de petrol, iar în 1883 Trustul Standard Oil a atins o dimensiune continentală. Aşa cum argumenta Rockefeller în 1905, „frumuseţea trandafirului *American Beauty* poate fi produsă în toată spendoarea sa doar prin sacrificarea mugurilor care cresc în jurul său". Puterea lui Rockefeller nu a fost fără rivali, concurenţii săi fiind extrem de puternici ei înşişi, în special concernul Gulf Oil, care a apărut după 1900 cu sprijinul familiei de bancheri Mellon.

Procesul construirii trusturilor şi a centralizării corporaţiilor a atins noi culmi la începutul secolului, cel mai notoriu caz fiind corporaţia US Steel din 1900, prima entitate economică privată care avea un capital de peste un miliard de dolari. Între 1898 şi 1900, au fost formate 149 de societăţi cu un capital total de 3,8 miliarde dolari. Această mişcare a fost sprijinită de către marile bănci, în primul rând de cea a lui J. Pierpont Morgan, un alt profitor de război din anii 1860. În 1889, Morgan a pus bazele unui cartel bancar pentru a acapara rezervele federale de aur, ceea ce în deceniul următor i-a dat puterea de a negocia cu preşedintele SUA în termeni mai mult sau mai puţin de egalitate. Controlul său asupra creditului i-a permis, de asemenea, să domine industrii cum ar fi petrolul, oţelul şi cărbunele, şi

să finanţeze noi conglomerate. În anii 1890, banii lui Morgan dominau patru dintre cele şase vaste sisteme de căi ferate, iar în 1912 banca lui şi încă alte două bănci controlau corporaţii cu un capital combinat de 22 miliarde de dolari. Morgan a murit în 1913, lăsând o avere de 130 de milioane de dolari.

Dominaţia corporaţiilor s-a extins asupra unor întregi industrii, şi în mai multe state vestice toată activitatea economică se baza în cele din urmă pe calea ferată, care exporta diverse produse şi importa maşini agricole, sârmă ghimpată şi toate cele necesare vieţii zilnice. Corporaţiile de cale ferată fixau tarifele pentru bilete şi transportul de marfă după cum doreau, ceea ce le permitea să-şi recompenseze prietenii şi să-şi afecteze sau zdrobească inamicii. În California, compania de cale ferată Southern Pacific era cunoscută sub porecla de „Caracatiţa".

În ultimul sfert al secolului al XIX-lea, acumularea de vaste averi industriale şi comerciale era ilustrată de consumul ameţitor şi extravagant al noilor super-bogaţi americani, prin strălucirea New York-ului şi construcţia de „căsuţe" (în realitate, reşedinţe luxoase) în Newport, Rhode Island. În anii 1880 a apărut o reţea de instituţii de elită proprii noii caste: staţiuni de vacanţă în New England, cluburi extrem de selective şi şcoli private cum ar fi Groton. În 1883, asociaţia „Fiii Revoluţiei" a marcat ceea ce istoricul E. Digby Baltzell a numit „naşterea maniei genealogice şi a cursei patricienilor în căutarea vechilor rădăcini": *Registrul Social* a fost prima dată publicat în 1887[2]. În acei ani, moştenitoarele nou-îmbogăţiţilor americani erau căutate cu disperare de către nobilii de sânge albastru dar sărăciţi ai Europei, de duci şi conţi englezi. Statele Unite creaseră o aristocraţie puternică şi recunoscută, desăvârşită de instituţiile sale caracteristice, lumea familiilor Rockefeller, Mellon, DuPont şi Ford. Ca un aspect pozitiv, aceşti magnaţi au practicat filantropia pe o scară neegalată în istoria umanităţii; dar modul exact în care existenţa acestei superclase avea să se potrivească etosului politic al unei republici democratice avea adesea să fie o sursă de aprige controverse în următorul secol.

IMIGRAREA ÎN MASĂ

Pe măsură ce conducătorii se îndepărtau din ce în ce mai mult de idealurile unei republici agrariene, la fel se întâmpla şi cu cei conduşi. Expansiunea industrială americană a fost făcută posibilă de disponibilitatea imediată a forţei de muncă ieftină sub forma uriaşului număr de imigranţi ce au intrat în ţară începând din anii 1860. După anii 1880, scara migraţiei a constituit cea mai mare

mişcare de populaţie înregistrată în istorie. Între 1881 şi 1920, au sosit circa 23 de milioane de imigranţi: 1907 a fost un an de vârf, cu 1,2 milioane de nouveniţi (Tabelul 4.2). Marele aflux şi-a găsit un simbol fizic în clădirea biroului de imigraţie din Insula Ellis în portul New York, deschisă în 1892.

Tabelul 4.2 Populaţia Statelor Unite, 1870–1920 (milioane)

Anul recensământului	*Populaţia naţională**
1870	38,6
1880	50,2
1890	63,0
1900	76,0
1910	92,0
1920	106,0

* După 1890, cifrele sunt rotunjite la cel mai apropiat milion.

Această migraţie a avut un efect radical asupra compoziţiei etnice a Statelor Unite. Înainte de 1880, vasta majoritate a imigranţilor veneau din Insulele Britanice sau din Europa de Nord, în special din Germania; dar după acest moment, accentul s-a deplasat decisiv spre popoarele din sudul şi estul Europei, incluzând italieni, polonezi, unguri şi toate naţionalităţile Imperiului Austro-Ungar. În 1870, oraşul New York avea 80.000 de evrei; în 1915 erau 1,5 milioane. În 1930, probabil 6 milioane de americani erau de origine italiană.

Migraţia a afectat într-o anumită măsură majoritatea regiunilor ţării, dar cel mai mare impact a fost simţit în oraşele şi localităţile industriale din nord-est şi din Vestul Mijlociu, unde noii imigranţi au preluat cele mai sărace secţiuni care înainte fuseseră ocupate de irlandezi. Impactul imigraţiei este sugerat de experienţa statului industrial Pennsylvania – în anii 1920, circa o cincime din populaţie era născută în străinătate. În Pittsburgh, peste o cincime din populaţie se născuse în străinătate, cele mai mari grupuri de nevorbitori de engleză folosind limbile idiş, poloneză, italiană sau germană. Concentraţii similare de populaţii născute în străinătate se găseau în districtele industriale învecinate, oraşe ale oţelului mai mici şi oraşe miniere. Circa 50 de ziare din Pennsylvania erau adresate unui grup etnic specific, scrise în întregime sau parţial în limba respectivă – jumătate dintre ziarele de limbă străină erau destinate naţionalităţilor slave. În 1910, numai o treime din locuitorii din Rhode Island erau indigeni: o treime erau născuţi în străinătate, iar o altă treime aveau cel puţin un părinte născut în străinătate.

Ca şi la jumătatea secolului, dificultăţile vieţii de imigrant au fost uşurate de organizaţiile politice, care erau bucuroase să ajute nou-veniţii să-şi găsească drumul în noua ţară, în schimbul sprijinului lor electoral. Această aparentă asociere între noii imigranţi şi corupţia politică a fost o puternică armă retorică pentru comunităţile tradiţionale mai vechi, cărora aceasta le confirma cele mai întunecate stereotipuri rasiale şi religioase. În anii 1890, temerile anticatolice erau suficient de intense pentru a da naştere Asociaţiei Americane de Protecţie, un grup nativist şi hotărât protestant, care între 1894 şi 1896 a dominat în politica mai multor state. Tensiunile etnice şi religioase au fost şi în avantajul patronilor, care au exploatat suspiciunea reciprocă, folosind-o ca instrument de prevenire a organizării industriale de masă. Cel puţin până în anii 1920, poziţiile privilegiate şi manageriale erau rezervate populaţiilor cu vechi rădăcini, în timp ce imigranţilor li se ofereau cele mai degradante slujbe.

Până la sfârşitul secolului al XIX-lea, caracterul vieţii urbane se schimbase în mod radical, cu oraşe care se dezvoltau şi se diversificau tot mai mult. În 1870, numai circa un sfert din populaţia SUA trăia în aşezări cu peste 2.500 de locuitori; în 1917, proporţia se apropia de jumătate. În 1910, 50 de oraşe americane aveau 100.000 de locuitori sau chiar mai mult. Între 1860 şi 1910, populaţia oraşului New York a crescut de la sub un milion la peste 4 milioane, şi la 8 milioane în anii 1920. Chicago şi Philadelphia aveau ambele peste un milion de locuitori la sfârşitul secolului (Tabelul 4.3).

Tabelul 4.3 Principalele oraşe ale Americii „Epocii de aur"

	Populaţia (mii)	
	1860	1900
New York	806	3.437
Chicago	109	1.699
Philadelphia	566	1.294
St Louis	161	575
Boston	178	561
Cleveland	43	382
San Francisco	56	342
Cincinnati	161	325
Pittsburgh	49	322
New Orleans	169	287
Detroit	46	286

Tabelul include doar oraşele cu peste 250.000 de locuitori în 1900.

Această creştere a fost făcută posibilă de noile forme de transport în masă. În anii 1830, omnibuzul şi trenurile de navetă apăruseră în New York, Boston şi Philadelphia. Din 1869, New York a utilizat în premieră un sistem de căi ferate aeriene, în timp ce Chicago folosea un sistem de funiculare. Numai între 1890 şi 1900, lungimea liniilor de cale ferată electrificată a crescut de la 1.260 la 22.000 de mile. Boston a realizat un sistem de cale ferată subterană – metrou – în 1897, New York în 1904. Progresele înregistrate în tehnica de construcţie au ajutat la menţinerea acestor noi densităţi ale populaţiei. Conceptul zgârie-norilor a apărut în reconstrucţia Chicago-ului în urma marelui incendiu din 1871, iar modelul s-a răspândit începând cu anii 1880. Această dezvoltare tehnologică a permis o concentrare fără precedent în zone ca Manhattan, care avea 2,3 milioane de locuitori în 1910, cifră care nu includea populaţia în creştere din oraşele înconjurătoare, legate prin căi ferate subterane şi aeriene. În 1898, cele 5 orăşele au fost unite în vasta metropolă a oraşului New York.

Caracterul oraşelor s-a schimbat şi el, iar cartierele erau adesea diferite prin limbă sau religie. Noile oraşe erau de cele mai multe ori marcate de extreme violente ale bogăţiei şi privilegiilor, iar zonele sărace sufereau de forme inimaginabile de multiple privaţiuni sociale. În anii 1880, densitatea populaţiei în mahalalele din *East Side* din New York era probabil dublă faţă de cifra din Londra de atunci. Standardele dezastruoase de sănătate publică în întreaga naţiune sunt sugerate de ratele mortalităţii, care erau în mod obişnuit de 16 sau 17 la mia de locuitori în primul deceniu al secolului, dublul ratei moderne. Aproape un sfert dintre decese erau atribuite pneumoniei, gripei sau tuberculozei. Accidentele industriale erau de asemenea extrem de răspândite. În 1904, de exemplu, 27.000 de lucrători au murit în urma unor cauze legate de condiţiile de muncă. Astfel de cifre confirmă remarca făcută în 1893 de Lord Bryce (pe atunci profesor la Universitatea Oxford şi ulterior ambasador la Washington, care spunea că „guvernarea oraşelor este una dintre cele mai evidente eşecuri ale Statelor Unite".

MUNCA ŞI CAPITALUL

Industrializarea şi urbanizarea au provocat în mod natural intense tensiuni sociale, cu atât mai mult datorită izbitoarelor diferenţe de bogăţie care existau alături de structurile politice egalitariste ale republicii democrate. De la Războiul Civil încoace, lucrătorii industriali şi fermierii au organizat o serie de mişcări populare pentru promovarea unei mai mari democraţii

economice şi justiţii sociale, proteste care au fost cu atât mai puternice în timpul regulatelor recesiuni şi crize economice. Imediat după Războiul Civil, Sindicatul Naţional al Muncii – *National Labour Union* – a apărut dintr-o explozie a sindicatelor şi a activismului muncitoresc: în 1872, 100.000 de muncitori au făcut grevă în New York pentru ziua de lucru de 8 ore. În 1869, lucrătorii industriali s-au organizat în mişcarea Cavalerii Muncii, care avea 700.000 de membri la apogeul său de la jumătatea anilor 1880, dar ulterior s-a destrămat, parţial din cauza reputaţiei sale de violenţă. În 1886, a fost înfiinţată Federaţia Americană a Muncii (AFL), formată în principal din sindicate ale muncitorilor industriali. Între 1883 şi 1886, numărul membrilor de sindicat a crescut de la 200.000 la un milion, deşi acest număr s-a înjumătăţit la mijlocul anilor 1890. În 1905, numărul membrilor de sindicat ajunsese la 2 milioane, dintre care probabil jumătate aparţineau AFL.

Astfel de mişcări s-au confruntat cu o intensă opoziţie din partea statului, ca şi a patronilor şi a puternicelor interese ale corporaţiilor. Simpatia curţilor de justiţie pentru vastele structuri economice monopoliste nu s-a extins în aceeaşi măsură şi la interesele muncitorilor, iar Statele Unite au rămas mult în urma altor societăţi industrializate în recunoaşterea oportunităţii organizării muncitorilor ca atare, sau a oricărei forme de negociere colectivă. Judecătorii au simpatizat cu scopurile paternaliste ale patronilor ca George F. Baer de la Trustul Antracitului, care a declarat că „drepturile şi interesele muncitorului vor fi protejate de creştinii cărora Dumnezeu, în infinita Sa înţelepciune, le-a încredinţat interesele de proprietate ale ţării"[3].

În acelaşi timp, majoritatea legislaturilor nu s-au opus dorinţei patronilor de a-şi forma propriile forţe paramilitare pentru a controla populaţia industrială şi a suprima grevele. Începând cu anii 1870, firma Pinkerton şi alte agenţii de detectivi au oferit multiple servicii de investigaţie şi de protecţie patronilor, la un nivel de eficienţă cu mult mai înalt decât orice alte servicii disponibile prin agenţiile publice. Fără un context legal, interesele muncitorilor au trebuit să fie exprimate prin forţă şi cu tactici extraordinare care în general au condus la confruntări directe cu organizaţiile statale. În consecinţă, disputele muncitoreşti americane de dinainte de anii 1930 au fost marcate de un grad uimitor de violenţă care adesea friza războiul civil, un conflict industrial care a atins dimensiuni înspăimântătoare în anumite perioade: 1876–1877, 1885–1886, 1892–1894 şi 1912–1916.

Au existat multe lupte legendare în acei ani. La jumătatea anilor 1870, zona antracitului din Pennsylvania a fost scena unei campanii teroriste orchestrate de *Molly Maguires*, o organizaţie secretă a minerilor irlandezi. Campania a fost în întregime suprimată prin acţiuni private ale patronilor: tot ceea

ce statul a furnizat au fost tribunalul şi spânzurătoarea. În 1876, sărbătorirea centenarului independenţei americane a adus o mulţime de declaraţii de independenţă „alternative", ilustrând adâncile nemulţumiri ale societăţii americane în continua sa criză. Partidul Muncitorilor din Illinois a enumerat „drepturile inalienabile" care includeau „viaţa, libertatea şi deplinul beneficiu al muncii lor". Asociaţia Naţională a Sufragiului Femeilor a afirmat că primul secol al istoriei SUA „fusese o serie de arogări şi uzurpări ale puterii împotriva femeilor"[4]. Activistul John F. Bray a susţinut că guvernele fondate pe baza Declaraţiei de Independenţă originare „n-au reuşit să împiedice apariţia printre noi a vechilor artistocraţii sub nume noi".

În 1877, Statele Unite au trăit experienţa unui dificil „an al violenţei", care a început cu o serie de greve ale feroviarilor şi apoi s-a răspândit în alte industrii, creând greve generale locale în timpul verii. Protestele s-au extins în New York, New Jersey, Ohio, Illinois şi Pennsylvania. Douăzeci şi patru de persoane au fost omorâte în luptele cu miliţia din Pittsburgh, 18 au murit în Chicago, 10 în Baltimore, 6 în Reading: cel puţin 100 de persoane au murit în cursul anului. În St Louis a fost constituită o comunitate – forma cea mai apropiată de un soviet al muncitorilor pe care a produs-o SUA –, sub conducerea Partidului Muncitorilor. Guvernul a discutat în mod serios o propunere de declarare a stării de insurecţie în Pennsylvania, şi o mobilizare a voluntarilor după modelul din 1861. În mai multe zone, chestiunea crucială era loialitatea membrilor miliţiei statului, care s-au dovedit a fi incapabili sau nedoritori de a se opune concetăţenilor lor aflaţi în grevă, şi care chiar şi-au predat armele mulţimii (armata regulată a SUA era atunci ocupată cu conflictele cu indienii). Acest dezastru a cauzat restructurarea fundamentală a miliţiilor în forma unei noi şi mai strict militare Gărzi Naţionale. De asemenea, din 1877, ideile populiste radicale s-au răspândit rapid în zonele rurale prin formarea unei noi Alianţe a Fermierilor, care după un deceniu avea 400.000 de membri. E posibil ca fragilitatea ordinii publice din 1877 să fi contribuit la dorinţa instituţiilor politice de a ajunge la marele lor compromis electoral din acest an.

Jumătatea anilor 1880 a produs o explozie asemănătoare, cu activismul Cavalerilor Muncii şi a Sindicatului Central al Muncii, cu sediul în Chicago, şi cu o grevă victorioasă împotriva Căii Ferate a Pacificului. În 1884, o răzmeriţă cauzată de o încercare de linşare în Cincinnati s-a transformat într-o confruntare cu accente de luptă de clasă, şi au fost omorâte 50 de persoane în cursul a trei zile. În 1886, numărul de greve la nivel naţional a atins un apogeu istoric de 1.400. În acelaşi an, teoreticianul radical

Henry George a format o coaliţie pentru a candida la postul de primar al New York-ului pe baza votului muncitorilor.

Orice alt potenţial val revoluţionar a fost înlăturat de incidentul Haymarket din Chicago, unde o demonstraţie organizată în principal de anarhişti străini s-a transformat într-o răscoală. Şapte ofiţeri de poliţie au fost ucişi de o bombă, şi patru dintre anarhişti au fost executaţi, în ciuda protestelor internaţionale. Şocul produs de acest incident a afectat cauza radicalismului politic pentru câţiva ani, dar tulburările muncitorilor au continuat, în nord şi în sud. În 1887, lucrătorii de culoare din industria zahărului au făcut grevă sub patronajul Cavalerilor Muncii, o mişcare ce, aşa cum era de aşteptat, a fost zdrobită cu cea mai mare violenţă. În 1892, un val de întreruperi ale lucrului a inclus o grevă generală în New Orleans. O grevă în industria oţelului la Homestead în Pennsylvania a dus la bătălii decisive între lucrători şi detectivi ai agenţiei Pinkerton angajaţi de Carnegie Steel, rezultând în circa 20 de morţi. Acesta a fost unul dintre primele conflicte în care greviştii s-au confruntat cu o nouă armă teribilă – mitraliera Gutling, care ameninţa cu distrugerea în masă. În 1894, o grevă la Pullman Car Company, lângă Chicago, a dus la intervenţia a mii de soldaţi federali, şi la folosirea fără scrupule a tribunalelor federale pentru dizolvarea sindicatului căii ferate. În conflict au fost pierdute circa 34 de vieţi.

Unul dintre centrele furtunoase ale conflictului de clasă a fost reprezentat de minele din vest, unde, între 1892 şi 1917, statele din Munţii Stâncoşi au suferit o serie de ciocniri violente, completate de asasinate, masacre, deportări în masă şi lagăre de concentrare. Tonul acestor ani este ilustrat de marea grevă din 1892, care în Coeur d'Alene, în Idaho, a dus la bătălii cu arme de foc pe o scară suficient de mare pentru a-l determina pe guvernator să declare starea de insurecţie şi să trimită Garda Naţională. În 1899, trupe federale din acelaşi stat au arestat sute de mineri şi i-au ţinut luni de zile în detenţie. În 1913–1914, centrul tulburărilor au fost minele de cărbuni din sudul statului Colorado, unde în aprilie 1914, Garda Naţională a folosit mitralierele pentru a provoca un notoriu masacru într-o tabără a minerilor de lângă Ludlow. Circa 70 de persoane au fost ucise în timpul conflictului, inclusiv multe femei şi copii. În Bisbee, Arizona, în 1917 o grevă a minerilor a fost încheiată când *vigilantes* ai unei „Ligi a Loialităţii" au arestat circa 1.200 de mineri şi i-au deportat cu forţa în deşert în remorci pentru vite.

Principala organizaţie muncitorească implicată în aceste acţiuni a fost Federaţia Vestică a Minerilor (WFM), care în mod natural a dezvoltat o atitudine radicală şi sindicalistă. În 1905, WFM a participat împreună cu socialiştii şi anarhiştii la dezvoltarea unei noi federaţii a muncitorilor care

avea ca scop sindicalizarea lucrătorilor ignoraţi de către AFL, orientată pe meserii. Aceasta a fost Muncitorii Industriali ai Lumii (IWW), poreclită „*Wobblies*", ce îşi propunea crearea „unui singur mare sindicat" pentru a înlocui societatea bazată pe clase care exploata munca. Din acest punct de vedere, sindicatul reprezenta viitorul organizării sociale, maturizându-se treptat în structura în descompunere a ordinii capitaliste. Din 1905 în 1919, IWW a obţinut succese majore în sindicalizarea imigranţilor, muncitorilor necalificaţi şi temporari, în acelaşi timp ignorând barierele de culoare ce deveniseră un factor determinant atât de crucial pentru progresul social. De asemenea, s-a concentrat pe organizarea femeilor lucrătoare. Printre multele sale bătălii, s-au numărat grevele din McKees Rocks, în Pennsylvania (1909), Lawrence în Massachusetts (1912) şi Paterson, New Jersey (1913). Mişcarea a dobândit o reală putere în anumite regiuni vestice, incluzând „zona petrolului" din Texas şi Oklahoma şi ariile de exploatare a lemnului din statul Washington.

Succesul mişcării a provocat mari temeri în rândul elitelor politice, şi represiunea a fost un lucru obişnuit. În 1915, liderul *Wobbly* şi poetul itinerant Joe Hill a fost executat în Utah pe baza unor acuzaţii false. În 1916, cel puţin 7 persoane au murit într-o ciocnire între *Wobblies* şi *vigilantes* la Everett, Washington. IWW a fost în final distrusă de două evenimente din 1917: declaraţia de război, care a permis autorităţilor să suprime cea mai mare parte a activităţilor federaţiei ca fiind inspirate de germani, şi Revoluţia Rusă, care a redirecţionat energiile multor radicali spre mişcarea comunistă. IWW şi-a pierdut rapid importanţa după 1919.

PROGRES ŞI REACŢIUNE, 1877–1917

Politica naţională americană din această perioadă a fost dominată de Partidul Republican, care susţinea interesele industriei şi ale marilor finanţe, manifestate în primul rând prin tarife vamale ridicate pe bunurile manufacturate. Partidul înflorea pe baza mitologiei Războiului Civil şi a imaginii sale de partid al lui Lincoln şi al unităţii naţionale. A existat de asemenea şi o componentă etnică, deoarece în multe state republicanii reprezentau americanii de origine veche împotriva mai noilor comunităţi de imigranţi, în special ale irlandezilor catolici, şi corupţia urbană pe care aceştia se presupunea că o simbolizează (deşi republicanii aveau propriile lor organizaţii necinstite în oraşe precum Philadelphia). Spre sfârşitul anilor 1880, republicanii îi descriau pe rivalii lor democraţi ca fiind un partid de „rom, romanism şi

rebeliune", adică al intereselor alcoolului opuse prohibiţiei, al organizaţiilor politice dominate de catolici, şi al sudului confederat nerestructurat.

În urma acuzării şi a distrugerii politice a lui Andrew Johnson, republicanii au făcut din Ulysses S. Grant o puternică figură de frunte, a cărei victorie a fost asigurată prin privarea de dreptul de vot a multor suporteri democraţi. În condiţii normale, 1876 ar fi trebuit să aducă un preşedinte democrat la Washington, dar circumstanţele foarte tensionate ale ultimilor ani ai Reconstrucţiei au făcut ca situaţia să fie orice în afară de normală, şi republicanul Rutheford B. Hayes a obţinut un triumf îndoielnic. În 1880, republicanii au obţinut preşedinţia pentru James A. Garfield, dar schismele din partid au condus la înfrângere în 1884. Succesorul democrat a fost Grover Cleveland, care avea din nou să-şi conducă partidul spre victorie în 1892. Cu această substanţială excepţie, republicanii şi-au menţinut preşedinţia până în 1912.

Hegemonia republicană a supravieţuit o epocă de scandaluri larg răspândite, şi aceasta nu s-a încheiat o dată cu crizele economice şi sindicale dintre anii 1870-1890. Din 1860 până în 1908 multe dintre dezbaterile politice au apărut în cadrul familiei republicane şi între facţiunile partidului, iar grupurile disidente au ieşit la suprafaţă în mod repetat. În 1872, republicanii liberali au creat o candidatură prezidenţială împotriva lui Ulysses S. Grant, iar în 1876 republicanii s-au împărţit în chestiunea dacă Grant trebuia sau nu să candideze pentru a treia oară. Corupţia politică s-a dovedit a fi cea mai persistentă problemă generatoare de diviziune. În special după scandaluri ca cel al companiei *Creditul Mobiliar,* descris anterior, republicanii s-au divizat în privinţa sistemului de acordare a funcţiilor pe baze neelective, prin favorurile partidului câştigător şi a calităţii de deţinători de funcţii pe care acest sistem o producea. O soluţie potenţială era un model de serviciu civil pentru guvernare, dar încercările de a promova o birocraţie lipsită de corupţie au întâmpinat o opoziţie aprigă, nu în cele din urmă din partea celor care beneficiau de situaţia existentă. Nici Legea Serviciului Civil votată în 1883 nu a avut efectul dorit, deoarece limita numirile doar pentru unele dintre funcţiile federale. În cursul anilor 1880, reforma serviciului civil şi chestiunile guvernării „curate" au continuat să divizeze vechea gardă de reformiştii *mugwumps**. Ca şi republicanii liberali înaintea lor, reformiştii *mugwumps* doreau să formeze coaliţii cu opoziţia democrată, o lipsă de loialitate ce a ajutat la câştigarea întrecerii electorale din 1884 de către democraţi (Tabelul 4.4).

---

* Republicani care au refuzat să sprijine candidatul partidului James G. Blaine în campania prezidenţială din 1884; persoane care iau poziţie independentă.

Acest aparent consens ascundea multă neliniște și conflicte partizane. Republicanii și democrații au concurat strâns în fiecare dintre alegerile din 1876 până în 1896, iar deținerea Casei Albe de către republicani a fost un produs artificial al sistemului electoral american. Prin sistemul existent, o simplă majoritate dintr-un anume stat dădea candidatului câștigător toate voturile electorale ale acelui stat, adesea producând rezultate distorsionate. În 1888, democratul Grover Cleveland a obținut o mai mare proporție a votului popular decât contracandidatul republican Benjamin Harrison, cu aproape 100.000 de voturi mai mult din circa 11 milioane în total. În colegiul electoral, totuși, Harrison l-a învins pe Cleveland cu un coeficient convingător de 233 la 168. Democrații cu siguranță i-au depășit pe republicani în 1876, și aproape au reușit și în 1880, deși în final au pierdut în ambele alegeri. Ei au câștigat de asemenea victorii decisive în alegerile pentru Congres, de exemplu în 1874. Într-un sistem de reprezentare diferit (și presupunând că numărătoarea voturilor e corectă de ambele părți), puterea politică în Statele Unite ar fi fost în mod egal împărțită între partide de-a lungul acestor ani (Tabelul 4.5).

Tabelul 4.4 Rezultatele alegerilor prezidențiale, 1868–1916

Candidatul câștigător	*Voturi populare (milioane)*	*Candidatul pierzător*	*Voturi populare (milioane)*
1868 Ulysses S. Grant (R)	3,0	Horatio Seymour (D)	2,7
1872 Ulysses S. Grant (R)	3,6	Horace Greeley (D)	2,8
1876 Rutheford B. Hayes (R)	4,0	Samuel Tilden (D)	4,3
1880 James A. Garfield (R)	4,5	Winfield S. Hancock (D)	4,4
1884 Grover Cleveland (D)	4,9	James G. Blaine (R)	4,9
1888 Benjamin Harrison (R)	5,4	Grover Cleveland (D)	5,5
1892 Grover Cleveland (D)	5,6	Benjamin Harrison (R)	5,2
1896 William McKinley (R)	7,0	William J. Bryan (D)	6,5
1900 William McKinley (R)	7,2	William J. Bryan (D)	6,4
1904 Theodore Roosevelt (R)	7,6	Alton B. Parker (D)	5,1
1908 William H. Taft (R)	7,7	William J. Bryan (D)	6,4
1912 Woodrow Wilson (D)	6,3	Theodore Roosevelt (Prog)	4,2
		William H. Taft (R)	3,5
1916 Woodrow Wilson (D)	9,1	Charles E. Hughes (R)	8,5

Sistemul electoral oferă de asemenea o imagine inadecvată a curentelor radicale care au câştigat o nouă forţă în anii 1890, ca rezultat al crizei prelungite din sectorul agricol. În 1892, noua mişcare populistă a propus un candidat la preşedinţie cu una dintre cele mai radicale platforme întâlnite vreodată în alegerile naţionale. Declarând că naţiunea era în pragul „ruinei morale, politice şi materiale", partidul a susţinut o zi de lucru de 8 ore, o extindere a controlului public asupra mijloacelor de producţie şi un impozit pe venit gradat. De asemenea, susţinea libera emitere a monedelor de argint, o măsură inflaţionistă deliberată de care ar fi beneficiat fermierii vestici pe socoteala industriei şi finanţelor estice, în afară de evidenta atracţie pentru statele miniere din vest. Pentru republicanii estici, argintul liber şi politica „banilor moi" reprezentau aproape un anarhism evident. Populistul James Weaver din Iowa a obţinut peste un milion din voturile populare, 8,5% din total, şi chiar 22 dintre voturile electorale. Se poate specula ce performanţă ar fi putut să obţină dacă alegerile ar fi avut loc în anul următor, după ce criza financiară crease atât de multă mizerie şi disperare.

Tabelul 4.5 Preşedinţii Statele Unite, 1861–1921

	Perioada în funcţie	*Partid*
Abraham Lincoln	1861–1865	Republican
Andrew Johnson	1865–1869	Uniunea Naţională
Ulysses S. Grant	1869–1877	Republican
Rutheford B. Hayes	1877–1881	Republican
James A. Garfield	1881	Republican
Chester A. Arthur	1881–1885	Republican
Grover Cleveland	1885–1889	Democrat
Benjamin Harrison	1889–1893	Republican
Grover Cleveland	1893–1897	Democrat
William McKinley	1897–1901	Republican
Theodore Roosevelt	1901–1909	Republican
William H. Taft	1909–1913	Republican
Woodrow Wilson	1913–1921	Democrat

Iarna 1893–1894 a fost însoţită de depresiune, cu circa 2,5 milioane de şomeri şi cu o totală lipsă a facilităţilor de asistenţă socială care să-i ajute. Grevele au atins un nou apogeu, cu o medie de 1.200 pe an între 1893 şi

1898, iar ciocnirile de la Homestead şi Pullman, descrise anterior, s-au numărat printre cele mai violente din istoria naţiunii. În primăvara lui 1894, circa 17 „armate" separate de şomeri au mărşăluit în Washington DC pentru a cere măsuri de îmbunătăţire a situaţiei şi reforme, cel mai cunoscut marş fiind numit după organizatorul său, Jacob Coxey. Adâncile nemulţumiri sociale şi-au găsit locul în curentele politice majore în 1896, când ideile populiste au influenţat platforma Partidului Democrat. William Jennings Bryan a câştigat candidatura partidului cu o pasionată pledoarie pentru circulaţia liberă a argintului, şi cu un protest împotriva „crucificării oamenilor pe o cruce de aur". El a obţinut 47% din voturile populare şi s-a situat bine în sud şi în vest. Totuşi, a avut o poziţie slabă în regiunile urbane şi industriale, „teritoriu inamic", şi nu a câştigat în nici un stat la nord de Virginia sau la est de Missouri. Bryan a condus din nou democraţii la înfrângere în 1900 şi 1908.

Prezenţa radicală în sistemul electoral era indicată de dezvoltarea Partidului Socialist, care şi-a creat centre puternice în multe comunităţi industriale. Eugene V. Debs a adus Partidul Socialist în arena naţională într-o serie de campanii prezidenţiale. El a obţinut doar 87.000 de voturi în 1900, dar şi-a îmbunătăţit în mod constant activitatea şi în 1912 a atras un respectabil număr de 900.000 de voturi, sau 6 % din votul popular. Partidul şi-a pierdut din sprijin în 1916, dar Debs şi-a mărit uşor totalul în 1920. În acel an el şi-a desfăşurat campania din închisoare, unde ispăşea o pedeapsă pentru activităţi împotriva războiului.

PROGRESIŞTII

În anii 1890, numai optimiştii puteau crede că societatea americană din noul secol nu va avea nevoie de o transformare radicală, deşi nu exista un consens în legătură cu direcţia ce trebuia urmată. O mulţime de opere futuriste au explorat destinele posibile, variind de la un elitism caritabil la un socialism utopic, dar un număr neliniştitor de scrieri postulau o violenţă extremă între bogaţi şi săraci, culminând cu un colaps apocaliptic. Lucrări populare din acest domeniu includ *Călcâiul de Fier* de Jack London şi *Caesar's Columns* a lui Ignatius Donnelly. Temerile reprezentate prin astfel de cărţi au contribuit mult la conturarea gândirii reformatorilor sociali cunoscuţi sub denumirea de progresişti, ale căror motivaţii erau complexe: în timp ce în principal erau preocupaţi de ororile şi nedreptăţile cărora le erau martori, exista

şi un sentiment clar că reforma socială a prezentului putea fi singurul mijloc de a evita tulburările sau chiar un război civil în următorii 10 sau 20 de ani. Ameninţările violenţei au fost simbolizate de asasinarea a doi preşedinţi americani – Garfield în 1881 şi McKinley în 1901, acesta din urmă de către un anarhist –, dar nici unul dintre evenimente nu a reprezentat o conspiraţie extinsă.

Acest sentiment al ameninţării continue şi al crizei revoluţionare iminente ajută la explicarea ataşamentului progresiştilor faţă de soluţii administrative ce confereau puterea unor experţi calificaţi, cu pierderea participării democratice. Democraţia de masă era în mod fundamental privită cu neîncredere, iar un model militar eficient era în mod clar preferabil unei participări viciate. Reforma ordinii publice se afla în centrul gândirii progresiste, deoarece forţele urbane existente erau nu numai şocant de corupte, dar şi înclinate în mod periculos să simpatizeze cu muncitorii grevişti. Reforma ţintea astfel să creeze unităţi strict disciplinate şi cu orientare militară, cât mai departe posibil de controlul politic direct. Această orientare este sugerată de experienţa Pennsylvaniei, una dintre regiunile cele mai înclinate spre violenţă în relaţiile de muncă. În 1905 statul a înfiinţat Poliţia de Stat, un corp poliţienesc modelat după unitatea paramilitară care suprimase revolta indigenilor din Filipine cu câţiva ani înainte. Caracterul „colonial" al districtelor miniere este cel mai bine reprezentat prin crearea acestei unităţi, care a suprimat energic protestele muncitorilor imigranţi şi ale militanţilor străini. În 1920, modelul Poliţiei de Stat fusese copiat de către cele mai multe dintre statele industriale.

Deşi puţine mişcări organizate purtau numele progresiştilor, marea majoritate a activiştilor progresişti operau individual sau în grupuri, adesea lucrând la nivelul unui anume oraş sau stat. Activităţile lor erau în mod similar diverse. Un element major al progresismului era expunerea abuzurilor care necesitau atenţie, de exemplu în prezentarea condiţiilor din mahalale, cum ar fi în *How the Other Half Lives*, de Jacob Riis (1890), *Maggie: A Girl of the Streets* de Stephen Crane, şi *If Christ Came to Chicago* de W. T. Stead (1893). Deplina înflorire a jurnalismului de şantaj a venit o dată cu prima decadă a noului secol. Ceea ce Theodore Roosevelt a numit *muckraking** a fost exemplificat prin lucrări cum ar fi analizele lui Lincoln Steffens despre

* Încercarea de a descoperi şi de a expune corupţia reală sau presupusă; scandal, în special în politică (*muckrake*=greblă pentru gunoi sau bălegar). Expresie americană popularizată de către T. Roosevelt în 1906, într-un speech, făcând aluzie la „Man with the Muckrake" din *The Pilgrim's Progress* de John Bunyan (1628–1688).

corupția municipală larg răspândită, în articolele ulterior adunate sub titlul *The Shame of the Cities* (1904), prin disecarea monopolului Standard Oil de către Ida Tarbell, și prin lucrările lui Ray Stannard Baker. Nuvela *The Jungle* a lui Upton Sinclair a stârnit furia publicului împotriva ororilor industriei de prelucrare a cărnii. Astfel de investigații au avut ecouri la organismele oficiale, iar în 1894, Comisia Lexow a expus corupția adâncă din Departamentul de Poliție din New York City.

Răspunsurile practice la relele sociale au fost diverse. În arena politică, istoria progresiștilor este cel mai bine reprezentată de experiența liderilor politici individuali, în special o serie de reformatori aleși la începutul secolului XX: primari ca „Golden Rule" Jones în Toledo, Emil Seidel în Milwakee și Tom L. Johnson în Cleveland; și guvernatori de state ca Theodore Roosevelt în New York și (cel mai notabil) Robert LaFollette în Wisconsin. Acești lideri au luptat împotriva intereselor industriale dominante, și au țintit spre reducerea influenței acestora în procesul politic prin promovarea de alegeri primare directe și prin legislații îndreptate împotriva practicilor corupte. Noi legi au permis electoratului să schimbe legislatorii nesatisfăcători înainte de expirarea mandatului lor oficial, în timp ce legi ale inițiativei și referendumului au permis electoratului să voteze direct unele reforme, ocolind astfel legislaturile statelor și organizațiile politice care le controlau. Cele mai progresiste state, de exemplu Wisconsin, și-au revizuit sistemul de taxe pentru a plasa o mai corectă parte a poverii asupra corporațiilor, și au introdus taxe de stat pe venit și pe moșteniri. A fost o luptă dificilă, dar enormii pași făcuți se reflectă în numeroase legi de stat ce reglementau salariile, orele de lucru și măsurile de siguranță și sănătate la locul de muncă, la fel ca și oferirea de compensații pentru lucrătorii accidentați. Inițiativa privată a adus de asemenea importante contribuții, de exemplu în privința caselor ridicate de reformatori din clasa de mijloc în cele mai teribile mahalale, cu scopul de a îmbunătăți starea fizică și morală a locuitorilor acestora. Din anii 1890, clădirea Hull House a lui Jane Addams în Chicago a furnizat un model, imitat pe larg, de acțiune directă și de servicii sociale în cadrul orașelor.

La nivel federal, reformatorii au găsit un susținător în Theodore Roosevelt. Administrațiile anterioare votaseră legi care în mod teoretic le permiteau să atace abuzurile, în special Legea Sherman Antitrust din 1890, dar aceste legi rareori au fost aplicate în mod serios. Toate acestea s-au schimbat sub Roosevelt, care s-a angajat într-o cruciadă larg mediatizată împotriva celor mai puternice trusturi. În 1902, el a ordonat dizolvarea firmei Northern Securities Trust, format de titanii financiari J. P. Morgan și E. H. Harriman pentru a monopoliza practic întregul sistem de transporturi din

statele vestice. Acţiunea a fost încheiată cu succes în 1904, punând bazele altor campanii. În 1906, administraţia a început acţiunea ce în curând avea să provoace divizarea firmei Standard Oil Trust în unităţi mai mici, deşi chiar şi aceste noi firme generate de „familia" corporaţiei Standard Oil erau uriaşe (cele trei succesoare principale au devenit Exxon, Mobil şi Socal).

În concordanţă cu viziunea progresistă a statului ca arbitru obiectiv între capital şi forţa de muncă, Roosevelt a deschis un nou domeniu prin intervenţia într-o grevă majoră ca un adevărat negociator onest. În 1902, el a înfrânt încăpăţânata rezistenţă a patronilor faţă de o grevă din industria antracitului prin simplul expedient al ameninţării că va trimite trupele să ocupe minele, o poziţie incredibilă faţă de violentele politici antimuncitoreşti ale celor mai multe dintre administraţiile anterioare. În 1906, a fost votată o Lege a medicamentelor şi alimentelor pure, şi o serie de noi agenţii federale de reglementare au început să investigheze domenii ale practicii afacerilor care odată fuseseră considerate de neatins. Tot din 1906, Comisiei de Comerţ Interstatale i-a fost acordată putere efectivă pentru a regulariza taxele feroviare, şi a fost propus un sistem de inspecţie a fabricilor.

Roosevelt a oferit un model de reformă dinamic şi atractiv, deşi în privinţa realizărilor efective el a fost probabil egalat de către succesorul său, William H. Taft, care a fost un adversar mai eficient al trusturilor. În timpul administraţiei lui Taft, Congresul a votat două amendamente constituţionale vitale, fiecare în felul său fiind fundamental pentru agenda progresiştilor. Acestea au permis colectarea taxelor direct din venit (al 16-lea amendament) şi au permis alegerea directă a senatorilor SUA (al 17-lea amendament). Totuşi, Partidul Republican a devenit din ce în ce mai divizat între facţiuni liberale şi conservatoare, reprezentate, respectiv, de Roosevelt şi Taft. În 1912, Roosevelt a organizat una dintre candidaturile cele mai de succes din istoria americană ale unui al treilea partid, Partidul Progresist (sau Partidul *Bull Moose*), care a obţinut peste 4 milioane de voturi şi a învins decisiv republicanii oficiali.

În timp ce divizarea cauzei republicane a avut ca rezultat doar alegerea democratului Woodrow Wilson, Wilson însuşi privea cu simpatie multe dintre ţelurile progresiste, şi de fapt administraţia sa poate fi văzută ca un apogeu al acestei tradiţii. Experienţa recentă a lui Wilson includea o guvernare model în New Jersey, în care el promovase legi ce introduceau alegeri primare şi regularizau practicile corupte, limitând puterile serviciilor publice. Ca preşedinte, el a supravegheat introducerea unui sistem bancar central, sub un Consiliu al Rezervelor Federale (1913), care a fost privit în mod corect de către criticii săi ca marcând o transformare radicală a relaţiei dintre

afaceri şi guvern. Anul următor a adus o nouă şi mai eficientă lege antitrust (Legea Clayton), şi o Comisie Federală a Comerţului a căutat să elimine practicile incorecte în afaceri. Între 1913 şi 1916, administraţia Wilson a iniţiat reforme largi în domenii cum ar fi munca copiilor, condiţiile de muncă în industrie, şi educaţia. Îndrăzneţele inovaţii ale lui Wilson au demonstrat implicaţiile largi ale modelului progresist pentru puterea federală. În privinţa ţelurilor guvernului naţional, regimul său a fost premergător *New Deal*-ului din anii 1930, ca şi un ecou al precedentului stabilit de federalistul Alexander Hamilton în anii 1790.

DREPTURILE FEMEILOR

Un domeniu critic al reformei progresiste a fost extinderea drepturilor femeilor, o chestiune care intrase pe mod irevocabil în agenda politică la sfârşitul secolului al XIX-lea. În 1869, acordarea dreptului de vot bărbaţilor de culoare provocase o izbucnire a radicalismului feminist, care implica cel puţin un element de resentiment rasist şi aprecierea că femeile albe erau cu siguranţă mai calificate pentru sufragiu decât orice fost sclav. Două organizaţii au fost acum înfiinţate, sub conducerea vechilor activiste feministe Elizabeth Cady Stanton şi Susan B. Anthony: grupurile s-au unit în 1890 pentru a forma Asociaţia Naţională Americană pentru Sufragiul Femeilor. Ideile sufragiului şi cele feministe erau de asemenea susţinute prin intermediul unor grupuri reformiste ca Uniunea Creştină a Femeilor pentru Abstinenţă (fondată în 1874), care, în ciuda numelui, avea o agendă socială cu mult mai largă decât simpla chestiune a băuturii.

Posibilitatea practică a sufragiului femeilor a fost prezentată prin adoptarea lui de către statele vestice, de regulă într-o încercare disperată de a atrage mai mulţi colonişti şi de mai bună calitate, în special familii de fermieri. Teritoriul Wyoming a fost prima astfel de jurisdicţie, care avea să fie urmată de Teritoriul Utah în 1870, iar în 1890, Wyoming a devenit primul stat în care femeile puteau vota. În 1914, femeile aveau drept de vot complet în 10 dintre statele din vestul extrem. Extinderea naţională a sistemului necesita un amendament constituţional, care a fost propus în 1878 şi reintrodus în mod regulat după aceea. Chestiunea a primit un nou impuls prin participarea femeilor la Primul Război Mondial şi, după o serie de votări extrem de strânse, al 19-lea amendament a fost aprobat de către Senat în 1919 şi ratificat de suficient de multe state în 1920.

Lupta pentru drepturile politice ale femeilor a fost însoţită de o luptă la fel de dificilă pentru emanciparea personală, care în cazul femeilor sărace în special necesita controlul asupra sarcinilor. Avortul era practic ilegal la începutul secolului al XIX-lea, dar activitatea a continuat în pofida condamnării unor persoane care provocau avorturi. Reclame pentru servicii legate de avorturi au fost publicate în mod gratuit. Deşi evidenţa statistică este dificil de interpretat, e probabil ca proporţia sarcinilor întrerupte în anii 1850 să fie similară cifrei din prezent. Situaţia s-a schimbat după Războiul Civil o dată cu creşterea conştientizării şi cu organizarea profesiunii medicale, care era hotărâtă să elimine rivali ca moaşele sau persoanele – nu doctori – care provocau avorturi. Asociaţia Medicilor (1847) a constituit o forţă majoră care cerea o legislaţie în acest sens.

Legile penale dobândeau acum o forţă reală, întărită de mişcările moraliste şi evanghelice ale vremii. Acestea au fost cel mai bine reprezentate de Anthony Comstock, fondator al Societăţii New-Yorkeze pentru Suprimarea Viciului, care a purtat o luptă de 50 de ani împotriva „murdăriei" din viaţa publică. În 1873, Legea Comstock a interzis difuzarea informaţiilor despre contracepţie prin intermediul poştei, iar până la sfârşitul secolului, disponibilitatea informaţiei despre avort şi tehnici contraceptive a fost sever limitată. Regimul Comstock a fost atacat după 1912 de către Margaret Sanger, care era o aliată atât a IWW cât şi a socialiştilor. Preocupată de soarta femeilor sărace şi imigrante, Sanger a încercat să facă informaţia despre contracepţie disponibilă gratuit, activitate care în 1916 a rezultat în acuzarea ei în tribunal. Procesul şi detenţia ei i-au dat un statut de martir. În 1921 ea a format Liga Americană pentru Controlul Naşterilor, iar în 1952 Federaţia pentru Planificare Familială.

CULTURA ŞI RELIGIA

Impactul noilor mişcări sociale a fost vizibil şi în literatură. La fel ca în anii 1850, ultimul sfert al secolului al XIX-lea a produs multe opere importante, în special nuvele şi poezie. Printre cei mai importanţi romancieri ai anilor 1880 se numără Henry James, Mark Twain şi William Dean Howells (Tabelul 4.6).

Pentru a avea o perspectivă clară, numai la jumătatea anilor 1850 au fost publicate *Rise of Silas Lapham* de Howell şi *Bostonienii* de Henry James. în timp ce romanul *Huckleberry Finn* a lui Twain poate fi privit ca o contribuţie clar americană adusă ficţiunii şi ca unul dintre cele mai bune romane americane.

El reprezintă de asemenea nostalgia comună a libertății și mobilității Americii pierdute de dinainte de război. În afară de literatură, artiștii americani au adus acum contribuții impresionante în domeniul picturii, unde James McNeill Whistler, John Singer Sargent și Thomas Eakins au fost inovatori de forță în anii 1870–1890. Pictura vestică a lui Frederic Remington a ilustrat apariția mitologiei naționale a cowboy-ilor, indienilor și cavaleriei.

Tabelul 4.6 Opere literare majore publicate în 1876–1907

1876	Mark Twain, *Tom Sawyer*
1879	Henry James, *Daisy Miller*; Henry George, *Progress and Poverty*
1880	Henry Adams, *Democracy*; Lew Wallace, *Ben Hur*
1881	Henry James, *Portretul unei doamne*; Mark Twain, *Prinț și cerșetor*
1882	William Dean Howells, *A Modern Instance*
1883	Mark Twain, *Life on the Mississippi*
1884	Mark Twain, *Huckleberry Finn*
1885	William Dean Howells, *Rise of Silas Lapham*
1886	Henry James, *Bostonienii*
1888	Bellamy, *Looking Backward*
1889	Mark Twain, *Un yankeu la Curtea Regelui Arthur*
1890-1891	Emily Dickinson, *Poeme*
1893	Stephen Crane, *Maggie: A Child of the Streets*
1894	Henry D. Lloyd, *Wealth Against Commonwealth*; Mark Twain, *Pudd'nhead Wilson*
1895	Stephen Crane, *The Red Badge of Courage*
1896	Emily Dickinson, *Poeme 1896*; Harold Frederic, *The Damnation of Theron Ware*
1897	Charles M. Sheldon, *In His Steps*
1898	Henry James, *Turn of the Screw*
1899	Frank Norris, *McTeague*; Kate Chopin, *The Awakening*
1900	Theodore Dreiser, *Sora Carrie*
1901	Frank Norris, *The Octopus*
1902	Owen Wister, *The Virginian*; William James, *Varieties of Religious Experience*
1903	Henry James, *Ambasadorii*; Jack London, *Chemarea străbunilor*
1904	Henry James, *Potirul de aur*; Jack London, *The Sea Wolf*
1906	Upton Sinclair, *The Jungle*
1907	Jack London, *Călcâiul de fier*

În anii 1890, literatura americană a fost influenţată de noile preocupări şi stiluri literare, incluzând o notă de radicalism social şi, legat de acesta, un accent pe realism. În moduri foarte diferite, aceste idei au fost reprezentate în ficţiunea lui Stephen Crane, Jack London, Frank Norris, Theodore Dreiser şi Upton Sinclair. O nouă sensibilitate politică a conturat cărţi cum ar fi *The Damnation of Theron Ware* a lui Harold Frederic, care printre altele explorează sărăcia intelectuală a religiei organizate.

Conflictele ideologice acerbe ale vremii au avut o puternică dimensiune religioasă. Atât reformatorii cât şi reacţionarii erau motivaţi de interpretarea lor personală a *Scripturilor* şi a crezurilor creştine, care erau acum dezbătute cel puţin la fel de viguros ca şi orice alt punct al doctrinei judiciare sau economice. Anii de după 1910, care din punct de vedere politic au marcat apogeul „progresismului" politic, sunt de asemenea cunoscuţi ca un val de „fundamentalism" religios, două noţiuni care în mod evident se opuneau total. Ambele reprezentau de fapt reacţii divergente faţă de circumstanţe comune.

De partea liberală, ideile progresiste ale acţiunii sociale şi reformei politice erau sprijinite de către avocaţii „Evangheliei Sociale", reprezentată de cărţi cum ar fi *Applied Christianity* de Washington Gladen (1886) şi *Christianity and the Social Crisis*, de Walter Rauschenbusch (1907). Nuvela extrem de populară *In His Steps*, de Charles M. Sheldon (1897) descrie cum o congregaţie protestantă decide să trăiască în concordanţă cu interpretarea lor despre ceea ce ar fi făcut Hristos în anumite situaţii particulare. Răspunsul este găsit în reforma profundă şi în acţiuni de misionar pentru cei săraci, alături de accente mai tradiţionale pe decenţa şi moderaţia publică.

În timp ce aceia care credeau în acţiunea socială puteau fi strict tradiţionali în abordarea teologică, creştinismul protestant al acelor vremuri a fost marcat de un profund liberalism care a contestat credinţe cum ar fi cea în divinitatea lui Hristos, minunile Sale şi Învierea, precum şi veridicitatea *Bibliei*. Răspândirea teoriei darwiniste începând din anii 1860 a exercitat o anumită influenţă în acest sens, în primul rând ideea că lumea a evoluat timp de mai multe milioane de ani. Dacă umanitatea s-a ridicat treptat dintr-o serie de specii inferioare, aceasta făcea imposibile Creaţia şi alte evenimente descrise în *Cartea Genezei*.

Liberalismul ecleziastic a provocat o reacţie hotărâtă în rândul celor deja şocaţi de răspândirea interpretărilor critice ale *Bibliei* în universităţi şi chiar în şcolile teologice. Din anii 1870, protestantismul american a dat

naştere unui număr de noi mişcări şi secte care se călăuzeau după o interpretare strict literară a *Bibliei*. Mai mult, tema dominantă a noilor entuziaşti era premilenară, însemnând că reforma socială era mai degrabă rea decât nefolositoare, şi putea fi de fapt o capcană satanică. Această poziţie teologică a avut importante consecinţe politice.

Dezbaterile asupra sosirii mileniului datează de mult în creştinism. Toată lumea era de acord asupra descrierii din *Cartea Revelaţiei* relatând dezastre şi nenorociri oribile, ca şi o glorioasă domnie a lui Hristos pe pământ timp de 1.000 de ani; dar trebuiau să aibă loc întâi dezastrele, sau domnia glorioasă de un mileniu? La începutul secolului al XIX-lea, mulţi protestanţi americani erau de acord că mileniul avea să sosească primul, apoi avea să fie urmat de o scurtă perioadă de nenorociri, în care diavolul avea să fie învins pentru totdeauna. Această teorie postmilenară justifica, şi chiar solicita, un activism social, căci înlăturarea atrocităţilor precum sclavia ar fi promovat venirea împărăţiei lui Hristos. Începând din anii 1860, a existat o orientare generală către o concepţie premilenară mai întunecată şi mai pesimistă: sfârşitul epocii lumii de atunci se apropia şi avea să fie urmat de nenorociri, o perioadă groaznică de tiranie, foamete, molimă şi masacre. Numai după aceste orori, puţinii sfinţi supravieţuitori aveau să trăiască pentru a-L vedea pe Mesia pe pământ. În această viziune nu era loc pentru reforma socială, în special când aceasta însemna alianţa cu cei care nesocoteau Cuvântul Domnului.

Ideile premilenare s-au răspândit sub influenţa unor predicatori ca John Nelson Darby, care a popularizat noţiunea de „ridicarea de viu la cer", brusca îndepărtare a sfinţilor adevăraţi de pe pământ înainte de a fi avut loc cele mai grave dezastre. Aceste teorii deveniseră normă evanghelică spre sfârşitul secolului, când subiectul discuţiilor s-a deplasat către formularea unui calendar precis al unor anumite evenimente profetice care aveau să aibă loc şi în ce ordine, şi despre cum *Scriptura* prevestea evenimente sau existenţa unor persoane contemporane. Paralel cu milenarismul, exista un nou interes pentru perfecţionism, ideea că un adevărat creştin renăscut putea şi trebuia să caute o stare spirituală mai înaltă de sanctificare. Dezbaterile pe această temă din cadrul bisericilor metodiste au produs încă o „reînviere", sub forma mişcării „Sfinţeniei". Noile şi mai strictele biserici au explorat practici extatice şi vindecarea prin credinţă, şi s-au angajat în aprinse speculaţii premilenare.

La sfârşitul secolului, mişcarea penticostală susţinea că toţi creştinii puteau să primească darul de a vorbi în limbi înrudite cu acelea menţio-

nate în *Faptele Apostolilor* din *Biblie*. „Reînvierile" penticostale îşi aveau originea în bisericile celor de culoare, dar în curând au trecut de bariera rasială. Ca şi deseori mai înainte, însufleţirea religioasă s-a reflectat în apariţia a numeroase confesiuni noi, între 1870 şi 1914, inclusiv Martorii lui Iehova (milenaristă), Biserica Nazarineanului (afiliată „Sfinţeniei"), Adunările Domnului (penticostală) şi variate subdiviziuni ale Bisericii lui Dumnezeu („Sfinţenie"/penticostală). Manifestări mai ciudate includeau sectele din Munţii Apalaşi care au acceptat ad litteram adevărul promisiunii lui Hristos conform căruia dreptcredincioşii vor putea să aibă de-a face nevătămaţi cu şerpii.

La sfârşitul secolului, o prăpastie insurmontabilă separa credinţa reformatorului liberal educat de cea a credinciosului care o interpreta literal sau a penticostalului, iar această prăpastie era exprimată de ideea „Centurii *Bibliei*", acele regiuni ale sudului şi vestului în care ideile entuziaste erau acceptate într-un mod indiscutabil. Totuşi ar fi greşit să se vadă în aceasta doar un simplu conflict între ignoranţă şi educaţie, după cum unii dintre „literalişti" erau indivizi instruiţi care-şi formulaseră argumentele într-o serie de cărţi şi broşuri bine susţinute. În 1895, Conferinţa *Bibliei* din Niagara a formulat „fundamentalismul", ideea că un nucleu de doctrine trebuiau apărate ca fiind esenţiale pentru creştinism. Între 1910 şi 1915, cărţile intitulate *The Fundamentals* au declarat substanţa minimă a credinţelor pentru un adevărat protestant evanghelic: infailibilitatea *Scripturii*, naşterea lui Iisus din Fecioară, reconcilierea lui Dumnezeu cu omenirea prin intermediul lui Hristos, reînvierea lui Iisus şi a doua venire a Sa. Faptul că ei trebuiau să apere aceste doctrine ce odată fuseseră universale arată de asemenea distanţa parcursă de gândirea liberală.

Diferenţele religioase au devenit legate de ostilităţile etnice şi sociale, după cum evanghelicii şi fundamentaliştii se considerau apărători ai adevăratului americanism împotriva urbanizării şi imigraţiei, împotriva metropolelor poliglote care ajunseseră să domine naţiunea începând din anii 1880. Mai mult, noile oraşe erau paradisuri ale populaţiilor catolice şi evreieşti. Bătălia dintre cele două culturi şi-a găsit apogeul în mişcarea pentru moderaţie, care căuta să impună valorile provinciale protestante indigene împotriva oraşelor diferite din punct de vedere etnic. Candidaţi prohibiţionişti chiar s-au înscris în alegerile prezidenţiale începând din 1884, şi au constituit o prezenţă constantă în politica statelor. Mişcarea a culminat prin adoptarea unui amendament constituţional, Legea Volstead, iar în 1919 Statele Unite erau teoretic fără alcool. Pentru feminişti şi

fundamentaliști, progresiști și socialiști, răspunsul la toate relele societății se afla în mod evident în acțiunile guvernului, în mod special ale guvernului federal.

5

Război și globalizare, 1917–1956

DILEMA GLOBALĂ

Americanii au fost multă vreme tulburați de perspectiva unor conflicte peste ocean. Opoziția față de angajarea în acțiuni imperiale în 1898 a apărut nu numai din partea unor radicali și socialiști, dar și a unor largi grupuri religioase, liberale și tradiționaliste. Mai mult, nimeni nu se aștepta ca acest tip de război să fie costisitor în vieți americane. În cursul primei jumătăți a secolului XX a existat o rezistență constantă față de angajarea militară în Europa, iar intrarea Americii în ambele războaie mondiale s-a făcut numai după provocări intolerabile. În timp de pace, de asemenea, intrarea SUA în organizații internaționale a întâmpinat o implacabilă rezistență din partea unor largi coaliții politice, copleșitoare în cazul Ligii Națiunilor. Perspectiva ca SUA să devină o putere mondială după modelul detestat al statelor imperiale din Europa apărea inacceptabilă din multe puncte de vedere. Totuși, aceștia au fost exact anii în care Statele Unite au fost nevoite să-și asume rolul unei puteri globale, iar acest rol a schimbat natura politicii interne. Afacerile externe au devenit centrale în dezbaterile interne; executivul a obținut o forță fără precedent ca centru al noului rol imperial; iar dezvoltarea militară a dus la o extindere excepțională a guvernului federal. Se poate afirma că preocuparea pentru dezvoltarea armatei și creșterea siguranței naționale a constituit o realitate centrală a istoriei naționale din secolul XX.

Au existat multe explicații pentru dorința Americii, deși obținută cu greu, de a intra pe scena mondială. Date fiind circumstanțele politicii mondiale din 1917, 1940 și 1947, este greu de imaginat cum un astfel de rol ar fi putut întâlni rezistență dacă SUA nu s-ar fi găsit înconjurată de forțele

copleşitoare ale unor puteri ostile ce îmbrăţişau ideologii radical diferite de opiniile americane. Chestiunile domestice s-au împletit cu presiuni internaţionale pentru schimbarea atitudinii americane faţă de lumea largă. În 1917 ca şi în anii 1940, confruntarea cu agresiunea externă a devenit indisolubil legată de campaniile pentru eliminarea ameninţărilor radicale interne, astfel că existenţa unor inamici străini, atât germani cât şi comunişti, a creat o bază ideologică pentru stabilirea unui nou consens conservator în interior. Această legătură a promovat acceptarea noului rol al Americii.

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Atunci când a izbucnit Primul Război Mondial în 1914, opinia publică americană s-a opus cu vehemenţă participării. Radicalii şi socialiştii s-au opus intrării într-o luptă între clicile capitaliste rivale; liberalii şi pacifiştii urau distrugerea provocată de război, în special pentru chestiuni care în mod evident nu aveau nimic de-a face cu viaţa americană; multe grupuri etnice au denunţat orice încercare de a alinia Statele Unite cu ţări pe care le urau din cauza trecutului lor sau a unor fapte curente. Masele de electori germani şi irlandezi erau hotărâte să împiedice orice sprijin acordat imperiului britanic. Preşedintele Woodrow Wilson nu dorea deloc să-şi rişte programul de reformă internă printr-o aventură militară prost aleasă. De-a lungul următorilor trei ani, presiunea pentru intrarea în război a devenit inevitabilă, în mare parte datorită campaniei germane de război submarin împotriva Angliei. Nave americane au fost scufundate, adesea în mod intenţionat, şi multe vieţi americane au fost pierdute. În mai 1915, scufundarea vasului *Lusitania* a provocat deteriorarea relaţiilor germano-americane. În anul următor, Marina germană a afirmat că războiul nu putea fi câştigat decât dacă submarinele sale adoptau o tactică de atac fără restricţii împotriva tuturor vaselor din zona blocadei, indiferent de naţionalitate, şi această măsură a fost aplicată de la începutul lui 1917. De asemenea, în acel moment britanicii au dat publicităţii o telegramă interceptată, în care ministrul german de Externe propunea o alianţă militară cu Mexicul, în scopul de a restaura suveranitatea mexicană asupra statelor Texas, New Mexico şi Arizona. Această „telegramă Zimmermann" confirma zvonurile conform cărora Germania conspira cu Mexicul şi probabil cu Japonia pentru a anula mult din expansiunea Statelor Unite din secolul al XIX-lea. În aprilie 1917, preşedintele Wilson a declarat război Germaniei, deşi lipsa unui consens naţional este

indicată de votul Congresului, în care 6 senatori şi 50 de reprezentanţi s-au opus războiului, o cifră care probabil este mai mică decât proporţia din opinia publică.

Intrarea Americii în război a fost crucială din punctul de vedere al propagandei. Forţele aliate de pe Frontul de Vest aveau în curând să fie întărite cu milioane de soldaţi americani, o perspectivă ce a contrabalansat ştirile dezastruoase despre retragerea Rusiei din luptă. Aceasta a descurajat mult forţele germane. Perspectiva intrării Americii în război a provocat ofensivele germane din 1918, al căror eşec a contribuit la nemulţumirea Puterilor Centrale. Din punct de vedere militar, totuşi, rolul american a fost strict limitat. În 1917, armata regulată a SUA era o forţă minusculă, iar alcătuirea şi instruirea formaţiunilor necesare unei intervenţii decisive în Franţa aveau să ia ani de zile. Contribuţia-cheie a Americii a fost astfel planificată pentru campaniile din 1919 şi probabil 1920.

Iniţial, comandantul american John Pershing a trebuit să se zbată pentru a păstra autonomia Forţei Expediţionare Americane (FEA), mai degrabă decât să-şi vadă soldaţii absorbiţi în unităţi franceze. În 1918, unităţi independente ale FEA au câştigat unele ciocniri importante în sectorul francez al Frontului de Vest. În primăvară, puşcaşii marini au suferit grave pierderi în Pădurea Belleau, în timp ce alte unităţi au blocat ofensiva germană la Château-Thierry. În septembrie, un milion de americani participau în campania Meuse-Argonne, care a creat o breşă în liniile germane. În total, 4,7 milioane de americani au servit în forţele armate, din rândul cărora au existat 116.000 de morţi, dintre care mai puţin de jumătate au pierit în luptă. Cifra a fost cu mult mai mică decât pierderile provocate celorlalte puteri combatante: Franţa, Germania, Rusia şi Austro-Ungaria au pierdut fiecare între un milion şi două milioane de oameni, iar Imperiul Britanic cu puţin sub un milion.

Impactul războiului asupra vieţii interne americane a depăşit cu mult implicarea militară. Parţial datorită nesiguranţei atitudinii publice faţă de politica naţională, a existat o ostilitate extremă faţă de cea mai mică îndoială sau critică la adresa cursului războiului. Aşa cum scria istoricul David Kennedy, „războiul pentru opinia americană" a fost prima şi cea mai decisivă angajare din participarea americană la această luptă globală[1]. Acest aspect al războiului a avut multe fronturi. Din punct de vedere etnic, a devastat comunitatea germană din SUA, care de mai bine de un secol era unul dintre cele mai respectate grupuri de imigranţi şi avea o viaţă culturală activă pe tot cuprinsul ţării. Toate simbolurile germane au devenit o ţintă evidentă: schimbarea numelui verzei murate *sauerkraut* în „varza libertăţii" este un exemplu

notoriu al atitudinii publicului. Orchestrele au încetat să mai cânte muzică germană, şcolile au renunţat la predarea limbii germane. Ostilitatea s-a extins şi asupra celeilalte Puteri Centrale, Austro-Ungaria, care era statul de origine a milioane de slavi şi evrei ce intraseră în SUA din 1880. Teoretic, toţi erau acum străini inamici.

Războiul a dezrădăcinat ideile socialiste şi radicale ce se răspândiseră atât de larg de la începutul secolului, şi care înfloriseră în criza industrială din anii de dinainte de război. Radicalii şi pacifiştii au început o activă propagandă împotriva războiului şi recrutărilor, dar în iunie 1917, guvernul federal a adoptat o draconică Lege a Spionajului care a limitat cu severitate orice astfel de critică. Legea a fost aplicată fără scrupule: de către serviciul de poştă, care refuza să expedieze literatură subversivă; de către poliţia de stat şi locală, care a iniţiat raiduri în birourile socialiştilor şi ale IWW; şi chiar de către grupuri private, care denunţau orice comportament „neamerican" suspect, prin care de regulă se înţelegea cea mai mică asociere cu idei neortodoxe sau străine. Această activitate de *vigilantism* a fost instituţionalizată prin Liga Americană de Protecţie, care a acţionat în strânsă legătură cu patronii locali şi cu structura antimuncitorească existentă a acestora de supraveghere şi spionaj. Astfel de grupuri au fost incredibil de active, arestând şi interogând mii de posibili radicali şi de persoane ce se sustrăgeau de la recrutare, şi au acţionat ca un braţ privat al impunerii legii.

Pentru autorităţi, efortul de război american era în mod constant vulnerabil subversiunii grupurilor străine şi de radicali care erau efectiv agenţi germani. IWW a fost considerat drept „această organizaţie anarhistă de inspiraţie germană". În arii cu o mare concentrare de locuitori născuţi în străinătate, temerile oficiale sunt ilustrate de propunerea din 1917 de a echipa unităţi ale Miliţiei de Rezervă din Pennsylvania cu mitraliere, special pregătite pentru acte de violenţă ale mulţimii sau pentru insurecţie. În astfel de ciocniri, „mitralierele sunt de o inestimabilă valoare. Mitraliera a dobândit o astfel de reputaţie încât simpla sa prezenţă adesea intimidează mulţimea."[2] Limbajul este aproape identic cu cel al coloniştilor albi care trăiau în număr redus în coloniile asiatice sau africane.

CRIZA RADICALISMULUI

Panica din vremea războiului îndreptată împotriva spionilor şi sabotorilor a făcut puţină deosebire între socialişti, sindicalişti, pacifişti şi simpatizanţi germani activi, căci toţi erau consideraţi ca împiedicând în mod egal efortul

de război american. Identificarea radicalismului cu subversiunea străină a rămas aceeaşi atunci când demonul german a fost înlocuit de diavolul ruso-sovietic, iar Kaiserul i-a făcut loc lui Lenin ca tartor uneltitor. Aşa cum declara un lider socialist în 1919, „IWW şi bolşevismul au înlocuit Pericolul Galben şi prusianismul, drept marea ameninţare" [3]. Această percepţie a primit un impuls suplimentar prin marea reprezentare a activiştilor de origine străină în conducerea mişcărilor radicale, cum ar fi socialiştii, *Wobblies* şi (din 1919) noul Partid Comunist din SUA. Aparatul de represiune format pentru anihilarea presupuşilor agenţi ai Kaiserului înfrunta acum un nou val al „neamericanismului". Viguroasa tradiţie a radicalismului american a suferit lovituri grave între 1917 şi 1920.

Anul 1919 a fost marcat de o agitaţie muncitorească mai puternică decât orice alt precedent din istoria naţională, cu greve masive care au afectat nu numai industriile tradiţionale cum ar fi oţelul şi cărbunele, dar şi sectoare până atunci liniştite ale pieţei muncii, precum poliţia şi chiar şi teatrul. Oraşe şi regiuni întregi au fost practic închise de greve, iar în anumite zone conflictele de muncă au dus la masacre şi lupte civile. Seattle a avut o grevă generală, poliţia din Boston a încetat lucrul, iar greva industriei oţelului din Pittsburgh a fost un eveniment traumatic. În zonele miniere din Pennsylvania şi Virginia de Vest a început acum o perioadă de mai mulţi ani de adevărat război de gherilă. Natura acestor lupte a fost în curând transformată din dispute asupra unor chestiuni legate de salarii şi condiţii de muncă în bătălii etnice şi politice mai înveninate, şi s-a instaurat o perioadă de reacţiune violentă. Aceasta a luat diferite forme în funcţie de condiţiile locale, dar tema comună a fost reafirmarea agresivă a ierarhiilor tradiţionale sociale şi rasiale. *Wobblies* din statul Washington au fost masacraţi de *vigilantes* de dreapta în Centralia, şi adeseori mulţimile au fost conduse de nou-formata societate a veteranilor, Legiunea Americană. Bandele au atacat demonstraţiile de stânga din New York, Boston, Detroit, Chicago şi Cleveland, violenţa atingând apogeul la 1 mai.

În tot Vestul Mijlociu, anul 1919 a adus unele dintre cele mai sângeroase ciocniri rasiale din istoria americană, care de obicei implicau pogromuri ale comunităţilor negre de către bande de albi. Precursorul acestei izbucniri a fost pogromul negrilor din estul oraşului St Louis din iulie 1917, când spărgători de grevă negri au fost învinovăţiţi pentru eşecul unor proteste muncitoreşti. O sută de negri au murit în timpul violenţelor ce au urmat. Tensiunile au crescut în cursul anului următor, o dată cu temerile că negrii vor lua slujbele soldaţilor albi recrutaţi, în timp ce soldaţilor negri li s-a dat un nou imbold prin tratamentul relativ egal pe care l-au primit în Franţa sau în alte

locuri. Atunci când grevele au izbunit în 1919, patronii au folosit spărgători de grevă negri în oţelării şi în minele de cărbuni, exacerbând tensiunile rasiale pentru ani de zile. Cum soldaţi din ambele rase au fost demobilizaţi, iar depresiunea economică s-a adâncit, violenţa a fost inevitabilă. Patruzeci de persoane au murit la Chicago, şi un mare număr, deşi nesigur, în Washington DC, Knoxville (Tennessee), Charleston (Carolina de Sud), Omaha (Nebraska) şi Texas. În Tulsa în 1921 a avut loc un masacru al locuitorilor de culoare după ce negri înarmaţi au încercat să împiedice linşarea unui bărbat. Scara violenţei merită menţionată: atât în Tulsa cât şi în estul St Louis-ului, secţiunile negre ale oraşului au fost practic eliminate.

Reacţiunea politică din 1919 a fost declanşată de temeri privind terorismul de stânga, prin zeci de explozii misterioase şi jafuri de bănci care au apărut ca o primă mişcare către o revoluţie deschisă a bolşevicilor sau anarhiştilor. În septembrie 1920, o bombă plasată pe Wall Street în New York a omorât peste 30 de persoane. Conservatorii au folosit climatul de violenţă pentru a trece la o masivă represiune, iar Procurorul General al SUA, Mitchell Palmer, a ordonat arestarea străinilor radicali – planul detaliat al epurării a fost încredinţat unui funcţionar civil numit J. Edgar Hoover. În noaptea de 2 ianuarie 1920, 4.000 de persoane au fost reţinute în raiduri în masă pe întinsul Statelor Unite, şi sute de persoane au fost deportate. Au existat de asemenea cazuri individuale, cum ar fi judecarea a doi italieni radicali numiţi Nicola Sacco şi Bartolomeo Vanzetti pentru un jaf în 1920. Cei doi au fost condamnaţi la moarte pe baza unor dovezi îndoielnice, şi chestiunea a devenit o cauză celebră pentru radicalii de pretutindeni în deceniul următor. Cei doi au fost executaţi în 1927.

Implicaţia raidurilor lui Palmer a fost faptul că radicalismul era un import străin care putea fi exclus dacă erau adoptate politici hotărâte. Declinul conflictului industrial începând din 1922 a părut să arate adevărul acestei percepţii, iar autorităţile puteau pretinde că naţiunea fusese salvată de la o revoluţie roşie.

Mare parte a represiunii din 1919 încoace a implicat tactici extra-legale şi *vigilantism* clar, atât prin intermediul agenţiilor de impunere a legii cât şi prin grupuri private, după modelul atât de abil creat de Liga Americană de Protecţie. Tribunalele rareori au ridicat cea mai mică obiecţiune. Într-adevăr, o serie de cazuri ale Curţii Supreme a SUA au limitat acum dreptul la libera exprimare, ajungând aproape până la ignorarea lui. În 1919, cazul Schenck a susţinut dreptul de a suprima discursul disident atunci când exista un „pericol clar şi prezent", definiţia exactă a pericolului fiind lăsată la discreţia autorităţilor. În acel caz particular, acţiunile incriminate implicau

distribuţia de pamflete antirăzboinice. Cazul Whitney din 1927 a condus la condamnarea unei californiene a cărei crimă se pare că a fost doar participarea la discuţii radicale. Deşi iniţial nu a constituit un caz politic, cazul Olmstead din 1928 a legitimizat interceptarea convorbirilor telefonice, în ciuda protestelor celor care afirmau dreptul la viaţă privată. Curtea s-a arătat de asemenea favorabilă faţă de unele măsuri draconice legiferate în numele eugeniei şi al controlului celor incompatibili din punct de vedere rasial.

ANII 1920: PROSPERITATE ŞI CORUPŢIE

Cu Germania în ruine şi Marea Britanie epuizată, războiul a lăsat Statele Unite într-o poziţie cu totul nouă de dominaţie mondială. Statele Unite erau acum o putere militară majoră, iar prin Tratatul naval de la Washington din 1922 flota americană a devenit egală cu flota britanică drept cea mai mare din lume, deşi nevoile strategice americane necesitau mult mai puţine nave decât îndepărtatele posesiuni britanice. Tonajul Marinei comerciale americane a crescut brusc în timpul războiului, atât în termeni absoluţi cât şi prin comparaţie cu poziţia britanică slăbită. Statele Unite şi-au asigurat hegemonia economică cu marile resurse de producţie dezlănţuite de efortul de război. Procentul SUA în comerţul internaţional a crescut la 15% la începutul anilor 1920, depăşind Marea Britanie, în timp ce New York a înlocuit Londra ca metropolă financiară mondială. Marile datorii de război ale Aliaţilor către Statele Unite au oferit administraţiilor americane o armă diplomatică de o putere impresionantă.

Dar forţa militară şi cea financiară trebuiau combinate cu voinţa politică, iar aceasta lipsea în mod clar. În 1918, „Cele paisprezece puncte" ale preşedintelui Woodrow Wilson enunţau un plan detaliat de modificare a graniţelor europene, alături de un sistem restructurat de securitate colectivă. În centrul acestui plan se afla o Ligă a Naţiunilor, pe care susţinătorii ei cei mai optimişti o vedeau ca punctul de plecare al unui parlament mondial. Totuşi, Liga avea să fie fără sens în lipsa participării americane, iar Wilson a subestimat grav opoziţia americană faţă de această implicare internaţională. Începând din primăvara lui 1919, criticii Ligii, cum ar fi senatorii Henry Cabbot Lodge şi William E. Borah, au mobilizat un larg sprijin, iar politica anului următor a fost dominată de eforturile disperate ale preşedintelui de a promova ratificarea. Senatul a respins Tratatul în noiembrie cu 55 de voturi

la 39. În 1921, noul președinte republican Warren G. Harding (Tabelul 5.1), a anunțat în mod oficial că Statele Unite nu vor mai lua parte pe viitor la lucrările Ligii, o lovitură de grație pentru întregul plan. În 1922, Harding a retras restul trupelor de ocupație din zona Rinului, iar în anul următor Senatul a respins propunerea de participare a SUA la Curtea Internațională de Justiție. În următoarele două decenii, societatea americană a făcut totul ca să încerce să se izoleze de restul lumii, în special de focarele europene, care erau sursa „infecțiilor" ca bolșevismul și diplomația imperială.

Tabelul 5.1 **Președinții Statelor Unite, 1913-1961**

	Perioada în funcție	*Partid*
Woodrow Wilson	1913–1921	Democrat
Warren G. Harding	1921–1923	Republican
Calvin Coolidge	1923–1929	Republican
Herbert C. Hoover	1929–1933	Republican
Franklin D. Roosevelt	1933–1945	Democrat
Harry S. Truman	1945–1953	Democrat
Dwight D. Eisenhower	1953–1961	Republican

În 1920, candidatul prezidențial republican, Warren G. Harding, a avut o platformă a „întoarcerii la normalitate", care a atras foarte mult masele. Deși sloganurile politice rareori sunt atent analizate, acesta a fost un exemplu neobișnuit de interesant datorită „normalității" anume la care făcea referire: deși aparent se cerea întoarcerea la condițiile de dinainte de 1917, aceasta în mod evident nu includea manifestări normale ale acelei epoci cum ar fi IWW, grevele, imigrația în masă și extinderea urbană, ci mai degrabă o întoarcere la o imaginată „normalitate" a liniștii sociale și a omogenității etnice de undeva din trecutul istoric, probabil de dinainte de 1850. Aceste fraze conservatoare și într-adevăr nostalgice au dat tonul politicii anilor 1920, care au fost marcați de ascendența valorilor protestante rurale și suburbane într-un grad care nu avea să mai fie vreodată întâlnit. În mod semnificativ, recensământul din 1920 a fost primul care arăta o majoritate a americanilor clasificată ca urbană mai degrabă decât rurală, și peste un sfert din forța de muncă lucra acum în fabrici. Victoria lui Harding în 1920 a asigurat deținerea Casei Albe de către republicani timp de 12 ani (Tabelul 5.2).

Tabelul 5.2 Rezultatele alegerilor prezidenţiale, 1920–1952

Candidatul câştigător		*Voturi populare (milioane)*	*Candidatul pierzător*	*Voturi populare (milioane)*
1868	Ulysses S. Grant (R)	3,0	Horatio Seymour (D)	2,7
1920	Warren G. Harding (R)	16,2	James M. Cox (D)	9,2
1924*	Calvin Coolidge (R)	15,7	John W. Davis (D)	8,4
			Robert M. LaFollette (Prog.)	4,8
1928	Herbert Hoover (R)	21,4	Alfred E. Smith (D)	15,0
1932	Franklin D. Roosevelt (D)	22,8	Herbert Hoover (R)	15,8
1936	Franklin D. Roosevelt (D)	27,8	Alfred Landon (R)	16,7
1940	Franklin D. Roosevelt (D)	27,2	Wendell Willkie (R)	22,3
1944	Franklin D. Roosevelt (D)	25,6	Thomas E. Dewey (R)	22,0
1948**	Harry S. Truman (D)	24,1	Thomas E. Dewey (R)	22,0
			Strom Thurmond (DS)	1,2
			Henry A.Wallace (Prog.)	1,2
1952	Dwight Eisenhower (R)	33,9	Adlai E.Stevenson (D)	27,3

* În 1924 Robert M. LaFollette a candidat cu platforma Partidului Progresist.

** În 1948 au existat patru candidaţi. În afară de democraţi şi republicani, Strom Thurmond a candidat cu o platformă a Drepturilor Statelor, iar Henry A. Wallace ca progresist.

Valorile albilor anglo-saxoni protestanţi au fost cel mai bine exemplificate de victoria prohibiţiei din 1919, o măsură împotriva valorilor culturale şi morale rivale ale populaţiei urbane. Eficienţa măsurii este controversată, şi orice succes pe termen lung a fost sabotat prin insistenţa doctrinară de a interzice berea şi vinul pe lângă băuturile spirtoase. Consumul de alcool şi bolile legate de acesta au scăzut probabil substanţial, dar cu un preţ îngrozitor în ceea ce priveşte criminalitatea, lipsa de respect faţă de lege şi corupţia politică. Deşi oraşele americane fuseseră întotdeauna guvernate de organizaţii politice şi de poliţii corupte, prohibiţia a creat acum puternice bande mafiote independente, care până în acest moment fuseseră de o importanţă minoră, indiferent că erau evreieşti, italiene sau irlandeze. Sindicatele crimei organizate au dobândit o vastă putere care în deceniile următoare se va diversifica în jocuri de noroc, narcotice, prostituţie şi mafii implicate

în piața muncii. Războaiele dintre bande au devenit o sursă de scandaluri publice, iar masacrele mafiote din Chicago și Philadelphia din 1928-1929 oferă o dovadă clară a eșecului experimentului prohibiției.

Valorile protestanților albi anglo-saxoni (WASP*) și ale moderaților au inspirat Ku Klux Klan-ul, care între 1921 și 1926 a obținut un succes impresionant pe întinsul țării, dar în special în statele nordice și din Vestul Mijlociu cum ar fi Indiana și Pennsylvania. La apogeul său, în jurul anilor 1923–1924, au existat între 4 și 8 milioane de membri ai Klan-ului, inclusiv un puternic contingent de femei. Deși opusă negrilor și evreilor, mișcarea era în primul rând fundamental anticatolică, și s-a inspirat masiv din ideile și literatura ultraprotestantă din secolul anterior. În statele industriale, această ideologie a atras către mișcare acei lucrători calificați și manageri de categorie medie care se temeau de competiția grupurilor de imigranți, la fel ca și simplii lucrători sau imigranți protestanți care suferiseră în urma importării de spărgători de grevă negri. Klan-ul a devenit o organizație politică în multe state, și a dominat total unele regiuni precum Indiana. Sentimentele nativiste au atins un nou apogeu o dată cu Legea Imigrației din 1924, care și-a concentrat în mod nerușinat restricțiile asupra popoarelor din sudul și estul Europei, instituind cote pentru diferite naționalități în concordanță cu procentul lor în populația americană din 1890, de dinaintea recentului val al migrației. Această măsură practic a încheiat emigrarea în masă către Statele Unite până în anii 1960.

Explozia Klan-ului a fost crucială din punct de vedere politic pentru Partidul Democrat, care era bazat pe o coaliție instabilă a protestanților din zonele rurale și a maselor urbane. În 1924, *„rum and romanism"* au fost opuse ideologiei WASP din inima țării, provocând haos în convenția din acel an a Partidului Democrat. Orașele îl preferau pe Al Smith din New York, un orășean catolic, care pentru Klan și simpatizanții acestuia reprezenta cel mai mare rău al societății americane. Au fost necesare 103 runde de vot pentru a se găsi un candidat mediocru, care a fost înfrânt în mod răsunător de republicani în noiembrie același an. Forțele radicale și progresiste au fost canalizate prin candidatura lui Robert LaFollette, care a obținut o șesime din votul popular național. Klan-ul însuși s-a autodistrus prin scandaluri răsunătoare legate de violența și corupția conducerii sale, dar crucile au fost încă o dată în flăcări pentru scurt timp în 1928, când în final democrații s-au hotărât să-l propună candidat la președinție pe Al Smith.

---

* *White Anglo-Saxon Protestant.*

Neîncrederea faţă de noile direcţii sociale a fost vizibilă şi în sfera religioasă, unde fundamentaliştii au fost implicaţi într-o controversă vătămătoare cu implicaţii naţionale. Statul Tennessee a fost una dintre cele câteva jurisdicţii care au scos în afara legii predarea în şcolile publice a doctrinelor atee ale teoriei evoluţioniste. Legea incita la contestare, şi o acţiune legală a fost iniţiată când un tânăr profesor numit John T. Scopes s-a abătut de la statut. Procesul ce a urmat în 1925 a fost adus într-un domeniu aflat între dramatic şi farsă ieftină prin lupta de gladiatori dintre cei doi avocaţi, William J. Bryan pentru acuzare, şi socialistul şi adept al scepticismului religios Clarence Darrow pentru apărare. Evenimentul a fost tratat de mass-media mondiale ca un fel de meci sportiv, în care scorul final a fost extrem de dificil de determinat. Deşi Scopes a fost condamnat, fundamentaliştii au fost iremediabil pătaţi cu stigmatul intoleranţei înapoiate, iar reputaţia lui Bryan a fost distrusă. Nuvela lui Sinclair Lewis *Elmer Gantry* (1927) a oferit un exemplu clar al imaginii întunecate a fundamentalismului privit de lumea deschisă şi educată. Pe de altă parte, legi ca cele din Tennessee au rămas în codurile judiciare timp de decenii după aceea, iar editorii americani au trebuit să fie foarte precauţi în privinţa delicatului subiect al teoriei evoluţiei cel puţin până în anii 1950, când succesele sovietice în spaţiu i-au determinat pe americani să se teamă că educaţia lor ştiinţifică ar putea să rămână mult în urma rivalilor internaţionali.

Atât în afaceri cât şi în politică, anii 1920 au fost marcaţi de un dispreţ nepăsător pentru etică. Administraţia preşedintelui Warren G. Harding a fost una dintre cele mai corupte din perioada modernă, şi scandalurile au pătat mai mulţi dintre apropiaţii săi din „Banda din Ohio", dintre care cel puţin doi s-au sinucis în timpul cercetărilor. Scandalul Teapot Dome a izbucnit când s-a descoperit că Secretarul de Interne Albert B. Fall concesionase în secret rezervele de petrol din Teapot Dome, Wisconsin, pentru câştigul personal, şi Procurorul General Harry Daugherty a fost nevoit să demisioneze în dizgraţie. Teorii conspiraţioniste au sugerat chiar că moartea binevenită a lui Harding din 1923 a fost probabil „grăbită" pentru a împiedica dezvăluiri ulterioare. În afaceri, economia prosperă a furnizat ample oportunităţi pentru „rechinii" care au profitat de investitorii naivi şi de cumpărătorii de bunuri imobiliare. Explozia afacerilor imobiliare din Florida, în 1925, i-a ruinat pe speculanţi şi a umplut buzunarele escrocilor.

Totuşi, condiţiile economice dintre 1923 şi 1928 au fost în general bune, şi mult mai mulţi consumatori au putut acum să achiziţioneze ceea ce odată reprezentaseră bunuri de lux, incluzând automobile, telefoane şi aparatură

casnică. Cum industria automobilului a devenit un sector de frunte al economiei, producția a fost din ce în ce mai mult dominată de câteva firme mari, cu operațiuni coordonate întinse pe vaste arii geografice. În 1927, General Motors era cel mai puternic concern, urmat de Ford și Chrysler, împreună formând „Cei Trei Mari". Deși comparativ încă în stadiu de început, industria aeronautică a crescut constant în anii 1920. Începând din 1915, fabricanții adesea au preferat să se stabilească pe coasta de vest: Boeing în Seattle, Lockhead în Burbank, Douglas în Santa Monica și Long Beach, North American în Los Angeles. În cursul anilor 1920, sudul Californiei a început să joace un rol important în aviație, comparativ cu Detroit în industria automobilelor. Transporturile aeriene au apărut de asemenea în acești ani. La sfârșitul anilor 1920, avioanele erau folosite pentru transportul poștei, și s-au înființat și primele linii aeriene comerciale. Pe parcursul unui deceniu, industria a fost dominată de nume familiare ca Transworld (TWA), United și American.

Avioanele simbolizau viteza, modernitatea și eroismul tineresc, imagini întruchipate de zborul solitar al lui Charles A. Lindbergh din 1927 de la New York la Paris. Alături de apariția peisajului zgârie-norilor în marile orașe, aviația reprezenta un vis futurist al noii societăți bazate pe constante inovații tehnologice și pe prosperitatea nelimitată a consumatorului. Empire State Building a fost proiectat cu un catarg care să ajute la aterizarea dirijabilelor comerciale, considerate transportul de lux al viitorului. Desigur, când clădirea a fost în cele din urmă inaugurată în 1931, situația era cu mult mai dramatică decât crezuseră vreodată proiectanții săi.

CRAHUL

Visul a început să se destrame o dată cu prăbușirea bursei din 29 octombrie 1929, urmată de un val de falimente bancare în anul următor. Depresiunile nu erau ceva nou în istoria americană, căci fiecare generație începând cu sfârșitul anilor 1830 cunoscuse crize, cu câte un dezastru major la aproximativ fiecare 20 de ani. A devenit curând evident că anul 1929 avea să marcheze o scară cu totul nouă a mizeriei. Deși acuratețea statisticilor lasă câteodată de dorit, scara dezastrului era clară. De-a lungul anilor 1920 rata națională a șomajului fluctuase în general în jurul a 5-6%, scăzând la un minim de 2% în anii buni de la jumătatea deceniului. Rata a crescut apoi la 9% în 1930 și a atins aproape 24% în 1932. În cele mai negre zile din

1933, existau aproape 13 milioane de şomeri. Până în 1932 producţia industrială scăzuse la 40% din capacitate, iar bursa era la 10% din nivelul de dinainte de criză.

Depresiunea a atins noi recorduri în 1932, şi au existat serioase probleme în structura socială. Influenţa comunistă creştea în rândul şomerilor iar demonstraţiile foametei şi protestele au devenit ceva obişnuit în marile oraşe. Oameni fără locuinţe au format aşezări de corturi cunoscute sub numele de „Hoovervilles" (oraşele lui Hoover), ca un tribut cinic adus preşedintelui, care în mod repetat afirmase că încrederea în afaceri rămânea fermă. Consilii ale şomerilor au adoptat sloganul simplu „Luptă – Nu muri de foame!". În martie 1930, o demonstraţie a 35.000 de persoane din New York a fost destrămată printr-o acţiune dură a poliţiei. În zonele industriale, birourile de ajutorare a şomerilor au constituit ţinta demonstraţiilor, iar autorităţile statului erau în mod dureros conştiente cât de aproape de epuizare erau fondurile de ajutorare. Colapsul sistemului de ajutorare ar fi însemnat foamete şi răzmeriţe pentru mâncare. În 1931, mii de locuitori din Chicago au fost mobilizaţi pentru a împiedica evacuarea chiriaşilor incapabili să-şi mai plătească chiriile, un protest care a dus la violente ciocniri cu poliţia. Grupurile de veterani şi-au concentrat atenţia asupra unei bonificaţii în bani pe care Congresul li-l promisese după Primul Război Mondial. Această sumă urma să fie plătită eroilor în 1944, dar militanţii solicitau să fie plătită înainte, în momentul maximei necesităţi. În iunie 1932, 20.000 de veterani ai Armatei Bonificaţiei au organizat un marş la Washington, unde şi-au stabilit o tabără. În iulie ei au fost împrăştiaţi cu baionete şi gaze lacrimogene de către trupele federale, conduse de generalul Douglas MacArthur. Aceste scene violente au fost deosebit de tulburătoare pentru oricine văzuse colapsul democraţiilor din Europa contemporană.

Dezastrul era general. În regiunile agricole din Nebraska şi Iowa, Farmer's Holiday Association a încercat să forţeze guvernul să sprijine preţurile fermelor prin restricţionarea produselor de pe piaţă, şi acţiunile lor au condus la confruntări violente în 1932. Protestele agrariene au fost de asemenea îndreptate către împiedicarea stingerii dreptului de achitare a ipotecilor fermelor şi în consecinţă a evacuărilor. Condiţiile fermelor în alte zone au devenit disperate în 1933–1935, când seceta şi vânturile puternice s-au combinat cu efectele deceniilor de eroziune a solului pentru a transforma marile câmpii ale sudului în întinderi părăginite. Furtunile cu praf au făcut viaţa intolerabilă într-un teritoriu ce se întindea din Texas până în Dakota, şi practic au distrus economia rurală a întregi state. Mii de

fermieri ruinați din Oklahoma și Arkansas s-au îndreptat spre vest către California în căutarea mijloacelor de supraviețuire.

Criza a accentuat tensiunile teritoriale îndelungi și schimbările structurale din cadrul industriilor. Atât în minerit cât și în industria textilă, patronii au avut tendința în primul sfert al secolului să-și mute întreprinderile din nordul sindicalizat și militant către sudul mai docil și cu salarii mai mici, o redistribuție făcută posibilă de calea ferată. Proporția în SUA a bunurilor din bumbac produse în statele sudice a crescut de la 6% în 1880 la 30% în 1910, și la aproape 50% la jumătatea anilor 1920. Competiția sudistă a fost o noutate înfricoșătoare pentru state textile cum ar fi Rhode Island, care probabil că ar fi suferit o catastrofă economică în anii 1930 chiar dacă nu ar fi avut loc prăbușirea bursei: criza a fost agravată de marea grevă a industriei textile din 1934. Industria nordică s-a restrâns în consecință, lăsând mii de persoane fără un loc de muncă. Minerii din Pennsylvania au fost și ei loviți de deplasarea exploatărilor către Kentucky.

În mod evident, criza economică și sfârșitul imigrației deschise au redus dramatic creșterea populației, astfel încât populația SUA din 1930 a crescut doar cu 14% în timpul următoarelor două decenii, de departe cea mai scăzută rată în istoria Americii de până la acel moment. Două sute cincizeci de ani de expansiune rapidă păreau că au luat sfârșit peste noapte.

Existau temeri că din haosul crescând putea să ia naștere o dictatură, și mai mulți demagogi au apărut drept posibili candidați. Cel mai spectaculos a fost guvernatorul de Louisiana, Huey Long, al cărui program populist radical pusese deja bazele unei adevărate monarhii în propriul său stat. În 1930 el a devenit senator, iar ambițiile sale prezidențiale au fost întrerupte numai prin asasinarea sa din 1935. Asemănători cu Long sau imitatori ai săi erau Art J. Smith, a cărui mișcare a „Cămășilor Kaki" era modelată după fascismul lui Mussolini, și care a propus o farsă de marș asupra Washingtonului în 1933; și William Dudley Pelley, ale cărui „Cămăși Argintii" au atras 20.000 de aderenți în vest și în Vestul Mijlociu.

Părintele Charles Coughlin, un preot ale cărui slujbe erau difuzate la radio, a predicat inițial o doctrină socială catolică ce denunța în mod egal atât capitalismul cât și comunismul, dar către sfârșitul deceniului a devenit un exponent acerb al antisemitismului conspirativ. În 1936, Coughlin s-a aliat cu alți populiști extremiști pentru a organiza o campanie prezidențială, care s-a dovedit însă a fi un eșec. Totuși, existau destule semne de tulburare pentru a justifica îngrijorarea. În 1935, nuvela lui Sinclair Lewis *It Can't Happen Here* a descris o mișcare fascistă americană de succes sub dictatorul „Buzz Windrip", probabil bazat pe imaginea lui Pelley.

PROGRAMUL *NEW DEAL*

Alegerile prezidenţiale din 1932 au avut loc într-unul dintre cele mai periculoase momente ale istoriei americane, iar rezultatele lor au fost la fel de revoluţionare ca şi întrecerea tumultoasă din 1860. Franklin Delano Roosevelt a obţinut puterea cu o majoritate populară convingătoare, şi a început să ia măsurile politice şi economice atât de necesare pentru refacerea societăţii, şi probabil pentru a salva însăşi democraţia. S-a realizat enorm în cele „o sută de zile", sesiunea specială de urgenţă a Congresului care a fost convocată pentru a vota reforme rapide ce ar fi fost de negândit în orice alt context decât cel al crizei de atunci. Prima măsură a fost salvarea sistemului financiar. O „vacanţă bancară" a închis băncile suficient de mult timp pentru a pune capăt panicii imediate, în timp ce o Lege a Ajutorului Bancar de Urgenţă şi o Corporaţie a Împrumuturilor pentru Proprietarii de Case au oferit o siguranţă pe termen lung. Anul 1934 a adus o Corporaţie Federală a Ipotecilor Fermelor pentru a finanţa împrumuturile fermelor, la fel ca şi Legea Tranzacţiilor cu Garanţii (SEC) pentru regularizarea pieţelor financiare şi pentru prevenirea unor haosuri ca cel din 1929.

Cele „o sută de zile" au început de asemenea sarcina uriaşă de a se ocupa de şomajul în masă şi de sărăcie, şi acum au apărut primele dintre nenumăratele agenţii de reglementare şi supervizare pentru crearea de locuri de muncă şi salvarea unor întregi regiuni (Tabelul 5.3). Datorită confuziei iniţialelor şi acronimelor lor, aceste organisme au fost cunoscute în mod colectiv drept „agenţiile alfabetului".

Programul implica o Lege Federală a Ajutorului de Urgenţă şi o Lege a Refacerii Industriei Naţionale (NIRA) pentru a retrimite oamenii la muncă, în timp ce o Administraţie a Lucrărilor Publice a supervizat vaste investiţii publice în clădiri, drumuri, poduri şi infrastructură. Corpul Civil pentru Conservare a angajat 2,5 milioane de tineri pentru a construi şosele şi baraje şi pentru a planta copaci pe terenurile publice; Administraţia Naţională a Tineretului a oferit pregătire profesională şi slujbe cu normă redusă pentru tineri. Printre cele mai îndrăzneţe planuri s-a numărat Autoritatea Văii Tennessee, care a început un vast program de lucrări publice pentru a crea locuri de muncă în acea regiune greu lovită, prin finanţarea federală a construirii de baraje pentru obţinerea de energie electrică ieftină. În 1935 a fost introdus programul de asigurări naţionale cunoscut sub numele de Securitatea Socială, împreună cu o Lege a Taxelor asupra Veniturilor şi Administraţia pentru Executarea Lucrărilor. În această furtună de reforme, încheierea prohibiţiei în 1933 a părut ceva auxiliar.

Tabelul 5.3 Principalele agenţii ale programului *New Deal*, 1933–1938

1933	Administraţia pentru Refacerea Naţională
	Corpul Civil pentru Conservare
	Autoritatea Văii Tennessee
	Administraţia pentru Ajustările Agricole
	Administraţia Lucrărilor Publice
	Corporaţia Creditului pentru Bunurile de Larg Consum
	Administraţia Creditului pentru Ferme
	Corporaţia Federală pentru Asigurarea Depunerilor
	Administraţia Federală a Ajutorului de Urgenţă
	Corporaţia Împrumuturilor pentru Proprietarii de Case
1934	Comisia pentru Garanţii şi Schimb
	Comisia Federală a Comunicaţiilor
	Administraţia Federală a Locuinţelor
1935	Administraţia pentru Executarea Lucrărilor
	Administraţia Naţională a Tineretului
	Consiliul Naţional pentru Relaţiile de Muncă
	Consiliul Securităţii Sociale
	Administraţia pentru Electrificarea Rurală
1937	Administraţia pentru Securitatea Fermelor
	Autoritatea pentru Locuinţe a Statelor Unite
1938	Corporaţia Federală pentru Asigurarea Recoltelor

. Reformele programului *New Deal* au inspirat respect şi admiraţie prin ambiţia şi anvergura lor, cu atât mai mult cu cât ele erau atât de diferite de opinia generală asupra rolului adecvat al guvernării în viaţa naţională americană, în domenii cum ar fi puterea guvernului federal şi împărţirea responsabilităţilor între Washington şi state. Gândirea economică conservatoare a generaţii întregi a fost ştearsă de noua paradigmă keynesiană, care vedea în masiva intervenţie guvernamentală o cheie a refacerii, chiar dacă anumite deficite pe termen scurt erau necesare. În câţiva ani, Statele Unite au devenit o naţiune mult mai centralizată decât fuseseră vreodată până atunci, cel puţin în timp de pace, iar domeniul guvernului federal s-a extins enorm. Pentru prima dată au intrat în serviciul guvernului mii de experţi şi tehnocraţi, creând o nouă clasă meritocratică ale cărei origini se aflau adesea în cele mai noi grupuri etnice ale naţiunii. În atât de multe feluri, este greu de a evita descrierea *New Deal*-ului mai degrabă ca pe o revoluţie socială şi administrativă decât ca pe un pachet de reforme.

Aceasta a fost adevărat pentru aria relaţiilor de muncă, în care *New Deal* a dat lucrătorilor americani drepturi legale de care mulţi dintre omologii lor europeni se bucurau de decenii. Legea Naţională a Relaţiilor de Muncă din 1935 a afirmat dreptul lucrătorilor de a se organiza şi negocia colectiv, stabilind un mecanism birocratic pentru a se asigura că patronii respectau aceste principii. Evident, legea a creat o „agenţie a alfabetului", Consiliul Naţional pentru Relaţiile de Muncă (NLRB). De-a lungul următorilor trei ani mişcarea muncitorească a profitat pe deplin de aceste oportunităţi şi a extins sindicalizarea în sectoare ale industriei care până atunci fuseseră de neatins. Activiştii principali s-au asociat cu CIO, Comitetul pentru Organizare Industrială, care din 1935 a mobilizat lucrători industriali ignoraţi în general de marile sindicate ale AFL.

Industriile oţelului şi de automobile s-au dovedit a fi critice, şi în anul 1937 au avut loc acţiuni decisive pentru sindicalizarea unor firme atât de aprig antimuncitoreşti ca General Motors şi corporaţiile „Little Steel". Multe vieţi au fost pierdute, iar muncitorii au dobândit un nou pomelnic de martiri în evenimente ca „Masacrul din *Memorial Day*" din sudul Chicago-ului, unde 5 grevişti au fost ucişi (deşi pierderea de vieţi nu a fost prea mare conform standardelor din secolul al XIX-lea, impactul evenimentelor a fost mărit prin prezentarea lor în ştiri). CIO s-a bucurat de un enorm succes cu tactica sa influentă de greve *sit-in**, ce împiedica patronii să importe spărgători de grevă. Numai în 1937 au existat aproape 500 de greve *sit-in*. Deşi industria grea a atras atenţia mass-media, valul de greve care a atins apogeul în 1937 a afectat de asemenea şi nenumărate alte sectoare, inclusiv dijmaşii şi lucrătorii de la fermele din sud, lucrătorii din industria lemnului de pe coasta de nord-vest a Pacificului, pe cei din industria textilă şi pe cei din marile magazine.

Până la sfârşitul deceniului, CIO repurtase uriaşe victorii, iar sindicatele erau ferm implantate pe scena economică americană, în special marile grupuri precum oţelarii, minerii, şoferii de camioane şi muncitorii din industria de automobile. În 1945, AFL şi CIO aveau fiecare peste 6 milioane de membri. Sindicatele au fost ocazional sprijinite de forţele guvernamentale, atât de administraţia federală a *New Deal*-ului, cât şi de administraţiile democratice prolaburiste cum ar fi cea a guvernatorului de Pennsylvania, George Earle, care a răsturnat un îndelungat precedent folosindu-şi Garda Naţională pentru a aduce la ascultare patronii recalcitranţi. Alianţa forţei de muncă organizate cu *New Deal*-ul era supărătoare pentru conservatori,

* Greviştii refuzau să părăsească locul de muncă, fiind păziţi în interior de propriile pichete, iar afară de mase de muncitori din alte ramuri.

care vedeau cum revoluția roșie este impusă de sus. Influența comunistă și sindicalistă din cadrul CIO a constituit o sursă de provocare pentru liderii sindicali mai tradiționaliști, și în 1937 CIO a fost scoasă din AFL. Deși dreapta politică a considerat că administrația lui Roosevelt împlinea cele mai negre coșmaruri ale acesteia, el a continuat să fie extrem de popular. Alegerile din 1936 au rezultat în una dintre cele mai grave înfrângeri electorale din istoria Americii, când republicanii nu au reușit să-și asigure decât voturile din Maine și Vermont; și în timp ce alegerile din 1940 au fost ceva mai puțin rușinoase pentru dreapta, platforma *New Deal* a supraviețuit intactă.

Sprijinul popular al maselor pentru administrația lui Roosevelt a asigurat faptul că opoziția efectivă avea să apară nu din Congresul Democrat, ci din Curtea Supremă, care nu era aleasă ci numită, și care era de mult ostilă față de orice formă de interferență oficială în drepturile de proprietate sau în obligațiile contractuale: un concept care a fost extins pentru a include practic orice reglementare guvernamentală în privința condițiilor de muncă. Condusă de patru judecători conservatori implacabili, cei „Patru Cavaleri", Curtea a dus un război cu programul *New Deal*, desființând în mod sistematic legi și agenții: NIRA (Legea Refacerii Industriei Naționale), Legea Ajustării Agricole, o Lege a Falimentului Municipal, legile salariilor minime. Chiar SEC părea vulnerabilă, iar în 1938, puterile NLRB (Consiliul Național pentru Relațiile de Muncă) au fost restricționate. În mod normal, un președinte confruntat cu o curte antagonistă ar fi trebuit să aștepte până ce destui dintre judecători s-ar fi retras sau ar fi murit, pentru a fi înlocuiți cu persoane mai acceptabile. Anii 1930 nu erau totuși niște vremuri normale, iar sprijinul public în favoarea *New Deal*-ului l-a făcut pe Roosevelt să încerce o soluție riscantă din punct de vedere constituțional. În 1937 el a anunțat un proiect de creștere a numărului de judecători cu încă șase, pentru a „câștiga" curtea, o sugestie care s-a dovedit a fi prea mult chiar și pentru suporterii săi, iar măsura a eșuat lamentabil.

Programul *New Deal* a avut cele mai mari succese în primul mandat al lui Roosevelt, 1937 fiind probabil cel mai bun an. Între 1930 și 1933 produsul intern brut al Statelor Unite scăzuse de la 99 miliarde de dolari la 77 miliarde de dolari – o cifră care a urcat din nou, la 113 miliarde în 1937. PIB pe cap de locuitor a crescut de la 615 dolari în 1933 la 881 dolari în 1937, și la 954 dolari în 1940. Situația materială a oamenilor s-a îmbunătățit mult pe măsură ce deceniul înainta, după cum arăta gradul de achiziționare a bunurilor materiale, ca automobile și telefoane. În unele privințe, *New Deal* a putut numai să îndulcească puțin cele mai grave aspecte ale

crizei. Şomajul a rămas cu obstinaţie la un impresionant 16–20% în cea mai mare parte a sfârşitului anilor 1930, şi a scăzut sub 15% abia după ce Statele Unite au început programul de reînarmare militară în 1940. Chiar şi în 1937, şomajul a scăzut numai la aproape 8 milioane de persoane, iar 1938 a adus o scurtă dar dureroasă restrângere economică. În final, doar războiul a rezolvat problema, coborând rata la 1% în 1943. Mai mult, costurile financiare au fost imense: datoria federală a crescut de la 22,5 miliarde dolari în 1933 la 40,5 miliarde în 1939.

Dar chiar dacă Roosevelt nu putea să se mândrească cu un succes deplin, anii 1930 au fost în multe privinţe o eră revoluţionară în societatea americană. Pe măsură ce guvernul devenea din ce în ce mai mare, au crescut şi aşteptările oamenilor faţă de rolul acelui guvern, în special cel de la Washington. La fel ca şi în anii 1830, o administraţie radicală a beneficiat de un electorat extins, care a rezultat atât din acordarea dreptului de vot femeilor, cât şi din creşterea generală a populaţiei (Tabelul 5.4). O alegere prezidenţială tipică din anii 1880 implica de regulă circa 10–11 milioane de voturi exprimate de ambele părţi; cifra pentru alegerile din 1928 a fost de peste 36 de milioane, iar 1948, de circa 50 de milioane.

Tabelul 5.2 Populaţia Statelor Unite, 1920–1960

Anul recensământului	*Populaţia naţională (milioane)*
1920	106
1930	123
1940	132
1950	151
1960	179

Programul *New Deal* a avut un impact deosebit asupra agriculturii americane, întărind de mult stabilitele orientări în societatea rurală. În timp ce depresiunea a distrus iniţial mulţi mici fermieri, administraţia lui Roosevelt a îmbunătăţit ulterior poziţia unor operaţiuni mai mari prin sprijinul federal al preţurilor. Mişcarea spre ferme mai puţine dar mai mari a fost de asemenea promovată prin progresele înregistrate în mecanizare, de care beneficiau cei ce aveau suficient capital pentru a investi. Existau 6,3 milioane de ferme în 1930, 5,4 milioane în 1950, 3,0 milioane în 1970. Suprafaţa totală cultivată a crescut în aceşti ani, astfel că mărimea medie a fermelor s-a triplat de la

sfârșitul anilor 1920. Populația fermelor s-a redus în mod dramatic, de la 30,5 milioane în momentul prăbușirii bursei la sub 10 milioane în 1970.

ÎN RĂZBOI

Începând din 1938, afacerile externe au revenit din nou în centrul vieții politice americane. Expansionismul Germaniei și Japoniei și probabilitatea crescândă a războiului în Europa au dat din nou naștere temerilor că Statele Unite puteau să fie implicate în confruntări militare peste ocean. Roosevelt însuși era un ferm oponent al fascismului, iar dintre liderii vestici probabil că avea viziunea cea mai corectă privind o mare strategie pentru a confrunta și învinge dictaturile. Totuși, sentimentul american împotriva războiului era copleșitor, cu opinia larg răspândită că implicarea SUA în Primul Război Mondial fusese dezastruoasă și costisitoare, cu totul în beneficiul aliaților nerecunoscători care-și renegaseră imensele datorii. În 1934, comitetul de investigații al senatorului Gerald P. Nye a încercat să dovedească faptul că intervenția americană din 1917 fusese manipulată de o conspirație de bancheri și negustori de arme, iar în 1935 și 1937 Legea Neutralității a încercat să facă practic imposibil pentru Statele Unite să intervină într-un război european. Mai mult, în 1938 opoziția față de război era adânc înrădăcinată în rândul acelor mari grupuri etnice care fie aveau o simpatie pentru țările lor de origine aflate acum sub dictatură, fie aveau motive istorice pentru a se opune aliaților occidentali. Intrarea în război ar fi putut să-l forțeze pe Roosevelt să se confrunte cu o periculoasă coaliție de germani, italieni, irlandezi, ucraineni și alții, potențial aliați cu o Biserică Catolică ce vedea în bolșevism, mai degrabă decât în fascism, principalul său inamic european. De la jumătatea lui 1939, comuniștii americani și o serie de grupuri de stânga s-au opus și ei cu vehemență războiului, ca o consecință a pactului dintre naziști și sovietici.

Între 1939 și 1941, Roosevelt a trebuit să urmeze o strategie atentă, negând în mod repetat faptul că ar fi dorit implicarea peste ocean, în timp ce furniza englezilor și francezilor cât de multe ajutoare putea fără a provoca un scandal public. Casa Albă a folosit de asemenea mass-media pentru a concentra atenția asupra extremei drepte americane ca o periculoasă coloană a cincea care amenința să submineze Statele Unite și posibil să recurgă la sabotaje în eventualitatea unui război. Fasciștii interni au cooperat fără să vrea cu Roosevelt prin organizarea de adunări din ce în ce mai îndrăznețe,

completate cu steaguri cu zvastica şi mitinguri la lumina torţelor, şi prin discursuri excesive despre participarea maselor la organizaţii ca Alianţa Germano-Americană, Frontul Creştin (al Părintelui Coughlin), Fasciştii Italieni, Cămăşile Argintii şi Ku Klux Klan, care toate au cooperat într-un larg front politic. Demascarea în mass-media a acestor grupuri fără îndoială i-a ajutat pe intervenţionişti. Discreditarea fasciştilor era cu atât mai importantă datorită chestiunii refugiaţilor. La sfârşitul anilor 1930, milioane de europeni, dintre care mulţi erau evrei, căutau să ajungă în Statele Unite. Perspectiva unui influx masiv de refugiaţi evrei ameninţa să reînvie problema imigraţiei care fusese considerată rezolvată în 1924, şi a stimulat în marile oraşe un val de antisemitism şi de violenţe de stradă împotriva evreilor. Legătura făcută între antisemitism şi trădare şi activităţi antiamericane a fost un pas către împiedicarea altor violenţe.

Evenimentele de peste ocean au dus la o rapidă transformare a atitudinilor americane. În noiembrie 1939, tot ce a putut obţine administraţia a fost revizuirea Legii Neutralităţii pentru a permite beligeranţilor să cumpere muniţii în sistemul *cash and carry**, o concesie folositoare atâta timp cât Marea Britanie şi Franţa aveau resursele economice pentru a profita de aceasta. La jumătatea lui 1940, totuşi, Puterile Aliate fuseseră învinse, cu excepţia Marii Britanii, dispusă să se bată dar istovită, care în mod evident avea nevoie de ajutor dacă Statele Unite nu urmau să se confrunte cu un continent european dominat în totalitate de Germania. Opinia publică din SUA a fost impresionată de Bătălia pentru Anglia, primul conflict după câţiva ani de război în care germanii şi-au găsit un adversar pe măsură atât în termeni militari cât şi diplomatici; dar chiar şi aşa ajutorul s-a lăsat aşteptat. În septembrie, Statele Unite au trimis Marii Britanii 50 de distrugătoare vechi, dar folositoare, şi numai în schimbul închirierii pe termen lung a unor baze militare navale în emisfera vestică. Roosevelt putea pretinde în mod legitim că acesta a fost un schimb profitabil, în care Statele Unite obţineau în sfârşit supremaţia navală în Caraibi şi în alte zone la care visaseră timp de un secol. Numai la începutul lui 1941 a fost schimbat principiul neintervenţiei prin decisiva Lege de împrumut şi închiriere, *Lend-Lease Bill*, care folosea ficţiunea că armamentul în cantităţi uriaşe ce avea să fie trimis în Marea Britanie era împrumutat în mod amical, şi urma să fie returnat după folosire.

Implicarea SUA a crescut în următoarele luni, pe măsură ce cooperarea navală cu Marea Britanie devenea practic aproape o stare de război

* „Plăteşti în numerar şi transporţi cu mijloace proprii."

nedeclarată împotriva submarinelor Germaniei din Atlanticul de Nord. În interior, campania de reînarmare și introducerea recrutării în timp de pace au premers participării directe împotriva Axei, o probabilitate întărită de relatările din mass-media despre realizările eroice ale piloților americani și ale navelor și avioanelor americane care luptau pentru cauza aliată. Sentimentul preparativelor militare s-a intensificat datorită exercițiilor de instrucție regulate, în care avioanele SUA „bombardau" ținte strategice în și în jurul orașelor importante. Cel puțin în mod indirect, Statele Unite au fost în toate privințele esențiale o putere combatantă în cea mai mare parte a anului 1941.

De-a lungul anilor 1940 și 1941, publicul american s-a angajat într-o dezbatere pasionată care implica chestiuni mai importante ca oricând, de la conflictul asupra sclaviei. Primul Comitet al Americii (AFC), o organizație-umbrelă a conservatorilor în alianță cu unii liberali, lideri religioși și pacifiști, se opunea intervenției. AFC a fost defăimat la acea vreme ca fiind o acoperire pentru sentimente pronaziste, și multe dintre analizele sale au fost discreditate de evenimentele ulterioare. Dar mișcarea ca un întreg a ridicat întrebări cruciale care par și mai relevante în lumina unor evenimente istorice mai recente: despre natura puterii executive în chestiuni de politică externă, și folosirea oficială a propagandei și diversiunii pentru a obține ceea ce este considerat a fi un rezultat politic de dorit. Mare parte a dezbaterii izolaționiste a prefigurat controverse ulterioare – Vietnamul în anii 1960 și America Centrală în anii 1980. Întreaga dezbatere a ridicat chestiuni precum natura Statelor Unite, baza etnică a puterii politice, și gradul în care națiunea se eliberase de o orientare politică europeană și în special britanică. După cum ziarul Alianței Germano-Americane (*German-American Volksbund* sau *Bund*) declara în mod consecvent, „SUA *nu* este o națiune «britanică»". Nu trebuia să fii un cripto-nazist pentru a te opune oricărui alt război în afara celui de apărare, nici ca să vezi politica internațională a lui Roosevelt drept nesăbuită și în mod cinic pirateresc, menită a provoca un război, contrar copleșitoarei păreri a opiniei publice.

America a fost în final atrasă în război de evenimentele din Pacific, zonă în care guvernul era adânc preocupat de expansionismul japonez în China și Asia de Sud-Est. Ca și în Europa, administrația se oferise să ajute efortul de război chinez, inclusiv folosirea de piloți americani, și, ca și în Atlantic, au existat izbucniri de adevărat război: în 1937, aviația japoneză a scufundat canoniera americană *Panay*. În diplomație, presiunea SUA a crescut pe măsură ce Japonia înainta în China și Indochina. Tratatul comercial dintre cele două țări a fost abrogat în 1939, și de-a lungul următorilor

doi ani, Statele Unite au impus restricţii economice, inclusiv asupra aprovizionărilor cruciale cu petrol. Până în iulie 1941, Statele Unite înghețaseră bunurile japoneze din SUA, impunând practic un embargou asupra întregului comerţ, inclusiv cu petrol. Această măsură a făcut aproape sigur faptul că Japonia era obligată să captureze câmpuri petrolifere pentru a-şi satisface necesităţile strategice, în acelaşi timp îndepărtând Statele Unite din teatrul asiatic.

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Pe 7 decembrie 1941, forţele japoneze au atacat principala bază americană de la Pearl Harbor din Hawaii, provocând imense stricăciuni flotei militare, dar în mod providenţial ratând portavioanele care se vor dovedi decisive în lunile următoare. Statele Unite au declarat imediat război, iar dilema dacă să pornească războiul şi împotriva Germaniei a fost rezolvată atunci când Hitler a declarat război Statelor Unite.

În primele câteva luni, principala preocupare militară a Americii a fost oprirea sălbaticei înaintări japoneze în Pacific, care avusese ca rezultat cucerirea Filipinelor, Malaeziei şi Birmaniei, şi care reprezenta un serios pericol pentru Australia. O vie teamă de invazie a coastei americane de vest a dus la arestarea şi deportarea în masă a americanilor de origine japoneză, un act care mai târziu a fost considerat ilegal şi discriminatoriu din punct de vedere rasial. America a recâştigat iniţiativa militară în războiul naval al bătăliilor din Marea de Corali (mai 1942) şi de la Midway (iunie), iar apoi a început o lungă serie de campanii din insulă în insulă pentru a recuceri teritoriul deţinut de japonezi în Pacificul de Sud, trecând prin Insulele Marshall, Caroline şi Mariane.

Deşi purtate în zone reduse ca întindere, unele dintre bătăliile pentru aceste insule s-au numărat printre cele mai sângeroase ale întregului război şi au provocat mari pierderi printre forţele americane. Numai Marina avea să piardă un total de 20.000 de oameni în cursul războiului, aproape la fel de mult ca în toate celelalte războaie ale sale de dinainte, luate la un loc. Printre cele mai importante bătălii din Pacific au fost cele de la Guadalcanal (1942), Tarawa (1943) şi Saipan (1944). Până în 1944, forţele americane îşi asiguraseră supremaţia generală pe mare şi în aer, ceea ce a permis recucerirea Filipinelor.

În 1945, forţele SUA au câştigat două bătălii cruciale la Iwo Jima (februarie-martie) şi la Okinawa (aprilie-iunie), care au oferit aviaţiei ameri-

cane pistele de aterizare necesare pentru a menține un bombardament al principalor insule japoneze, și pentru a pregăti o invazie dacă aceasta ar fi devenit necesară.

În pofida implicării masive din Pacific, comandanții SUA au luat încă de la începutul războiului decizia că Germania rămânea principalul adversar militar, și că atacul militar major va avea loc în Europa. Aceasta a fost o decizie disputată, și încă o dată a ridicat argumente izolaționiste despre natura scopurilor politice ale SUA: Statele Unite intraseră în război ca să învingă agresorul japonez, sau ca să servească încă o dată drept marionetă a imperialismului britanic și a comuniștilor stăpâni de sclavi? Orientarea europeană a fost complicată de discuțiile cu britanicii în legătură cu momentul în care o forță aliată masivă putea fi debarcată în Europa de Vest. Inițial, americanii au vrut să organizeze o astfel de lovitură cât de curând posibil, în 1942 sau cel mai târziu în 1943, dar britanicii erau îngrijorați de perspectiva unor mari pierderi de vieți în lupte terestre ce ar fi putut produce un carnagiu de proporțiile Primului Război Mondial. Britanicii preferau o strategie mediteraneană ca să anihileze aliații Germaniei, însoțită de o ofensivă aeriană în care bombardierele anglo-americane să distrugă orașele și industria germană. În mod ideal, această fază putea să dureze suficient de mult timp pentru ca sovieticii să distrugă mare parte din armata germană.

Marea Britanie a obținut un oarece succes în aceste negocieri, și Statele Unite au fost convinse să sprijine debarcările combinate în Africa de Nord franceză (1942), în Sicilia și apoi în Italia (1943–1944). Între timp, forțele americane au fost masate în Marea Britanie în pregătirea mișcării finale peste Marea Mânecii. Aceasta a culminat cu debarcarea din Ziua Z, 6 iunie 1944, la care au participat soldați americani, britanici și canadieni. Până în august, forțele Axei din Franța au fost înfrânte decisiv, și forțele aliate au înaintat în Țările de Jos. După un scurt recul în ofensiva din Ardenii germani în acea iarnă, forțele americane au realizat o străpungere în Germania Centrală și de Sud în primăvara lui 1945, ajungând de fapt mult mai departe de limitele planificate pentru ei atunci când zonele de ocupație fuseseră inițial desemnate.

După capitularea Germaniei în mai, atenția Americii s-a întors spre înfrângerea Japoniei, care continua să reziste în pofida atacurilor aeriene distrugătoare care au ucis sute de mii de persoane. Invaziile au fost plănuite, cu o estimare optimistă a pierderilor americane de 40.000 până la o cifră mai realistă de cinci ori mai mare, fără a se mai preciza pierderile japoneze. Comandanții aliați erau de asemenea îngrijorați în legătură cu răzbunarea

japonezilor împotriva marelui număr de prizonieri americani şi aliaţi în eventualitatea unei invazii. Mai mult, în timp ce japonezii îşi exprimaseră interesul pentru negocieri de pace, termenii propuşi de aceştia sugerau o lipsă de realism în ceea ce priveşte dimensiunile înfrângerii lor. Aceşti factori au încurajat administraţia SUA să folosească noua bombă atomică, ce fusese pentru prima dată testată cu succes în deşertul din New Mexico, iar distrugerea oraşelor Hiroshima şi Nagasaki din august i-a forţat pe japonezi să capituleze.

Peste 16 milioane de americani au servit în forţele armate între 1941 şi 1945, dintre care 292.000 au murit pe câmpul de luptă şi 114.000 din alte cauze. În ţară, înlăturarea unei asemenea proporţii de populaţie masculină tânără a avut un enorm efect asupra vieţii economice şi sociale. Locul lor în forţa de muncă a fost în mare parte luat de femei, dintre care 3 milioane au lucrat în producţia de război. Între 1940 şi 1944, proporţia femeilor în forţa de muncă a crescut de la 27% la o cifră fără precedent de 35%. Lucrătorilor de culoare li s-au deschis de asemenea vaste noi oportunităţi, ceea ce a accelerat migraţia din sud spre nord şi vest, şi din zonele rurale către oraşe. Aceasta a făcut să crească în mod natural aşteptările faţă de justiţia socială, şi aspiraţiile politice.

Uriaşul efort de război făcut de SUA a avut un efect de durată asupra structurii societăţii americane, inclusiv o deplasare geografică a puterii către statele vestice, care au jucat un rol atât de crucial în producţia de război. Firmele de avioane de pe coasta de vest au devenit angajatori majori după 1940, iniţial aprovizionând Marea Britanie, şi apoi maşina de război americană. Lockheed avea deja 50.000 de angajaţi înainte de intrarea Statelor Unite în război, şi forţa de muncă s-a apropiat de 100.000 de oameni la jumătatea lui 1943. Şantierele navale californiene produceau aşa-numitele *Liberty Ships*, în timp ce porturile San Francisco, Los Angeles, San Diego şi Seattle erau puncte de îmbarcare pentru războiul din Pacific. Deşi sfârşitul anilor 1940 a constituit o perioadă dificilă pentru industriile de apărare, Războiul din Coreea şi tensiunile ulterioare au oferit un nou stimul, de care în principal au beneficiat vestul şi sudul. Lockheed, de exemplu, a cumpărat o nouă uzină mare în Marietta, Georgia, în timp ce General Dynamics şi-a stabilit sediul în Missouri. Texas a devenit inima industriei aerospaţiale începând de la sfârşitul anilor 1950.

Deplasarea către „Centura Soarelui" a fost unul dintre evenimentele centrale ale istoriei americane din secolul XX, o mişcare a populaţiei şi a influenţei comparabilă cu „cucerirea Vestului" de după 1840 prin impactul său social şi politic. Schimbarea este exemplificată de California, unde

populația a crescut cu 50% în timpul anilor 1940, pentru a atinge 10,6 milioane. Orașele vestice au înflorit. Los Angeles a încheiat războiul cu 1,5 milioane de locuitori, San Francisco cu 800.000, Seattle cu peste 400.000, San Diego cu 300.000. Între 1945 și 1960 această tendință s-a accentuat datorită prosperității crescânde a națiunii în general, ceea ce a extins posibilitățile de petrecere a timpului liber disponibile oamenilor din clasa de mijloc. Turismul și dorința de retragere la pensionare în zone însorite au contribuit la o dezvoltare rapidă a unor state precum California, Arizona și Florida, și la expansiunea unor centre urbane ca Miami și Las Vegas.

În sfera internațională, Statele Unite au încheiat războiul ca cea mai mare putere economică și militară de pe planetă, chiar din istoria umanității, și din acea vreme termenul de „superputere" a intrat în limbaj ca singurul adecvat pentru a exprima această supremație. În afară de monopolul lor nuclear, Statele Unite au fost singura putere combatantă care nu avusese pierderi serioase pe teritoriul său național, și aveau de departe cea mai puternică structură financiară. Deși imperii mondiale mai vechi erau aparent încă intacte, singura putere cu potențialul de a concura Statele Unite pe termen scurt era Uniunea Sovietică, iar la acel moment, desigur, sovieticii era aliați prețuiți.

CONFRUNTAREA CU COMUNISMUL

Anii 1945–1949 au marcat un punct de cotitură în istoria americană. După pacea cu Japonia, a existat o tentație naturală pentru națiune de a se retrage din angajamentele de peste ocean și de a se concentra asupra reconstrucției interne. Deși sovieticii rămâneau un rival formidabil, credința Statelor Unite că dețineau un monopol pe timp nelimitat asupra bombei atomice ar fi putut să promoveze izolaționismul, o mentalitate de fortăreață. În realitate, s-a produs contrariul, și Statele Unite s-au implicat internațional la o scară fără precedent.

La scurt timp după venirea păcii, politica SUA a ajuns să fie dominată de un profund sentiment de teamă în legătură cu agresiunea externă și cu subversiunea internă. Aceasta a fost parțial un răspuns la conflictele politice interne și la dezbaterile nerezolvate ale Programului *New Deal*, agravate de izbucnirea tulburărilor muncitorești care au paralizat largi sectoare ale industriei în 1946. În prima jumătate a acelui an, circa 3 milioane de lucrători au intrat în grevă. Pentru conservatori, administrația democrată era în mod periculos apropiată de idei socialiste prea puțin diferite de comunism, iar

aceste noţiuni erau cu atât mai periculoase din cauza puterii lor asupra organizaţiilor muncitoreşti. Alegerile din 1946 au adus un al optzecilea Congres republican deosebit de activ, care s-a apucat să voteze legi antisindicale draconice, care aveau să recontureze relaţiile de muncă pentru deceniile următoare.

Dar consideraţiile interne au trecut pe locul al doilea faţă de tensiunile internaţionale. Între 1945 şi 1948, relaţiile cu Uniunea Sovietică au fost pentru prima dată înveninate de conducerea comunistă din ţările Europei de Est. În 1947, noul bloc sovietic includea Polonia, România, Bulgaria, Ungaria, Albania şi zona ocupată din Germania, ca şi (mai puţin ferm) Iugoslavia. Anul 1948 a adus căderea traumatică a Cehoslovaciei. Obişnuita înclinare internă pentru intervenţionismul anticomunist a fost întărită acum de noi elemente, atât etnice cât şi religioase. Ameninţarea militară comunistă în Europa era o sursă de îngrijorare în special pentru Biserica Catolică, ce pierduse deja teritorii loiale ca Ungaria, Croaţia şi Polonia, şi era în pericol iminent de a pierde Franţa şi chiar Italia. În Statele Unite, conducerea catolică a apărut ca un vehement avocat anticomunist, un rol în care a fost sprijinită de multe grupuri de imigranţi care ajunseseră să domine politica marilor oraşe americane: irlandezii şi italienii în multe regiuni ale ţării, ungurii, slovacii şi polonezii în mare parte a nord-estului şi vestului mijlociu industrial.

Statele Unite au fost nevoite să-şi asume un rol direct în urma pierderii rolului politic jucat în trecut de alte puteri tradiţionale, în special Marea Britanie. Aceasta a devenit evident în Grecia, unde un război de gherilă era în plină desfăşurare. La începutul lui 1947, Marea Britanie a declarat că nu mai putea susţine cauza anticomunistă fără sprijin american şi a ameninţat că îşi va retrage forţele. În replică, preşedintele Truman a declarat „doctrina" sa, care promitea sprijinul american pentru „popoarele libere care rezistau încercării de subjugare prin minorităţi înarmate sau prin presiuni din afară"; iar ajutorul militar american a început să sosească în Grecia în acel august. Tot în 1947, o Lege a Securităţii Naţionale propunea restructurarea radicală a apărării americane, creând Consiliul pentru Securitatea Naţională şi Agenţia Centrală de Informaţii (CIA) pentru a oferi coordonarea în spionaj care atât de evident lipsise înainte de 1941. În acelaşi timp, Statele Unite au început un vast program de reconstrucţie a Europei sub titulatura de „[Planul de] Ajutor Marshall", care în final a vărsat miliarde de dolari în punerea fundaţiilor miracolelor economice postbelice din Europa de Vest.

Pe scurt, evenimentele din 1947 au anunţat o schimbare majoră în politica SUA, crearea unui „stat al securităţii naţionale" în timp de pace, cu implicaţia evidentă că se făceau pregătiri pentru a combate alte succese

sovietice prin mijloace diplomatice şi de spionaj acolo unde era posibil, şi prin mijloace militare acolo unde era necesar. Liderii americani erau hotărâţi să evite o repetare a anilor 1930, în care dictaturile putuseră evolua mai mult sau mai puţin necontrolate, până în punctul în care singura modalitate de a le opri a fost războiul total. Noua politică a fost curând vizibilă în Franţa şi în special în Italia, unde resursele SUA au fost folosite pentru a împiedica victoria comunistă în 1948. Strategia SUA includea încurajarea aripilor anticomunismului moderat din cadrul partidelor şi sindicatelor socialiste, şi crearea de noi partide creştin-democrate de dreapta.

Relaţiile sovieto-americane ajunseseră acum periculos de aproape de război deschis, care a părut iminent în momentul închiderii de către sovietici a rutelor terestre către Berlin în iunie 1948, în încercarea de a elimina această insulă a influenţei vestice în zona comunistă. Oraşul a fost salvat de podul aerian al Berlinului, în care proviziile au fost aduse pe calea aerului în oraş timp de peste un an, dar tensiunea a rămas ridicată. În 1949, Statele Unite au format alianţa NATO, o schimbare faţă de reţinerea lor iniţială de a se alătura unor coaliţii internaţionale în timp de pace. Percepţiile asupra scării şi naturii oricărui conflict viitor au fost radical modificate de două evenimente ulterioare din 1949. În septembrie, Uniunea Sovietică a detonat prima sa bombă atomică, iar în octombrie comuniştii chinezi au acaparat întreaga Chină continentală, înfiinţând Republica Populară. Fiecare dintre aceste evenimente a creat groază în Vest. Pentru americani, exista acum posibilitatea ca New York-ul sau Washingtonul să devină ţinte nucleare şi să fie distruse la fel ca şi Hiroshima, o viziune făcută şi mai sumbră de evoluţia încă şi mai teribilei bombe cu hidrogen. (Statele Unite au detonat prima astfel de armă în mai 1951, Uniunea Sovietică în august 1953.) Pierderea Chinei în faţa comunismului nu numai că a adăugat câteva sute de milioane de noi „sclavi" imperiului mondial în formare, dar în acelaşi timp a distrus visul american al unui imperiu binevoitor în acea parte a lumii, al unei misiuni civilizatoare care să răspândească un protestantism evanghelic avansat unui popor considerat a tânji după *Scriptură*.

COREEA

Teama unei conflagraţii mondiale a atins noi niveluri în iunie 1950, o dată cu izbucnirea războiului dintre Coreea de Nord comunistă şi sudul pro-occidental, şi cu o invazie comunistă aparent de neoprit. Aceasta a fost în general privită ca o primă fază a unei ofensive generale a comunismului

împotriva Occidentului, şi erau aşteptate acţiuni similare în alte regiuni de frontieră, inclusiv Germania. Astfel, era o chestiune de o urgenţă stringentă prevenirea căderii Coreii de Sud, unde Statele Unite au reuşit să formeze o largă coaliţie sub steagul Naţiunilor Unite. Deşi au existat contingente majore din multe naţiuni europene şi asiatice, armata ONU a fost dominată în mod copleşitor de forţele americane, iar comandanţii americani au condus războiul cu aprobarea formală a ONU. Între 1950 şi 1952, forţa militară a SUA a crescut de la1,5 milioane la 3,6 milioane.

Faza iniţială a războiului a fost dezastruoasă pentru ONU, căci forţele comuniste au înaintat în cea mai mare parte a sudului până la începutul lui septembrie, împingând aliaţii într-o mică pungă cu baza la Pusan, în sud-estul extrem al peninsulei. Comandantul-şef al trupelor ONU, Douglas MacArthur, a organizat atunci o îndrăzneaţă contraofensivă care a implicat un atac combinat pe scară largă la Inchôn, în spatele nord-coreenilor. Operaţiunea (15 septembrie 1950) a fost un succes remarcabil, în general considerat printre cele mai mari fapte de arme din istoria americană. Cursul războiului a fost schimbat: forţele comuniste s-au retras în nord, cu mult peste graniţa iniţială de pe paralela 38. Forţele ONU au forţat mai departe, cucerind capitala nordică Pyŏngyang (Phenian) în octombrie. Totuşi, Statele Unite au devenit mult prea încrezătoare şi au ignorat mesajele diplomatice care avertizau asupra intervenţiei chineze în cazul în care aliaţii s-ar fi apropiat prea tare de graniţele provinciei Manciuria. În conformitate cu avertismentul guvernului său, o uriaşă armată de chinezi a invadat Coreea în octombrie, împingând rapid forţele ONU înapoi spre paralela 38. În ianuarie 1951, o nouă ofensivă chineză a rezultat în pierderea temporară a Seul-ului.

În acel moment, realitatea politică a intrat în conflict cu dinamica militară a războiului. Generalul MacArthur a susţinut cu vehemenţă o escaladare a luptei care să implice însăşi China, propunând o invazie a Chinei continentale de către forţele naţionaliste expulzate de acolo cu doi ani în urmă. De asemenea, a propus proiectul de coşmar de a folosi armele nucleare împotriva bazelor chineze din Manciuria, o acţiune care ar fi forţat participarea Uniunii Sovietice şi care ar fi rezultat într-un război global. Mai mult, susţinerea în mod public a acestor opinii, criticile sale publice aduse preşedintelui Harry S. Truman, şi diplomaţia sa mai mult sau mai puţin deschisă cu naţionaliştii*,

* Naţionaliştii chinezi, conduşi de generalul Jiang Jieshi, s-au refugiat în insula Taiwan, în urma înfrângerii din 1949 de către forţele lui Mao Tzedun, promiţând că vor reveni şi vor recuceri China.

toate au ridicau problema gravă a controlului civil asupra armatei. Chestiunea nucleară în special a provocat mari tensiuni între SUA şi aliaţi ca Marea Britanie, şi a existat cel puţin posibilitatea fragmentării coaliţiei ONU. În aprilie 1951, Truman a cerut demisia lui MacArthur, în ciuda protestelor republicanilor războinici, care se gândeau la o candidatură prezidenţială a lui MacArthur în anul următor.

Până la jumătatea lui 1951, toţi combatanţii majori au dat de înţeles că erau gata să discute o încetare a focului, după ce câştigaseră tot ceea ce se putuse câştiga. Totuşi, discuţii diplomatice prelungite au făcut ca lupta să ajungă într-un sângeros punct mort, cu un război de uzură pentru câteva dealuri sterpe care nu erau decât nişte puncte de referinţă pe hărţile strategilor militari. Războiul devenea de asemenea din ce în ce mai nepopular în opinia internaţională. Deşi puţini, în afară de extrema stângă, credeau în acuzaţiile răspândite de comunişti care afirmau că forţele ONU foloseau arme biologice, existau dovezi destul de clare ale maltratării prizonierilor din nord, şi scandalurile au urmat unor izbucniri sângeroase din taberele de prizonieri din sud. În 1952, războiul indecis a devenit o problemă electorală centrală, atunci când candidatul prezidenţial republican, Dwight Eisenhower, a promis că dacă va fi ales, se va duce în Coreea pentru a rezolva impasul. După alegerea sa din 1953, a fost declarată o încetare a focului prin restaurarea paralelei 38 ca graniţă *de facto* între cele două ţări. Participarea SUA în Coreea implicase 5,7 milioane de bărbaţi şi femei, dintre care 34.000 au fost ucişi în luptă.

Deşi în deceniul de după Coreea Statele Unite nu au mai fost implicate în alt război „fierbinte", a existat o continuă tensiune cu puterile comuniste, care erau percepute ca direcţi succesori ai Axei din timpul războiului: aşa cum Hitler avusese un partener asiatic în Japonia, la fel şi Uniunea Sovietică îşi găsise complicii în China. Această percepţie a întărit hotărârea Statelor Unite de a nu da înapoi în faţa agresiunii, şi de a extinde înţelegerile de securitate colective care apărau Europa. În Asia, manipularea chineză, şi deci sovietică, era văzută ca fiind în spatele oricărei crize politice. Colapsul poziţiei Franţei în Indochina din 1954 a condus la discuţii asupra implicării americane, şi a posibilităţii unei intervenţii nucleare. Mai târziu în acel an, Statele Unite au devenit nucleul noii Organizaţii a Tratatului Asiei de Sud-Est (SEATO), un ecou oriental al NATO. În 1958, Statele Unite au trimis a Şaptea Flotă pentru a ajuta China Naţionalistă (Taiwan) să reziste unui atac al Republicii Populare pe unele insule disputate. Europa, de asemenea, rămânea „cu mâna pe trăgaci", o situaţia agravată de organizaţiile propa-

gandei vestice agresive îndreptată spre popoarele blocului comunist. O altă temere de război a apărut atunci când poporul ungar s-a răsculat împotriva conducerii comuniste în 1956, dar în ciuda cuvintelor amenințătoare ale posturilor de radio americane, tancurile NATO nu s-au îndreptat spre est. Conflictul dintre Est şi Vest atinsese un fel de stabilitate, fragilă totuşi.

EPURAREA ANTICOMUNISTĂ, 1946–1956

Confruntarea din politica externă a avut repercusiuni interne, în special multiplele şocuri din 1949-1950: bomba atomică sovietică, pierderea Chinei şi Războiul din Coreea. Venind ca o culminare a anilor de triumf comunist, o astfel de serie de catastrofe era o dovadă clară că acţiunile americane trebuie să fi fost subminate de forţe sinistre, prin spioni şi trădători, şi goana după vinovaţi a început acum cu tot zelul. Deşi epurările anticomuniste ale acelor ani sunt în general cunoscute drept „McCarthyism", acestea erau deja în plină desfăşurare atunci când senatorul de Wisconsin Joseph McCarthy a dobândit pentru prima dată celebritatea în 1950, şi de fapt apăruseră sub administraţia democrată a lui Harry S. Truman, între 1946 şi 1953.

Prima şi cea mai evidentă victimă a fost Partidul Comunist. În iulie 1948, conducătorii partidului au fost găsiţi vinovaţi de încercarea de a răsturna guvernul, o acuzare inovatoare, deoarece ei au fost acuzaţi în principal de punerea în circulaţie de cărţi şi pamflete care discutau şi apărau o astfel de linie, mai degrabă decât de o acţiune directă în acest sens. În cazul Dennis din 1951, Curtea Supremă a susţinut că până şi astfel de discuţii puteau fi reglementate, şi că guvernul nu era obligat să aştepte până ce o lovitură de stat era deja în pregătire activă. În 1951, multe dintre statele SUA interziseseră activitatea partidului în jurisdicţiile lor şi-i persecutau pe membrii lui, incluzând lipsirea de beneficiile asistenţei sociale. Cele mai multe dintre state au instituit de asemenea jurăminte de loialitate pentru funcţionarii publici, cerându-le să jure că nu sprijineau nici o cauză sau activitate subversivă. Slujbaşii de stat, profesorii şi alţii au fost concediaţi rapid pe baza unor presupuse legături comuniste, sau chiar pe baza unei „suspiciuni rezonabile" că astfel de legături ar fi existat. Legislaturile statelor votau de regulă astfel de măsuri cu o majoritate covârşitoare, deoarece puţini politicieni erau pregătiţi să apere în mod oficial activismul roşu. Incluzând lungi proceduri legale şi apeluri, războiul împotriva activităţilor locale ale Partidului Comunist

a durat până la jumătatea anilor 1950. Acțiunea oficială a fost întărită prin violența bandelor și prin *vigilantism*, adesea organizat prin grupurile veteranilor și catolicilor.

Justificarea oficială pentru astfel de tactici brutale era că cei de stânga reprezentau o a cincea coloană echivalentă celor care îi ajutaseră pe naziști în primele zile ale celui de Al Doilea Război Mondial, și care deja pregăteau sprijinirea comunismului mondial prin sabotaj și spionaj. Goana după spioni și-a găsit cea mai vizibilă țintă în Alger Hiss, oficialitate a Departamentului de Stat, despre care s-a spus că făcea parte dintr-un cerc comunist clandestin încă de la sfârșitul anilor 1930. Procesul lui Hiss a durat din august 1948 până în ianuarie 1950 și a stârnit temerile opiniei publice despre trădătorii din poziții înalte. În rândul maselor largi, căutarea trădătorilor a fost efectuată sub puternicul patronaj al Comitetului Camerei [Reprezentanților] pentru Activități Antiamericane, care a limitat cu severitate atât dreptul la libera exprimare, cât și protecția tradițională împotriva autoincriminării. Înarmat cu mărturiile unei legiuni de informatori profesioniști și ale unor așa-ziși dezertori, comitetul și-a îndreptat atenția asupra unor anumite regiuni sau industrii și a identificat presupuși comuniști, prin participarea lor în cadrul unor grupuri liberale sau de stânga ce erau descrise ca fiind organizații-fațadă pentru comunism. Aceste grupuri includeau cluburi și organizații care avuseseră o reputație foarte bună și fuseseră chiar aliniate politicilor anterioare ale SUA: de exemplu, organisme care sprijiniseră Uniunea Sovietică pe parcursul celui de Al Doilea Război Mondial. O sursă folositoare de „subversivi" a fost lista de persoane care sprijiniseră candidatura prezidențială liberală de stânga a lui Henry Wallace din 1948, de pildă prin semnarea unor petiții nominale. Prin participarea la o procedură electorală corectă, suporterii lui Wallace se etichetaseră singuri ca potențiali trădători.

Negarea unei acuzații de afiliere comunistă era un fapt periculos în sine, deoarece un informator putea cu ușurință să o contrazică, arătând că persoana acuzată era vinovată de sperjur. Singurul mod de a evita aceasta era de a refuza orice răspuns care putea fi autoincriminant, adică de a „se prevala de al cincilea amendament", dar refuzul făcea ca respectiva persoană să fie considerată a avea ceva criminal de ascuns. Odată acuzat, inocența era extrem de dificil de stabilit, cu excepția tacticii dezagreabile ca acuzatul însuși să devină informator și să facă publice alte nume. A luat naștere o rețea de agenții private, adesea alcătuite din foști agenți FBI, care investigau o anume firmă la cererea conducerii acesteia pentru a elimina persoanele subversive, și a-i dezvinovăți pe cei care se arătaseră suficient de cooperanți. Ca în orice vânătoare de vrăjitoare, procesul de acuzare era cumulativ.

Odată marcată drept comunistă, o persoană era trecută pe listele acestor *vigilantes* privaţi, care aveau să fie consultaţi de orice potenţial angajator. Înscrierea pe lista neagră însemna pierderea oricărei şanse de angajare. Reţinerea paşapoartelor însemna că cei mai mulţi dintre suspecţi nu puteau să se salveze prin emigrare.

Epurările s-au desfăşurat în mai multe etape, dar printre victimele care au suferit în mod deosebit s-au aflat sindicatele radicale precum cel al electricienilor, care a fost serios afectat de campania orchestrată prin activişti catolici. Industria filmului a fost atacată în audierile din 1947–1948, un eveniment care de atunci a atras o mare notorietate deoarece în deceniile următoare multe dintre victime şi-au făcut publice experienţele. Cei din învăţământ au fost loviţi greu, atât profesori universitari cât şi sindicatele profesorilor, iar acuzaţiile de subversiune comunistă în şcoli au dus la apariţia unei atmosfere de extremă paranoia, pe măsură ce diferitele instituţii se întreceau în a se „curăţa" de posibile materiale suspecte din cursuri şi bibliografii.

În februarie 1950, senatorul Joseph McCarthy a ţinut primul dintr-o serie de discursuri care au crescut panica la noi niveluri. McCarthy a avertizat asupra unei „bătălii finale între ateismul comunist şi creştinătate". El a pretins că are liste detaliate ale activiştilor comunişti din Departamentul de Stat şi din alte locuri care cedaseră China comunismului, şi informaţiile sale erau suficient de precise ca să dea numărul exact al acestor trădători. Iresponsabilitatea sa şi lipsa de respect pentru adevăr au fost lăsate să se desfăşoare neatinse de către mass-media şi de instituţiile politice înspăimântate de a fi chiar ele considerate „roşii". În ianuarie 1953, McCarthy a preluat conducerea Subcomitetului Permanent de Investigaţii, care acum a atins noi recorduri ale răutăţii şi căutării publicităţii. În octombrie, McCarthy a început investigaţia care va provoca şi căderea sa: audierile trădătorilor din Armata SUA. Excesele sale provocaseră de mult timp îngrijorare, iar cazul armatei a adus comitetul şi investigatorii săi, ca Roy Cohn, împotriva unor figuri importante care erau dispuse şi capabile să contraatace. Televiziunea a jucat un rol major în expunerea tacticilor sale, şi o audienţă de masă a putut astfel să vadă cum a fost umilit McCarthy de către consilierul Joseph Welch. În martie 1954, administraţia Eisenhower i-a denunţat pe McCarthy şi Cohn, care au fost condamnaţi de Congres în acel decembrie. Deşi acesta este adesea considerat drept momentul final al epurărilor, multe dintre cele mai grave persecuţii au continuat, iar legile născute din panică au rămas valabile până în anii 1970 sau chiar mai târziu.

NOUL STAT

Seria de războaie și temerile privind securitatea internă au transformat statul, mărind la dimensiuni uriașe guvernul și implicarea sa în viața de zi cu zi. Creșterea a fost atât de enormă încât a făcut din statul securității naționale din anii 1950 o creatură fundamental diferită de întreprinderea federală destul de limitată a erei Woodrow Wilson. Războiul a fost întotdeauna factorul crucial. În 1860, guvernul federal atrăgea numai 56 de milioane de dolari pe an, o cifră care crescuse la 334 milioane de dolari la sfârșitul Războiului Civil din 1865. În acei patru ani, guvernul SUA a cheltuit mai mult decât totalul cheltuit până atunci de la independență. Primul Război Mondial a marcat încă o creștere bruscă în activitatea statului, încasările crescând de la 683 de milioane de dolari în 1915 la 3,65 miliarde dolari în 1918. Cheltuielile guvernului la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX erau în medie de 300–400 de milioane anual; cifra pentru 1918 a fost de 12,7 miliarde. Cheltuielile publice la această scară cereau metode financiare inovatoare, și taxa pe venit devenea din ce în ce mai obișnuită în ciuda suspiciunilor inițiale asupra neconstituționalității sale. În 1913, al 16-lea amendament al constituției a asigurat legalitatea acestui mecanism, și a contribuit la masiva expansiune a statului federal în secolul XX. În același an, Legea Rezervelor Federale a oferit o nouă siguranță sistemului bancar, sub auspiciile guvernului național.

Programul *New Deal* și războaiele ulterioare au extins și mai mult operațiunile statului. În 1929 guvernul federal a cheltuit circa 3 miliarde, o cifră care a crescut la aproape 9 miliarde în 1939. Aceste cifre par triviale în comparație cu cheltuielile celui de Al Doilea Război Mondial, 95 de miliarde numai în 1944. Pacea a adus o reducere, dar la niveluri mult superioare chiar față de cele precizate de Programul *New Deal*, iar Coreea a întors situația cu câteva grade mai departe, chiar ținând cont de efectele inflației. Cheltuielile guvernamentale din vreme de pace pe anul 1960 au fost de peste 60 de miliarde dolari, dintre care jumătate destinat pentru armată.

Personalul guvernamental a crescut în mod corespunzător. În 1940, guvernul federal avea 1,1 milioane de angajați, în comparație cu 3,4 milioane care lucrau pentru guvernele statelor și administrația locală. În 1945, numărul personalului federal atinsese 3,5 milioane de persoane, iar cel al statelor și local era de 3,2 milioane. Numărul total al angajaților guvernamentali a crescut de la 4,5 milioane în 1940 la 8,8 milioane în 1960 și la 15 milioane la jumătatea anilor 1970. Deși erau implicați și alți factori, dimensiunile crescânde ale guvernului se reflectă în dezvoltarea capitalei naționale. În

timpul anilor de război civil, populaţia Washingtonului s-a dublat la 120.000 de locuitori, o creştere rapidă care a fost repetată în 1917-1918 şi din nou după 1941. Existau 450.000 de locuitori în 1918, 800.000 la sfârşitul anilor 1940. Deşi oraşul în sine s-a redus ulterior ca mărime, zona metropolitană mai largă a explodat, în mod notabil suburbiile din Maryland şi Virginia. Astăzi, Washingtonul lărgit are circa 4 milioane de locuitori.

Dezvoltarea statului federal a fost de asemenea reflectată de expansiunea sectorului militar, într-o ţară care în decursul istoriei fusese neîncrezătoare într-o armată permanentă. De-a lungul anilor 1930, forţele militare combinate ale SUA rareori au depăşit 450.000 de oameni, mai puţini chiar decât armatele puterilor europene medii. Această situaţie s-a schimbat în condiţiile războiului total ce a prevalat în anii 1944-1945, când circa 12 milioane de bărbaţi şi femei erau în serviciu. Acest număr a scăzut din nou în timp de pace, dar după Războiul din Coreea, Statele Unite nu au mai permis niciodată armatei să se reducă la scara de dinainte de 1941. Forţele armate aveau 2,5 milioane în 1960, şi doar după 1990 cifra a scăzut sub 2 milioane.

Aversiunea americanilor faţă de puterea poliţiei federale depăşea cu mult ostilitatea lor faţă de o armată mare, şi în 1900 guvernul federal avea la dispoziţia sa doar puţin mai mult decât un mic Serviciu Secret. Ulterior, dezvoltarea agenţiilor poliţiei federale a fost rapidă. În 1908 Departamentul de Justiţie a înfiinţat un Birou de Investigaţii, care în 1924 a devenit Biroul Federal de Investigaţii (FBI). Acesta s-a extins în mod remarcabil sub conducerea directorului său, incisivul J. Edgar Hoover. FBI a crescut pe baza panicii publice în legătură cu aşa-zise valuri de crime şi de pericole morale: Legea Mann, de pionierat, din 1910, dădea agenţiei jurisdicţie asupra delictelor interstatale, în acel caz sclavia albă. În 1933, un val de panică în legătură cu răpirile a dus la o nouă infuzie de putere şi resurse. Spionii au oferit de asemenea o bază vitală pentru dezvoltarea agenţiei. Începând din 1936, administraţia lui Roosevelt i-a dat lui Hoover permisiunea de a investiga subversiunea comuniştilor şi fasciştilor interni, şi acest rol a crescut o dată cu teama roşie din anii 1940.

În afară de FBI, alte agenţii ale politicii federale s-au dezvoltat în cadrul Departamentului de Finanţe, unde în primul mandat al lui Roosevelt ministrull de Finanţe, Morgenthau, a propus o combinare a mai multor forţe mici într-o autoritate unică. Biroul de Narcotice, Vama, Serviciul de Informaţii al IRS (*Internal Revenue Service*, Fiscul), Serviciul Secret şi Departamentul Alcoolului aveau să formeze o superagenţie pe care criticii au denunţat-o ca pe un omolog al Gestapo-ului sau al OGPU (viitorul NKVD). Planul a eşuat. După cel de Al Doilea Război Mondial, în mod similar, oponenţii

au luptat din greu şi cu succes pentru a împiedica FBI-ul să obţină jurisdicţia străină, care a trecut la noua CIA, arătând o continuă îngrijorare faţă de perspectiva unei atotputernice agenţii de informaţii care ar submina societatea democratică din interior. Dar în anii 1950, guvernul federal avea într-adevăr la dispoziţia sa o varietate de forţe poliţieneşti şi de investigaţie care odată ar fi caracterizat o putere europeană, mai degrabă decât o republică democratică.

Cum statul american tot mai extins a concentrat energiile naţionale asupra ameninţărilor externe, tot astfel puterea din interiorul statului s-a concentrat în acele zone ale guvernului însărcinate cu responsabilităţile războiului şi păcii, în primul rând în mâinile preşedintelui în rolul său de comandant suprem. Preşedinţia imperială a fost întărită de mass-media, care au făcut din preşedinte figura vizibilă şi simbolul guvernului, iar anii 1930 l-au ajutat pe Roosevelt să apară ca un prieten personal şi ca un refugiu împotriva unei lumi exterioare profund ostile. După Programul *New Deal* şi Al Doilea Război Mondial, funcţia prezidenţială a păstrat mult din această carismă, şi a devenit elementul de coeziune al guvernului într-un grad care i-ar fi îngrijorat pe fondatorii naţiunii. Abia în anii 1970 un preşedinte a exagerat atât de mult încât a provocat o schimbare sau o diminuare a acestui curent.

DILEMA AMERICANĂ

Războiul şi schimbările sociale legate de acesta au avut un impact special asupra relaţiilor rasiale americane. În 1944, în plin război mondial, influenta carte *The American Dilemma* a lui Gunnar Myrdal analiza rasismul american şi arăta pericolele crescânde ale conflictului rasial. Problema atinsese o fază acută, nu pentru că negrii americani ar fi suportat o nouă formă de discriminare şi violenţă, ci din cauza creşterii aşteptărilor care au intensificat resentimentele împotriva injustiţiei structurale. Subjugarea rasială din sud a fost tot atât de gravă în perioada interbelică ca şi în orice moment de la căderea sclaviei, dar mulţi negri plecaseră spre oraşele din nord şi migraţia a atins un nivel maxim în timpul celor două războaie mondiale. În 1910, 90% din negrii americani se aflau în sud, dar la începutul anilor 1960 circa jumătate trăiau în nord. Afroamericanul „tipic" al anilor 1950 şi 1960 putea la fel de bine să fie din nord sau din sud, şi era mult mai probabil să locuiască într-un oraş decât în zona rurală. Negrii din nord şi din Vestul Mijlociu erau mai puţin înclinaţi să accepte orice formă de discriminare rasială, în special când

cultura politică a epocii Roosevelt a pus atât de mult accent pe emanciparea celor oprimaţi în trecut.

Negrii au plecat în masă din Partidul Republican („Partidul lui Lincoln") pentru a sprijini Partidul Democrat, şi au devenit o parte crucială a electoratului Programului *New Deal*. Ei au fost, de asemenea, implicaţi profund în activismul industrial al acelor ani şi în sindicalismul insurgent al CIO (Comitetul pentru Organizare Industrială). Bineînţeles, erau aşteptate şi recompense, principala cerere fiind crearea unei comisii federale care să asigure practici de angajare echitabile şi eliminarea discriminărilor în angajări. Deşi Roosevelt le era favorabil, el nu dorea să apară prea radical în chestiunile rasiale de teama de a nu pierde sprijinul democrat din statele sudice, pe care regimul său se baza.

Frustrarea în rândurile conducerii principalului curent de culoare a fost însoţită de creşterea furiei din comunităţile urbane, cum ar fi Harlem, care în 1935 a explodat într-un nou tip de răzmeriţă rasială care prefigura evenimentele ulterioare: în loc de un pogrom alb asupra negrilor, aceasta a fost o insurecţie populară împotriva albilor şi a proprietăţilor lor. Aceste sentimente au fost exacerbate de cel de Al Doilea Război Mondial, un conflict împotriva regimurilor fasciste şi rasiste din străinătate, în care Statele Unite intraseră cu propriile lor forţe armate, profund segregate. Ironia a fost sesizată de negri, care au cerut „dublu V": victorie împotriva lui Hitler dincolo de ocean şi împotriva lui Jim Cioroiul acasă. În ţară, administraţia era acum supusă presiunilor din partea liderilor sindicatelor negrilor, cum ar fi A. Philip Randolph, pentru a lupta împotriva discriminării, sub ameninţarea că altfel Washingtonul avea să devină scena unor masive proteste pentru drepturile civile care ar fi reprezentat o catastrofă în relaţiile publice internaţionale. Roosevelt a dat un ordin executiv cerând tratament egal în angajări. Relaţiile rasiale în plină deteriorare au fost ilustrate prin răzmeriţele traumatice din Harlem şi Detroit în 1943. Aceste evenimente au produs o reală îngrijorare, la ele adăugându-se perspectiva apropiatei întoarceri în SUA a milioane de veterani negri ce vor aştepta să primească un tratament echitabil în schimbul contribuţiei lor militare.

Ritmul reformei s-a accelerat sub preşedintele Truman, ale cărui observaţii personale ale injustiţiei rasiale din Missouri îl făcuseră mai dornic decât Roosevelt să-şi asume unele riscuri politice în acest domeniu. În 1946, Comitetul pentru Drepturile Civile a recomandat o nouă legislaţie împotriva discriminării în angajări şi în sistemul electoral, ca şi lung aşteptata lege federală împotriva linşărilor. În 1948, Truman a emis un ordin executiv privind desegregarea forţelor armate ale SUA. De asemenea, importantă

din punct de vedere simbolic a fost apariția primului jucător de culoare în liga cea mai importantă de baseball în 1947, când Jackie Robinson a intrat în echipa Brooklyn Dodgers și a forțat prima fisură a lumii segregate a sportului și a culturii populare. Deși ritmul schimbării pare acum dureros de lent, el a fost chiar prea rapid pentru conservatorii sudiști, care în 1948 au dezertat brusc din Partidul Democrat și au propus un candidat al Drepturilor Statelor (partidul federalist) pentru președinție. Deși „Dixie-crații"* au câștigat numai 1,2 milioane voturi, ei au luat patru state din sud.

Deși administrațiile federale putea să realizeze mult printr-o acțiune graduală, o schimbare durabilă putea fi obținută numai prin tribunale și printr-un atac asupra cadrului legal al discriminării care menținea statutul subordonat al negrilor din sud. În anii 1890, Curtea Supremă a SUA sprijinise legile „Jim Cioroiul", dar situația s-a schimbat în epoca Roosevelt, prin numirea în funcție a unui val de judecători mai liberali. În 1923, Curtea a decis în primul dintre multele cazuri ce au extins drepturile civile ale acuzaților din procese, în acest caz afirmând că un acuzat negru pasibil de pedeapsa cu moartea trebuia să aibă o reprezentare legală adecvată. A fost un mic început, dar de-a lungul următoarelor două decenii Curtea a audiat un număr crescând de cazuri legate de practicile politice discriminatorii din sud. În 1953, Statele Unite au avut un nou președinte al Curții numit Earl Warren, a cărui carieră politică în California demonstrase prea puțină simpatie pentru radicalism, și el fusese implicat în implementarea politicii rasiale sub care sute de mii de americani de origine japoneză au fost deportați după Pearl Harbor. Totuși Warren fusese și el afectat de răzmerița rasială din 1943, iar acum sprijinea politica de desegregare. Decizia crucială a venit în 1954 în cazul Brown *versus* Consiliul Superior al Învățământului, care a condamnat educația „separată dar egală" ca o violare a oportunităților egale, și a ordonat sfârșitul educației segregate „cu toată viteza bine gândită". Revoluția Drepturilor Civile începuse.

CULTURA

Atât schimbările sociale cât și controversele politice au avut impact asupra vieții culturale din anii interbelici. Romanele anilor 1920 (Tabelul 5.5) adesea reflectă deziluziile postbelice și suspiciunea cinică față de noile „tradiții" ale vieții americane, nu mai puțin față de materialismul său. *Marele*

* Membrii disidenței democrate din statele din sud, numite *Dixie(land)*.

Gatsby a lui Fitzgerald şi romanele lui Sinclair Lewis reprezintă acest curent. Crahul din 1929 a dus la o examinare critică a lumii pre-diluviene, şi la o explorare a modurilor în care America putea să-şi recâştige idealurile iniţiale. Tonul era adesea pesimist: în 1935, *It Can't Happen Here* a lui Lewis avertiza asupra unei iminente dictaturi americane, în timp ce operele lui Steinbeck se adresau suferinţelor săracilor alungaţi din casele lor de colapsul economic. Pentru mulţi scriitori ai anilor 1930, activismul social i-a adus aproape de stânga organizată şi în special de Partidul Comunist, mai ales sub impactul războiului civil din Spania. Unii au reacţionat curând împotriva acestuia şi s-au îndreptat către extrema dreaptă. Dashiell Hammet, Lillian Hellman şi Dorothy Parker au rămas simpatizanţi ai stângii; Dos Passos, Wright şi Hemingway au fost fie eliminaţi din partid, fie au intrat în opoziţie.

Aceasta a fost o epocă măreaţă pentru literatura americană, atât în privinţa culturii elevate cât şi în scrierile de gen cum ar fi science-fiction şi povestirile cu detectivi, unde scriitorii americani au produs opere de cea

Tabelul 5.5 Opere literare majore publicate în 1922–1940

1922	Sinclair Lewis, *Babbit*
1925	F. Scott Fitzgerald, *Marele Gatsby;* Sinclair Lewis, *Arrowsmith*
1926	Ernest Hemingway, *Fiesta*
1927	Sinclair Lewis, *Elmer Gantry*; Willa Cather, *Death Comes for the Archbishop*
1928	Thornton Wilder, *Podurile din San Luis Rey*
1929	William Faulkner, *Zgomotul şi furia*; Sinclair Lewis, *Dodsworth*; Ernest Hemingway, *Adio arme*; Thomas Wolfe, *Look Homeward, Angel*
1930	William Faulkner, *As I Lay Dying*; Dashiell Hammet, *Şoimul maltez*; John Dos Passos, *Paralela 42*
1931	Eugene O'Neill, *Din jale se-ntrupează Electra*
1932	Ernest Hemingway, *Moartea în după-amiază*; John Dos Passos, *1919*
1934	F. Scott Fitzgerald, *Blândeţea nopţii*; Lillian Hellman, *The Children's Hour*
1935	Sinclair Lewis, *It Can't Happen Here*; Robert Sherwood, *Pădurea împietrită*
1936	William Faulkner, *Absalom, Absalom!*; John Dos Passos, *Marile afaceri*
1937	John Steinbeck, *Oameni şi şoareci*
1938	William Faulkner, *Neînvinşii*; Thornton Wilder, *Oraşul nostru*
1939	Lillian Hellman, *The Little Foxes*; Raymond Chandler, *Somnul de veci*; Steinbeck, *Fructele mâniei*; Eugene O'Neill, *The Iceman Cometh*; Thomas Wolfe, *The Web and the Rock*
1940	Ernest Hemingway, *Pentru cine bat clopotele*; Richard Wright, *Native Son*; Thomas Wolfe, *You Can't Go Home Again*

mai înaltă calitate, care vor avea un impact mondial. În poezie, autorii americani din anii 1920 şi-au asumat acum un rol fruntaş fără precedent prin operele lui Ezra Pound şi T. S. Elliot, alte figuri-cheie incluzându-i pe William Carlos Williams, Robert Frost, Wallace Stevens şi Carl Sandburg. Începând din anii 1920, pictura americană a intrat într-o eră de realizări majore, cu lucrările lui Ben Shahn, Georgia O'Keeffe, Charles Demuth, Edward Hopper şi Grant Wood. Prin Programul *New Deal*, artiştii şi scriitorii au beneficiat de sprijinul guvernului federal, prin planuri ca Proiectul Federal al Scriitorilor.

Cultura americană a obţinut un statut global, dacă nu chiar dominaţia în aceşti ani, prin răspândirea formelor culturale populare, în special filmele şi muzica. În 1920, industria filmului american era deja cea mai activă din lume, şi această hegemonie a crescut în anii 1930 după apariţia filmului sonor şi a influxului de talente refugiate din dictaturile europene. Deşi astfel de opinii trebuie să fi fost subiective, un an – 1939 – a văzut apariţia mai multor filme care aveau să fie incluse pe orice listă a celor mai bune producţii realizate vreodată, incluzând *Pe aripile vântului*, *Vrăjitorul din Oz*, *Gunga Din*, *Ninotchka*, *Mr. Green Goes to Washington* şi *Diligenţa*. Noua industrie era dominată de magnaţi evrei est-europeni, dintre care mulţi intraseră în Statele Unite o dată cu familiile lor în marea migraţie de la începutul secolului. În muzică, de asemenea, melodiile ascultate la radio sau la gramofon în lumea întreagă erau adesea înregistrate în Statele Unite de către artişti americani, sau reflectau tradiţii care-şi aveau originea în Statele Unite, în special printre americanii negri: ragtime, jazz, blues şi muzică big band, sau dansuri ca jitterbug.

După cel de Al Doilea Război Mondial, cultura populară americană a primit o serioasă lovitură din partea epurărilor anti-stângiste, care au provocat înlăturarea a numeroşi actori talentaţi ai ecranului, regizori şi scriitori. Pe de altă parte, Statele Unite au fost destinaţia preferată de mulţi artişti europeni care fugeau de dictatură şi de distrugerile războiului, astfel că până la începutul anilor 1950, New York îşi asumase deja rolul de capitală mondială a artelor. În literatură, de asemenea, începutul anilor 1950 a cunoscut apariţia unei noi generaţii de romancieri remarcabili, incluzându-i pe James Jones, Norman Mailer, Saul Bellow şi J. D. Salinger. În cultura populară, un nou accent asupra culturii tinerilor alienată de cea a părinţilor a fost sugerată începând din 1953 prin ascensiunea muzicii rock, şi a filmelor ca *The Wild One* şi *Rebel fără cauză*. Deşi admirabil „împachetate" comercial, figuri ca cele ale lui Elvis Presley şi James Dean au devenit figuri

emblematice ale rebeliunii sociale şi a noii generaţii. Ei şi-au asumat acest rol şi în Europa şi în multe părţi ale globului, unde imaginile americane au creat o impresie puternică. Ca şi în politică, şi cultura populară americană a căutat să transforme lumea în propria sa imagine.

6

Epoca modernă, 1956–1996

CĂTRE VEST, DE PE ŢĂRMURILE CALIFORNIEI

Ca şi în epoca precedentă, în ultimele patru decenii Statele Unite au continuat să se transforme cu o rapiditate incredibilă. Deşi numai două state au fost adăugate (Alaska şi Hawaii, ambele în 1959), centrul de gravitaţie al naţiunii a continuat să se deplaseze în mod constant către sud şi vest. Începând din anii 1950, unul dintre cele mai decisive aspecte ale vieţii americane a fost deriva dinspre nord şi Vestul Mijlociu către regiunile vestice şi sudice, de la „Centura de Rugină"* la „Centura Soarelui". Proporţia americanilor care trăiau în sud şi vest a crescut de la 46% în 1960 la 56% în 1990.

Începând din anii 1840 şi până în anii 1960, centrele urbane americane au fost concentrate în nord-est şi în Vestul Mijlociu, iar ierarhia urbană a fost dominată de centre ca New York, Chicago, Boston şi Philadelphia (Tabelul 6.1). Toate au intrat în declin în anii 1960 şi 1970, pierzând locuitori mutaţi atât în suburbii cât şi în alte regiuni. În anii 1990, 9 dintre primele 15 oraşe ale ţării erau situate în sud: Los Angeles, San Diego, San Jose şi San Francisco (California); Houston, Dallas şi San Antonio (Texas), Phoenix (Arizona) şi Jacksonville (Florida).

Aparentul declin al oraşelor din nord-est şi din Vestul Mijlociu poate întrucâtva induce în eroare, căci cifrele din Tabelul 6.1, măsoară numai nucleul oraşelor, mai degrabă decât zonele metropolitane statistice mai largi, către care de regulă au migrat locuitorii. Tabelul 6.2 ilustrează cadrul urban curent, folosind ca unităţi de bază complexele formate din nucleul

---

* Zona Statelor Unite de la Marile Lacuri şi aria înconjurătoare, unde mare parte a forţei de muncă a fost în mod tradiţional folosită la producţia şi manufacturarea metalelor.

Harta 8. Zonele istorice ale Statelor Unite

orașelor și din suburbiile acestora, în care au evoluat orașele tradiționale. Acest tabel confirmă semnificația zonelor în dezvoltare din sud și vest, care sunt acum marcate de cea mai spectaculoasă dezvoltare urbană, iar Tabelul 6.3 arată creșterea populației naționale. Orașe mai noi, ca Seattle, au avut de asemenea tendința să creeze moda pentru restul națiunii: într-un anumit sens, cultura populară a anilor 1990 s-a îndreptat mai degrabă spre est decât spre vest.

Tabelul 6.1 Principalele orașe ale Statelor Unite, 1950–1990 (populația exprimată în milioane și cu locul ocupat în funcție de mărime)

	1950		1990	
New York	7,90	1	7,30	1
Chicago	3,60	2	2,80	3
Philadelphia	2,10	3	1,60	5
Los Angeles	2,00	4	3,50	2
Detroit	1,90	5	1,00	7
Baltimore	0,95	6	0,74	13
Cleveland	0,91	7	0,50	24
St Louis	0,86	8	0,40	33
Washington DC	0,80	9	0,60	19
Boston	0,80	10	0,60	20
San Francisco	0,78	11	0,70	14
Pittsburgh	0,67	12	0,40	40

Geografia etnică americană a fost reconturată în acești ani printr-un proces pe care unii l-au numit „colorarea în brun a Americii". De-a lungul celei mai mari părți a istoriei națiunii, chestiunea „rasială", cu toate complexitățile sale, s-a învârtit în principal în jurul a două grupuri: negrii și albii. În 1930, națiunea cuprindea 110 milioane de albi, 12 milioane de negri, și 600.000 de „alții", însemnând americani indigeni și asiatici. Începând din anii 1960, numărul „alților" din America a crescut în pas alert (Tabelul 6.4), în principal datorită Legii Imigrației din 1965, care a revocat Legea din 1924 care favoriza europenii. Între 1971 și 1993, circa 15,5 milioane de persoane au emigrat în Statele Unite, egalând scara migrației de la începutul secolului. În 1995, cei născuți în străinătate constituiau circa 9% din populația SUA, o cifră mai mare decât în orice moment din anteriorii 50 de ani. În plus,

hispanicii au fost acum recunoscuți ca o categorie separată (deși ei pot fi considerați negri sau albi, în funcție de scopul recensământului). Conștientizarea apartenenței etnice a contribuit la o creștere rapidă a numărului celor care se identifică drept „indieni americani" sau „indigeni".

Tabelul 6.2 Complexele urbane, 1990

Zona metropolitană	*Populația (milioane)*
New York/New Jersey (nord)/Long Island (NY-NJ-CT)	18,1
Los Angeles/Anaheim/Riverside (CA)	14,5
Chicago/Gary/Lake County (IL-IN-WI)	8,1
San Francisco/Oakland/San Jose (CA)	6,3
Philadelphia/Wilmington/Trenton (PA-DE-NJ)	5,9
Detroit/Ann Arbor (MI)	4,7
Boston/Lawrence/Salem (MA)	4,2
Washington MSA* (DC-MD-VA)	3,9
Dallas/Fort Worth (TX)	3,9
Houston/Galveston/Brazoria (TX)	3,7
Miami/Fort Lauderdale (FL)	3,2
Atlanta MSA (GA)	2,8
Cleveland/Akron/Lorain (OH)	2,8
Seattle/Tacoma (WA)	2,6
San Diego MSA (CA)	2,5

*MSA = Aria metropolitană statistică

Tabelul 6.3 Populația Statelor Unite, 1960-1990

Anul recensământului	*Populația națională**
1960	179
1970	203
1980	223
1990	249

*Rotunjită la cel mai apropiat milion

Schimbările au fost impresionante: în 1990, 22,4 milioane de americani erau numărați ca hispanici și 7,5 milioane erau asiatici, în principal chinezi, japonezi, filipinezi, vietnamezi și coreeni. Previziunile pentru 2025 dau cifra de 57 de milioane de hispanici și 25,5 milioane de asiatici, astfel că cele două grupuri, care împreună reprezentau 12% din populație în 1990, vor crește la aproape un sfert în 2025. Chiar și aceste previziuni se pot schimba radical în lumina unor influxuri imprevizibile de refugiați. Politica americană se deplasează în prezent de la o chestiune a albilor și negrilor către o realitate multicoloră, care deja are un efect revoluționar asupra tuturor aspectelor vieții, inițial în anumite state, dar în final pe întinsul națiunii. Schimbările geografice și etnice deja condiționează atitudinile față de străinătate, astfel că Los Angeles și Seattle privesc spre cercul Pacificului, la fel cum Miami a devenit metropola regională a Caraibilor și Americii Centrale.

În termeni internaționali, mișcarea către sud și vest a mărit mult sensibilitatea SUA față de probabilitatea ca regimuri comuniste sau ostile să dobândească puterea în Asia de Est sau în America Latină, o constantă temă politică a acestei perioade. Între timp, implicarea în Europa a apărut mai puțin atractivă decât în orice moment din anii 1930 încoace.

Tabelul 6.4 Schimbarea echilibrului etnic (milioane)

Grupul rasial	*1960*	*1990*	*2025 (previziune)*
Albi	159,0	209,0	262,0
Negri	19,0	30,5	48,0
Alții, incluzând:	1,6	9,6	28,8
americani indigeni / indigeni din Alaska	–	2,1	3,3
asiatici/din insulele Pacificului	–	7,5	25,5
Total	179,0	250,0	338,0

*Grupul „Alții" nu a fost numărat separat în 1960.

RĂZBOIUL RECE

Schimbările demografice aveau să aibă un impact asupra vieții politice, dar în cea mai mare parte a perioadei gândirea americană a fost dominată de chestiunea mai fundamentală dacă națiunea va supraviețui în vreo formă reconoscibilă, sau va cădea victimă unui război care va anihila cea mai mare parte a populației și va supune supraviețuitorii unei existențe ca în Epoca de Piatră.

Până la sfârşitul anilor 1960, politica externă americană a fost conturată de confruntarea cu comunismul. Deşi natura poziţiilor nucleare a rămas relativ constantă de la începutul anilor 1950 până la sfârşitul anilor 1980, au existat perioade de mare tensiune internaţională, când părea probabil ca un conflict real să se producă în câteva ore sau în câteva zile. Urmând celor două crize din Suez şi Ungaria, succesul sovietic în lansarea satelitului *Sputnik* în octombrie 1957 a părut să demonstreze atât superioritatea în tehnologia spaţială cât şi abilitatea de a ataca emisfera vestică prin rachete orbitale. Groaza americanilor faţă de această perspectivă a fost mărită de o serie de eşecuri jenante în a rivaliza realizările spaţiale sovietice în următorii trei ani, iar în 1961 sovieticii au câştigat cursa pentru plasarea unui astronaut pe orbită. Recuperarea avansului pierdut în cursa spaţială a dominat preocupările administraţiei în următorul deceniu, iar Războiul Rece a adăugat un impuls care în final i-a dus pe americani pe Lună în 1969.

Tensiunea nucleară a atins un nou maxim între 1959 şi 1962, o dată cu crizele internaţionale legate de controlul asupra oraşului Berlin, şi cu mai noua chestiune a Cubei. În ianuarie 1959, o dictatură cubaneză coruptă a fost răsturnată de forţele revoluţionare conduse de Fidel Castro. După o perioadă iniţială de incertitudine, Castro s-a identificat cu cauza sovietică şi URSS a dobândit primul său aliat apropiat din emisfera vestică. Acest fapt a fost catastrofal pentru Statele Unite, care se temeau de influenţa Cubei ca un model pentru alte ţări latine şi pentru alte popoare din Lumea a Treia, ca şi de existenţa unei baze militare sovietice atât de aproape de teritoriul naţional, ceea ce ar fi permis comuniştilor să compenseze inferioritatea sistemului lor de arme cu rază lungă de acţiune. Statele Unite au rupt relaţiile diplomatice cu Cuba în ianuarie 1961, iar în aprilie, CIA a sponsorizat o invazie a Cubei de către forţele anticastriste din exil, care s-a încheiat cu dezastrul din Golful Porcilor, Bahía de los Cochinos.

Aceasta a mărit încrederea în sine a conducerii ruse, şi în octombrie 1962 Statele Unite au dezvăluit că sovieticii instalau rachete nucleare în Cuba. Preşedintele John F. Kennedy a cerut retragerea acestora şi a ordonat o blocadă navală a insulei. Pentru câteva zile, un război mondial a părut inevitabil, fie ca o consecinţă a încercării sovieticilor de a sparge blocada, fie ca o acţiune a conducerii americane privind o invazie militară imediată a Cubei. Dezastrul a fost cu greu evitat, iar cele două guverne au încheiat un pact prin care rachetele au fost retrase iar Statele Unite s-au angajat să nu invadeze Cuba. Mişcările secrete împotriva administraţiei cubaneze au continuat timp de decenii, iar bandele anticastriste au continuat să opereze, devenind din ce în ce mai implicate în lumea întunecată a narcoticelor şi a terorismului internaţional.

Arsenalul nuclear al SUA s-a extins în mod spectaculos în cursul acestor ani, de la mai puțin de 5.000 de focoase nucleare în 1959 la peste 20.000 până în 1963, atingând un maximum de circa 30.000 în 1966-1967. (Sovieticii probabil că nu au atins cifra de 5.000 până la jumătatea anilor 1960.) În afară de rachetele balistice intercontinentale plasate în vestul Americii, arme tactice mai mici au proliferat în forțele terestre, marine și aeriene ale SUA, astfel că strategia militară a SUA era angajată în escaladarea timpurie a unui război nuclear în orice confruntare cu forțele Pactului de la Varșovia. Chiar și așa, starea de pregătire militară a constituit o sursă constantă de nervozitate în acești ani, și candidatul democrat John F. Kennedy a folosit cu succes presupusul „decalaj al rachetelor" împotriva oponentului său republican în 1960, devenind președinte în 1961 (Tabelul 6.5).

Chiar și poziția militară și diplomatică agresivă a administrațiilor SUA a părut total inadecvată pentru acei conservatori duri care simțeau că războiul cu Uniunea Sovietică era iminent, în timp ce președinți ca Eisenhower și Kennedy au fost considerați ca păcăliți de comuniști. În cursul anilor 1950 și 1960, opiniile anticomuniste de extremă dreaptă au fost mobilizate prin grupuri extremiste ca Societatea John Birch și (paramilitarii) *Minutemen*, care credeau că deja comunismul distrusese mari secțiuni ale elitei politice americane. În 1964, extrema dreaptă influența largi secțiuni ale Partidului Republican, al cărui candidat prezidențial, Barry Goldwater, putea proclama că „extremismul în apărarea libertății nu este un rău". Pentru mass-media, Goldwater părea foarte departe de curentul politic principal, și campania sa a rezultat în anihilare electorală; cu toate acestea, el a câștigat circa 40% din votul popular (Tabelul 6.6).

Tabelul 6.5 Președinții Statelor Unite, 1953-1997

	Perioada în funcție	*Partid*
Dwight D. Eisenhower	1953–1961	Republican
John F. Kennedy	1961–1963	Democrat
Lyndon B. Johnson	1963–1969	Democrat
Richard M. Nixon	1969–1974	Republican
Gerald R. Ford	1974–1977	Republican
James E. Carter	1977–1981	Democrat
Ronald W. Reagan	1981–1989	Republican
George Bush	1989–1993	Republican
Bill Clinton	1993–[2001]	Democrat

Tabelul 6.6 Rezultatele alegerilor prezidențiale, 1956–1996

Candidatul câștigător	*Voturi populare (milioane)*	*Candidatul pierzător*	*Voturi populare (milioane)*
1956 Dwight D.Eisenhower (R)	35,6	Adlai E. Stevenson (D)	26,0
1960 John F. Kennedy (D)	34,2	Richard M. Nixon (R)	34,1
1964 Lyndon B. Johnson (D)	43,1	Barry Goldwater (R)	27,2
1968 Richard M. Nixon (R)	31,8	Hubert Humphrey (D)	31,2
		George Wallace (Ind.)	9,9
1972 Richard M. Nixon (R)	47,2	George McGovern (D)	29,2
1976 James E. Carter (D)	40,8	Gerald Ford (R)	39,2
1980 Ronald Reagan (R)	43,9	James E. Carter (D)	35,5
		John Anderson (Ind.)	5,7
1984 Ronald Reagan (R)	54,3	Walter Mondale (D)	37,5
1988 George Bush (R)	48,9	Michael Dukakis (D)	41,8
1992 Bill Clinton (D)	44,9	George Bush (R)	39,1
		Ross Perot (Ind.)	19,7

Notă: Terți candidați sunt menționați numai dacă au obținut peste 5% din totalul votului popular din anul respectiv.

Criza rachetelor din Cuba a dovedit că președintele Kennedy putea fi la fel de vehement antisovietic ca și oricare dintre criticii săi. Totuși, periculoasa apropiere a unui conflict real cauzase o panică reală în cercurile politice, și dorința generală de retragere de pe marginea prăpastiei a fost sugerată de înțelegeri internaționale ca Tratatul de Interzicere a Testelor Nucleare din 1963. Ulterior, conflictul cu comuniștii și cu cei percepuți drept comuniști (în nici un caz același lucru) avea să continue, dar prin intervenția în scandaluri locale și prin „operațiuni de intensitate redusă", de regulă în Lumea a Treia. Forțele americane au fost implicate în mai multe intervenții militare menite direct sau indirect să oprească presupuse înaintări comuniste, ca de pildă în Liban în 1958 și în Republica Dominicană în 1965. Politica americană a căutat să îngrădească progresul comunismului în Lumea a Treia care ieșea de sub dominația colonială a unor națiuni ca Marea Britanie și Franța, o sarcină îngreunată de exemplele Chinei și Cubei. Aceasta implica nu numai acțiuni secrete sub forma destabilizării și subversiunii guvernelor percepute ca fiind de stânga, dar și o activitate directă a consilierilor americani.

Statele Unite au jucat un rol important în înlăturarea regimurilor comuniste din Congo (1961), Irak (1963) şi Indonezia (1965).

Implicarea SUA în conflictele geopolitice s-a concentrat asupra Asiei de Sud-Est, deoarece administraţia Kennedy era alarmată de mişcările gherilei comuniste din Laos. Din 1957, activitatea de gherilă s-a înteţit în Vietnamul de Sud, orchestrată de activişti comunişti Viêt-Cong locali, în strânsă alianţă cu guvernul nord-vietnamez. Mişcări ale rebelilor precum Viêt-Cong şi Pathet Leo au fost rareori evaluate în termenii condiţiilor locale, ci mai degrabă au fost privite ca instrumente ale comunismului mondial, şi în mod specific ale Chinei, care în 1964 avea să devină o putere nucleară de sine stătătoare. Gândirea militară americană a fost conturată de o „teorie a dominoului", care vedea victoria comunistă din Laos şi Vietnam ca ducând la subversiunea statelor înconjurătoare, care ar fi căzut precum piesele de domino, până ce procesul cumulativ ar fi copleşit ţinte uriaşe ca India şi chiar Australia.

În cursul anului 1963, Vietnam, mai degrabă decât Laos, a devenit principala arenă de conflict. Protestele antiguvernamentale de acolo au generat o criză politică masivă ce ameninţa să ducă la colapsul Vietnamului de Sud, care era acum sprijinit de ajutorul american. Statele Unite au trimis consilieri militari ca să organizeze forţele armate ale Vietnamului de Sud, ca şi echipament militar modern pentru acestea. Agenţi CIA au condus viguroase campanii secrete. În august 1964, un fals atac asupra a două nave militare americane din Golful Tonkin din Marea Chinei, în largul Vietnamului, a încurajat Congresul să voteze o rezoluţie ce-i permitea preşedintelui să „ia toate măsurile necesare pentru a respinge orice atac împotriva forţelor Statelor Unite şi pentru a preveni agresiunea ulterioară", un document vag ce a oferit justificarea legală pentru vasta escaladare a războiului care a început acum. În februarie 1965, aviaţia SUA a început bombardarea unor ţinte în Vietnamul de Nord, iar în martie primele trupe terestre au sosit pentru a apăra baza de la Da Nang. Deşi aceste acţiuni nu marcau începutul Războiului din Vietnam, care de fapt fusese iniţiat în 1946, ele arătau că acum începea faza americană a luptei.

Este tentant să privim politica externă a SUA din anii 1950–1970 ca pe o istorie neîntreruptă de confruntare cu comunismul, variată numai ca grad al iminenţei catastrofei nucleare în orice moment dat. Totuşi, după standardele unei mari secţiuni a aripii de dreapta, în 1963 preşedintele Kennedy devenise periculos de „moale" în privinţa comunismului. El îşi dăduse acordul de a nu invada niciodată Cuba, îşi exprima îngrijorarea

privind gradul implicării directe a SUA în Vietnam, şi simpatizase în mod activ cu lupta negrilor pentru drepturi civile, care era văzută de dreapta ca o simplă tactică a subversiunii comuniste.

Acest context este semnificativ pentru asasinarea lui Kennedy în Dallas, Texas, pe 22 noiembrie 1963, un act care a dat naştere la multe speculaţii. Comisia Warren, care a investigat crima la scurt timp după aceea, a atribuit unica responsabilitate unui singur trăgător, care acţionase din motive personale complicate. Alţii au postulat conspiraţii mai largi, incluzând ca posibili vinovaţi guvernele sovietic şi cubanez, sau elemente ale armatei americane şi ale serviciilor secrete. Deşi aprig controversate, teoriile conspiraţioniste persistă încă şi astăzi. O interpretare des întâlnită atribuie vina comunităţii cubaneze anticastriste din Miami şi New Orleans, şi în mod lesne de presupus pe grupuri cu legături oculte cu serviciile secrete. Fie că a fost vorba de un trăgător singuratic sau de o conspiraţie, asasinarea şi înlăturarea preşedintelui au avut probabil consecinţe pe termen lung pentru politică, întârziind destinderea cu sovieticii pentru încă un deceniu şi împiedicând apariţia unor semne încurajatoare de reducere a implicării SUA în Vietnam. Fie şi numai pentru acest motiv, asasinarea lui Kennedy constituie, alături de criza rachetelor din Cuba, unul dintre momentele cruciale ale Războiului Rece.

RASISM ŞI DREPTURILE CIVILE

Tensiunile internaţionale sunt adesea însoţite de un autoritarism crescând sau de represiune socială pe plan intern, dar anii Războiului Rece în Statele Unite au fost în multe privinţe o perioadă de liberalism extrem. Perioada 1954–1965 a marcat „revoluţia drepturilor civile", un activism care a fost cu atât mai mult făcut posibil numai prin sprijinul guvernului federal şi al justiţiei. În timp ce mare parte din elita politică avea tendinţa să fie în mod sincer liberală în aceste domenii, factorii internaţionali au jucat, de asemenea, un anumit rol, prin aceea că se putea cu greu căuta câştigarea prieteniei fostelor colonii dacă Statele Unite erau stigmatizate în lume pentru discriminare şi violenţă rasială. Conservatorii iluminaţi au recunoscut că desegregarea avea să fie în beneficiul cruciadei anticomuniste globale.

Mişcarea împotriva segregaţiei legale făcuse paşi importanţi de la începutul anilor 1940, Curtea Supremă jucând în aceasta un rol vital (vezi Capitolul 5). Decizia Brown a contribuit la răspândirea mişcării de protest

în tot sudul, care a găsit un simbol în 1955 când Rosa Parks din Montgomery, Alabama, a refuzat să cedeze locul său din autobuz unui pasager alb. Negrii au boicotat sistemul de transport public, sub conducerea pastorului baptist Martin Luther King. În cursul următorului deceniu au existat multe astfel de proteste și boicoturi care au contestat segregația legală într-o foarte largă măsură, cerând efectiv ca autoritățile fie să renunțe la discriminare, fie să recurgă la represiune pe o scară ce ar fi creat probleme naționale și internaționale. „Marșurile libertății" au inclus grupuri care solicitau serviciul în restaurante segregate, iar incidentele implicând transportul interstatal au adus în mod automat chestiunea în arena federală, și deci sub jurisdicția tribunalelor federale. King a fost unul dintre indivizii și grupurile care au apărut ca organizatori ai mișcării, alături de Comitetul de Coordonare Non-Violentă al Studenților (SNCC sau „Snake"), Congresul pentru Egalitate Rasială (CORE) și de mai vechiul NAACP. Toate erau angajate în non-violență și neobedienţă civilă de tip ghandian, o tactică ce nu era numai corectă din punct de vedere moral, dar și esențială din punct de vedere politic pentru a câștiga sprijinul publicului și a evita înstrăinarea votanților nordici.

Campania a întâmpinat o opoziție previzibilă, căci ea de fapt reprezenta o contestare fundamentală a celor mai înrădăcinate structuri ale politicii și societății sudiste, și alianța cu radicalii albi a reînviat vechile coșmaruri ale relațiilor sexuale interrasiale și ale amestecului degenerant al raselor. În 1957, guvernatorul de Arkansas a mobilizat Garda Națională pentru a împiedica desegregarea ordonată de tribunal a sistemului școlilor publice din Little Rock, o decizie învinsă numai prin folosirea trupelor federale de către președintele Dwight Eisenhower pentru aplicarea legii. În următorii ani, multe state și legislaturi sudiste au exprimat o puternică opoziție față de ceea ce era privit ca tiranie federală, și unele și-au revizuit în mod ostentativ steagurile pentru a încorpora vechiul drapel confederat. În 1962, perspectiva ca un student negru să fie admis la Universitatea din Mississippi a fost întâmpinată cu o îndelungă răzmeriță în campus, care în final a fost suprimată de trupele federale și de Garda Națională, acum sub control federal. S-au format nenumărate grupuri de *vigilantes* sau teroriste, cel mai notabil fiind renăscutul Ku Klux Klan. Multe acte individuale de violență a bandelor au fost îndreptate împotriva protestatarilor pentru drepturile civile. În 1963, organizatorul Medgar Evers a fost asasinat în Mississippi, și 4 copii au fost omorâți în explozia unei bombe într-o biserică a negrilor din Birmingham, Alabama. În anul următor, campania „Vara Libertății" a fost însoțită de

şi mai multe atacuri şi crime, care au atras oprobiul mondial şi fără îndoială au mărit sprijinul non-sudiştilor pentru reforme legale rapide.

Mişcarea drepturilor civile a atins apogeul între 1963 şi 1965. August 1963 a adus un marş în masă la Washington, la care Martin Luther King a ţinut un discurs înflăcărat care încă mai este privit ca unul dintre cele mai înalte momente ale oratoriei americane. În 1964, preşedintele Lyndon Johnson a reuşit să determine votarea unei Legi a Drepturilor Civile care interzicea discriminarea în instituţiile şi spaţiile publice şi în angajări. Totuşi, negrii erau încă în mare măsură excluşi de la vot prin variate teste de vot pretinse a fi non-rasiale, şi numai prin Legea federală a Drepturilor de Vot s-a permis în final negrilor să-şi întărească succesele printr-o restructurare pe termen lung a sistemului politic. Încă o dată această măsură a fost obţinută ca răspuns direct la represiunea sudistă, în special răzmeriţa care a izbucnit în Selma, Alabama, unde poliţia a folosit violenţa brutală împotriva protestatarilor pentru drepturile civile. Deşi evenimentul a fost suficient de şocant în sine, aceasta a fost prima dată când imaginile de televiziune au catalizat opinia publică din multe ţări în câteva ore de la incident, iar imaginile poliţiei sudiste asmuţind câinii şi folosind tunurile de apă împotriva copiilor negri au fost memorabile: ele vor reprezenta de asemenea un simbol pentru propaganda de stânga şi comunistă în anii următori. În august 1965, Statele Unite aveau o Lege federală al Drepturilor de Vot, ale cărei consecinţe aveau să recontureze politica sudului. În timp ce milioane de negri erau acum efectiv înscrişi la vot, preşedintele Johnson a recunoscut de asemenea că prin semnarea Legii el permitea „solidului sud" democrat să se îndrepte către Partidul Republican, cel puţin pentru o generaţie.

PUTEREA NEAGRĂ, 1966–1971

Până la jumătatea anilor 1960, mişcarea drepturilor civile realizase multe dintre principale sale ţeluri legislative, deşi schimbările sociale pe care acestea se spera să le împlinească aveau să mai dureze câteva decenii. Dar în acest moment de aparentă victorie a existat o acută intensificare a conflictului rasial în Statele Unite, de această dată concentrat în principal în oraşele nordice. Începând din 1964, multe oraşe au trăit experienţa răzmeriţelor în protest împotriva durităţii şi violenţei nonşalante a poliţiei faţă de comunitatea neagră. Ulterior, aceste manifestări de protest ale „lungilor veri fierbinţi" au devenit un accesoriu al vieţii urbane. Izbucniri notorii au

avut loc în 1965 în ghetoul Watts din Los Angeles şi în Newark şi Detroit în 1967, în timp ce în 1968 asasinarea lui Martin Luther King a provocat o revoltă în masă în Washington DC. Treizeci şi patru de persoane au fost omorâte în Watts, 26 în Newark şi 43 în Detroit, unde au fost aduşi soldaţi federali bine înarmaţi pentru a ţine sub control oraşul. Aceste manifestaţii notorii au fost doar vârful icebergului, şi numai în 1967, 75 de oraşe au trăit experienţa protestelor.

Primele explicaţii ale acestor evenimente au dat de cele mai multe ori vina pe agitatorii din afară sau pe manipularea comunistă, dar investigaţiile făcute de o Comisie Prezidenţială conservatoare, condusă de guvernatorul de Illinois Otto Kerner, au spus o cu totul altă poveste. Acest grup a văzut aceste răzmeriţe ca fiind spontane, şi a găsit cauzele în şomaj, locuinţele proaste şi practicile inadecvate ale poliţiei. Conform celor mai evidente statistice, negrii reprezentau atunci circa 10% din populaţie, dar constituiau aproape o treime dintre cei care trăiau sub nivelul sărăciei.

Criza urbană a întărit hotărârea preşedintelui Johnson de a face din cheltuielile de asistenţă socială o prioritate naţională, de a folosi tacticile Programului *New Deal* pentru a construi o „mare societate"; iar teama de tulburări i-a convins şi pe alţi politicieni mai conservatori să accepte această politică drept măsură pentru a preveni cel mai grav haos. Cheltuielile pentru asistenţă socială ale autorităţilor federale şi de stat au crescut în mod impresionant, de la 11,7% din PNB în 1965, la 20% în 1975. În 1965, aceste cheltuieli reprezentau 42% din totalul cheltuielilor guvernamentale; până în 1975 ele se ridicaseră la 57%, de departe cea mai mare parte a acestora provenind din fonduri federale. Şi s-au înregistrat succese. Între 1965 şi 1974 numărul de oameni consideraţi ca trăind sub nivelul sărăciei a scăzut cu 42%. Deşi un plan naţional de asigurări de sănătate s-a dovedit a fi imposibil din punct de vedere politic, *Medicare* (1965) a devenit un vast program popular care furnizează asigurări complete pentru cei în vârstă.

Pentru mulţi negri, aceste eforturi reformiste erau neînsemnate, în cel mai rău caz o parte a unei conspiraţii continue pentru a păcăli şi subjuga clasele inferioare. A existat o creştere rapidă a sprijinului pentru opiniile naţionaliste ale negrilor, care erau mai degrabă în favoarea separatismului negrilor decât a integrării, şi care puneau accent pe autodeterminare şi chiar pe autoapărarea cu arme a comunităţilor de negri. Aceste idei au fost exprimate prin sloganul „Puterea Neagră" popularizat de Stokely Carmichael şi de alţi activişti începând din 1966. În acest moment, Martin Luther King devenise din ce în ce mai marginalizat în conducerea negrilor. În unele

cazuri, radicalii erau cu înverşunare împotriva albilor, ceea ce a cauzat şoc şi neînţelegere printre liberalii albi. Cel mai evident exemplu al acestui curent a fost mişcarea Musulmanilor Negri, formată în anii 1930 ca o sectă religioasă minoră în a cărei teologie toţi albii erau diavoli, creaturile nelegitime ale răului. Grupul a obţinut sprijinul în ghetourile urbane din anii 1950, şi a câştigat recunoaştere naţională prin retorica unui lider carismatic, ce şi-a luat numele de Malcolm X (pentru majoritatea membrilor, X reprezenta numele african pierdut care fusese înlocuit de un nume alb în era sclaviei). Malcolm X însuşi s-a înstrăinat de conducerea musulmană, şi a luat o poziţie socialistă revoluţionară care a abandonat ura rasistă violentă faţă de albi. El a fost asasinat în 1965, dar discursurile şi scrierile sale au inspirat o întreagă generaţie de activişti negri.

În 1966, Partidul Panterelor Negre a fost fondat în Oakland, California, unde cadrele sale în uniformă şi înarmate au împlinit toate coşmarurile tradiţionale ale instituţiilor de aplicare a legii urbane şi federale. Făcând uz cu succes de relaţiile publice şi exploatând simpatiile liberalilor albi, grupul a devenit un fenomen naţional prezentându-se ca vocea autentică a comunităţii negre nedreptăţite şi exploatate. În cadrul lui a luat naştere şi o aripă înarmată, care a devenit din ce în ce mai mult implicată în terorism după ce linia principală a partidului a fost distrusă de activitatea poliţiei în 1969–1970. Luptele rasiale au revoluţionat şi sistemul american de închisori, unde mii de deţinuţi au fost radicalizaţi prin retorica naţionalistă de culoare. Până la sfârşitul anilor 1960, în special în California, închisori ca San Quentin şi Soledad deveniseră şcoli revoluţionare, iar prizonieri scriitori ca George Jackson au apărut ca profeţi ai mişcării radicale, albă şi neagră. Moartea suspectă a lui Jackson în 1971 a fost un catalizator pentru un val de proteste ale deţinuţilor, care au culminat cu o răzmeriţă la închisoarea Attica din statul New York. Peste 40 de gardieni şi prizonieri au murit în cursul ciocnirilor.

CRIZA SOCIALĂ

Tensiunile rasiale crescânde au fost numai unul dintre elementele unei largi crize sociale şi politice strâns legată de lungul Război din Vietnam, care a atins un apogeu feroce între 1966 şi 1968. Cu totul, 8,7 milioane de persoane au servit în forţele SUA în timpul războiului, cu mult mai mult decât în orice conflict american, cu excepţia celui de Al Doilea Război Mondial. Maximumul absolut al participării directe americane a fost în 1969, când personalul

militar al SUA în Vietnam a atins cifra de 543.000. Războiul avea în final să coste viețile a circa 58.000 de americani, plus un număr nedeterminat de vietnamezi și alții, în principal civili. Două milioane nu este o estimare nerezonabilă pentru numărul total de morți. Războiul a provocat imense distrugeri fizice și sociale prin bombardamente, despăduriri și schimbarea vieții tradiționale prin mutarea satelor. Mai mult, această catastrofă a fost provocată fără nici un câștig aparent, iar perspectiva victoriei părea să se îndepărteze din ce în ce mai mult pe măsură ce implicarea militară creștea. Americanii au întâmpinat problema clasică a războiului de gherilă, aceea că o armată neregulată câștigă o astfel de luptă pur și simplu continuând să existe, în timp ce o armată regulată pierde dacă nu obține o victorie totală și rapidă. Continua activitate a forțelor comuniste nu putea fi ascunsă prin torente de estimări optimiste ale „numărătorii de inamici căzuți" și ale presupuselor distrugeri cauzate unităților Viêt-Cong.

În ianuarie 1968, forțele comuniste au lansat o ofensivă disperată care coincidea cu festivalul Tet al Noului An vietnamez. Ofensiva Tet a fost în cele din urmă respinsă, dar nu înainte ca atacatorii să fi încercat să ocupe ambasada SUA din Saigon și să fi deținut temporar orașul Hue. Din punct de vedere militar, comuniștii au suferit o severă înfrângere, dar din punct de vedere al propagandei, victoria lor a fost aproape totală. Ofensiva a arătat falsitatea pretențiilor optimiste americane privind victoria iminentă, și a sugerat cât de mulți alți soldați ar fi necesari pentru a face orice progres semnificativ. Între timp, atitudinea internațională împotriva ofensivei de bombardamente americane a încordat relațiile cu cei mai mulți dintre aliații Americii în Europa și în alte zone. Spre deosebire de alte războaie, ca cel din Coreea, acesta era din start o operațiune predominant americană, lipsită de umbrela reprezentanților forțelor aliaților-cheie europeni, cum ar fi Marea Britanie, o absență care nu putea fi ascunsă prin prezența mai limitată a contribuției trupelor unor puteri regionale ca Australia și Coreea de Sud.

În 1968, opoziția internă față de război atinsese un nou prag. Din nou, în contrast cu precedentele războaie, președintele Johnson era hotărât ca recrutarea militară să fie cât mai echitabilă cu putință, astfel că ea a marcat adânc căminele clasei de mijloc la fel ca și pe acelea ale săracilor sau ale minorităților. Aceasta a survenit într-un moment când creșterea bruscă a numărului de nou-născuți avusese deja de mult loc, și exista o cultură tânără explozivă îndepărtată de curentul social principal prin implicarea în diferite stiluri de viață alternative: noi forme de gândire politică și religioasă, experimentări radicale în muzică, îmbrăcăminte și înfățișare personală, și o folosire

pe scară largă a drogurilor ilegale. Anul 1967 a adus „Vara Dragostei" și popularizarea în masă a mișcării hippy. Centralitatea culturii drogurilor în acest fenomen a adus un număr foarte mare de tineri albi într-un conflict acut cu legea și cu instituțiile tradiționale, și a promovat simpatia pentru criminali și rebeli.

Protestul împotriva războiului a găsit un cămin entuziast în campusurile colegiilor, iar demonstrațiile de campus au devenit ceva obișnuit în vara lui 1968. Conflictele violente cu poliția au fost din ce în ce mai frecvente, la fel ca și refuzul recrutării și distrugerea ordinelor de mobilizare. Mai mult, toate acestea aveau loc în ajunul alegerilor prezidențiale din acel noiembrie. Forțele americane din Vietnam au manifestat și ele semne de nemulțumire, sugerată de violența rasială și de folosirea drogurilor, de acte izolate de revoltă și de violență împotriva ofițerilor. Colapsul moralului și disciplinei este indicat de atrocitățile împotriva civililor vietnamezi, cum ar fi masacrul notoriu a sute de țărani la My Lai în martie 1968.

După ofensiva Tet, președintele Johnson a început să reziste în fața cererilor armatei pentru forțe terestre adiționale, și în martie 1968 a ordonat suspendarea bombardamentelor aeriene în nord. Johnson a anunțat de asemenea retragerea sa din cursa electorală prezidențială din 1968, prevestind un sezon electoral neobișnuit de aprig și cu mari dezbinări. În următoarele luni, gloanțele asasine au luat viața candidatului prezidențial Robert F. Kennedy, cel mai proeminent apărător al facțiunii pacifiste din Partidul Democrat.

Tensiunea politică a atins un punct critic la Convenția Democrată din Chicago, unde o demonstrație a protestanților împotriva războiului a fost întreruptă de poliție în ceea ce a fost numită o „răscoală a poliției". Acest eveniment a fost cu atât mai traumatic cu cât a avut loc în fața camerelor de luat vederi ale emisiunilor de știri, adunate pentru a observa lucrările din ce în ce mai irelevante din sala convenției. Mai mult, mulți dintre protestatarii asaltați erau albi, din clasa de mijloc și educați, și astfel capabili să obțină simpatia multor spectatori neutri. Violența din Chicago și din alte zone producea polarizare. Pentru conservatori, protestatarii aproape comiteau o trădare împotriva națiunii și a soldaților săi, care dădeau piept cu moartea pe câmpul de bătaie din Asia de Sud-Est. În plus, protestul împotriva războiului a început să fie asimilat cu alte tipuri de violență care sfâșiau națiunea, inclusiv răzmerițe de ghetou și crimele de stradă în creștere, în principal comise de negri. Opiniile de dreapta și-au găsit expresia în mișcarea terță a fostului guvernator de Alabama, George Wallace, care a obținut

aproape 10 milioane de voturi în alegerile prezidențiale din acel noiembrie, câștigând în cinci state sudiste. Această mișcare a atras sprijinul sudist și al muncitorilor care în mod normal s-ar fi îndreptat către democrați, al căror candidat Hubert Humphrey a pierdut la limită în fața republicanului Richard M. Nixon.

Mișcarea împotriva războiului a fost și mai mult radicalizată de evenimentele din 1968. Mișcarea SDS s-a împărțit în următorul an, cu facțiuni maoiste și ultra-stângiste luptându-se pentru preluarea controlului celor rămași. O aripă a devenit în final ilegală, ca mișcarea Weatherman, care a lansat o campanie teroristă în 1969-1970 (grupul și-a luat numele dintr-un cântec rock al lui Bob Dylan). Totuși, cele câteva duzini de atentate cu bombe atribuite mișcării Weatherman erau ridicol de insignifiante prin comparație cu miile de acțiuni cu violență fizică ce au fost comise în acești ani ca parte a protestelor împotriva războiului, variind de la atacuri cu „cocktailuri Molotov" și incendieri până la atacuri mai serioase cu bombe.

Nemulțumirea ce prevala în acei ani este sugerată de retorica mișcării împotriva războiului, care a adoptat termenul de „porci" folosit de negri pentru a se referi la poliție și oficialitățile guvernului, în timp ce guvernul pe care acești lachei îl serveau era desemnat ca „Amerika", un termen ce implica atât autoritarismul germanic cât și rasistul „K" din „Klan". În 1970, declarațiile mișcării Weatherman afirmau că rezistența violentă împotriva războiului era „o mișcare ilegală ... care lupta cu imperialismul amerikan ... [care] folosește poziția noastră strategică din spatele liniilor inamice pentru a uni forțele în distrugerea imperiului". [1] Militanții împotriva războiului purtau steagul Viêt-Cong-ului în demonstrații, căutând în mod deliberat să-i înfurie și să-i provoace pe conservatori. Mișcarea a atins apogeul în urma invaziei Cambodgiei de către SUA din aprilie 1970, după care practic toate campusurile colegiilor națiunii au fost afectate într-un grad mai mare sau mai mic de greve și proteste, iar patru studenți au fost uciși într-o confruntare cu Garda Națională din Ohio la Kent State University. Convergența violenței politice și rasiale dintre 1967 și 1971 semăna cu unii dintre cei mai sângeroși ani ai istoriei americane, incluzând jumătatea anilor 1870 și 1919-1920.

În această etapă, mulți dintre cei care ar fi condamnat retorica revoluționară extremă a unor grupuri ca Weatherman erau ferm convinși că războiul trebuia încheiat urgent, iar sentimentul pacifist a avut o atracție specială pentru organizațiile religioase și ale drepturilor civile. În toamna lui 1969, mai multe sute de mii de persoane au participat la demonstrații

de masă la Washington şi în alte locuri. Nemulţumirea din cadrul elitei politice a fost sugerată de cazul Documentelor Pentagonului din 1971, în care un analist guvernamental a lăsat să se scurgă în presă un mare număr de documente dezvăluind procesul de luare a deciziilor care dusese la situaţia curentă din Vietnam. Cea mai mare parte a mass-media se opunea acum în mod evident continuării implicării militare.

Protestatarii împotriva războiului, în principal albi, au atras atenţia mass-media, dar în aceşti ani cruciali au existat multe alte grupuri care au împărtăşit aceeaşi nemulţumire faţă de societatea americană, folosind o retorică a opresiunii structurale generalizate, adesea derivând din teoriile marxiste şi ale Noii Stângi, dar cu o ură apocaliptică faţă de maşina americană industrial-militară. Grupurile negre au fost în mod special active şi influente.

Până la sfârşitul anilor 1960, apelurile „Puterii Negre" stimulaseră alte mişcări ce în mod similar se vedeau ca victime ale opresiunii istorice de grup. Activişti hispanici din California şi din alte părţi au format mişcări „Bereta", modelate după Panterele Negre, apărând drepturile americanilor de origine mexicană, *Chicanos*. „Puterea Roşie" a fost o sumă a mişcării reînsufleţite a indienilor americani, care a organizat proteste şi confruntări spectaculoase cu oficialităţile federale. Acestea au culminat cu ocuparea zonei Wounded Knee, locul brutalului masacru din 1890 care a constituit sfârşitul simbolic al conflictelor militare de frontieră ale secolului al XIX-lea. Timp de câteva săptămâni în 1973, s-a afirmat, pe jumătate în glumă, că Richard Nixon ar putea să fie primul preşedinte american al secolului XX care să aibă de-a face cu un război indian pe scară largă.

În afară de mişcările etnice, ceea ce ar putea fi descris ca „'68-ism" s-a manifestat şi în mişcarea femeilor, un feminism renăscut care avea să reprezinte unul dintre cele mai importante curente sociale ale Americii sfârşitului de secol XX. Mişcarea îşi avea originile la jumătatea deceniului, cu publicarea unor lucrări ca *Feminine Mistique* de Betty Friedan (1963) şi cu formarea Organizaţiei Naţionale a Femeilor (NOW); iar ideea a explodat în atmosfera politică a anului 1968. *Sexual Politics* de Kate Millett a apărut în 1970. Noile feministe militau în special în privinţa chestiunilor sexuale care abia fuseseră sugerate în dezbaterile publice ale anilor anteriori, incluzând dreptul la avort. Violul a jucat un rol central în retorica mişcării, ca o componentă integrantă a sistemului de terorism sexual cu intenţia de a subjuga toate femeile, o paralelă directă cu linşajul în istoria negrilor. Până la începutul anilor 1970, un mare număr de feministe radicale

se îndreptaseră către poziții „separatiste", iar organizațiile politice ale femeilor au organizat substanțiale dezbateri asupra lesbianismului. Feminismul a avut o imensă influență culturală prin impactul său asupra mass-media și lumii academice, reușind să transforme limbajul, prin răspândirea terminologiei „neutre din punct de vedere al genului".

Nemulțumirea față de conceptele tradiționale ale genului și sexualității a produs mișcarea pentru „drepturile celor *gay*", o afirmare a homosexualității ca un stil de viață normal și acceptabil. Momentul crucial a fost o răzmeriță la Barul Stonewall din New York în 1969, când protestatari homosexuali au răspuns cu luptă împotriva unor îndelungate practici de hărțuire din partea poliției. La fel ca și mișcarea feministă, activiștii pentru drepturile homosexualilor au apărut în anii 1970 ca o prezență politică puternică în anumite domenii, urmată de schimbări legale.

În final, sfârșitul anilor 1960 a produs mișcarea ecologistă, ce a început cu proteste împotriva poluării mediului de către societatea industrială. Probabil că cea mai bună propagandă pentru această idee a fost celebra fotografie a Pământului luată din nava spațială *Apollo*, care a arătat magnifica frumusețe verde-albastră a planetei, dar de asemenea a sugerat fragilitatea și izolarea ei în cosmosul ostil. Deși a devenit rapid un clișeu, această unică imagine a făcut mult pentru promovarea îndrăznețului concept de „Pământ-Navă spațială" ca o unică navă ai cărei locuitori împărtășesc datoria comună de a o păstra în bune condiții. Anul 1970 a fost martorul primei sărbătoriri a Zilei Pământului. În acest nou deceniu, ideile legate de mediul înconjurător au crescut în popularitate, cu concentrarea mass-media asupra unor dezastre ecologice ca poluarea masivă la Love Canal sau pericolul catastrofei nucleare de la Three Mile Island, Pennsylvania, din 1979.

WATERGATE ȘI CRIZA STATULUI AMERICAN

În 1971–1972, reforma sistemului de recrutare și reducerea activității SUA în Vietnam a redus brusc scara și intensitatea protestelor împotriva războiului. În mod semnificativ, protestele publice față de invazia Laosului de către SUA în 1971 au fost minore în comparație cu evenimentele legate de Cambodgia din anul precedent. De asemenea, președintele Richard Nixon a înregistrat unele succese diplomatice remarcabile, incluzând vizitele sale în China și în Uniunea Sovietică la începutul lui 1972. Tradiționalul dușman al comunismului apărea acum ca un diplomat pe scară globală,

promovând politici de destindere cu URSS şi negociind reducerea numărului de arme nucleare strategice.

Totuşi, în acest moment statul american a fost asaltat şi aproape copleşit de o criză politică ce a luat naştere direct din controversele trecutului. Deşi a rămas în memorie ca un plan bizar de intrare prin efracţie, scandalul Watergate a fost de fapt o formă a răspunsului comunităţii serviciilor secrete faţă de mişcarea împotriva războiului. De-a lungul anilor 1960, instituţiile de aplicare a legii se bucuraseră de largi puteri discreţionare pentru observarea, instalarea de microfoane, infiltrarea şi sabotarea mişcărilor de stânga şi liberale. FBI a fost, de departe, cel mai activ, cu vastul său Program de Contrainformaţii, COINTELPRO, în mod special îndreptat împotriva organizaţiilor de negri. A existat de asemenea o intensă activitate a *Red Squads*, Escadroanele Roşii urbane, şi a altor agenţii federale, incluzând CIA, deşi acesteia îi era interzis din punct de vedere legal prin statutul său să opereze pe teritoriul Statelor Unite.

Protestele tumultuoase de la sfârşitul anilor 1960 au cauzat o profundă îngrijorare la Casa Albă în timpul administraţiei Nixon, adânc nemulţumită de eforturile serviciilor secrete sau ale altor agenţii, în special de vreme ce protestatarii împotriva războiului erau acuzaţi de legături cu agenţii secrete străine. În 1970, Casa Albă a stabilit o operaţiune specială secretă de spionaj a „instalatorilor", a căror datorie era să „astupe scurgerile" în cazuri ca cel al chestiunii Documentelor Pentagonului, şi să menţină supravegherea listei tot mai lungi a celor priviţi ca inamici ai preşedintelui. Activităţile lor au implicat intrări prin efracţie pentru sustragere de informaţii şi supraveghere electronică, toate realizate fără nici o urmă de autoritate legală.

Activităţile „instalatorilor" au devenit curând implicate în politica electorală, şi în viitoarele alegeri prezidenţiale din 1972. Nixon trebuia să se confrunte cu câţiva probabili candidaţi democraţi, de departe cel mai popular fiind Edward M. Kennedy, ale cărui perspective de a fi ales au suferit un recul dramatic în 1969, după ce maşina pe care o conducea a căzut într-un lac de pe Insula Chappaquiddick, omorând o tânără care îl însoţea. Îngrijorat că succesul lui Kennedy ar putea să renască, echipa lui Nixon i-a acordat o atenţie specială în 1972. „Instalatorii" au condus operaţiuni de sabotaj pentru a disturba campaniile altor potenţiali candidaţi democraţi, cu atâta succes încât în final partidul l-a nominalizat pe George McGovern, cel mai slab posibil purtător de stindard şi oponentul lui Nixon cel mai probabil de a fi învins. Un alt posibil candidat democrat era George Wallace, care a fost împuşcat, şi a paralizat, în timpul campaniei de către unul dintre

„nebunii singuratici" care proliferaseră în deceniul precedent. În noiembrie 1972, Nixon l-a învins pe McGovern cu o majoritate covârşitoare de 18 milioane de voturi populare, şi 520 de voturi în colegiul electoral, faţă de insignifiantele 17 voturi ale lui McGovern, unul dintre cele mai covârşitoare triumfuri ale istoriei electorale americane.

Triumful lui Nixon nu a avut însă viaţă lungă. În iunie 1972, mai mulţi „instalatori" au fost arestaţi în timp ce intraseră prin efracţie în sediul Comitetului Naţional Democrat din hotelul Watergate din Washington. Afacerea a fost cu atât mai stânjenitoare cu cât cei arestaţi aveau legături atât cu Casa Albă cât şi cu o bizară lume a agenţilor CIA şi a activiştilor cubanezi anticastrişti. Afacerea Watergate a fost investigată de mai multe ziare, a căror cercetare a „instalatorilor" i-a condus la descoperirea unei vaste operaţiuni financiare ilegale folosită de Casa Albă a lui Nixon pentru a finanţa operaţiuni secrete. Aceşti bani au fost un element crucial, deoarece în timp ce probabil Nixon nu ştia prea multe despre faptele comise concret, cu siguranţă el aprobase sumele mari necesare pentru a cumpăra tăcerea spărgătorilor angajaţi. Dacă fapta era dovedită, ea avea să-l stabilească drept complice şi să-i distrugă preşedinţia. Alegaţiile iniţiale privind implicarea directă a Casei Albe au fost primite cu mare scepticism de opinia publică, dar dovezile au devenit curând copleşitoare. În 1973, un comitet senatorial de investigaţii furniza aproape zilnic dezvăluiri ale faptelor comise.

Watergate a intrat într-o nouă fază critică o dată cu dezvăluirea faptului că Nixon avusese obiceiul de a înregistra conversaţiile ce aveau loc din biroul său, lăsând o dovadă precisă a implicării sale în activităţile ilegale. Deşi benzile conţineau lungi şi inexplicabile pauze, ceea ce a rămas era suficient pentru a dovedi o implicare criminală şi pentru a justifica acuzarea preşedintelui în vederea destituirii – procedura de *impeachment*. Această procedură a fost votată de către Comitetul Judiciar al Camerei Reprezentanţilor în iulie 1974, iar pe 8 august Nixon a acceptat inevitabilul şi a demisionat. El a fost urmat de vicepreşedintele său, Gerald R. Ford, fostul vicepreşedinte fiind nevoit să demisioneze în urma unor acuzaţii de corupţie financiară fără legătură cu Watergate.

La fel cum afacerea Watergate a implicat mult mai mult decât un simplu furt prin efracţie, la fel şi ceea ce a urmat a mers dincolo de distrugerea politică a lui Richard Nixon. Investigaţia şi activităţile legate de aceasta au dus la judecarea multor înalte oficialităţi, inclusiv mai mulţi asistenţi de la Casa Albă, Procurorul General John M. Mitchell şi directorul FBI Patrick Gray. Necesitatea de a împiedica repetarea unui astfel de comportament

a condus de asemenea la schimbări legislative, incluzând o reformă a finanțării campaniilor electorale. În realitate, aceste legi au fost în mare măsură contraproductive. Destinate a bloca influența donatorilor cu foarte mulți bani, legile de fapt au asigurat multă putere Comitetelor de Acțiune Politică (PAC), ce coordonau donațiile unor industrii particulare sau ale unor interese de grup. O lege a libertății informațiilor a permis cetățenilor să aibă acces la informațiile pe care agențiile federale le dețineau despre ei.

Agențiile de informații au suferit o lovitură deosebit de grea. Între 1974 și 1976, mai multe comitete prezidențiale și congresionale au condus o investigare a faptelor ilegale comise de toate serviciile secrete de-a lungul deceniilor precedente, iar concluziile rezultate au fost devastatoare. S-a descoperit că CIA plănuise asasinatele unor lideri mondiali, și era aproape sigur că ocazional le și executase. Aceste planuri ilegale fuseseră conduse în înțelegere cu Mafia și cu sindicate ale crimei organizate din străinătate. CIA și agențiile asociate conduseseră de asemenea experimente ilegale cu droguri, adesea asupra unor cobai umani care nu suspectaseră nimic, ca parte a unor încercări de a controla comportamentul uman, și posibil de a crea asasini programați. În interiorul Statelor Unite, comitetele au expus planurile COINTELPRO și ale FBI de a distruge lideri ca Martin Luther King. S-a arătat că obsesia lui Nixon pentru instalarea de microfoane și supraveghere constituise timp de decenii o parte a procedurilor standard ale operațiunilor unui stat secret fără de lege. Îngrijorarea publicului în legătură cu aceste dezvăluiri a fost amplificată în special de presupusa implicare oficială în asasinatele notorii din ultimele două decenii. Aceste idei au fost larg răspândite în cultura populară, iar presiunea pentru o nouă investigație a devenit copleșitoare în urma a două încercări eșuate de asasinat asupra președintelui Ford în septembrie 1975. Din 1976 în 1979, un controversat Comitet Ales al Camerei pentru Asasinate a examinat asasinarea lui John F. Kennedy și Martin Luther King.

Deși aceste acuzații erau senzaționale în sine, ele erau parte a unui curent social mai larg din acei ani, o suspiciune generalizată față de guvernul federal, de instituțiile federale de aplicare a legii și de instituțiile mari în general, și o crescândă deschidere față de interpretările conspiraționale ale politicii. Ostilitatea față de Washington și de reprezentanții săi pătați a jucat un puternic rol în alegerile prezidențiale din 1976, în care Gerald Ford a fost dezavantajat de iertarea totală pe care i-o acordase lui Nixon, în timp ce contracandidatul republican Jimmy Carter s-a prezentat ca cel mai „din afară" personaj, un baptist sudic din Georgia rurală. Carter a câștigat în mod convingător.

CĂDEREA AMERICII?

Afectarea ramurii executive a avut repercusiuni globale, şi a deschis o perioadă traumatică pentru politica externă a SUA. Vietnamul a oferit un prim exemplu. Din 1969, politica lui Nixon fusese cea de a retrage trupele terestre ale SUA în paralel cu sprijinirea militarilor vietnamezi şi cu menţinerea suportului aerian. Americanii şi-au reînnoit bombardamentele intense la Hanoi în decembrie 1972, iar în anul următor o înţelegere de încetare a focului a pus capăt utilizării trupelor terestre americane. Ideea era că Vietnamul de Sud putea fi sprijinit de aviaţia SUA, dar în următorii doi ani a devenit din ce în ce mai dificil pentru Nixon sau pentru Ford să însărcineze orice fel de forţe cu sprijinirea Vietnamului de Sud. În aprilie 1975, atât Vietnamul cât şi Cambodgia au căzut în mâinile comuniştilor, iar telespectatorii din lumea întreagă au privit memorabilul spectacol al refugiaţilor înspăimântaţi încercând să scape din Saigon cu ultimele elicoptere americane.

La scurt timp după aceea, gradul frustrării publice faţă de implicarea SUA în lumea din afară a fost indicat de sondajele de opinie care arătau că o largă majoritate a celor chestionaţi s-ar fi opus intervenţiei militare pentru a feri orice ţară străină de o invazie străină sau de o revoluţie comunistă, cu excepţia Canadei. Izolaţionismul feroce a fost întărit prin efectele atacului asupra comunităţii serviciilor de informaţii. CIA a fost discreditată. şi în 1977 sute de agenţi au fost concediaţi sau pensionaţi, dintre care mulţi fuseseră implicaţi în activităţi ilegale sau inadecvate. Noua Lege a Puterilor pe Timp de Război a ridicat grave chestiuni constituţionale în legătură cu puterea preşedinţiei de a interveni în străinătate fără deplina autorizare a Congresului. Cu Statele Unite paralizate pe plan internaţional, Uniunea Sovietică a reuşind să-şi extindă influenţa în ţările Lumii a Treia în care nu ar fi îndrăznit să intervină în anii dinainte, în special în ţări africane ca Angola, Mozambic şi Etiopia. În mod ironic, e posibil ca această supraextindere a puterii sovietice să fi contribuit în mod semnificativ la colapsul economiei naţionale a Uniunii Sovietice din anii 1980, şi astfel la victoria finală a SUA în Războiul Rece.

Percepţia lipsei de putere americane a fost agravată de evenimentele din Orientul Mijlociu, o zonă în care americanii avuseseră anterior puţin interes sau cunoştinţe dincolo de un sprijin afectiv pentru statul evreiesc al Israelului. În octombrie 1973, Războiul arabo-israelian de Yom Kippur. ziua Marii iertări evreieşti, a condus la un embargou arab al petrolului împotriva ţărilor vestice, şi la o creştere generală a preţului cu vaste repercusiuni

economice. În acest caz, o dezastruoasă politică externă a avut consecinţe imediate pentru consumatorii americani, care s-au trezit stând la frustrante cozi pentru aprovizionarea cu o benzină din ce în ce mai scumpă. Alături de alte crize ale petrolului în 1979, acest eveniment a ridicat întrebări în privinţa organizării fundamentale a societăţii americane, şi a gradului în care ea fusese structurată în jurul unor nelimitate rezerve de energie ieftină. Orientul Mijlociu a oferit din nou un şoc în 1979, când revoluţia iraniană a avut ca rezultat preluarea puterii de către un regim fundamentalist musulman, care a luat ostatici circa 50 de membri ai ambasadei SUA. O misiune de salvare din aprilie 1980 s-a încheiat cu un dezastru, iar ostaticii nu au fost eliberaţi decât după ce Ronald Reagan l-a înlocuit pe Jimmy Carter ca preşedinte în ianuarie 1981.

Nemulţumirea publică a fost amplificată de percepţia că oraşele americane erau în colaps. Deşi răzmeriţele urbane de masă au intrat în declin abrupt după 1968, oraşele se aflau încă într-o gravă situaţie fiscală şi au fost nevoite să reducă serviciile, ceea ce a cauzat un declin în calitatea vieţii. În 1975, oraşul New York era în pragul falimentului, iar grevele din sectorul public în multe oraşe s-au extins chiar şi în cadrul poliţiei. Ratele alarmante ale criminalităţii constituiau un indice critic al decadenţei sociale. În 1961, crimele violente au fost înregistrate de poliţie la o rată de 145,9 la fiecare 100.000 de americani, o cifră care până în 1981 crescuse de patru ori la 576,9; în anii 1990 era mult peste 700. Ratele infracţiunilor împotriva proprietăţii au crescut enorm, atingând un maximum în jurul anului 1981 şi un altul un deceniu mai târziu. Deşi nu ideal pentru statistică, rata omuciderilor a fost de asemenea edificatoare. În 1965 au fost omorâţi circa 10.000 de americani, dând o rată a criminalităţii de 8 până la 10 ori mai mare decât în cele mai multe dintre ţările vest-europene comparabile. Au existat 20.000 de crime pe an în jurul anului 1980, apropiindu-se de 25.000 la începutul anilor 1990. În anii recenţi a existat o creştere dramatică a proporţiei crimelor în care au fost implicaţi adolescenţi, atât ca victime cât şi ca atacatori.

LIBERALISM ŞI ELIBERARE

Din punct de vedere politic, istoria americană dintre anii 1960–1980 pare o lungă listă de dezastre şi dezamăgiri, o imagine care este în contradicţie cu experienţa socială a majorităţii oamenilor obişnuiţi ai acelor ani. A fost o epocă de enormă liberalizare politică şi culturală şi într-adevăr o eliberare,

un timp al schimbării sociale radicale care avea să continue să influențeze comportamentul multe decenii după aceea. Dar în primul rând a fost o epocă de prosperitate, la o scară de neconceput în orice altă perioadă anterioară. În 1960, economia SUA a avut un produs intern brut de 513 miliarde dolari, o cifră care a crescut în mod spectaculos, permițând chiar unele efecte ale inflației. PIB a fost de 1.000 miliarde de dolari în 1970, peste 4.000 de miliarde în 1985, 6.500 miliarde de dolari la jumătatea anilor 1990. Pentru cetățeanul obișnuit, lunga dezvoltare economică de la începutul anilor 1950 și până la începutul anilor 1970 a oferit uriașe noi oportunități, reflectate în mișcarea către suburbii făcută acum posibilă de deținerea de către toată lumea a automobilelor, și de dezvoltarea învățământului superior. Un stil de viață care odată fusese limitat doar pentru cei bogați devenise acum disponibil unei vaste clase de mijloc.

Prosperitatea crescândă a avut un impact deosebit asupra tinerilor acestei perioade, generația *baby boom*. La începutul secolului, rata medie a natalității a fost în jur de 30 la mia de locuitori, o cifră care a scăzut la aproximativ 20 în anii 1930. *Boom*-ul a mărit rata la circa 25 din 1945 în 1960, dar ulterior a scăzut rapid. Rata natalității a rămas în jur de 15 de-a lungul anilor 1970 și 1980, atingând cel mai scăzut nivel în anii 1973–1976. Considerabila cohortă de după război și-a început astfel adolescența de la sfârșitul anilor 1950, și a ajuns la maturitate la sfârșitul anilor 1960 și 1970. Cultura populară a răspuns gusturilor acestei piețe bogate cu muzica grupului Beatles și cu invazia britanică, iar mai târziu cu industria americană a rock-ului. În 1971, acești *baby-boomers* au beneficiat de cel de-al 26-lea amendament al Constituției, care a redus vârsta de vot la 18 ani.

Schimbarea socială a fost conturată de factori ai sexului la fel ca și ai vârstei. Noi forme de contracepție au servit la separarea sexualității de reproducere, în special prin introducerea pastilei contraceptive în 1961. De-a lungul următoarelor două decenii, „revoluția sexuală" a fost marcată de o experimentare cu mult mai vastă, și de ceea ce generația anterioară descrisese ca promiscuitate, un curent care a fost limitat doar de descoperirea bolii sida la începutul anilor 1980. Schimbările sexuale, sociale și politice s-au combinat pentru a transforma rolul femeii în societatea americană. Femeile din anii 1960 și 1970 erau mult mai dornice să lucreze în afara căminului, și să realizeze și să aștepte o viață independentă care adesea nu putea fi obținută în cadrul familiei tradiționale. În 1970, circa 43% dintre femeile peste vârsta de 16 ani făceau parte din forța de muncă, o cifră care crescuse la 52% în 1980 și se apropiase de 60% la începutul anilor 1990.

Noua independență a coincis cu aspirațiile mișcării feministe, și aceşti factori au contribuit la explozia divorțurilor de la începutul anilor 1970. În 1958 existau aproximativ 4 căsătorii pentru fiecare divorț în Statele Unite. În 1970, raportul era de trei la unu; în 1976 atinsese aproape doi la unu, nivel la care a rămas timp de două decenii. Numărul crescând de femei independente care lucrează a avut un efect profund asupra substanței politicii, aducând în prim-plan chestiuni ale sexului și moralității care anterior ar fi fost respinse ca triviale sau chiar caraghioase. În anii 1980, hărțuirea sexuală fusese definită ca o problemă socială. În 1991, audierile Senatului pentru confirmarea judecătorului Clarence Thomas la Curtea Supremă a SUA au rezultat în dezvăluirea unor acuzații de hărțuire care au dat chestiunii statutul unui scandal național.

Curtea Supremă a SUA a devenit un simbol al noului liberalism social, în mod ironic, ținând seama de îndelungatul rol al acestui organism ca bastion reacționar. Întregul proces de desegregare a fost în mare măsură inițiat de decizia Brown din 1954, descrisă anterior, și atât Înalta Curte de Justiție cât și alte curți federale au făcut un efort susținut pentru a duce mai departe implicațiile acelei decizii. Justiția penală a fost revoluționată în aceşti ani, aspectul rasial fiind adesea un factor crucial dar tacit. În analizarea unui caz de tratament incorect al poliției față de suspecți, curtea adesea a explorat impactul unei anumite legi nu asupra oricărui acuzat din orice tribunal, ci în mod specific asupra unui acuzat negru în fața unui tribunal sudic rasist. Justiția a căutat să elimine „însemnele servituții", și sistemul judiciar era plin de astfel de simboluri.

Între 1961 și 1966, Curtea Supremă a condus o „revoluție a proceselor corecte" cu o serie de decizii de importanță covârșitoare, cum ar fi *Miranda*, care cerea ca suspecții să fie informați asupra dreptului lor de a nu spune nimic în momentul arestării, și *Mapp*, care reglementa procedurile de percheziție și arestare. *Gideon* confirma dreptul de a avea un avocat în cazurile penale, iar *Escobedo* anula acuzația atunci când unui acuzat i se refuza accesul la un avocat. În toate aceste cazuri, pedeapsa pentru incorectitudinea sau ignoranța poliției era decisivă, implicând pierderea dovezii sau a mărturiei obținute în mod inadecvat. Condițiile de detenție în închisori au fost examinate atât de riguros încât sistemele penale ale unor întregi state au fost declarate ca „pedepse crude și neobișnuite", iar statelor li s-a cerut să facă numeroase schimbări detaliate în procedurile lor de operare. Deși nu a fost abolită în fapt, pedeapsa capitală a fost efectiv suspendată în Statele Unite după 1967, iar în 1972, decizia în cazul Furman a dat o lovitură tuturor

statutelor de pedeapsă capitală existente. (Numai după o atentă revizuire au fost noile statute aprobate în 1976, spre surprinderea multor observatori.) Aceste reforme au fost mai puțin importante pentru schimbările specifice introduse decât pentru opinia generală că drepturile personale aveau să continue să fie extinse și întărite prin curțile de justiție, care nu vor mai închide ochii la incorectitudinile flagrante ale poliției. Deși aceste decizii au fost în special asociate cu numele lui Earl Warren (președintele Curții Supreme de Justiție, 1953–1969), spiritul „Curții Warren" a supraviețuit până la sfârșitul anilor 1970, iar implementarea efectivă a „revoluției" a fost adesea acțiunea unor judecători din curți de justiție inferioare mai degrabă decât a Curții Supreme însăși.

Activismul Curții Supreme a atins, de asemenea, chestiuni legate de comportamentul personal și de moralitate, iar drepturile de liberă exprimare au fost vast extinse prin decizii cum ar fi Brandenburg (1969), care a învins apărarea unor opinii neortodoxe și chiar violente. Curtea s-a confruntat și cu dilemele ridicate de profundele schimbări contemporane în practicile sexuale. În 1965, cazul Griswold și Connecticut nu numai că a respins interzicerea de către stat a contracepției, dar a și propus un drept fundamental la viața personală privată. Acest caz a reînviat unul dintre cele mai potențial puternice aspecte ale constituției, doctrina că al 9-lea amendament acordă cetățenilor nenumărate drepturi care nu sunt înscrise în mod specific în Carta Drepturilor, dar care, odată descoperite și recunoscute, trebuie să fie apărate cu toată vigoarea rezervată până atunci libertății de exprimare și a religiei. Într-una dintre cele mai controversate decizii ale epocii, Roe *versus* Wade (1973), s-a stabilit că femeile aveau un drept fundamental la avort ca parte a dreptului lor la viață privată, asigurând faptul că avortul avea să rămână una dintre chestiunile cele mai dezbătute din politica americană până spre sfârșitul anilor 1990. De-a lungul următoarelor două decenii, în Statele Unite o medie de 1,5 milioane de sarcini pe an au sfârșit prin avort.

Deciziile Curții au revoluționat de asemenea standardele acceptabile în film și literatură. Decizia Roth din 1957 a oferit o apărare efectivă împotriva acuzațiilor de obscenitate, dând posibilitatea celor acuzați să argumenteze că lucrarea conține un anumit grad de importanță socială moralizatoare, și de asemenea permițând standardelor comunitare contemporane să fie luate în seamă în judecarea meritelor cazului. Mai mult sau mai puțin, cărțile și filmele americane din anii 1970 includeau în mod regulat imagini și dialoguri care cu un deceniu înainte ar fi marcat o operă ca fiind în mod clar pornografică.

Dezolanții ani politici dintre 1960 și 1980 au fost de asemenea caracterizați de o înflorire a culturii americane, și în special a literaturii, care a ajuns la apogeu în timpul celui mai acut conflict politic. În ficțiune, printre scriitorii aflați în plină energie creatoare s-au numărat Norman Mailer, Jack Kerouac, William Borroughs, John Barth, Saul Bellow, E. L. Doctorow, Richard Brautigan, Robert Stone, John Updike, William Kennedy și Gore Vidal. Dintre multele romane remarcabile ale perioadei, atenția criticii s-a îndreptat în mod deosebit spre opere cum ar fi *Catch 22* de Joseph Heller (1962), *Slaughterhouse Five* de Kurt Vonnegut (1969), *Gravity's Rainbow* de Thomas Pynchon (1973) și *The Public Burning* de Robert Coover (1977). În mai multe sensuri, barierele literare au fost înlăturate în acești ani. Unele dintre cele mai deosebite scrieri au derivat din genuri care odată ar fi fost privite ca fiind sub nivelul unei literaturi serioase, de exemplu science-fiction și lumea fanteziei care l-a produs pe Vonnegut, ca și pe Ursula K. LeGuin, Philip K. Dick și Harlan Ellison. Deși noțiunea de listă a operelor majore a fost contestată cu vehemență, orice înșiruire a celor mai talentați scriitori ai epocii ar include un mult mai mare contingent de femei și minorități, precum Alice Walker, Ishmael Reed, Ralph Ellison, Leslie Marmon Silko și Toni Morrison. În poezie, generația *beat* și-a găsit exponentul de frunte în Allen Ginsberg. În artele vizuale, cele mai influente mișcări ale epocii au depășit frontierele dintre cultura superioară și cea populară, în special prin arta pop și stilurile înrudite ale lui Andy Warhol și Roy Lichtenstein.

RENEGAREA ANILOR 1960

Deși termenul de revoluție socială este adesea un clișeu, el este corect pentru descrierea schimbărilor din societatea americană dintre anii 1965 și 1975, o revoluție socială, mai vizibilă în domenii cum ar fi comportamentul sexual și structura familiei, drogurile folosite reprezentând un indicator prețios al respectului față de lege. La sfârșitul anilor 1970, folosirea drogurilor (în special marijuana) constituia o sursă obișnuită de amuzament în mass-media, iar moda folosirii cocainei de către americanii albi din clasa de mijloc a atins un maximum în jurul anului 1980. Curând a apărut o reacție socială, atât împotriva exceselor anilor 1960, cât și împotriva unora dintre cele mai importante realizări ale acelei perioade. În chestiunile rasiale, revoluția drepturilor civile a condus la încercări de a legifera corectitudinea prin mijloacele „acțiunii afirmative", și căutarea unui echilibru rasial în districtele școlare

prin intermediul *bussing*-ului impus de tribunal: aceasta implica transportarea a mii de copii de o anumită rasă în zone îndepărtate ale unui district şcolar populat de o altă rasă. Ambele politici au fost aprig dezbinatoare. iar *bussing*-ul a provocat dezordini civile în mai multe oraşe nordice la jumătatea anilor 1970, în special în Boston.

Preocuparea faţă de declinul valorilor morale s-a reflectat într-o masivă schimbare religioasă în acei ani, şi în ascendenţa Bisericilor penticostală. conservatoare, şi fundamentalistă. Între sfârşitul anilor 1960 şi începutul anilor 1980, confesiunile liberale cum ar fi episcopalienii, metodiştii şi prezbiterienii au suferit o scădere dramatică a numărului membrilor, câteodată pierzând 20 sau 30% dintre credincioşi în două decenii. În acelaşi timp. Bisericile conservatoare ca Baptiştii Sudici şi Adunările Domnului au înregistrat creşteri de 50 sau 100% în aceeaşi perioadă. În cursul anilor 1980, sondajele de opinie au arătat în mod regulat că circa jumătate dintre toţi americanii credeau cu fermitate în relatarea creaţiei descrisă în *Cartea Genezei*, respingând teoria evoluţionistă ca pe o modă seculară, şi cei mai mulţi doreau ca această poziţie să fie predată în şcolile publice. Noul evanghelism a devenit larg cunoscut prin reţelele de publicaţii creştine şi librării, şi prin activitatea evangheliştilor de la televiziune, ca Jerry Falwell şi Pat Robertson. Din punct de vedere politic, noua componenţă religioasă a fost iniţial mobilizată pentru sprijinirea candidaturii baptiste a lui Jimmy Carter în 1976, dar ulterior evangheliştii au aderat în mod decisiv la extrema dreaptă laică.

Începând de la sfârşitul anilor 1970, conservatorii evanghelici şi politici au găsit o cauză comună în mişcarea împotriva avorturilor şi în lupta pentru împiedicarea statelor şi oraşelor de a legifera măsuri de extindere a protecţiei drepturilor civile ale homosexualilor. La fel de critică a fost şi campania împotriva propusului Amendament al Drepturilor Egale (ERA) al Constituţiei SUA, care interzicea discriminarea sexuală. Acest amendament a fost votat de către Congres cu o majoritate suficientă, dar apoi a fost necesară ratificarea sa de către un anumit număr de state. Această campanie a catalizat mişcarea feministă: în 1978, 100.000 de persoane au manifestat la Washington pentru a sprijini măsura, şi NOW a crescut în mod constant. Totuşi opoziţia s-a mobilizat şi ea, iar ERA nu a reuşit să câştige sprijinul unui număr suficient de state. Mişcarea creştină conservatoare a găsit o bază structurală în Majoritatea Morală, fondată în 1979 şi înlocuită în anii 1990 de mai bine organizata Coaliţie Creştină.

Preocuparea faţă de declinul moral a fost susţinută de chestiunile politicii externe, care au catalizat dreapta conservatoare la sfârşitul anilor

1970. În afară de criza ostaticilor din Iran şi de problema petrolului, slăbiciunea americană părea evidentă din perspectiva unui propus tratat care ar fi permis cedarea controlului Canalului Panamá către naţiunea statului Panamá. Între timp, temerile Războiului Rece au fost exacerbate de invazia sovietică a Afghanistanului în 1979-1980. Chiar relativ liberalul preşedinte Carter a răspuns prin reintroducerea înregistrării selective în serviciu ca o condiţie necesară pentru o nouă recrutare militară. Tensiunea internaţională părea să confirme afirmaţiile conservatorilor despre iminenţa unui conflict global şi despre necesitatea reînarmării, şi a justificat tiradele împotriva negocierilor privind limitarea armamentului aflate în derulare cu URSS. În 1980, centrul dezbaterii politice americane se deplasase mult către dreapta, faţă de poziţia în care se găsise trei sau patru ani mai înainte. Partidul Republican l-a ales drept candidatul său prezidenţial pe Ronald Reagan, pe care mulţi îl respinseseră cu un deceniu în urmă ca fiind un extremist de dreapta. Victoria lui Reagan din acel noiembrie a fost ajutată de părăsirea lui Carter de către milioane de votanţi liberali şi de îndreptarea lor către independentul Anderson, dar chiar şi aşa, republicanii au câştigat în mod convingător, preluând controlul Casei Albe şi al Senatului, şi iniţiind un deceniu de politică militantă de dreapta. Din 1989, politica lui Reagan a fost în mare măsură continuată de succesorul său, George Bush, fostul vicepreşedinte.

Victoriile lui Reagan din 1980 şi 1984 au semănat cu cele ale lui Nixon din anii anteriori, prin aceea că ambii au beneficiat de schimbări în geografia electorală. Cum Centura Soarelui se dezvolta, ei au dobândit în mod constant mai multe voturi electorale, în timp ce voturile contracandidaţilor nordici se reduceau. Între 1952 şi 1992, New York a scăzut de la 45 de voturi electorale la 33, Pennsylvania de la 32 la 23, Ohio de la 25 la 21, Illinois de la 27 la 22. În aceiaşi ani, Texas a crescut de la 23 de voturi la 32, Florida de la 10 la 25, California de la 32 la 54. Statele din sud-vest, care în 1950 avuseseră trei sau patru voturi fiecare, acum aveau şase sau opt, cu probabilitatea de a dobândi mai multe în deceniile următoare, transformându-se într-o forţă electorală semnificativă. Nu va fi mult până ce un candidat va putea câştiga preşedinţia fără nici un singur vot din partea nord-estului sau a Vestului Mijlociu.

Creşterea Centurii Soarelui şi a statelor vestice a beneficiat de cauzele şi atitudinile politice care prevalau în aceste regiuni, cum ar fi o mai mare ostilitate faţă de intervenţia guvernului şi de serviciile sociale, mai multă simpatie pentru preocupările dreptei religioase, şi o mai profundă angajare

în industriile apărării şi aerospaţială, care sunt localizate în mod disproporţionat în aceste zone. Renaşterea politică a sudului a fost de asemenea crucială prin aceea că luptele pentru drepturile civile mai întâi au afectat şi în final au distrus hegemonia de un secol a democraţilor de acolo. La început ezitanţi, apoi entuziaşti, votanţii sudici au recunoscut afinitatea naturală faţă de Noua Dreaptă conservatoare, care şi-a găsit expresia în Partidul Republican al lui Reagan. Demografia a pus o fundaţie solidă pentru noua politică legată de Dumnezeu şi de ţară, de drapel şi de familie.

EPOCA REAGAN

În politica sa externă, administraţia Reagan vedea cele mai multe probleme ca izvorând din intenţiile agresive ale „imperiului răului" sovietic, şi ale marionetelor sale din lumea întreagă. Din acest punct de vedere, Al Treilea Război Mondial nu era doar o posibilitate, era deja în derulare prin atacurile sistematice asupra Vestului de către forţe comuniste sub acoperire, care era o etichetă atribuită practic oricărui grup ce lupta împotriva unui aliat al Americii. Terorismul era un instrument sovietic menit să destabilizeze Vestul, ceea ce necesita un răspuns adecvat sub forma „Doctrinei Reagan", angajamentul de a sprijini forţele militante anticomuniste din orice ţară sub dominaţie roşie. În ţările Lumii a Treia, forţe clandestine ale CIA au fost aruncate în lupta împotriva unor guverne prosovietice mai slabe: în Angola, Mozambic, Etiopia, Cambodgia şi mai presus de toate în Afghanistan, care era văzut ca un potenţial Vietnam sovietic.

Războiul sub acoperire a fost însoţit de o masivă întărire a forţelor americane din străinătate, la fel ca şi de un program de modernizare şi revitalizare ce nu putea fi justificat decât de fundalul unor ostilităţi iminente. Bugetul Departamentului Apărării al SUA a crescut de la 136 miliarde dolari în 1980 la 244 miliarde în 1985, iar această cifră nu ia în consideraţie alte costuri legate de apărare, disimulate prin cheltuielile altor unităţi precum Departamentul Energiei. Administraţia Reagan şi-a finanţat dezvoltarea apărării prin mijloacele deficitului bugetar pe o scară fără precedent în timp de pace. Chiar şi la apogeul războiului din Vietnam, guvernul SUA numai rareori a depăşit un deficit de circa 25 de miliarde dolari pe an, sau de 3% din PNB, iar în 1969 bugetul SUA chiar a obţinut un surplus. Sub Reagan, totuşi, constrângerile anterioare au fost abandonate, iar deficitele anuale de 200 miliarde de dolari au fost ceva obişnuit la jumătatea anilor 1980, în jur de 5 sau 6% din PNB. Datoria publică s-a dublat între 1980 şi

1985, iar în 1987 SUA a înregistrat în final cheltuieli în exces de 1.000 miliarde dolari. Criza deficitului american a fost în mare măsură un rezultat direct al cheltuielilor militare ale lui Reagan.

Printre multe altele, aceşti bani au cumpărat o nouă generaţie de rachete şi arme nucleare care erau destinate luptei într-un război nuclear mai degrabă decât doar pentru descurajarea vreunui inamic potenţial, arme atât de precise încât sovieticii ar fi putut fi forţaţi să lanseze o lovitură nucleară cu scopul de a preveni distrugerea facilităţilor lor de comandă şi control. Cele mai de temut erau rachetele cu rază medie de acţiune *Pershing* şi *Cruise*, care au fost instalate în Europa de Vest în 1983, dând naştere unei masive mişcări împotriva războiului în Marea Britanie, Germania de Vest, Italia şi în alte ţări, care nu doreau să servească drept „teatru european" într-un potenţial cataclism. De asemenea, în această perioadă Reagan a anunţat iniţierea unui program de apărare cu rachete spaţiale, cunoscut sub numele de „Războiul Stelelor", care, indiferent de fezabilitatea sa tehnică, a mărit panica liderilor sovietici în legătură cu vulnerabilitatea ţării lor. Momentul crucial al noului Război Rece a venit în 1983, când un militar sovietic speriat a doborât un avion coreean de pasageri care intrase în spaţiul său aerian, aparent sub impresia că acesta reprezenta un test al radarelor apărării de dinaintea unui atac nuclear al SUA. În noiembrie 1983, sovieticii au fost pe punctul de a organiza un atac nuclear ca măsură de prevenire, aducând războiul global mai aproape decât în orice moment de la criza rachetelor din Cuba. Nici o evaluare a administraţiei Reagan nu poate ignora incredibilele riscuri la care s-au expus liderii americani, şi nici gradul în care soarta lumii a depins de reţinerea sovietică de a nu reacţiona la provocări.

Noua politică de confruntare a fost de asemenea evidentă în ceea ce liderii conservatori numeau repetat ca fiind *the nation's backyard*, zona din „curtea" SUA, America Centrală şi Caraibile, care acum înlocuiau Asia de Sud-Est ca principal câmp de bătălie al Războiului Rece. Regimurile radicale s-au instalat în anii 1970 în Nicaragua şi Grenada, iar în 1980 războaiele civilele din El Salvador şi Guatemala păreau capabile să determine căderea mai multor „piese de domino" în cauza sovietică. Ca şi în alte părţi, aceste situaţii erau privite în întregime în termenii conflictului geopolitic, practic fără nici un interes faţă de rivalităţile şi tensiunile interne care produseseră aceste crize specifice. Guvernul lui Reagan a schimbat total politica lui Carter de reţinere în America Centrală, oferind ajutoare în sprijinul regimurilor militare din aceste state, chiar şi atunci când războaiele din El Salvador şi Guatemala au fost însoţite de masacre şi de activităţi ale escadroanelor

morții îndreptate împotriva oricui avea simpatii liberale, moderate sau promuncitorești, și în special împotriva populațiilor indiene.

O lovitură de stat militară din 1983 din Grenada a oferit pretextul pentru un atac militar și ocuparea sa de către SUA, lăsând Nicaragua și Cuba ca singurele bastioane de stânga din emisferă. Grenada s-a bucurat de o semnificație simbolică mult mai mare decât importanța ei militară, ca o încercare deliberată a administrației de a vindeca „sindromul Vietnamului" și de a obișnui poporul american încă o dată cu perspectiva unei confruntări directe cu forțele comuniste, chiar dacă aceasta însemna pierderi de vieți americane. Această atitudine a conturat de asemenea politica contrateroristă a SUA, și voința de a lovi direct statele așa-zise sponsori ale terorismului, cum s-a întâmplat în 1986 cu bombardarea Libiei Timp de câțiva ani, Nicaragua a părut o candidată probabilă pentru o invazie, dar guvernul de acolo a fost contestat și în final distrus de o forță rebelă anticomunistă *Contra*, creată și înarmată de consilieri ai SUA. Deși acești *Contras* nu au putut să învingă guvernul nicaraguan, ei au provocat suficientă vărsare de sânge și destabilizare economică pentru a forța regimul să vină la masa negocierilor, iar Partidul Sandinist de guvernământ a fost învins în alegerile din 1990. Războaiele sponsorizate de SUA în America Centrală au costat sute de mii de vieți, în principal civili, și au implicat în mod regulat operațiuni ilegale ale personalului agențiilor secrete și militare ale SUA.

În mod ciudat, Orientul Mijlociu a fost o altă zonă în care noua administrație a căutat să conteste comunismul, pe care îl vedea ca forța motrice din spatele părții musulmane de stânga din războaiele civile libaneze. În 1982 și 1983 forțele SUA s-au aflat în Beirut, aparent luptând împotriva intereselor de inspirație sovietică. În realitate, această intervenție a adus Statele Unite în conflict direct cu forțele fundamentaliste islamice, în principal organizate de Iran, și timp de mai mulți ani, bunurile americane din lumea întreagă au fost ținta teroriștilor islamici. Membri ai personalului american și occidental din Liban au fost de asemenea luați ostatici, iar complicațiile diplomatice ulterioare aproape că au distrus administrația Reagan chiar mai grav decât distrusese scandalul Watergate regimul Nixon.

Pe scurt, administrația Reagan a vândut ilegal arme Iranului ca o parte a acordului de a elibera ostaticii americani. În 1985, unele dintre profiturile din această afacere au fost direcționate către finanțarea mișcării *Contra* din Nicaragua, pe care Congresul SUA refuzase să o sprijine din cauza atrocităților comise de aceasta. Executivul a putut astfel să stabilească un sistem fiscal alternativ privat și o rețea de informații pentru a realiza această politică, și ilegalitățile s-au succedat una după alta. Afacerea a ieșit la lumină în noiembrie 1986, iar „Afacerea Iran-Contra" a dominat mass-media în

următorii doi ani. Chiar dovezile disponibile public au constituit o amplă bază pentru punerea sub acuzare a președintelui (*impeachment*) și a mai multora dintre cei mai apropiați consilieri ai săi, și aceasta neținând seama de proliferarea zvonurilor despre implicarea guvernului în traficul de droguri și în asasinate în scopul sprijinirii cauzei *Contra*. Totuși, investigațiile Congresului în acest caz au fost restrânse, temându-se probabil de o repetare a dezastrului serviciilor secrete de la jumătatea anilor 1970, și cu o anumită reținere în privința atacării unui președinte care încă se bucura de popularitate. Reagan a reușit astfel să-și încheie mandatul la termen și fără pierderea politică ce păruse inevitabilă în 1986–1987.

Rămâne încă o problemă deschisă măsura în care politica sa externă poate fi considerată ca reușită. Conservatorii americani își atribuie meritul pentru colapsul Uniunii Sovietice și al altor state comuniste după 1989, pe care îl văd ca un răspuns direct față de încercarea eșuată de a egala puterea militară a SUA, în combinație cu dezastrul sovietic din Afghanistan. Pe de altă parte, nu vom putea ști niciodată ce s-ar fi întâmplat dacă Vestul și-ar fi menținut tradiționala politică de reținere, și dacă ar fi evitat strategia foarte riscantă care s-a apropiat de distrugerea atât a lumii „libere" cât și a celei comuniste în 1983.

Epoca Reagan a avut într-adevăr succes în a reduce nervozitatea americană privind implicarea în străinătate, în special în conflictele Lumii a Treia. Aceasta a fost evident în acțiuni polițienești ca cele conduse în Panamá în 1989 și în Haiti în 1994, și în intervenția internațională în Bosnia din 1995–1996. În mod ironic, marile cantități de armament achiziționate în timpul anilor 1980 nu au fost folosite împotriva superstatului sovietic, ci împotriva mult mai puțin impozantului lider irakian Saddam Hussein, după ocuparea de către acesta a Kuweitului în 1990–1991. Această epocă a avut de asemenea partea sa de dezastre evidente, chiar și atunci când inamicii cu care s-au ciocnit erau cu mult mai puțin avansați din punct de vedere tehnologic decât forțele americane. Pierderile din Beirut din 1983 și din Somalia în 1992–1994 au avut tendința de a amplifica amintirile traumatice despre Vietnam.

NOUA MORALITATE

Reînarmarea militară realizată sub Reagan avea să fie însoțită de o reconstrucție morală, iar experimentele sociale ale anilor 1960 aveau să fie schimbate la fel de profund ca și moștenirea Vietnamului în politica externă. Cauzele problemelor sociale au fost reevaluate, fărădelegile și deviațio-

nismul fiind privite ca niște chestiuni de păcat și rău personal mai degrabă decât ca disfuncții sociale și economice. Pentru conservatorii epocii Reagan, problema centrală în chestiunile de moralitate (ca și în economie) a fost un accent reînnoit pe responsabilitatea individuală, și o negare a eficienței sau validității soluțiilor care puneau în evidență statul sau dimensiunea socială.

Politica socială a lui Reagan a implicat reduceri importante în cheltuielile sociale, și în același timp creșterea bugetelor poliției și ale închisorilor. A existat pretutindeni un răspuns mai aspru și mai punitiv față de criminalitate, înlocuind politicile de terapie socială care fuseseră promovate în timpul „Marii Societăți" a președintelui Johnson și după aceea. Noul conservatorism a fost exprimat în mod agresiv prin războiul declarat drogurilor la jumătatea deceniului, care a reafirmat disciplina morală ce fusese pusă atât de larg sub semnul întrebării în anii recenți. Pedepsele draconice i-au intimidat pe cei mai mulți dintre consumatorii de droguri ocazionali din clasa de mijloc a anilor 1970, dar cu costul transformării în criminali a milioane de negri și a altor minorități.

Consecințele practice ale acestor schimbări pot fi cuantificate prin intermediul populației închisorilor, aflată în creștere alarmantă. Numărul de persoane încarcerate în închisorile federale, de stat și locale practic s-a triplat între 1980 și 1995, deși rata reală a criminalității violente a fost aproximativ aceeași în 1995 cu cea din momentul inaugurării lui Reagan. La jumătatea anilor 1990, circa 1,5 milioane de americani erau încarcerați la orice moment dat, cea mai înaltă rată de pe planetă, și între șase și zece ori mai mare decât rata europeană generală. Aproape alte patru milioane se aflau în mâinile statului în sistemele de suspendare a pedepsei sub supraveghere și de eliberare pe cuvânt de onoare. În aceiași ani, a existat o largă reintroducere a pedepsei cu moartea, forma extremă de pedeapsă juridică.

Interpretările conservatoare au fost de asemenea vizibile în stereotipurile și panica morală care au fost atât de prezente în dezbaterile politice și ale mass-media din timpul acestor ani, coșmarurile periodice și valurile de îngrijorare legate de variate forțe externe care păreau să reprezinte o gravă amenințare pentru poporul american. Acestea nu includeau numai traficanții de droguri, dar și teroriștii, atât străini cât și interni, criminalii în serie, molestatorii de copii și promotorii pornografiei, considerați a pune în pericol copiii americani. Din 1983, investigația inaptă asupra acuzațiilor de abuz asupra copiilor de la o grădiniță din California a promovat un deceniu de panică privind bandele cu ritualuri sataniste care se presupunea

că atacau copiii pe întinsul țării, o adevărată „vânătoare de vrăjitoare" care de fapt oferea acuzatului mai puțină protecție decât echivalentului său din New England-ul secolului al XVII-lea.

În contextul politic al acelor ani, fiecare dintre aceste aparent diverse amenințări servea în esență unor funcțiuni similare, prin personalizarea imoralității și a răului care apăruseră ca o consecință a decadenței morale și politice a fostelor administrații, destrămării familiilor și hedonismului sexual din anteriorii 15 ani. „Outsiderii periculoși" au fost folositori pentru justificarea modificărilor birocratice și legale în scopul schimbării decadenței percepute. Panica legată de droguri, abuzul copiilor, crimele în serie și de terorism a permis FBI și altor agenții polițienești să înlăture restricțiile severe impuse în anii 1970 după expunerea COINTELPRO și a altor orori.

În 1989, cu amenințarea sovietică năruindu-se aproape încontinuu, cartelurile internaționale ale drogurilor au apărut ca un nou „imperiu al răului" asupra căruia s-a concentrat politica americană, pentru a justifica menținerea unei instituții de securitate națională în mare parte depășită. În acel septembrie, președintele Bush a declarat: „Cu toții suntem de acord că cea mai mare amenințare internă cu care se confruntă națiunea noastră sunt drogurile... cea mai serioasă problemă a noastră este astăzi cocaina și în special *crack*-ul ... el transformă orașele noastre în câmpuri de bătaie, și ne omoară copiii. Nu încape nici o îndoială, acestea sunt otrăvuri." [2] În Panamá, la scurt timp după aceea, retorica amenințării drogurilor a fost folosită pentru a justifica invadarea unui stat independent.

DIMENSIUNEA ECONOMICĂ

De-a lungul celei mai mari părți a administrației sale, Ronald Reagan a prezidat ceea ce inițial a părut un substanțial *boom* economic, alimentat de dezvoltarea apărării și de dereglementarea piețelor financiare, de declinul sindicatelor, și de slăbirea constrângerilor legate de mediul înconjurător asupra activității economice. Statele Unite s-au îndreptat de asemenea irevocabil înspre era informațională, o dată cu cele mai multe dintre inovațiile-cheie din informatică venind de la firme americane ca IBM, Apple și Microsoft. Activitatea bursieră a explodat, deși expansiunea a fost superficială și au existat unele semne de slăbiciune semnificativă. Industriile manufacturiere au stagnat în „Centura de Rugină", în timp ce agricultura din Vestul Mijlociu a intrat într-o perioadă de severă criză. La jumătatea

deceniului, preţurile petrolului în cădere au provocat un dezastru economic în Texas şi în „zona petrolului", aşa-numitul *oil patch*. Şi în timp ce cifrele şomajului apar ca mici în timpul „Reaganomiei", a existat o preocupare privind faptul că multe dintre slujbe erau în serviciile publice şi relativ slab plătite, lipsindu-le adesea permanenţa sau beneficiile asociate cu sectorul manufacturier. Chiar luând în considerare astfel de „*McJobs*", rata oficială a şomajului a crescut de la 6% în 1978–1979 la aproape 10% în 1982–1983. Numărul persoanelor clasificate oficial ca trăind sub nivelul sărăciei a crescut cu circa 25% între 1979 şi 1983, depăşind 35 de milioane de indivizi.

Situaţia internaţională prezenta şi ea semne îngrijorătoare, cu creşterea competiţiei Japoniei şi a altor ţări ale Cercului Pacificului. În 1993, Statele Unite încă mai deţineau primele trei corporaţii industriale mondiale: General Motors, Ford şi Exxon. Totuşi, numai 8 alte nume americane se găseau printre primele 40 de firme din lume, comparativ cu 10 japoneze şi 16 din Europa de Vest. În 1993, Statele Unite aveau un deficit comercial de 60 de miliarde dolari cu Japonia, 22 miliarde dolari cu China şi 10 miliarde dolari cu Taiwan.

Două dintre cele mai explozive domenii de dezvoltare de la începutul anilor 1980 aveau în final să producă probleme pe termen lung de o magnitudine abia imaginabilă la acel moment. Una a fost reprezentată de fuzionări şi achiziţii, în care corporaţiile şi-au preluat rivalii cu scopul de a lichida secţiunile mai puţin profitabile ale firmelor avute în obiectiv. Întregul proces a fost finanţat masiv prin îndatorare, dar a fost perceput ca fiind avantajos din punct de vedere social prin menţinerea unui fel de evoluţie darwiniană în care cei mai puţin capabili erau scoşi de pe piaţă. De asemenea, un indicator al politicii radicale de piaţă liberă au fost schimbările din sectorul financiar, unde instituţiile solide de economii şi împrumut au fost dereglementate şi li s-a permis să ofere orice dobânzi doreau pentru depozite, şi să finanţeze aceste rate adesea foarte înalte prin investiţii riscante şi prin speculaţii. Chiar şi cele mai periculoase investiţii erau garantate de către guvernul federal, ceea ce era necesar din punct de vedere legal pentru a acoperi chiar şi pe cel mai nechibzuit speculant. Averi uriaşe s-au constituit, dar problema evidentă era că banii aveau în mod inevitabil să curgă spre acele instituţii care ofereau cele mai mari dobânzi, şi astfel având cele mai şubrede fundamente economice.

Criza a venit în 1987–1988. Piaţa de acţiuni a intrat în colaps în octombrie 1987, lăsând pe mulţi dintre aceşti „guru" ai fuzionărilor şi achiziţiilor mondiale să se confrunte cu lungi serii de procese pentru tranzacţii ilegale cu informaţii interne şi manipulări ale acţiunilor. Multe dintre insti-

tuţiile de economii şi împrumuturi au dispărut între 1988 şi 1991, lăsând guvernul federal să preia miliarde de dolari în datorii. În special statele sudice şi vestice au fost greu lovite, iar colapsul financiar a avut un efect de domino asupra pieţei bunurilor imobiliare. Investigaţii ulterioare au dezvăluit de asemenea mari greşeli politice în privinţa dezastrului economiilor şi împrumuturilor, ale cărui consecinţe au fost micşorate numai prin refuzul oricărui partid politic de a se implica într-o chestiune în care şi propriii membri erau adânc implicaţi. Dezastrul economic se ivise la sfârşitul boom-ului Reagan în vara lui 1990, când a început o lungă perioadă de recesiune şi de creştere a şomajului. Acestea au contribuit la neliniştea socială care a explodat în Los Angeles şi în alte oraşe în timpul răzmeriţelor din primăvara lui 1992.

În ciuda unui astfel de fundal economic şi politic amestecat, este probabil remarcabil că republicanii şi-au menţinut atât de bine poziţia, şi aceasta poate să sugereze gradul în care politica se deplasase către dreapta de la mijlocul anilor 1970. Democraţii au contribuit la eşecul lor prin nominalizarea în 1984 şi 1988 a două dintre cele mai puţin carismatice personaje posibil – Walter Mondale şi Michael Dukakis, care au fost aleşi pe baza impecabilelor lor caracteristici liberale. Aşa cum ambele alegeri au arătat, vederile de centru-stânga care au câştigat sprijinul principalelor grupuri de presiune din partid şi a suporterilor au garantat distrugerea candidatului prezidenţial. Dukakis a recunoscut aceasta când a respins cu obstinaţie acuzaţia lui Reagan că era „liberal". Abia în 1992 republicanii au reuşit să găsească în Bill Clinton un candidat care cel puţin iniţial a fost pe placul valorilor religioase şi moderate ale electoratului, şi care s-a adresat preocupărilor şi suferinţelor economice pe care se credea că administraţia Bush le neglija.

ÎN TIMP CE NU UITĂM TRECUTUL: WACO ŞI OKLAHOMA CITY

Suntem încă prea aproape de administraţia Clinton* pentru a face o analiză realistă asupra eşecurilor şi realizărilor sale, dar putem spune că mult din ceea ce preşedintele a încercat să realizeze pare să fie convenabil din punctul de vedere al altor naţiuni avansate. În tradiţia liberalismului american,

* Această carte a fost scrisă când Bill Clinton era încă preşedintele SUA.

Clinton a văzut statul ca pe un potențial agent al binelui. El a sprijinit expansiunea puterilor și obligațiilor statului în domenii ca reglementarea armelor de foc, înlăturarea piedicilor legale împotriva homosexualilor și promovarea unui sistem național al sănătății, această din urmă reformă suferind totuși un eșec dezastruos în 1994. Dar în timp ce astfel de idei erau foarte rezonabile din punctul de vedere britanic, francez sau canadian, ele au întâlnit un grad de opoziție care ar fi de neînțeles dacă nu ar fi privită ca parte a îndelungatelor tradiții americane, și care într-adevăr poate fi urmărită înapoi în timp până la colonizarea engleză.

Administrația Clinton a fost văzută ca fiind nu numai sinistră, dar aproape diabolică de către milioane de americani, care se temeau că internaționalismul ei promova pe ascuns un guvern mondial, o „Nouă Ordine Mondială" ce va fi unul dintre instrumentele Antihristului prevestit în *Cartea Revelațiilor* din *Biblie*. Această noțiune apocaliptică era la fel de autentic americană ca și curentul liberal simbolizat de Clinton, și chiar a avut o rezonanță puternică pentru largi secțiuni ale populației, deși vederile acestora nu au fost prea des reprezentate în mass-media curentului principal.

Aceste două tendințe americane au intrat într-un aprig conflict în 1993 la Waco în Texas, când agenții federali au luat cu asalt sediul unei secte davidiene a unei ramuri milenariste, în căutarea de arme automate ilegale. Mai mulți membri ai sectei și agenți federali au fost omorâți într-un schimb de focuri, și a început un asediu care a durat până pe 19 aprilie, când asaltul federal final a dus la moartea a circa 80 de davidieni*. Incidentul este în principal semnificativ pentru totala lipsă de înțelegere ce a separat cele două părți, fiecare dintre ele reprezentând lumi ale gândirii și tradiții istorice total diferite.

Davidienii nu erau ceva neobișnuit: existau sute de confesiuni religioase în Statele Unite cu numai câteva sute de membri, iar mulți dintre aceștia trăiau într-o formă sau alta de recluziune geografică. Milioane, de asemenea, împărtășeau așteptările apocaliptice ale davidienilor, și mulți credeau că lumea creștină avea, în ultimele zile, să ia armele adevărate mai degrabă decât cele spirituale pentru a rezista forțelor babiloniene ale Antihristului. Nimic din aceste idei n-ar fi provocat surprindere printre primii coloniști ai Massachusetts-ului din secolul al XVII-lea sau ai Utah-ului secolului al XIX-lea, coloniile perfecționiste ale Americii victoriene,

* Ferma sectei din Waco a ars într-un incendiu provocat în condiții neclare, probabil în mod neintenționat de agenții federali.

ţinuturile supravieţuitoare ale modernilor *Ozarks*, sau fortăreţele succesive care au fost construite în sălbăticia americană. Un Mesia promiscuu din punct de vedere sexual era de asemenea un personaj cu o lungă istorie pe continent. Ceea ce era nou a fost că aceste idei erau acum respinse ca fiind nebuneşti şi periculoase, necesitând intervenţia printr-un mecanism de stat care apărea din ce în ce mai mult ca forţele poliţieneşti naţionale din alte părţi ale lumii, structurate şi înarmate în stil paramilitar. Chiar şi printre cei ce manifestau prea puţină simpatie pentru scopurile religioase ale sectanţilor, nu a existat surprindere faţă de cantităţile relativ mari de arme din acel loc: de ce n-ar fi putut fiecare individ să aibă şi să folosească o puşcă modernă eficientă? Pe de altă parte, forţele federale nu au luat în serios avertismentele apocaliptice din cadrul sectei, numindu-le „flecăreli din *Biblie*".

În schimb, distrugerea de la Waco a mobilizat şi mai mult aceste curente arhaice, sub forma miliţiilor şi grupurilor paramilitare dedicate rezistenţei împotriva „Bestiei" şi a Mondializării. Nu este o coincidenţă faptul că a doua aniversare a evenimentelor de la Waco a fost marcată de o lovitură în inima „Bestiei", când peste 160 de persoane au fost omorâte în atacul cu bombă dintr-o clădire federală de birouri din Oklahoma City. Data a fost extrem de simbolică, comemorând nu numai incidentul din Waco şi alte atrocităţi ale guvernului împotriva sectanţilor, dar şi acei clasici protestatari împotriva taxelor din Lexington în 1775. Deşi mass-media şi politicienii au văzut acţiunea ca pe un barbarism fără logică, aceasta a reprezentat – deşi într-o formă macabră – unele tradiţii americane pe care guvernul le-a neglijat ca pericole: individualismul radical, suspiciunea faţă de guvern, psihoza apocalipsei şi o voinţă de a lovi în orice presupusă tiranie. În timp ce naţiunile vestice avansate par a se apropia din ce în ce mai mult de o armonie socială şi culturală mai mare, incidente ca cele din Waco şi Oklahoma City arată natura adesea înşelătoare a unor astfel de asemănări, şi supravieţuirea tradiţiilor politice şi religioase distinct americane.

Anexă: *Declarația de Independență*, 1976

Când, în cursul evenimentelor umane, devine necesar să se desființeze bandele politice care s-au înțeles între ele, și să se asume, printre puterile pământești, starea separată și egală la care legile naturii și ale Domnului naturii îi îndreptățește, un respect decent pentru opiniile oamenilor cere ca aceștia să declare cauzele care îi îndeamnă la separație.

Noi considerăm că aceste adevăruri sunt evidente prin ele însele, că toți oamenii sunt creați egali; că sunt înzestrați de Creatorul lor cu anumite drepturi inalienabile; că printre acestea se află viața, libertatea și căutarea fericirii. Că, pentru a asigura aceste drepturi, s-au instituit guverne printre oameni, care-și trag puterea lor dreaptă din consimțământul celor cârmuiți; că ori de câte ori o formă de guvernare devine distructivă pentru aceste țeluri, este dreptul poporului de a o schimba sau de a o suprima, și de a institui un nou guvern, așezându-i temelia pe astfel de principii, și organizându-i puterile într-o astfel de formă, care va părea poporului că va îndeplini cu cea mai multă probabilitate siguranța și fericirea lor. Prudența, într-adevăr, va dicta ca guvernele stabilite de mult să nu fie schimbate pentru cauze neimportante și trecătoare; și, la fel, experiența a arătat că oamenii sunt mai dispuși să sufere, atâta timp cât relele sunt suportabile, decât să-și facă dreptate abolind formele cu care sunt obișnuiți. Dar atunci când un lung șir de abuzuri și uzurpări, urmărind invariabil același scop, arată clar un plan de a-i aduce sub un despotism absolut, este dreptul lor, este datoria lor, de a se dezbăra de un astfel de guvern și de a găsi noi păzitori pentru viitoarea lor siguranță. Astfel a fost suferința răbdătoare a acestor colonii, și astfel există acum necesitatea care le constrânge să-și schimbe fostele sisteme de guvernare.

Istoria actualului Rege al Marii Britanii este o istorie a unor repetate vătămări și uzurpări, toate având, ca scop direct, stabilirea unei tiranii absolute asupra acestor State. Pentru a dovedi aceasta, să prezentăm lumii cinstite faptele:

El a refuzat să-și dea acordul pentru legile cele mai sănătoase și mai necesare pentru binele public.

A interzis guvernatorilor săi să voteze legi de o importanță imediată și presantă, cu excepția suspendării acțiunii acestora până ce aprobarea lui avea să fie obținută; și, când erau astfel suspendate, el a neglijat grav să se ocupe de ele.

A refuzat să aprobe alte legi pentru organizarea a largi districte de populație, cu excepția cazului când acești oameni renunțau la dreptul lor de reprezentare în legislatură: un drept inestimabil pentru ei, și îngrozitor numai pentru tirani.

A convocat corpurile legislative în locuri neobișnuite, neconfortabile, și depărtate de locul arhivelor lor, cu singurul scop al obosirii lor spre a obține acordul lor pentru măsurile sale.

A dizolvat camerele reprezentanților în mod repetat datorită opoziției lor, cu fermitate bărbătească, față de amestecul său în drepturile oamenilor.

A refuzat, pentru mult timp după astfel de dizolvări, ca altele să fie alese; prin aceasta puterile legislative, incapabile de anihilare, s-au întors către oamenii liberi pentru exercițiul lor; statul rămânând, între timp, expus la toate pericolele invaziei din afară și convulsiilor dinăuntru.

S-a străduit să împiedice popularea acestor State; în acest scop, obstrucționând legile pentru naturalizarea străinilor, refuzând să aprobe altele pentru a încuraja migrarea lor către aceste locuri, și mărind condițiile unor noi dobândiri de terenuri.

A obstrucționat administrarea justiției, prin refuzul de a aproba legi pentru stabilirea puterilor judiciare.

I-a făcut pe judecători dependenți numai de voința lui, pentru deținerea funcțiilor lor, și mărimea și plata salariilor lor.

A creat o multitudine de funcții noi, și a trimis în locurile acestea roiuri de funcționari, pentru a-i hărțui pe oamenii noștri, și a se hrăni din averile lor.

A ținut printre noi, pe timp de pace, armate stabile, fără consimțământul legislaturilor noastre.

A preferat să-i facă pe militari independenți de puterea civilă și superiori acesteia.

S-a înțeles cu alții ca să ne supună unei jurisdicții străine de Constituția noastră, și nerecunoscută de legile noastre; dându-și acordul pentru actele lor de pretinsă legislație;

Pentru încartiruirea unor mari trupe armate printre noi;

Pentru protejarea lor, printr-o batjocură de proces, împotriva pedepsirii, pentru orice crime pe care le-ar comite asupra locuitorilor acestor State;

Pentru întreruperea comerţului nostru cu alte părţi ale lumii;

Pentru impunerea taxelor fără acordul nostru;

Pentru privarea noastră, în multe cazuri, de beneficiile unei judecăţii cu juriu;

Pentru ducerea noastră peste mare ca să fim judecaţi pentru pretinse ofense;

Pentru abolirea sistemului liber al legilor engleze într-o provincie învecinată, stabilind în acel loc o guvernare arbitrară, şi lărgind graniţele sale, astfel încât să dea imediat un exemplu şi un instrument pentru introducerea aceleiaşi domnii absolute în aceste colonii;

Pentru luarea cartelor noastre, pentru abolirea celor mai preţioase legi ale noastre, şi pentru modificarea, în mod fundamental, a puterilor guvernelor noastre;

Pentru suspendarea propriilor noastre legislaturi, şi declararea lor ca investite cu puterea de a legisla pentru noi în toate cazurile, oricare ar fi acestea.

El a renunţat la guvernarea de aici, declarându-ne în afara protecţiei lui şi ducând război împotriva noastră.

Ne-a jefuit mările, ne-a pustiit coastele, ne-a ars oraşele, şi a distrus vieţile oamenilor noştri.

El, în acest moment, aduce mari armate de mercenari străini pentru a completa lucrările de moarte, dezolare şi tiranie deja începute, cu fapte de cruzime şi perfidie fără egal în cele mai barbare epoci, şi total nedemne de capul unei naţiuni civilizate.

El a constrâns cetăţenii noştri, i-a luat captivi peste mare, pentru a purta armele împotriva ţării lor, pentru a deveni călăii prietenilor lor, şi fraţilor lor, sau să cadă ei înşişi de mâna acestora.

A stârnit insurecţii interne printre noi, şi s-a străduit să aducă locuitorii de la frontierele noastre, sălbaticii indieni nemiloşi, a căror singură lege a războiului e distrugerea fără deosebire a tuturor vârstelor, sexelor şi condiţiilor.

În fiecare stadiu al acestor opresiuni, noi am făcut petiţii pentru îndreptare, în termenii cei mai umili; repetatelor noastre petiţii li s-a răspuns numai prin repetate injurii. Un suveran, al cărui caracter este astfel marcat prin fiecare act care poate defini un tiran, este nepotrivit pentru a fi conducătorul unui popor liber.

Noi nu am stat nici în atenţia fraţilor noştri britanici. Noi i-am avertizat, din timp în timp, despre încercările făcute de legislatura lor de a extinde o jurisdicţie fără garanţii asupra noastră. Noi le-am reamintit despre

circumstanțele emigrării noastre și stabilirii noastre aici. Noi am făcut apel la justiția lor nativă și la mărinimia lor, și i-am conjurat, prin legăturile obârșiei noastre comune, să dezavueze aceste uzurpări, care în mod inevitabil vor întrerupe relațiile și corespondența noastră. Ei, de asemenea, au fost surzi la vocea justiției și a legăturii de sânge. Trebuie, deci, să acceptăm necesitatea care anunță separarea noastră, și să-i considerăm, așa cum considerăm și restul lumii, inamici în război, prieteni în pace.

Prin urmare, noi, reprezentanții Statelor Unite ale Americii, adunați în Congres general, făcând apel la Judecătorul Suprem al lumii pentru corectitudinea intențiilor noastre, în numele și prin autoritatea bunului popor al acestor colonii, publicăm și declarăm solemn că aceste colonii sunt, și au dreptul să fie, state libere și independente; că sunt absolvite de orice loialitate față de Coroana britanică, și că toate legăturile politice între ele și statul Marii Britanii sunt, și trebuie să fie, total dizolvate; și, ca state libere și independente, au deplina putere de a purta război, de a încheia pace, de a lega alianțe, de a face comerț, ca și toate celelalte acte și lucruri pe care statele independente pot să le facă de drept. Și, în sprijinul acestei declarații, cu o fermă încredere în protecția Divinei Providențe, noi ne închinăm unul altuia viețile noastre, averile noastre și sfânta noastră onoare.